Adevĕrul Literar și Artistic

ANUL XIII — SERIA II-A NR 687
DUMINICA 4 FEBRUARIE 1934

FONDATOR { AL. V BELDIMAN 1888—1897 / CONST MILLE 1897—1920 }   FONDAT IN 1893

5 LEI EXEMPLARUL N TARA
10 LEI EXEMPL IN STRAINATATE

DISCUȚII

Generația tânără și politica

Avem convingerea, că istoricul de mâine va numi secolul al XX-lea, secolul politic și al tineretului, după cum istoricul de azi numește secolul XVIII-lea secol al Enciclopediștilor și al hegemoniei intelectuale franceze, iar pe cel al XIX-lea secolul economiei liberale și al supremației spirituale germane.

Intr'adevăr, în zilele noastre politica primează totul. Dela Roosevelt la Stalin, și dela Maurras la Hitler și până în Extremul Orient, nu există decât un văl impenetrabil, în dosul căruia se ascund cele mai curajoase concepții și experiențe politice.

Cuvântul „revoluție" îl găsim în toate scrierile din toate țările, chiar și la cei mai înverșunați adversari ai clanurilor de stânga, care se considerau până aci ca singurii monopolizatori ai noțiunii dinamice.

Esseiștii creștini vorbesc despre o „revoluție spirituală"; reprezentanții mentalității vechilor partide reacționare subliniază necesitatea unei „revoluții naționale"; pe când spiritele avansate mărturisesc credința unei „revoluții sociale", pe care o cred inevitabilă.

Din oricare parte am privi deci lucrurile, găsim aceiași concluzie, și anume, că organizația prezentă a societății este amenințată în existența sa.

In fruntea tuturor acestor uriașe frământări găsim, în toate țările, și în mod fatal, tineretul. Aproape nu există articole scrise de tineri, în care să nu fie vorba de „revoluție", de „ordine nouă", de „acțiune nouă" de „dinamism" și de „luptă", nonconformismul social și politic fiind propovăduit cu febrilitate, pe o scară întinsă.

Intreaga ideologie și toate instituțiile ultimelor două veacuri sunt criticate cu o vigoare fără precedent.

Problemele ridicate de către generațiile tinere nu sunt lipsite de interes și de actualitate. Unii discută chestiunea, dacă perfecționările recente ale mașinismului sunt un bine sau un rău pentru societate? — continuând parcă, pe un alt plan, pamfletul fără cruțare al lui Georges Duhamel, din „Scènes de la vie future", contra „uniformizărilor" mașinei.

Alții critică abuzurile technicei, pe când cei care se reclamă dela o științifică analiză a fenomenelor social-economice, combat însăși baza juridică a capitalismului.

Cu toții au însă o atitudine protestatară și de revoltă contra lumii actuale, indiferent de câmpul în care ar milita.

Nu e cazul să încercăm aci o sinteză a aspirațiilor generațiilor tinere. Cu atât mai mult, cu cât lucrările apărute până în prezent au un caracter mai mult critic, planurile pozitive pentru o reformă de ansamblu a societății, lipsind deocamdată din cadrul preocupărilor lor.

Găsim însă, cu toate acestea, și un punct comun, pe care Paul Valéry l-a sintetizat într'o curioasă formulă paradoxală: „L'ère du monde fini commence", — atât la generația tânără germană, cât și la cea franceză, un acord general, în ce privește: sfârșitul regimului capitalist liberal, care e socotit ca un fapt împlinit.

Ultimele evenimente politice internaționale, care au impresionat profund pe toți bărbații politici mondiali, au pus o nouă întrebare tulburătoare generației tinere, și anume: dacă nu e vorba să intrăm într'o perioadă lungă de „regimuri intermediare", — ceiace duce în mod inevitabil la o ultimă întrebare: oare capitalismul și naționalismul sunt noțiuni convergente sau divergente?

Nimeni însă nu conclude la perenitatea capitalismului, el fiind considerat ca o categorie istorică ce n'a existat totdeauna, și care va dispare odată.

Generația tânără are deci interesante probleme de rezolvat, de care depinde viitorul ei și viitorul societății umane.

In câteva articole viitoare vom arăta ce promite generația tânără și ce poate da.

PAVEL PAVEL

Scrisorile din clavecin

D-rei Raly Siminel

In sala Muntelui de Pietate, sub stratul de colb așternut peste lucrurile din alt timp, oglinda clavecinului mai stăruie, în viață, ca o amintire păstrată din alte vremi...

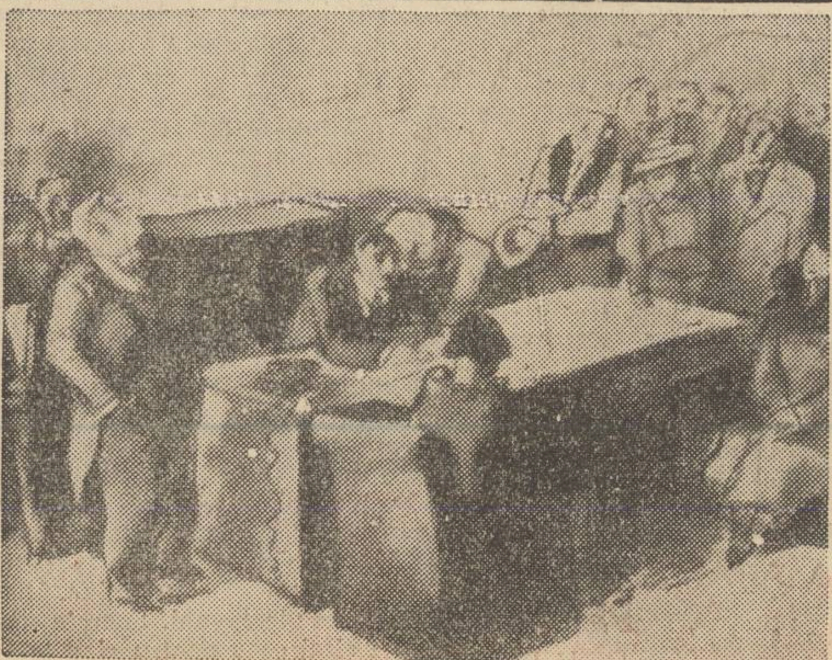
Tastele, îngălbenite și triste sub pâcla unei vechi resemnări, trezesc, în ecou slab și îndepărtat, glasul strunelor, sub care, ca'n adâncul unui suflet, s'ascund simțiri scrise și 'nvelite în giulgiu de painjeniș.

Te-am ascultat, sub fereastră, în „Largo" de Haendel, la clavecin. A fost încântător.

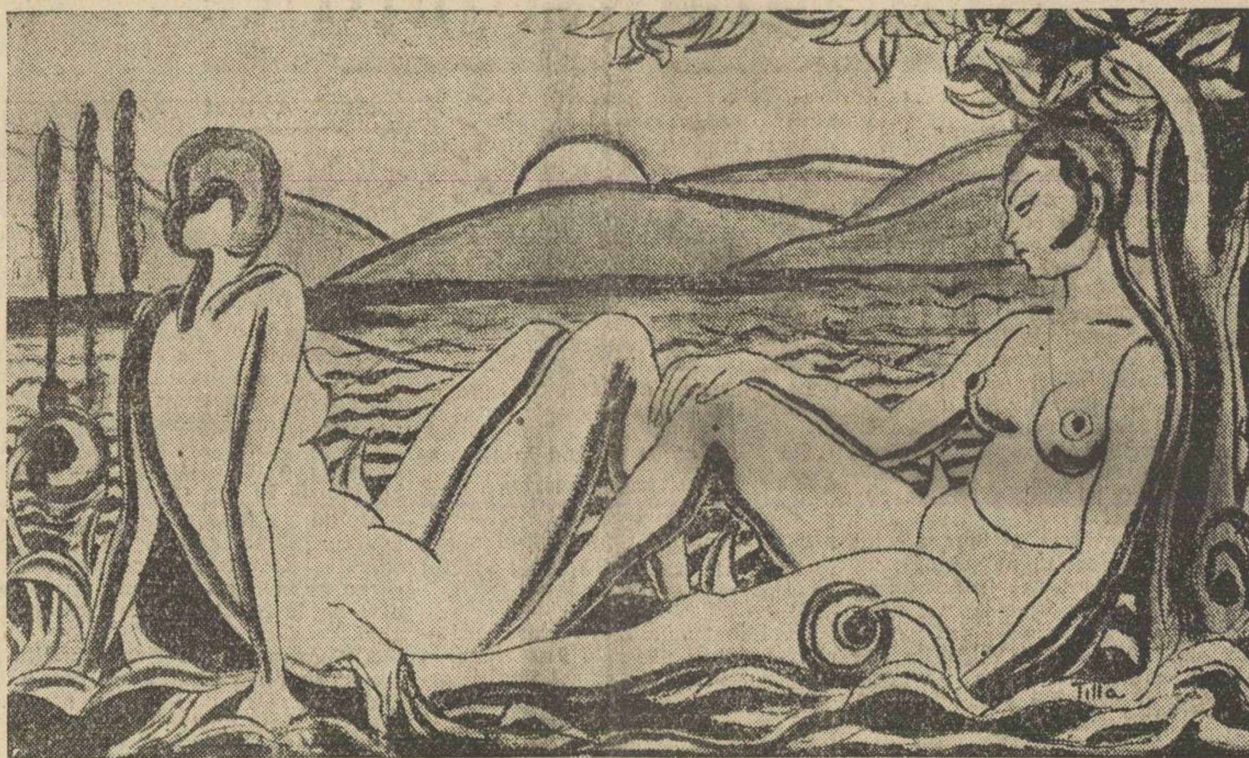
„Fantazia în fa", de Chopin, mi-a spus, astă noapte, la piano, sbuciumu-ți sufletesc. Ca să n'aud finalul, veselia în tristul ei sfârșit, m'am depărtat...

Acelui ce nu va mai asculta muzica ta divină cântă-i, astă seară, în întuneric, marșul funebru de Chopin; presară-l cu iasomie și 'ngroapă-l în clavecin; sacrifică-l necunoscutului, pornit prea timpuriu, la drumul veșniciei....

CONSTANȚA MARINO-MOSCU

Aurel Jiquidi — Sala de așteptare

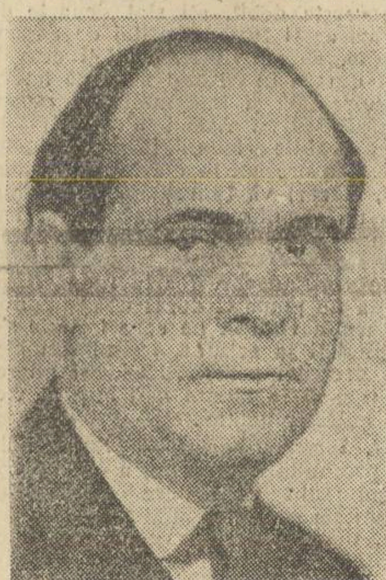

Din viață-nu din cărți

V. Maximilian

La Teatrul Regina Maria se joacă — cu un deosebit succes — „Doar un sărut", comedie muzicală.

L-am văzut pe d. Maximilian printre cântece — cu jocu-i so-

V. MAXIMILIAN

bru, plin de umor, care provoacă râsul prin mijloace atât de simple și, prin aceasta, mai de preț.

Când orchestra se lua la întrecere cu cântărețele de pe scenă, când d. Maximilian plasa câte o frază rostită după note, — ne veneau în minte vremurile ante-belice, pe vremea Companiei de operete Grigoriu...

Atunci, într'o atmosferă frivolă, d. Maximilian își purta arta severă, serioasă....

In jurul său, se roteau rochii — care se ridicu până la înălțimea centurii.

Dela balconul Teatrului Național din Iași, ochii unui elev din ultimele clase de liceu nu urmăreau picantele gesturi feminine — ci arta desăvârșită a d-lui Maximilian.

La acest amănunt mă gândeam deunăzi, revăzându-l pe d. Maximilian într'un anturaj muzical.

Izolarea

Ziarele vorbesc de noi Robinsoni Crusoé.

Un german internat în timpul războiului pe insula Juan-Fernandez, se întoarce acolo—adus de nostalgie — împreună cu nevasta și copiii, după încheerea păcii.

O femee s'a instalat în insula Galapagos. N'a luat cu dânsa decât doi servitori pentru pază.

In insula Rica din Magellan trăește, izolat, un om — care, din pricina neîntrebuințării, și-a pierdut graiul.

Aceste cazuri arată, desigur, desgustul de lume.

Dar ele nu-s singure.

Nu toți oamenii dornici de izolare se pot deporta de bună voe într'o insulă stingheră.

Cei mai mulți învinși ai vieții se izolează în mijlocul societății. Trag oboanele la suflet. N'au cu lumea din afară decât strictele raporturi de slujbă. In intimitatea lor sufletească nu pătrunde însă nimeni.

Ei se izolează în camera sau în apartamentul lor, unde nu intră pas de om.

Și parcă acești izolați sunt mai interesanți decât fugarii vieții pe insule singuratice...

Frații noștri...

Un câne a salvat viața unui om. In munții Viloșei, aproape de Sofia — un țăran bulgar a căzut într'o prăpastie. A fost descoperit de un câne, care, alarmat, s'a dus la cabana pazniculului — aducându-și stăpânul, cu lătrături, până la marginea prăpastiei.

La fiecare caz de generozitate cânească, — omul care nu se uită destul de adânc în sufletul aproapelui, dar încă în ochii cânelui, ar trebui să se gândească puțin la judecata și la sentimentele fraților noștri cei fără de cuvânt.

Atâtea gesturi brutale ale oamenilor față de câni, pornite uneori din nebăgare de seamă, au caracterul unei nebănuite cruzimi.

Și, poate, gestul n'ar mai fi făcut — dacă ne-am gândi la cânele din Viloșa.

M. SEVASTOS.

La drum

Au început să cadă frunzele castanilor.
Și plopul își așteaptă rândul lui
Să-și scuture povara gândului,
Risipa anilor.

De toate câte mi-au murit,
De gândul dureros și aiurit,
Imi scutur fruntea în bătaia vântului
Să dăruesc pământului
Fierbinte și sălbatecă povară.

Și până la o nouă primăvară
Ce poate n'o să vie niciodată,
Să-mi port pe drumuri fără adăpost
Mormântul viu al celei care-am fost.

Calendarul

O zi, o filă ruptă, un popas...
Dar printre cele care-au mai rămas
E poate-o filă ca și celelalte file,
O zi la fel cu celelalte zile,
Pe care n'am s'o văd și n'am s'o știu...

Mi-o bate 'n ușă vântul a pustiu,
Mi-or bate 'n geamuri toamnele și ploaia
Va fi apoi senin și primăvară
Cu ciripit de rândunici pe-afară,
Și soare nou mi-o polei odaia.

Dar calendarul meu va fi rămas
Să spue vestea veche, fără glas.
I-l văd cum singur filele 'și îndoaie
Să 'nsemne timpul mort de mai 'nainte.
Că nimeni nu-i mai rupe nici o foaie,
Ci-l uită toți, — ca să 'și aducă-aminte...

OTILIA CAZIMIR

Amintiri dela Măldărești

Unde își petrecea I. G. Duca vacanțele

de A COSMA-JUNIOR

Intr'o zi frumoasă a lunei August 1933, făcui o excursie la Măldărești.

Dela Govora până la Măldărești calea era pitorească și plină de farmecele naturii. Mereu noui și iarăși noui priveliști se desfășurau cu dărnicie înaintea ochilor. Valea Bistriței își desvăluia necontenit splendorile ascunse printre tablourile indescriptibil de frumoase ale dealurilor vâlcene. Dealungul drumului se înșiruiau la poalele munților împăduriți, livezi cu pomi fructiferi, fânețe proaspăt cosite și câmpii vesele, purificând aerul și parfumându-l cu mirosul răcoritor al vegetației înviorate. Ici-colea dealurile, susținute de moliciunea pământurilor nisipoase, îți făceau impresia că se prăbușesc subt greutatea lor.

După ce parcursei un drum pietros de aproape patruzeci de kilometri, ajunsei într'un cuib de verdeață, împletit cu crengi de tei și căptușit cu frunze de fag, din mijlocul căruia văzui răsărind un buchet de case albe acoperite cu șindrilă înnegrită de bătaia ploilor și împrejmuite cu pruni și meri încărcați de fructe.

Era comuna Măldărești, situată la o altitudine de 460 metri, unde trăiau vre-o 330 de suflete de români, adunați în jurul unor căminuri străvechi, în care viața vibra într'o atmosferă patriarhală, care îți trăda imediat că sunt locuite de oameni vrednici, muncitori și buni gospodari, dar înainte de

I. G. Duca și doamna în curtea conacului

toate evlavioși creștini. Cele două turle ale bisericii, construite cu mai mult de două sute de ani în urmă, se ridicau impunător deasupra satului și dominau peste o perspectivă minunată, ce se întindea până în adâncimea vizuală a orizonturilor îndepărtate.

Ajungând cu automobilul la podul de pe râul Luncavățul, oprii mașina și întrebai un țăran voinic și sănătos, deși albeața pletelor ce se furișau pe subt pălărie îi trădau o vârstă mai înaintată:

— Dumneata ești din Măldărești?

— Da, — îmi răspunse el, scoțându-și pălăria din cap cu un gest plin de respect și închinându-se reverențios.

— Spune-mi, te rog, unde-i moșia Domnului Duca?

Când auzi acest nume, pe fața lui se imprimară semnele unor oscilațiuni de sentimente de bucurie și de mulțumire. Apoi cu o vădită emoție și cu glas tremurător îmi răspunse:

— Colo sus, pe deal, este conacul Domnului Duca.

— Bine, dar casele acelea par să fie în mijlocul satului. Pe unde se întinde însă moșia? — îl întrebai nedumerit.

El mă privi atunci cu un aer de mândrețe, informându-mă cu voce sonoră:

— Moșia?! Ei, Domnul Duca, Dumnezeu să-i dea sănătate, moșia a dat-o țăranilor, iar dânsului nu i-a mai rămas decât conacul ce se vede colo sus împreună cu patru pogoane de pământ.

Stătui frapat de această revelație nebănuită și nu-mi putui explica momentan înțelesul cuvintelor auzite. Nici nu avui timp ca să stărui asupra faptului, căci țăranul continuă:

Cerdacul conacului

— Iată cum s'a întâmplat. Pe la începutul anului 1918 Domnul Duca căutase spre cumpărare o moșioară, unde să vie vara să se odihnească. A umblat toată țara românească și nicăiri n'a găsit un loc mai frumos decât la noi în Măldărești. Aici fusese atunci scoasă la licitație moșia de 550 pogoane a familiei Măldărescu. Noi țăranii din această comună, am fi vrut să cumpărăm pământul, ca să avem fiecare din noi câteva pogoane pentru agricultură, dar ne lipseau banii și apoi nici nu știam ce să facem cu casele boierului. A venit spre norocul nostru Domnul Duca și a cumpărat toată moșia, reținându-și pe seama dânsului numai conacul cu patru pogoane de pământ pentru grădină, iar tot restul l-a împărțit între noi, vânzându-ne pogonul cu câte o sută de lei plătibili în treizeci de ani. Astfel au ajuns țăranii noștri la pământ, fără bani, iar Domnul Duca nici nu se mai gândește să ne ceară prețul.

Ii mulțumii țăranului pentru interesantele destăinuiri, care mi-au fost apoi confirmate și de mult regretatul I. G. Duca.

Erau prea puțini aceia, care cunoșteau aceste lucruri. Toată lumea credea că I. G. Duca avea o moșie întinsă la Măldărești, care îi aducea venituri suficiente ca să ducă o viață fără griji materiale. Adevărul era însă, că cele patru pogoane de la Măldărești nu-i dădeau fostului președinte de Consiliu nici măcar resursele necesare pentru acoperirea cheltuelilor de întreținere a conacului. In schimb cadrul pitoresc în care este așezat conacul dela Măldărești îi procura lui I. G. Duca nenumărate momente plăcute de odihnă intelectuală și de recreație sufletească. El iubea Măldăreștii poate mai mult decât alții locurile lor de naștere, fiindcă aici era leagănul meditațiilor sale.

I. G. Duca a murit sărac. Spiritul său superior și subtil era emancipat de subt frământarea aspirațiunilor de ordin material. De aceea pitorescul Măldăreștilor îl atrăgea mai mult decât orice alt lucru.

*

Intrai în comuna Măldărești printr'un șir de case albe, împodobite cu flori și izolate între ele de grădini cu zarzări, cireși și corcoduși. Lăsai la dreapta școala primară, pe frontispiciul căreia era eternizat numele „I. G. Duca" și urcai până la conac.

Din strada principală, pe la

(Continuare în pag. II-a)

mijlocul satului, se formează spre stânga o fundătură între gardurile ce delimtează proprietatea I. G. Duca, iar la capătul fundăturii e o poartă neagră, spriinită pe doi stâlpi de zid îmbrăcați în spoiala albă a varului, având deasupra lor o streașină largă de șindrilă. Aici e intrarea principală în curtea conacului.

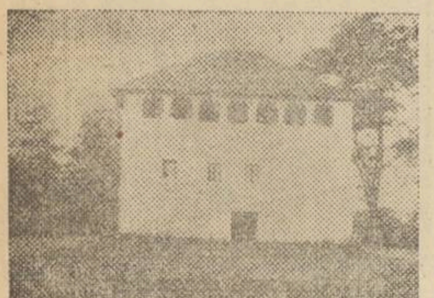
Un covor de iarbă verde acoperea pătratul simetric al curții.

In fund un gard de piatră, acoperit de caleidoscopul petuniilor și al nenumăratelor flori multicolore, care își expuneau petalele parfumate.

In stânga curții se ridică faimoasa culă, veche din 1827, străjuită la dreapta de trei salcâmi îmbătrâniți, iar la stânga de o troiță de lemn cu un aspect original și specific regiunii care adăpostește atâtea mânăstiri.

In dreapta curții se găsește o casă în stil românesc, îmbrățișată de un cerdac cu o colonadă albă, de nuanțe variate, schimbându-și coloritul din moment în moment, după cum se răsfrângeau zările cerului siniliu subt unghiul mișcărilor solare.

In dosul acestei case, care servește pentru locuință, se ascunde o grădiniță discretă, cu atmosferă de intimitate familiară, îmbibată de mireasma care se degaja din frăgezimea florilor ce o împodobesc. Aici venea

„Cula" istorică unde își găzduia I. G. Duca pe oaspeții săi

I. G. Duca să petreacă ore întregi de meditații și să-și plimbe gândul prin ascunzișurile memoriei. In această grădiniță își răscolea toate amintirile, le analiza, le cumpănea și apoi le sintetiza într'un fir cronologic, ca a doua zi dimineața să le scrie în cartea memoriilor sale.

Oaspeții totdeauna erau foarte bine primiți la conacul dela Măldărești. Deși la o distanță de vre-o patruzeci de kilometri de căile ferate, totuși numărul prietenilor care veneau să-l vadă pe I. G. Duca la Măldărești era foarte mare.

Cula din dreapta curții era rezervată mosafirilor. Aici erau saloanele și dormitoarele aranjate după confortul modern.

Când urcai scările culei, mă izbi o profundă impresie inspirată de atmosfera religioasă ce o dădea mulțimea icoanelor sfinte, care umpleau pereții albi ai încăperilor. I. G. Duca era un pasionat colecționar de astfel de icoane, pe care le adunase mai ales din județul Vâlcea și din diversele părți ale Ardealului. El transformase cula așa zicând într'un muzeu de icoane vechi, pictate pe lemn sau pe sticlă și scoase la iveală din colțurile prăfuite ale bisericilor, unde stătuseră aruncate în părăsire.

La parterul culei erau sălile rezervate pentru sufragerie, la etajul întâiu un salon roșu drăguț aranjat, cu o sobă străveche și cu o bibliotecă bine asortată pentru trebuințele lunilor de vacanță, iar în dreptul lui un dormitor negru strămoșesc. La etajul de sus erau dormitoarele în care stăteau Regina Maria și Regele Carol al II-lea, când veneau la Măldărești, precum și alte încăperi pentru oaspeți, iar în fața lor se deschidea o terasă cu vedere splendidă spre Buila. Pe această terasă, acoperită cu frumoase covoare românești și mobilată cu largi fotolii, își petrecea I. G. Duca diminețile, scriindu-și memoriile. Păcat că nu și le-a putut termina.

Am stat aici cu mult regretatul I. G. Duca și l-am ascultat cum își deschidea sufletul cu toată sinceritatea, cum își evoca amintirile luptelor politice din trecut și cum judeca evenimentele care erau în curs de desvoltare. Am fi stat ore îndelungate în liniștea agreabilă și reconfortantă a terasei, dacă gentileța domnei Duca n'ar fi intervenit ca să ne invite în cerdacul de vis-à-vis.

Traversarăm curtea înverzită și trecurăm în cerdac. De aici panorama ce se desfășura în liniștea atmosferică și în seninătatea boltei cerești era magnifică. Drept înainte era Valea Omului, dealungul căreia se lungeau majestuos munții Vâlcii, iar la stânga își înălța culmea Măgura Slătioara. Admirând cu crescândă impresie lanțul de munți învăluiți în vestmântul verde al pădurilor de fag și de mesteceni, la capătul drept al acestui lanț ni se opri privirea asupra Builei de o formă plastică indescriptibil de frumoasă, ce stăpânea întreaga regiune dela o înălțime de 1250 de metri.

Complexul muntos ce decora orizontul era cu atât mai impozant și mai încântător, cu cât își schimba mereu aspectul de nuanțe subt influența jocului de lumină pe care îl reflecta soarele.

In acest ansamblu de tablouri pitorești și cuceritoare își petrecea I. G. Duca vacanțele sale...

A. COSMA-JUNIOR

A apărut:

Aventurile din Strada Grădinilor

ROMAN de M. SEVASTOS

ED. ADEVERUL LEI 60

A APĂRUT

„REVISTA TEOSOFICA"
NUMĂRUL 1 CU UN INTERESANT CUPRINS:

Cuvânt înainte, Redacția; Misiunea mea educativă de Rabindranath Tagore; Rabindranath Tagore de C. Jinarajadasa; Teosofia, o nouă viziune a lumii de J. A.; Ce este Ocultismul? de C. W. Leadbeater; Semnificația Teosofiei de Ernest Wood; Radiațiuni umane de F. Leaning; Tainele Tibetului de R. D.; Insemnări.

Abonamentul: lei 180 anual; exemplarul 20 lei.
Redacția și administrația: Calea Griviței 190 București

Critica și volumul d-lui Arghezi

„Cuvinte potrivite și... încrucișate"

Editura „Adeverul"

Mult așteptatul volum al maestrului cuvintelor potrivite, continuă să se vândă cu un deosebit succes, stârnind pretutindeni aceeași nedumerire: autorul a dat publicului unvolum de cuvinte încrucișate sau a făcut cu totul altceva?

Câțiva critici literari s'au grăbit să creadă că volumul conține numai cuvinte încrucișate, pronunțându-se ca atare. Alții, mai prudenți, au rămas în expectativă...

E cert însă, că volumul conține nebănuite frumuseți literare care — grație formei în care sunt prezentate — scapă înțelegerii directe și rămân ca niște enigme ermetic închise pentru ochii multor cititori.

Și totuși, d. Arghezi n'a făcut ceeace obicinuit se cheamă „joc de cuvinte încrucișate"! Iată, de pildă, autograful pe care d-sa l-a dat unui student dela litere, campion de cuvinte încrucișate:

„D-lui X, campionul cuvintelor încrucișate, de la campionul cuvintelor potrivite".

Paul Aburel — Pictură murală

Actualități științifice

Substanțe mirositoare indispensabile vieții?

Un fiziolog german, Häberlein, a stabilit — pe baza unor îndelungate cercetări și experiențe — că organismele viețuitoare au nevoie, nu numai de oxigen, azot, acid carbonic și alte câteva gaze conținute în aer, ci și de cantități apreciabile de elemente vegetale mirositoare.

Dacă lipsesc aceste elemente din aer, omul și animalele se îmbolnăvesc de o boală specială, pe care savantul german o numește „boala lipsei de aromatice". Boala menționată e remarcabilă în special în marile centre urbane.

Savantul german atribue efectul inviorător al aerului de pădure, nu prezenței ozonului, ci influenței unor substanțe mirositoare vegetale, care pătrund în aer.

Pentru moment, ne lipsesc însă date științifice complete în acest domeniu. E probabil însă că, după cum există o gamă întreagă de insuficiențe ale nutriției (lipsă de vitamină, lipsă de săruri, etc.), tot astfel se va vorbi în curând de o atmosferă potrivită pentru viață și de una nepotrivită, din cauza unui conținut insuficient de substanțe mirositoare, care exercită un rol biologic esențial.

O bibliotecă publică într'o valiză

O pagină a unei cărți de mărime normală poate fi micșorată prin procedeele moderne, fotografice, într'atât încât să fie cuprinsă într'o suprafață egală cu a suta parte dintr'un milimetru pătrat. Cert este — și faptul trebue subliniat — că această fotografie infinitezimală, devine totuș perfect vizibilă și textul ușor de citit, sub obiectivul unui microscop.

Dacă o pagină poate fi cuprinsă într'a suta parte dintr'un milimetru pătrat, rezultă că o carte întreagă ocupă numai câțiva milimetri pătrați, iar o bibliotecă publică, conținând câteva mii de volume, ne va da în total o suprafață de 10 cm. lățime și înălțime.

Așa dar, toate comorile unei biblioteci de stat încap în cadrul restrâns al unei valize de mână și pot fi astfel transportate cu ușurință de la un loc la altul.

Bazați pe o asemenea posibilitate, savanți serioși își afirmă convingerea că în viitor vizitatorii bibliotecilor publice nu vor mai cere bibliotecarului un volum în original, ci vor avea în fața lor un ecran de proecție, pe care, cu ajutorul unui microscop, își vor proecta textul și imaginile, în mărimea dorită.

Dacă acest plan va fi vr'odată înfăptuit rămâne o întrebare. In orice caz, realizarea lui nu se isbește de nici o dificultate de ordin technic.

Cât de repede călătoresc mesagiile de radio

Se știe că razele de lumină se propagă în spațiu cu iuțeala formidabilă de 300.000 de kilometri pe secundă. Cu aceeaș iuțeală se propagă și undele hertziane, vehiculul mesagiilor radiofonice.

Și totuș semnalele de radio ajung la locul de destinație ceva mai târziu decât ar trebui, după calculele teoretice.

Nouile cercetări științifice în această direcție au reușit să rezolve enigma. S'a stabilit anume că viteza undelor radioelectrice scurte este numai de 268,850 de kilometri pe secundă, iar aceea a undelor lungi este și mai mică. Cum se explică această abatere dela teorie?

Undele de radio sunt întârziate în parcursul lor în văzduh. Ele nu urmează drumul cel mai scurt spre suprafața pământului, ci pătrund în straturile superioare ale atmosferei, de unde sunt apoi reflectate.

Boale din lipsă de... cupru

Naturaliștii au constatat în timpul din urmă că animalele și plantele, care trăiau în regiunile cu pământ nisipos și argilos, suferă de o anumită boală cu simptome ciudate de degenerescență.

După comunicările făcute de savantul italian Siolemma, faptul s'ar datori absenței cuprului în aceste terenuri, ceeace influențează defavorabil creșterea multor plante și în special desvoltarea grânelor și legumelor. Infiltrând terenul cu sulfat de cupru, neajunsul a fost remediat.

Un nou instrument de muzică electrică

S'a inventat de curând în Germania un fel de „orgă electrică", care permite unui singur muzicant să execute în acelaș timp la mai multe instrumente, realizând astfel efectul unei orchestre întregi.

Noul instrument oferă compozitorilor posibilitatea de a-și încerca singuri operele lor scrise pentru orchestră. Deasemenea, aparatul posedă și o instalație pentru înregistrarea și reproducerea plăcilor de gramofon. Cu ajutorul unei simple pedale se poate regla tempo-ul și intensitatea fiecărei plăci în parte.

Pentru a executa o bucată la mai multe voci, e suficient să înregistrăm pe câte o placă fiecare voce în solo și apoi să reproducem discurile împreună, la orga electrică.

Cancerul pielei și soarele

Un medic din Buenos Aires, dr. Roffo, care a studiat un mare număr de afecțiuni de cancer la piele, a ajuns la convingerea că în majoritatea cazurilor, radiațiile soarelui provoacă boala. In special, razele ultraviolete, printr'o acțiune prelungită asupra pielei, pot provoca această boală.

Acelaș medic a stabilit că femeile sunt mai puțin expuse decât bărbații, la acest gen de cancer. Și explică aceasta prin faptul că femeile obicinuesc de multe ori să-și ungă fața cu pomezi, care devin un ecran protector la acțiunea radiațiilor agresive. De asemenea, populațiile colorate — negrii, galbenii, pieile roșii — sunt mai puțin amenințați decât cei albi.

Două recolte de cartofi într'o vară

Agronomii germani, în străduința de a mări tot mai mult randamentul agricol al solului, au ajuns la convingerea că se pot obține în cursul unui singur sezon de vară, două recolte de cartofi. Pentru aceasta trebue să introducem cartofii noui în Iunie, imediat după recoltă, într'o pivniță cu ghiață și să-i ținem acolo la o temperatură ceva mai mare decât zero grade, timp de 14 zile. Prin aceasta, perioada lor normală de repaus este considerabil scurtată. Cartofii pot fi apoi introduși în pământ pentru o nouă recoltă. Se obține astfel în toamnă a doua recoltă.

Ziarul filmat

Ideia de a fixa cărți, reviste și ziare sub forma unui film de format redus, a fost preconizată de câțiva ani și pusă în anul acesta în practică, în America. La Chicago s'a demonstrat de curând invențiunea „ziarului filmat".

Se pare că e vorba de un film cinematografic foarte îngust și neperforat. Un cotidian de opt pagini mari e înregistrat pe o peliculă de 3,5×30 mm. Treizeci de asemenea ziare, — adică ziarele apărute în timp de o lună înfășurate, dau o bobină de 10 cm. diametru.

Modul de folosire al unui asemenea ziar filmat este foarte simplu și sugestiv. Ziarul este proectat pe un ecran cu ajutorul unui mic proector, care poate fi folosit chiar la lumina zilei.

Alt avantagiu al ziarului filmat constă în durabilitatea lui, care este mult mai mare decât aceea a ziarului tipărit pe hârtie.

I. S.

CEREȚI la LIBRARI și CHIOȘCARI

STRADA BUZELOR VOPSITE
de MAURICE DEKOBRA
IN COLECȚIA
ROMANELE CAPTIVANTE
12 lei vol. de 260-300 pagini
CEA MAI EFTINĂ—CEA MAI BUNĂ
— Apare lunar —
„ROMANELE CAPTIVANTE" vor aduce scrieri de autori reputați, maeștri ai genului lor, și numai lectură scrisă în tempo vioi, tineresc, cu vervă și nerv, în mentalitatea energetică și modernistă a bărbatului și femeii de azi.

Caleidoscop

Temperanța și educația

„The Fomm and Century" a lansat un apel către publicul american cu ocazia sfârșitului prohibiției.

„Temperanța e un sinonim al bunului gust și-al manierelor distinse. „Gentlemen"-ii desăvârșiți, care au fost Grecii antici aveau o maximă: „Nimic în măsură exagerată".

Chiar în zilele fericite din epoca cinegetică un gentleman era socotit capabil de a-și înfrâna pofta de băut. Să sperăm că tânăra națiune americană, care s'a obișnuit să bea șase cocktail-uri pe zi în cursul ultimilor ani, nu fiindcă-i plăceau, dar ca un protest în numele libertății își va spune că temperența e un semn de educație aleasă".

Prevederea cutremurelor de pământ

J. Bustos Navarrete, director fondator al Observatorului „del Salto" din Santiago-de-Chili a instalat mai multe aparate destinate să prevadă cutremurele de pământ prin observațiunea variațiunilor magnetice. Buletinul Observatorului comunică fatpul că din luna August 1932 o serie de „inclinografe" sunt în funcțiune într'o cavernă a muntelui Santa-Lucia. Observațiile efectuate în cursul anului 1933 arată că în perioadele sismice relativ calme predomină oscilațiunile terestre pozitive. Din contra, atunci când intervin oscilațiuni negative înseamnă că echilibrul terestru devine nestabil, manifestându-se o criză sismică menită să restabilească echilibrul inițial al păturilor.

Tineretul german

Robert d'Harcourt în „Revue des Deux Mondes", nu contestă că starea de spirit a tineretului german de astăzi se explică prin evoluția politică, economică și socială din Germania de după război. Propaganda hitleristă n'a întâmpinat nici o greutate ca să înroleze în rândurile sale o tinerețe desamăgită și avidă de ideal. Situația e gravă. Vorbind de exagerările doctrinei „celui de-al treilea Reich" (condamnarea inteligenții, apoteoza iraționalului), d'Harcourt scrie.

„Să nu ni se pară glumă.

Aceste nebunii cer multă seriozitate. Nu se poate menține — fără riscuri — o națiune în stare frenetică. Un popor se vede chemat prin vocea șefilor spirituali a se considera de aici înainte ca făcând parte din familia „Centaurilor" sau a „Rinocerilor". Nu se poate rezista la infinit în fața invitațiunilor de acest fel. La un moment dat, devine irezistibilă tentația de-a justifica prin acte această categorisire zoologică.

„Un îngrijorător potențial emotiv și agresiv (aici se confundă) e metodic acumulat în adâncurile unui popor prin înșiși oamenii însărcinați cu soarta sa.

„Incet-încet se creiază în sânul unei națiuni întregi o psichologie explozivă.

„Mai curând sau mai târziu, o atmosferă de tensiune generală, face inevitabilă o descărcare menită în acelaș timp să aducă o destindere".

Metagnomie

Analize

Ernestin. — Inzestrat cu o suprasensibilitate ereditară — probabil de proveniență maternă — ați trăit o copilărie singuratecă, izolată, în care temperamentul Dv., a luat o puternică direcție egocentrică. Organicește debil, ați stat departe de orice ar fi fost un prilej de expansiune, de activitate, și v'ați dezvoltat din ce în ce mai mult pe latura intelectuală și imaginativă a personalității Dvs. Astăzi dispuneți de remarcabile facultăți intelectuale, care au crescut în detrimentul voinții, și cari vă îndreptățește orgoliul — un orgoliu dârz, dar ciudat îmbinat cu o totală lipsă de încredere în puterile Dvs., de realizare, care sunt într'adevăr, foarte reduse. Soluția nu poate fi decât una singură: educația voinții, pe care trebuie s'o stimulați la acțiune, ieșind din sfera propriei personalități, și angrenându-vă în ritmul mai larg al vieții colectiv umane.

I. Săulescu-Vaslui. — Suferiți de o profundă deprimare, a căreia pricină sunt numeroasele complicațiuni pe care imaginația le introduce, nemotivat, în viața Dvs., sufletească. Visați mai puțin, și munciți mai mult. Căutați în toate ordinea și echilibrul: altfel riscați să ajungeți la o totală neputință de realizare. Aveți aptitudini pentru un domeniu de înfăptuire artistică; e bine să le cultivați.

Lavinia, Galatz. — Sunteți o fire sensitivă, romantică, neliniștită. Viața v'a fost încercată de lovituri grele. Totdeauna ați fost călăuzită însă de o intuiție justă, și un sănătos simț al realității v'a ajutat să treceți obstacolele, și să biruiți deprimările. Nervii dv. se resimt, totuși, cordul, deasemeni, e ușor debilitat. Aveți nevoie de repaos. Și ar fi bine să ocoliți singurătatea.

Adriella. — Duceți o viață prea exterioară, prea agitată, prea capricioasă. Ați suferit multe deziluzii din pricina aceasta — fiindcă acest fel de viață nu vă dă răgazul de a adânci situațiile și de a acționa cu luciditate deplină. Acesta e și unul din motivele stării anormale a nervilor dv. Căutați liniștea și, pe cât posibil, singurătatea. Incercați o îndrumare mai serioasă și mai statornică a preocupărilor.

Cozma V. Neculai. — Vă aflați, într'adevăr, înaintea unei primejdii, dar aceasta e cu totul de altă natură decât aceea de care vă temeți. Veghiați asupra sănătății dvs.

Belle fille din Burdujeni. — Egocentrism. Sensibilitate. Sensualitate puternică, înnăbușită. Sentiment al singurătății. Orgoliu. Capricii. Dacă nu voiți să naufragiați în neurastenie, părăsiți gândul de a face „carieră", și căutați-vă liniștea în întemeierea unei căsnicii armonioase. Lucrul va fi posibil în relativ scurtă vreme.

Aure-Burdujeni. — Inteligență activă. Prea mare tensiune nervoasă. Agitație. Ambiție. Orgoliu — totuși, în fond, neîncredere în sine. Cariera dvs. — de ordin intelectual, în orice caz — e bine să se lege de o disciplină științifică pozitivă. Căsătoria nu este recomandabilă deocamdată. Incercați să trăiți o viață mai liniștită și mai ordonată.

Noel. — Sunteți înzestrat cu un spirit întreprinzător și organizator. Ați dat adeseori dovada perspicacității și a energiei dvs. Sunteți însă, de câtăva vreme, cu totul deprimat din pricina dificultăților neașteptat de mari pe care le întâlniți în afacerile dvs. Vă aflați înaintea unei importante transformări a existenței dvs., și trebuie să procedați, de data aceasta, cu o deosebită prudență.

Constantin I. Costea. — Un temperament sensitiv, înclinat mai curând către meditație decât către acțiune. Voința e slabă, influențabilă. Emotivitatea nestăpânirii v'a pus în fața multor situații critice. Neadaptarea dvs. la profesiunea ce o exercitați actualmente e remediabilă. Trebuie însă să vă consacrați unei integrale auto-reeducări. Ocoliți — pentru multă vreme — prilejurile de legături sentimentale. Supraveghiați-vă nervii.

Nu mai plânge Ba-Py. — In ciuda tuturor frământărilor lăuntrice prin care ați trecut — și a acelora „metafizice", cât și a celorlalte, mai aproape de viața de fiecare zi — vigoarea dvs. sufletească e întreagă, îndărătul unei deprimări adânci, dar trecătoare. Dezechilibrul e remediabil, dar nu prin cunoaștere (care, credeți dvs., că ar fi rostul existenții), ci printr'o intensă acțiune spirituală. Cunoașterea — în ce măsură poate ea rezolvi un conflict concret de viață? Și în ce măsură poate stabili un echilibru între conștiință și realitate — când limitele ei sunt aci, atât de aproape? Depășirea acestor limite, da, poate duce către *ceva*. Dar depășirea lor înseamnează acțiune — *acțiune interioară*. Iată dece mi se pare, pentru economia dvs. spirituală, că viața de „acțiune" (avocatură, pledoarii, orgoliu, ambiții, ciocniri, lupte — le știți, nu?) căreia vreți să vă dedați, poate însemna negarea dvs. înșivă. Dar... pentruce nu mi-ați indicat adresa?

M.

P. S. In cuprinsul acestei rubrici cititorii pot obține în mod absolut gratuit o *analiză metagnomică sumară, numai dacă solicită* o asemenea analiză *dintr'o reală necesitate de viață.*

Pentru aceasta sunt suficiente câteva rânduri scrise firesc, indiferent copiate sau nu, cu creionul sau cerneală, etc. Pentru mai multă preciziune în răspunsuri să se indice data exactă a nașterii, pe stil nou (ziua, luna, anul — dacă e posibil și ora).

Eventual să se asocieze și o fotografie, pe care ne obligăm s'o restituim la cerere.

Scrisorile trebuie să fie însoțite de *trei cupoane.* succesive de tipul celui de mai jos.

Adeverul Literar
CUPON No. 7
Metagnomie

A APARUT:
PLASTICA
DE H. BLAZIAN
130 CLIȘEE 150 LEI

MARY WEBB

Vulpoaica

O pagină tălmăcită din ultimul roman al cunoscutei scriitoare Mary Webb, „Vulpoaica" — ilustrând puterea descriptivă a autoarei.

Nouri mici nepăsători erau goniți dintr'un capăt până în celălalt pe întinsul cerului liniștit — nouri fără păstor, schimbăcioși, imponderabili — alergau sfârtecându-se de dinții munților, sfârșind astfel aventura lor efemeră, fără a lăsa altă urmă a trecătoarei lor existențe, decât câteva lacrimi.

Era frig la Bouqueteau, în mica pădurice cu mesteacăni argintii și melezi ce acopereau rotunda colină. Pe creștetul copacilor o brumă purpurie prevestea mugurii, și o boare liliachie mai pală estompa perspectiva între trunchii închiși și cei argintii.

Aci domnea tinerețea neîmplinită. Acuma, abia se zărea vârful ascuțit al unei corole, extremitatea unui boboc ce încerca să-și străpungă învelișul, ascuțit ca fierul lanciei; nu erau încă frunze, nici petale de flori.

Primăvara nu-și luase zborul, nici cântul, era doar un pui de pasăre golaș, ce țupăia printre tufișe. Vesela buruiană câinească ce acoperă întinderile libere, abia își așternuse luminoasele flori, iar podoabele caprifoiului nu erau decât înguste limbi verzi de foc.

Printre trunchiurile melezilor și sub tufele caprifoiului și a mărăcinilor, aluneca o formă roșcată și tăcută. Purta cu demnitatea liniștită a viețuitoarelor din păduri, o frumusețe în ochi, în membre, în culoare, cum puține femei ar fi putut purta cu atâta simplitate. Sprinten, cu privirea luminoasă, animalul se opri o clipă în bătaia soarelui — vulpoaică de un an, cu capul rotund, labele catifelate — apoi se pierdu în umbră. O fluerătură ascuțită răsună din adâncul pădurii, și vulpoaica se repezi dintr'o singură săritură spre această chemare.

Unde ai fost? Hoinărești, te vei pierde cu sigur — grăi supărăcios și grijuliu, o voce de tânără fată — dacă te pierzi tu, mă pierzi și pe mine. Vino, întoarce-te la noi. Soarele apune și ai oase pentru cina ta.

L. B.

Adevĕrul Literar și Artistic
Redacția și Ad-ția București, Str. Const. Mille No. 5-7-9 Telefon 3-84-30
Apare săptămânal
5 lei exemplarul
Prețul abonamentului:
1 an . . . . . Lei 200
6 luni . . . . . Lei 100
3 luni . . . . . Lei 50

Tabletă

Destinderea

Cu toate că „Destinderea" propusă de guvern nu constituie o chestiune direct literară, indirect ea este; măcar atât cât poate să fie ocolită cu o împrejmuire de cerneală.

Să scoatem beţe din călimară şi să împrejmuim. Liliput oferă teren de îngrădit cu chibrituri.

Ucis primul-ministru Duca, guvernul care l-a moştenit şi-a dat seama că pe nesimţite ţara nu mai era nici ţara de-acum vre-o cinci ani, când fostul prezident de cabinet era ministru de interne. Răsboiul de mult sfârşit pe fronturi se continua mereu în interior, nevăzut sau văzut numai cu sfertul ochiului întredeschis. In toată lumea fusese război dar războiul propriu zis, al armelor de foc şi albe, par'că nu a demoralizat lumea cât războiul cugetării şi al peniţei, subtii şi fervent. Ca niciodată, adversarii, parale! cu artileria s'au bătut cu gogoloaie de hârtie scrisă, făgăduind toate virtuţile, valorile şi realizările de peste fronturi. Onoarea acestei lupte a fost civilă şi ca oameni de cultură, soldaţii fără uniformă şi prudenţi cu mânuirea ierbei de puşcă, au ţinut să justifice strălucit o existenţă şi să facă faţă şi decepţiei lor secrete.

Am învăţat din război mai mult decât în toate cărţile şi şcolile. Am învăţat că autoritatea sforţărilor, a muncii, a rezultatelor durează până la supărarea intereselor proprii; că inamicul îşi pierde toate însuşirile ce-l consacrau respectat până se lansau primele ovaţii ale ecrazitei. Am învăţat că nu mai e de gândit, de judecat şi de recunoscut nimic. Că intelectul egalează tărâţea şi că valoarea personală nu merită un popas dinaintea ei: şi o răsgândire. A intrat în război un om şi s'a întors un altul. Transformarea a fost interioară însă totală. E ceva bun în modificarea consternantă a oamenilor de după război, dar şi ceva foarte grav: omul nu mai iubeşte nimic şi se află în discontinuare permanentă. E greu de făcut o adoraţie şi o cădere de admiraţie pe spate din oamenii de azi, dar e tot atât de greu de închegat o filosofie a consolării.

O destindere a solicitat odată şi inteligenţa lui Aristide Briand. Era şeful unui guvern şi turburarea politică din Franţa se traducea cu gol. Briand a prezintat parlamentului ideea destinderei şi abilităţile lui unduioase au împlinit făgăduiala dată: în şase luni Franţa se văzu miraculos liniştită.

Destinderea actuală e divers şi întortochiat dificilă. Destindere înseamnează azi re-echilibru şi re-ajustare: nivelurile sufleteşti individuale sunt compromise. Cântarul funcţionează rău: e ruginit — şi cu sinceritate funcţionează aşa, nu dintr'o preocupare de poză a descumpănirii. Ceeace se face nu e literatură proastă, e viaţă proastă: arătătorul s'a înmuiat şi pârghiile nu mai coincid. Nici nu se poate dovadă mai bună, ca uitarea completă a primului-ministru, ucis în activitatea de prim-ministru. Par'că n'a trecut o lună, par'că au trecut 30 de ani peste cadavrul lui. Şapte zile după înmormântare toată lumea emoţionată se gândea serios la altceva.

Dar ce-i cu destinderea în gândirea guvernului? Intenţie este dar cum i se defineşte forma? Poate că numai aşa numitul armistiţiu politic dintre partide şi tonicitatea obţinută prin actul voinţei parlamentare, este prea puţin lucru pentru o destindere propriu zisă. Va tăcea, să zicem, toată opoziţia în Cameră, legiferările noi nu vor întâmpina obstacol, declaraţiile vor fi dulci, criticile cuminţi, discursurile măsurate. Se va inaugura surâsul universal şi deputaţii se vor săruta. Foarte bine şi foarte frumos, dar desechilibrul nu e la Cameră şi la Senat, e mai departe şi anonim, morbii lui circulă în afară de zona politică. El e primit favorabil de stările sufleteşti. Sunt stări sufleteşti în ţară şi la oameni, stări de umbră, stări de încolţire şi de mucegai. Acolo trebuie orientată preocuparea de o destindere utilă.

Se va putea instala faptul concret, cu eficacităţile lui considerabile?

Dreptatea pământului, dreptatea finanţei, dreptatea judecăţii sunt dreptăţi aşteptate şi întârziate peste răbdarea omului. Dar interpretările stărilor sociale şi sufleteşti pot fi şi ele începuturi sau similitudini de fapt concret, satisfăcătoare. Cine le dă? Cine îşi ia sarcina delicată a construirii din materiale bune intelectuale şi exacte, a unui optimism colectiv? Singur guvernul nu poate schimba culorile şi presiunea atmosferei. Calea afişajului şi a comunicatului e cea mai puţin bătută de religiozitatea cetăţenilor. Ar fi nevoie pentru o destindere de mobilizarea războinică a tuturor cifrelor intelectuale şi morale şi mobilizarea o poate face numai guvernul.

S'a putut auzi de prin părţile lui că o propagandă ar cere cheltueli, că Statul nu le poate suporta, Statul gândindu-se la mijloacele comerciale ale unei mişcări naţionale şi nu la o muncă obligatorie şi aspru dictatorială.

Obiecţia cheltuelilor se înlătură dela sine. Statul are antena radiofonică la îndemână, întâi. Milioane de oameni pot fi ajunşi până în căminul şi conştiinţa lor de cuvântul gândit şi cald, încredinţat undelor electrice. Statul are cele mai mari tipografii din ţară şi hârtia se fabrică în ţară, pe preţul dictat de el. Milioane de foi, broşuri şi cărţi o pot acoperi. Statul are credem 100.000 de amvoane, catedre şi localuri, de unde se poate vorbi la câte cel puţin o sută de oameni. Ar fi atât de incomod să strângă el pe toţi intelectualii şi cărturarii de toate profesiunile, fără să excludă pe ziarişti şi pe scriitori, care printr'un capriciu grotesc al stărilor de cultură nu fac parte din Statutul ci numai din ţara lor, şi să-i oblige la o activitate de idei, de inspiraţii şi de verb, în vederea renaşterii naţionale subt dogma cumpătului pierdut? Toată suflarea cărturărească s'ar devota cu entuziasm şi, dela sine înţeles, gratuit. Şi nu s'ar căpăta numai o destindere fără resort, practică. S'ar obţine tensiunea dură şi de mare incandescenţă, în care stările sufleteşti ale timpului ar fi absorbite într'un element activ adevărat.

In felul lor, care nu poate fi felul nostru, Rusia şi Germania trăiesc zi cu zi într'un regim de încordare a energiei şi vehemenţei fără precedent. Statul nostru are arme şi vigori uitate: fiinţa noastră, care trebuie să-i aparţie indiscutabil şi integral într'o epocă furtunoasă şi vie caracteristică a istoriei româneşti. Poate că şi cea mai creatoare..

T. ARGHEZI

Paul Aburel — Pictură murală

PLASTICA

Am arătat altădată locul pe care-l ocupă în plastică desenul umoristic şi locul ce-i revine d-lui *Aurel Jiquidi* în practica acestui dificil gen la noi.

D-l Jiquidi a moştenit dela părintele său — creator de gen în arta noastră — vioiciunea liniei caricaturale şi înţelegerea semnificaţiei umane a ridicolului voluntar ori involuntar care ne dirijează sau ne paralizează acţiunile.

D-sa nu s'a oprit însă aci. A scormonit substratul moral al momentului şi al fenomenelor, a făcut să vibreze în şarja lineară nebănuite drame interioare, a pus uneori cu brutalitate pe oameni în faţa vieţii, în faţa adevăratei vieţi a atâtora dintre semenii noştri.

Aurel Jiquidi — Botez

In expoziţia de anul acesta, d. Aurel Jiquidi fixează în desene şi uleiuri imagini îndrăzneţe, mici tragedii domestice, aşteptări ridicole şi inutile, siluete de cafenea, poze deprimante, apariţii de coşmar sau evocări graţioase şi tandre.

In toate aceste instantanee, o ironie în aparenţă agresivă, în realitate tristă, dramatică, subliniază caractere, defecte şi slăbiciuni etern omeneşti.

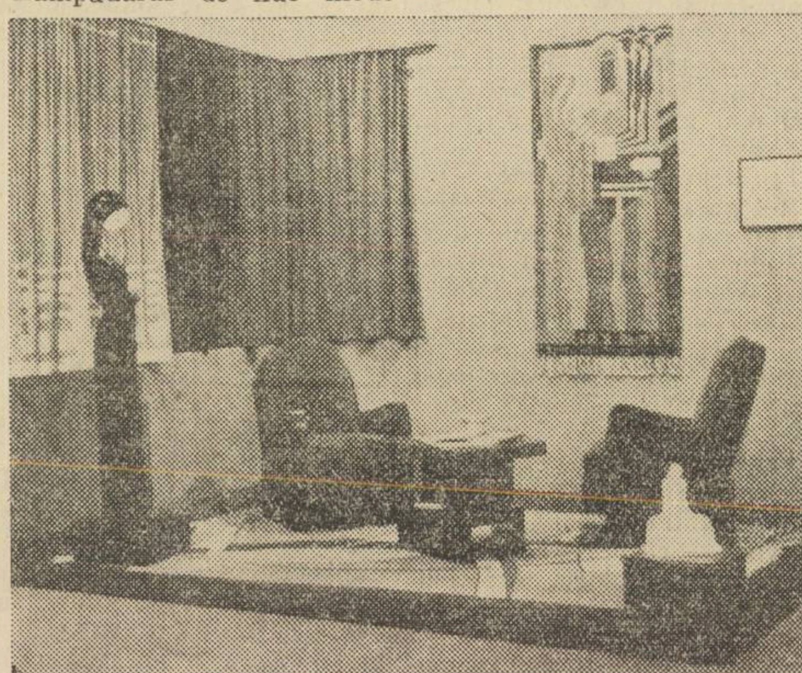
Casa, strada, societatea (dela croitorul meşter şi măcelarul buhav până la ridicolul cabinetelor medicale şi consiliilor de administraţie), deprimarea săracului sau lăfăiala desgustătoare a îmbogăţitului de război,— sunt temele din care talentul generos al d-lui Aurel Jiquidi desprinde sugestive sinteze umoristice.

Surprinzătoare calităţi de compoziţie şi culoare găsim în uleiurile fragede pe care artistul le expune acuma pentru prima dată.

Chiar şi desenul — în proporţii şi perspectivă — e aci mai deaproape supraveghiat. Comentatorul caricatural dovedeşte astfel că se poate înfrânge atunci când motivul şi tehnica realizării lui o cere.

Expoziţia d-lui Jiquidi se înscrie printre evenimentele cele mai de seamă ale lunii plastice.

D-na Ana Jiquidi expune tot în Sala Ileana lucrări de artă decorativă aplicată: un colţ de salon compus din mobilier construit în linii moderne armonioase, perdele cusute cu acul şi covoare executate în tonalităţi calde.

Ana R.-Jiquidi — Colţ de interior

Lampadarul de nuc modelează decorativ un trup feminin, iar fotoliile şi masa pun în acord linia nouă cu ritmica odihnitoare a întregului ansamblu.

*

La Hasefer, d-na *Lola Diamandi-Gelenter* debutează modest, cu picturi mai mult superficiale decât finite.

Intrezărim totuşi posibilităţi de bună redare a peisajului.

Oricare ar fi însă tema la care se va opri, artista va trebui să se preocupe şi de cadrul grafic al compoziţiei.

Fără desen, niciun subiect nu poate trăi plastic.

Cum să se definească între limitele sale un portret sau un nud, când pasta se prelinge neglijent, schimonosind contururile aparente?

Talentul făgăduitor al expozantei ne îndreptăţeşte să-i pretindem construcţie şi adâncire.

*

In corpul revistei reproducem câteva din picturile murale executate de d. *Paul Aburel* pentru panourile hallului de la parter al palatului telefoanelor.

Aurel Jiquidi — Ţărancă

Din primii ani de şcoală, artistul a fost un pasionat admirator al picturii în frescă. Ii plăceau culorile ei în elementul pur al materiei prime, ca un pastel lichid, nemodificat de combinaţia cu uleiuri.

Lucrând în frescă şi observând frescurile celor mai iscusiţi maeştri, d. Aburel a constatat neajunsurile ei şi atunci a conceput un sistem de pictură care să evite inconvenientele, păstrând calităţile culorilor de frescă.

Astfel, a căutat să nu fie silit a lucra pe proaspăt, ci să execute pe uscat, putând reveni, utilizând toate culorile, eliminând varul şi orice alt corp chimic activ. Toate acestea le obţinea pe un fond mai dur decât tencuiala de var şi nisip. Fondul şi pictura erau insensibile la umezeală, imputrescibile şi lavabile.

Marea lucrare dela palatul telefoanelor i-a dat d-lui Aburel prilejul să aplice pe ciment sistemul d-sale de frescă.

Pictura ocupă o suprafaţă de optzeci de metri patraţi şi e inalterabilă.

Motivele desvoltate ilustrează plastic fazele comunicării sunetului.

H. BLAZIAN

Magda Iorga — Portret

Figurile Unirii

Vasile Alecsandri

In viaţa unui popor sunt evenimente menite, oricare ar putea fi destinele sale viitoare, să rămână în totdeauna pe întâiul plan al istoriei. Un astfel de eveniment epocal pentru neamul românesc fiindcă e în legătură directă cu însăşi existenţa sa, a fost Unirea tuturor Românilor într'o singură ţară, unire care a început cu Unirea Principatelor şi s'a desăvârşit cu marea Unire pe care generaţia noastră a avut fericirea să o trăiască la sfârşitul războiului mondial.

De aceea, figurile proeminente ale marilor personalităţi care au ştiut la un moment dat să se identifice cu aspiraţiile adânci ale neamului şi să le dea o întrupare definitivă în jurul măreţului simbol al Unirii, sunt chemate să ocupe un loc cu desăvârşire luminos în pantheonul nostru naţional. Printre ele figura lui Vasile Alecsandri, a „bardului de la Mirceşti" capătă în ochii noştri un relief deosebit şi o nobleţă în ascensiune directă cu anii care trec, căci ea reprezintă în această galerie glorioasă tocmai aportul cel mai curat al sufletului românesc în lupta lui pentru întregire, aportul poeziei ca ideal creator de înalte valori naţionale.

„La început a fost cuvântul", grăeşte Scriptura pe dreptate şi cu tot atât temei îndrăsnim să spunem că înainte şi concomitent cu fapta care a dărâmat hotarele nedrepte dintre fraţi, ca să-i unească apoi într'o conştiinţă şi într'o ţară mai mare şi mai frumoasă, a fost poezia prevestitoare de vremuri noi. De la vis şi credinţă la hotărîre şi faptă lanţul se leagă verigă cu verigă: rolul poetului nu e mai mic aici ca rolul omului de stat sau ca al ostaşului — dimpotrivă el apare înobilat tocmai fiindcă duce lupta din văzduhul luminos al Idealului pur.

Sub acest aspect vom privi pe Alecsandri ca simbolul poetic al unei întregi generaţii ridicate în credinţa Unirii Românilor de pretutindeni. Lui i-a fost dat acest privilegiu unic să reprezinte până la moartea lui prin cântec şi vers într'un singur glas inspirat şi clar năzuinţele adânci şi clocotitoare, dar adesea contradictorii şi confuze, ale unui popor întreg. Poporul român căzut în robie, umilit în fiinţa lui etnică de norocul istoric al altor neamuri cărora vitregia vremurilor îl dăduse ca scut de apărare, nu-şi pierduse însă nici conştiinţa obscură a strălucitei sale obârşii, nici nădejdea profundă într'o soartă viitoare mai bună. Toată poezia lui Alecsandri de la „Doine" şi până la „Legende" şi „Ostaşii noştri" (ca şi Teatrul său de altminteri), n'a fost decât o lentă pregătire sufletească— o adevărată şcoală — prin care poetul s'a străduit mai întâi să redea sufletului naţional destins şi slăbit de cotropirea duşmană şi admiraţia exclusivă a culturii străine — încrederea în sine, vlaga şi încordarea necesară marilor înfăptuiri ce erau să vină. Revoluţia de la 48, Unirea Principatelor, Războiul pentru Independenţă şi Proclamarea Regatului — tot atâtea trepte înălţate pentru făurirea marei Uniri de mai târziu.

Dacă unirea sufletească a tuturor Românilor n'ar fi existat de mult timp realizată în versul poeţilor şi în credinţa visătorilor — precum trăia obscur dar adânc în folklorul şi conştiinţa populară — desigur că nici cealaltă Unire n'ar fi fost posibilă căci i-ar fi lipsit acea temelie sufletească fără de care şi munţii de piatră se surpă în nimic.

Până la un punct putem vorbi de Unire ca de un fapt poetic — în sensul de un fapt creat de poezie şi în speţă creat de poezia lui Vasile Alecsandri. Afară poate de „Pasteluri" scrise în parte sub înrâurirea estetică a „Junimei" dar în care poetul proslăvind un petec de moşie şi lunca de la Mirceşti încă ne învaţă să iubim pământul ţării întregi, toată poezia lui Alecsandri e un apel la patriotismul cel mai cald — fie că redă sufletului românesc vlaga strămoşească pierdută, prin bărbăţia şi vigoarea sentimentului din „Doine" care exprimă energia naţională mai ales în doinele haiduceşti sau ostăşeşti — fie că mai târziu în Legende aduce în faţa cititorului marile pilde ale unui trecut istoric sau legendar, fie că în Ostaşii noştri preamăreşte eroismul ostaşului român contemporan „curcan" sau călăraş, din luptele de la Plevna. Prin ridicarea prestigiului naţional şi slăvirea eroismului strămoşesc, Alecsandri în poezia sa pregătea indirect dar foarte eficace Unirea. Dar pentru acest ideal trebuia să intervie şi personal ca unul din principalii actori în desfăşurarea evenimentelor, pe lângă partea nemijlocită a poeziei sale de atunci.

Chiar din 1840 Alecsandri, după o călătorie prin Italia care-l întări în admiraţia lui pentru cultura latină, reîntors la Iaşi de la Paris, unde îşi luase bacalaureatul şi făcuse temeinice studii literare — se hotărî la o acţiune de unire a tuturor românilor pe tărâmul literar şi alături de Costache Negruzzi şi Mihail Kogălniceanu, publică Dacia Literară al cărei titlu singur e cel mai elocvent program. In „Introducţie" ni se spune şi mai desluşit: „Aşa dar foaia noastră va fi un repertoriu general al literaturei româneşti, în carele ca într'o oglindă se vor vedea scriitori Moldoveni, Munteni, Ardeleni, Bănăţeni, Bucovineni, fieşte carele cu ideile sale, cu limba sa, cu chipul său". Şi mai departe se adaogă textual: „Literatura are trebuinţă de unire, iar nu de desbinare, cât pentru noi dar, vom căuta să nu dăm cea mai mică pricină, din care s'ar putea isca o urâtă şi neplăcută neunire. In sfârşit ţelul nostru este realizaţia dorinţei, ca Românii să aibă o limbă şi o literatură comună pentru toţi. Cuvinte care după aproape un veac mai păstrează un rost adânc şi sunt încă actuale. Introducerea e drept e iscălită de Kogălniceanu, dar ea reprezintă fidel ideile celor trei redactori şi noi înclinăm a crede că ea oglindea mai ales programul poetic al lui Alecsandri care s'a adresat atât în Culegerea de Poezii Populare (adunate de pe întreg cuprinsul Românimii) ca şi în Doinele şi poeziile originale de mai târziu Românilor de pretutindeni.

Ideia unei publicaţii literare care să înfăptuiască unirea sufletească a tuturor Românilor, n'a fost sporadică la Alecsandri, nici întâmplătoare. Ea corespundea unui program patriotic-literar bine chibzuit şi unui instinct adânc al poetului. Astfel că în 1844, după dispariţia Daciei Literare, scoate Foaia ştiinţifică şi literară, după ce, dela primul număr, cenzura suprimase capul titlului ales: „Propăşirea", considerat prea revoluţionar. La foaie colaborează afară de Ion Ghica, Mihail Kogălniceanu şi P. Balş, redactori împreună cu dânsul şi ceilalţi scriitori reprezentativi ai epocei: Grigore Alexandrescu, Alecu Donici, Costache Negri, Costache Negruzzi, Dimitrie Bolintineanu, Iancu Văcărescu, Cesar Boliac, Andrei Mureşanu şi Nicolae Bălcescu. Programul „Daciei Literare" se înfăptuise şi într'o foaie românească se întâlneau la Iaşi uniţi frăţeşte în jurul altarului aceleiaşi literaturi, scriitori din toate unghiurile teritoriului locuit de români — dar împărţit încă în nefireşti hotare.

Tot Alecsandri mai târziu publică — de data aceasta singur — România Literară, unde rămânând credincios programului iniţial, îl desvoltă şi îl completă. E locul să observăm că Alecsandri a fost dealtminteri şi întâiul scriitor român care a depăşit aproape imediat graniţele provinciei sale devenind tot atât de popular şi de citit în Muntenia şi în Ardeal ca şi în Moldova băştinaşe şi contribuind astfel personal prin succesul direct al poeziei sale la hotărîrea unui ideal literar românesc comun.

De pildă, în ce priveşte teatrul — să nu uităm că pe lângă atâtea merite, Alecsandri mai are şi acela de a fi creat un teatru românesc pe care a ştiut să-l ridice treptat cu nivelul publicului de la canţonete comice şi vodeviluri de tipul Coanei Chiriţa până la creaţii ca Despot Vodă sau Fântâna Blanduziei — O piesă ca Iorgu dela Sadagura jucată la Iaşi în 1844, e montată la Bucureşti în 1845 şi în Ardeal, tocmai la Orăştie în 1847. Iată o probă vie a difuzării prin teatru în toate cele trei colţuri ale românismului a unei aceiaşi opere şi deci a unui început

(Continuare în pag. IV-a)

Reputaţia acestui produs binefăcător al epidermei, este recunoscută şi apreciată de toate femeile din înalta societate. „La Reine des Crèmes" este un adevărat tonic al tenului şi şi-a creat faima graţie compoziţiei inegalabile. Incercaţi încă astăzi această minunată cremă.

La Reine des Cremes este una din cele mai reuşite creme de înfrumuseţare, cunoscute până azi. Ea previne şi înlătură ridurile timpurii.

La reine des crèmes
PARIS
Privirea admiratorilor urmăreşte femeia frumoasă!

rodnic de unificare în gusturi și aprecieri literare.

Dar evenimentele pregătite încet se apropiau repede. Toată istoria noastră contemporană de la revoluția lui Tudor din 1821 și până la Războiul pentru întregire din 1916 poate fi considerată ca o singură luptă dată cu firești întreruperi de către poporul românesc ca să scuture lanțurile robiei și să se uneascä într'un singur stat național și de sine stătător.

In desfășurarea acestei mărețe tragedii, în lupta aceasta pentru împlinirea destinelor sale, anul 1848 înseamnă pentru poporul românesc zorii unor vremuri mai luminoase. Ceeace fusese numai presimțit în umbră, începe să se deslușească din ce în ce mai clar ochilor care știau să vadă — Unirea din suflete izbucnește vijelios.

Alecsandri, acel barometru minunat care prevestește întotdeauna dinainte starea sufletelor românești, ne dă „Deșteptarea României" acea poezie profetică publicată întâi într'o foaie volantă, reprodusă în „Foaia pentru minte" de la Brașov în No. de 24 Mai 1848 sub titlul „Către Români" și pe care trebuia s'o imite Andrei Mureșanu în „Deșteaptă-te Române". Intr'un ritm impresionant de o rară energie, în care răsună parcă pasul legiunilor în marș războinic, poetul se adresează românilor de pretutindeni

„Voi ce stați în adormire, voi ce stați în nemișcare,
N'auziți prin somnul vostru acel glas triumfător,
Ce se 'nalță pân' la ceruri din a lumii deșteptare,
Ca o lungă salutare
Cătr'un falnic viitor ?

Nu simțiți inima voastră că tresare și se bate ?
Nu simțiți în pieptul vostru un dor sfânt și românesc ?
La cel glas de înviere, la cel glas de libertate
Ce pătrunde și răsbate
Orice suflet omenesc ?

. . . .
Sculați frați de-acelaș nume, iată timpul de frăție!
Peste Molna, peste Milcov, peste Prut, peste Carpați
Aruncați brațele voastre cu-o puternică mândrie
Și de-acum pe veșnicie
Cu toți mânile vă dați!

Niciodată imperativul unirii naționale totale n'a fost spus mai răspicat, mai apăsat, mai înflăcărat și mai concis. Această strofă lapidară n'ar trebui să lipsească de pe monumentul pe care odată îl vom ridica Unirii și făuritorilor ei.

Peste Molna, peste Milcov, peste Prut, peste Carpați. Iată Unirea pe care o visa și o prevestea Alecsandri. Unirea Principatelor n'a fost în mintea lui decât preludiul necesar celeilalte. Pentru această Unire a Principatelor însă Alecsandri a luptat fără șovăire și ca poet și ca om.

Il găsim la 25 Mai 1856 la via din Socola a lui Petrache Mavrogheni la înființarea Comitetului Unirii unde împreună cu un grup de patrioți iscălește un act pentru Unire și Prințipe străin. Punctul V al acestui act glăsuia astfel: „Interesul întrunirii cerând neapărat a intra în relație cu Românii din Valahia, Societatea au hotărît ca în acest scop să trimează din sânul ei delegați și pentru acum de o dată ea însărcinează pe Dl. Postelnicul Vasile Alecsandri, care a și primit această misie".

Tot atunci poetul improvizează sub un castan din vie aceste versuri caracteristice pentru sentimentele sale care sunt ale unei întregi generații de patrioți:

Sub acest măreț castan,
Noi jurăm toți în frăție
Că de azi să nu mai fie
Nici Valah, nici Moldovan ;
Ci să fim numai Români
Intr'un gând, într'o unire,
Și să ne dăm mâni cu mâni
Pentru-a țării fericire.

Aceste versuri prevestesc „Hora Unirei" *puțin posterioară, cântată de un neam întreg dornic să-și lege indisolubil mânile întinse frățește.*

Voi pomeni din celebra și mult răspândita poezie doar prima strofă :

„Hai să dăm mână cu mână
Cei cu inima română,
Să'nvârtim hora frăției
Pe pământul României".

Pentru Alecsandri — Unirea nu e numai un imperativ etnic, ea devine un imperativ moral, o poruncă venită de sus. Astfel în poezia „Moldova în 1857" el ne spune:

„In zadar răii vreau în orbire
Cereasca lege a'mpotrivi,
Cerul voește a ta mărire,
Și tu, Moldovă, mare vei fi!"

și mai departe:

„E scrisă în ceruri sfânta *Unire!*
E scrisă'n inimi cu foc ceresc!
O! Românie! l'a ta mărire
Lucrează brațul dumnezeesc".

Acest mod înalt de a înțelege evenimentele istoriei, acest idealism curat l-au făcut pe Alecsandri să rămână poet chiar de a jucat un rol de frunte în mișcările politice ale țării sale, cum a fost cazul în anii pregătitori ai Unirii și în primii ani ai Domniei lui Cuza Vodă când a fost sub mai multe guverne — e drept de scurtă durată — Ministru al Afacerilor Streine sau trimes în misiune la Paris ca să ceară ajutorul Franței și Impăratului Napoleon al III-lea care-l primi personal într'o audiență cunoscută din relația ce ne-a făcut-o însuși poetul. Acest idealism poetic, de care vorbeam, l-a făcut pe Alecsandri să jertfească totul pentru reușita Unirii până și tronul Moldovei la candidatura căruia admiratorii săi lucrau la o vreme cu mulți sorți, se pare, de isbândă. Tot acestui idealism de poet se datorește retragerea lui mai târziu din viața politică pentru a se consacra, scârbit de compromisurile inerente luptelor de partid, numai literaturii din care, consacrat de însuși Eminescu ca „acel rege al poeziei, veșnic tânăr și ferice" n'a evadat decât ca să reprezinte România la Paris ca Ministru plenipotențiar al suveranului său.

Dar ideia Unirii tuturor Românilor, acuma când Unirea Principatelor, Independența și Regatul erau înfăptuite, nu l-a părăsit pe poet niciodată. La 15 August 1871, cu ocazia sărbătoririi memoriei lui Ștefan cel Mare la Mănăstirea Putna de către societatea studențească Junimea Academică, bardul național spune într'un Imn închinat marelui Voevod :

In timpul vitejiilor
Cuprins de-un sacru dor
Visai unirea Daciei
Cu-o turmă și-un păstor.
O! mare umbră-eroică,
Privește visul tău :
Uniți suntem în cugete,
Uniți în Dumnezeu.

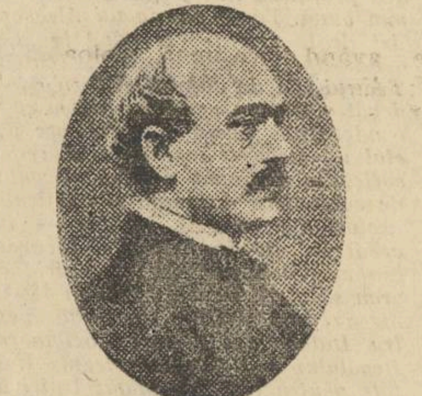
Mai târziu, în 1888, adresa Regelui Carol I la Castelul Peleș din Sinaia acest Sonet puțin cunoscut și care ar merita să fie reprodus de toți editorii lui Alecsandri pentru noblețea tonului, frumusețea formei și profeticul său răsunet:

— „Dar râul chiamă râuri ca Dunăre să crească !...
Eu care din junie stătut-am neclintit
Cu inima lipită de țara strămoșească
Și toate-ale ei simțuri adânc le-am resimțit,

Știu ce voește Țara ; știu ce voești tu, Sire!
Cunosc a tale visuri de Rege Creator,
Și gându-mi se unește semeț cu-a lor mărire
Ce umple zarea largă din vastul viitor.

Vrem într'o zi Carpații să povestească'n lume
De-o Românie 'ntreagă și demnă de-al ei nume,
Crescută și 'ntărită sub sceptru-ți legendar.

Vrem falsele hotare dintre Români să piară
Ș'acest castel feeric, clădit la colț de țară,
In centrul României să luce ca un far.

VASILE ALECSANDRI

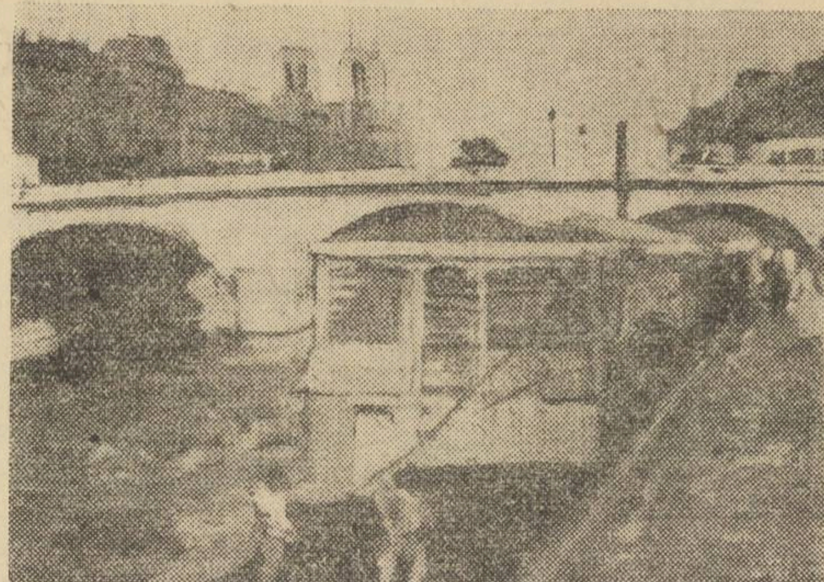
Dacă mai adaog cuvintele ce le spunea la Paris amicului său G. Bengescu, reproduse de dânsul, precum și un fragment dintr'o scrisoare adresată de către poet la 1878 lui Iacob Negruzzi (din Scrisorile editate de Chendi) viziunea profetică pe care a avut-o Alecsandri despre Unirea cea mare va apărea și mai impresionantă.

Lui Bengescu îi spunea: „Amice, eu pot să mor fericit, deoarece am văzut realizate toate visurile tinereții mele: Unirea, prințul străin, independența, regatul. Un singur lucru mai doresc, deși nu sunt chemat a-l privi cu ochii: e ca la bătrânețe generația D-tale să vadă scumpa noastră Românie încă și mai mare...

Am absolută conviacțiune că aspirațiile noastre cele mai ambițioase, cele mai îndrăznețe se vor realiza într'o zi..." Și iată ce scria Alecsandri la 25 Iunie 1878 lui Iacob Negruzzi: „Franța a câștigat mult din pagubele ce a suferit la 1870, căci a primit o crudă lecție de care știe a profita; să urmăm pilda ei, să ne punem pe lucru, să luminăm poporul în care există vitalitatea națională, să renunțăm la desbinări care ne slăbesc, să ne unim într'un singur gând și să nu mai căutănm sprijin de cât în noi înșine, lepădându-ne de Satana, adică de protecții străine, și vom ajunge astfel mai departe decât am ajuns până acum. Azi avem dușmani pe față: Ruși, Nemți, etc....; îi cunoaștem, știm cu cine avem a ne lupta, dar totodată avem și ajutoruri oculte, avem nihilismul care-i cancerul Rusiei, avem socialismul care roade rărunchii Germaniei; ei lucrează pentru noi. Va veni o zi în care vom asista la o colosală dărâmare de imperii și în acea zi de vom fi pregătiți, vom revendica tot ce a fost și este încă al nostru"

Prin partea covârșitoare pe care Alecsandri ca poet a avut-o în realizarea unirii sufletești prevestitoare Unirii Principatelor, pentru care a luptat din răsputeri, și Unirii celei mare anunțată și chemată de dânsul în mod profetic — el rămâne pe veci în istoria patriei sale ca simbolul cel mai luminos al sufletului românesc. Dar să nu uităm — de vrem să-i cinstim memoria — că Unirea dobândită prin atâtea nobile jertfe, nu se poate menține decât pe temelii de idealism sufletesc.

ION PILLAT

L. Diamandi-Gelent er — Peisaj

Femei turburătoare

Spuneam, nu de mult, într'un articol, că bărbatul — pe vremea când mai cunoștea simțimântul iubirii înflăcărate—s'a ruinat, s'a duelat și a înălțat imnuri de slavă pentru acele femei cărora le putea sluji, sau cu alte cuvinte, care i-au dat prilej să-și pună în acțiune simțimintele, să le desvolte până la maximum de intensitate.

Pe aceste femei, Americanii le numesc „glamorous women" — femei turburătoare.

Până mai ieri, filmul n'a cunoscut decât o singură femee, care se apropia de acest tip: pe Marlene Dietrich, ai cărei ochi infinit de știutori s'au străduit să inițieze oamenii în profundele taine ale iubirii sufletești — după cum Greta Garbo se străduise să trezească simțurile, să biciuiască nervii până la exaltare.

Joan Crawford — preparată în retortele Holywoodului ca succesoare a Gretei Garbo — cu tot reflexul pasiunii întipărite pe figura ei, cu toată furtuna senzualității, n'a izbutit să întunece gloria modelului ei. O singură privire a Gretei asupra omului pe care-l iubește prețuește mai mult decât toată gama sentimentală a Joanei. Căci cu toată pasiunea ei, Joana nu știe să iubească.

*

Femeia se lasă fascinată de pasiuni, pe care din o mie și unul de motive nu și le poate îngădui, dar pe care vrea să le trăiască *prin procură*, depe fotoliul imobil al cinema-ului.

Bărbatul, în schimb, dorește ceva pentru sufletul lui. El e sentimental — căci dacă nu mai vrea să fie se duce aiurea. Așa se explică pentru ce femeile își aveau favoritele lor declarate, pe când bărbații plecau mai mult sau mai puțin deprimați.

Spectatorii de ambele sexe, și tot atâtea tabere, erau însă în marea lor majoritate desamăgiți, și așteptau cu înfrigurare o nouă stea revelatoare, un nou star, care să întrunească sufragiile lor unanime. Și acest eveniment s'a produs odată cu apariția Maei West.

*

Fenomenul Mae West suferă comparația unei furtuni — deslănțuite într'o zi înăbușitoare de vară — cu nori grei, fulgere încrucișate și ploaie torențială, pentru a ne hărăzi apoi desfătarea cerului albastru și a aerului purificat, îmbălsămat de mireazma proaspătă a florilor din grădină.

Trecutul acestei actrițe — pe care îl vom descrie și analiza cu alt prilej — a contribuit mult la ascensiunea ei neprevăzută de nimeni. Vom releva însă o singură trăsătură caracteristică personalității ei: perseverența.

MAE WEST

Mae West a cunoscut grandoarea și decadența semenelor ei în arta cinematografică, a urmărit cauzele acestor oscilări înainte și înapoi, și a ajuns la concluzia că, vina cea mare nu e a actrițelor, ci a artificialității rolurilor pe care le interpretează, a sărăciei de sentimente într'adevăr omenești.

Această revelație a condus-o pe calea cea bună. Cu o râvnă și stăruință fără precedent, cu o putere de voință și de energie masculină și ajutată de o sclipitoare inteligență, Mae West a început să studieze îndeaproape oamenii și moravurile timpului nostru — dela lumea sus pusă până la drojdia societății. Dar n'a fost de-ajuns numai atât. Cu o uimitoare intuiție a ceiace năzuiau în subconștient până și cei mai sceptici și blazați oameni, ea a căutat să pătrudă spiritul epocilor din trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat, care i-a inspirat lui Goethe clasica expresie a „eternului feminin" iar lui Rodin plasticul „idol etern".

*

Din plămădirea și sinteza acestor două lumi diametral opuse ca structură lăuntrică, Mae West a izbutit să creeze un nou aluat, un nou tip de femee — amestec de sentimentalism generos, de dragoste desfrânată și de fericire umilă.

Ușuratecă, vamp nepotolit, amantă rafinată, prietenă consolatoare sau soție supusă și fericită, Mae West e pentru fiecare ceva. Și aceste variate aspecte ea le întrupează cu un impresionant realism, păstrând un nivel strict popular, fără să forțeze nota, să șarjeze, greșală care ar prăvăli-o iremediabil în vulgaritate.

Deci „une grande amoureuse" cum spun francezii sau „The glomorous women" cum sună expresia americană.

A. BUNEA

Un mare triumf: „La Maternelle"

PARIS, 27. — S'a făcut caz, — sunt numai câțiva ani de atunci, — de faptul că întreaga Franță părea suspendarea par'că de pumnul boxeurului Charpentier. Era în ajunul și în timpul matchului cu Dempsey. S'ar fi părut, atunci, că gloria unei țări depinde de doi bicepși și c'ar putea fi năruită de vr'un upercut. Iată însă că, azi, Franța încetează să socoată pe frumosul și puternicul fante Charpentier drept gloria ei națională. Preocupările sunt îndreptate în direcții mult mai adânci ca semnificație și, în orice caz mult mai folositoare obștei. Azi gloria Franței e, — judecând după ecoul străbătut prin coloanele ziarelor, — într'un film. Realizându-se, — după romanul celebru al lui Frapie, filmul cu acelaș nume, — „Maternelle", — critica, în unanimitatea ei, îl socoate drept un triumf nu numai al artei franceze dar și al spiritului mondial. E atâta entuziasm în jurul filmului „Maternelle", încât, e pentru prima oară, că o întreagă țară se mândrește cu capodopera aceasta a ecranului. Și dacă mai adăugăm faptul că filmul cunoaște un succes egal de răsunător în toate țările apusului, unde rulează fără întrerupere de luni de zile, se înțelege că „Maternelle" încetează să mai aibe numai un interes local ca să devină o părticică din bunul întregii omeniri.

De-altminteri, acei care cunosc romanul lui Frapié își pot da seama nu numai de realizarea artistică elogiată pretutindeni, dar și de influența socială ce o poate avea acest film.

PRIMII PAȘI

Obsesie

La plecarea lui Floricel G.

Oftat prelung de aburi și sgomote de roate...
Acorduri disonante ale-unui jazz barbar...
Un cântec ce se-aude tot mai încet, mai rar
Ca un ecou al unei vechi melodii, uitate...

Oftat prelung de aburi și zgomote de roate,
Imi sună obsedante și triste în urechi,
Ca un semnal de-alarmă din timpurile vechi,
Reînviind în mine durerile 'ngropate...

Oftat prelung de aburi și zgomote de roate
Și amintirea veche a strângerii de mâini,
Mă urmăresc într'una de-atâtea săptămâni,
Cu lacrimi și atingeri de mâini catifelate...

Oftat prelung de aburi și zgomote de roate,
O să auzi și 'n alte nenumărate gări...
Te-or tulbura probabil aceleași remușcări,
Reamintindu-ți, tainic, povești nenumărate...

Dar pentru mine — bardul — din locuri depărtate,
Regretul tău nu-mi poate fi dragostei alean...
Presimt că 'ntotdeauna m'or urmări, viclean,
„Oftat prelung de aburi și zgomote de roate"...

RENÉ ZARIEAN

A murit un prieten.....

Am stat la „Astoria" până la șapte dimineața. Un chef pe care amicul Cernescu, într'un moment de luciditate, îl numise homeric. Imi amintesc de Ionașiu care a spart câteva pahare cu intenția de a lovi imaginea unui bec dintr'o oglindă înrămată în catifea roșie. L-am aplaudat până când chelnerul ne-a atras atenția că nu mai avem cu ce bea; atunci l-am astâmpărat pe Ionașiu, care necăjit că fusese întrerupt din execuția unui bombardament atât de inutil s'a răsbunat pe Marcela, înjurând-o rusește. Marcela este fată bună: l-a sărutat și i-a făcut complimente idioate într'un dialect mai mult decât basarabean. Apoi ne-a cântat de câteva ori „Oci ciornia, oci gucia".

Șerbu l'a dat la o parte pe jazz-bandist și a bătut inspirat în tobă... Am dansat ultimul tango cu Lizzy. O blondină cu ochi negri. După două pahare mi-a povestit viața ei. Nu intru în detalii. Aceeaș poveste pe care, cu mici deosibiri, ți-o înșiră toate pensionarele bordelurilor și fetele de varieteu.

Din această tragedie trăită intens de Lizzy reese că biata fată este o victimă a dragostei. Un amănunt: eu semăn foarte mult cu primul amant și din această cauză ține foarte mult la mine. Mi-a dovedit-o în seara asta prin toate mijloacele pe care le-a crezut mai elocvente.

Când am plecat mi-a promis că mă vizitează la două după masă și m'a condus până la garderobă, unde am încercat să mă îmbrac în ritmul pedalelor de pian care scandau răgușeala de dimineață a micului jazz.

Strada pustie m'a întâmpinat cu un uppercut de aer rece și înviorător.

*

M'a trezit o cascadă monotonă de bătăi sfioase în ușă. Am crezut întâiu că soldatul vrea să mă scoale să iau masa. Dar nu; Marin a intrat și mi-a spus:

— Să trăiți, domnule sublocotenent! A venit o babă.

O babă? Ce stupiditate! Să mă scoale din somn pentru așa ceva! Am înjurat cu energia celor câteva ore de somn și m'am culcat din nou. Am tras plapoma peste cap.

— Bine, poate să plece.

Dar ce caută baba? Am dat plapuma la o parte. Soldatul stă tot în ușă, neștiind ce să facă cu mânile și cu ochii.

— O babă? Dar ce caută?

— A spus, să trăiți, c'are să vă spue ceva.

Proastă inspirație a avut bătrâna. Cel puțin să fi venit mai târziu. Dar acum, când mi-este așa de somn! Să văd ce vrea.

M'am îmbrăcat și-am ieșit în antreu.

O bătrână mică de statură, cu un tulpan negru din care se vedeau numai ochii albaștri obosiți de plâns și nasul coroiat, m'a privit tristă, apoi mi-a spus:

— Domnule... Sunt proprietara domnului Cernescu, prietenul dumneavostră...

Am venit, domnule, să vă spun că s'a întâmplat... s'a împușcat.. azi dimineață... e mort.. știam că-i sunteți prieten..

Cernescu s'a împușcat... Azi dimineață... Dar pentru ce?

— Viu imediat, doamnă.

Cu pași nesiguri am condus pe bătrână până la poarta de lemn păzită de doi salcâmi care își cern frunzele pe trotuarul dungat de umbrele copacilor încovoiați.

Din poarta deschisă am urmărit cu privirea pe bătrână până ce-a dispărut după colțul casei roșii.

M'am întors în cameră, căutând în buzunar o țigară. Credeam că mișcările pe care le-aș fi făcut fumând ar fi îndepărtat neastâmpărul atâtor întrebări. Dar nu am găsit nici o țigare. Și nu-mi mai rămăsese nici un ban. Ultimul pol îl asvârlisem aseară în saxofonul lui Freddy pentrucă îmi cântase „Iubesc femeia".

M'am îmbrăcat. Am asvârlit un „da" sec lui Marin când, deschizându-mi ușa m'a întrebat dacă trebue să mă aștepte cu masa până ce vin.

Pașii mei au trecut neștiutori pe străzile de Duminecă, mânați de gânduri pe care nu le poți exprima niciodată.

Casa în care stă Cernescu este umbrită de castani.

Portița înclinată ca o părere de rău a scârțâit.

Prin antreul mobilat modest, cu un gramofon cu pâlnie roză așezat pe un scrin, am intrat în camera celui mort.

Pe o masă așezată deacurmezișul patului nou de stejar, Cernescu cu mânile pe piept. Bătrâna care la intrarea mea îndrepta lumânările aprinse dela capul mortului, a ieșit afară.

Un înveliș transparent acoperă hainele gris pe care se mai văd petele de vin de azi noapte.

Capul lui Cernescu este înfășurat cu albul unui bandaj pătat în dreptul frunții de o pată roșie, asemănătoare cu a infirmierelor din spitalele de războiu.

De ce s'a sinucis?

...Moartea... Vom muri și noi mai târziu; vom părăsi lumea de care ne leagă ceva care ne face să voim să trăim și vom fi acoperiți în ziua înmormântării de pământ și mai târziu de uitarea acelora care ne-au cunoscut

Va trebui să ne resemnăm să părăsim pe aceia pe care, în clipa morții, îi invidiem că rămân.

Am privit spre pat. O femee, o fată culcată cu fața în jos, cu capul între mânile care răsfiră câteva șuvițe de păr negru. Spatele se ridică în convulsiunile unui plâns din care se aud din când în când suspine ușoare. Poate mama, poate vreo soră. Dar nu se poate să fie nici una nici alta pentrucă nu au avut când să vină din București. Poate o amantă. E imposibil ca din cauza uneia să se fi sinucis Cernescu. Atunci, iubita.

Dar pentru ce s'a sinucis Cernescu? Cine poate să-mi spună?

Contrastul între ceeace văd acum și imaginile care îmi aduc aminte de noaptea trecută este atât de bizar, încât o clipă, nu-mi vine să cred că ceeace văd este așa cum este.

Fata și-a sprijinit acum capul pe mâna stângă și a izbucnit în hohote de plâns.

O lumânare dela capul mortului s'a îndoit și a început să picure stropi fierbinți pe masă. O sting și privesc fața lui Cernescu. Vreau să încerc să consolez pe fata care plânge și poate că dela ea voiu afla totul. Dar renunț. E zadarnic.

O sfială de neînvins îmi oprește pașii lângă pat.

Fata nu m'a auzit. Desigur că nu voiu putea s'o consolez; nu va răspunde nimic la întrebările mele și cel mult va isbucni din nou în plânsul pe care l-am auzit adineauri. Poate că există un secret pe care nu mi-l poate spune; Cernescu nu mi-a lăsat nici o scrisoare. Desigur că nici bătrâna nu știe mai mult decât mine. A intrat din nou în cameră. O clipă, buzele mi se mișcă pentru a rosti un cuvânt, dar mintea nu-l poate da.

Privesc din nou la cel mort. Alung gândul care mă 'ndeamnă să întreb pe bătrână cine este fata care plânge. Nu ar fi frumos din partea mea.

Bătrâna își șterge cu o batistă albastră două lacrimi care s'au prelins pe obrajii încrețiți. Apoi privește la mine mirată.

Da, îi ghicesc mirarea; este firesc că nu mă întreabă. Se miră de ce nu plâng și eu. Și mi-e ciudă pe mine însumi că nu pot să plâng, că nu pot să vărs cel puțin două lacrimi. De ce sunt așa de insensibil? Oare când voiu muri și eu, vor exista oameni care să nu verse pentru mine două lacrimi?

Privesc la bătrână și ochii mi se umplu de lacrimi. Scot batista și mă'ntorc cu spatele. Acum am început să plâng deabinelea. O simt pe bătrână că se apropie de mine și mă mângâe pe păr de câteva ori. Apoi scârțâitul ușii îmi arată că a părăsit din nou camera...

Imi șterg ochii și privesc pe fereastră. Afară e soare. Lumea trece sgomotoasă pe lângă fereastră fără să privească înăuntru. Un burghez trece agale, citind ziarul desfășurat între mâni. Un tânăr trece la braț cu o fată drăguță; o clipă văd zâmbetul lui și aud râsul ei.

Nu este peste tot atât de trist ca în camera asta.

Un licean trece cu mânile în buzunare și cu șapca pe o ureche, fluerând „Aprinde o țigare". Ce l-a mai cântat azi noapte Ionașiu! Dar ce mai râdeau fetele de Handoca care încercând să cânte și el șlagărul s'a oprit după două versuri, pentrucă și-a dat și el seama cât de fals cântă! Marcela, Lia, Lizzy... A făgăduit că vine la mine la ora două. Scot ceasornicul din buzunar: două și cinci minute. Poate a venit și mă așteaptă. Numai să nu plece, văzând că întârziu prea mult. Am de mers până acasă. Trebue să plec.

Dar privesc pe Cernescu și mă rușinez. Cum să plec așa de curând? Mi-a fost prieten...

Dar ce-i pot eu folosi acum când el este mort? Voi veni la înmormântare; atunci voiu consola pe fata care acum plânge pe pat și voiu căuta să alin durerea mamei și a surorii.

Ies în vârful picioarelor.

In antreu, întreb pe bătrână:

— Când are loc înmormântarea?

— Apoi mâne, domnule... Să vie și mamă-sa... Că am dat telegramă la București.

— Eu vin mâne la prânz.... Nu mai pot sta... Sunt chemat de domnul colonel... Deja am întârziat... Imi pare rău, că vă las singuri... Sărut mâna.

Deschid ușa. Lizzy îmi sare de gât și mă sărută prelung, atingându-și dinții de ai mei; trupul ei se lipește de al meu.

— De ce nu fost acasă? Eu vii la tine și tu nu aștepți pe Lizzy. Tu tot așa de rău ca întâia meu amant. Arăt eu la tine.

Mă privește încruntată, pe jumătate falș.

— Lizzy dragă, nu am nici o vină. Să vezi ce s'a întâmplat...

— Nu vreau s'aude nimic. Dacă nu iubeam la tine, plecam.

...Nu zău, e frumoasă. Decolteul lasă să se vadă aproape în întregime sideful sânilor. O iau în brațe și o sărut, încercând să imit pe Gary Cooper în „Marocco", pentru că știu că fetelor de varieteu le plac asemenea gesturi.

IOAN I. PERȚACHE

Serghei Minţlov *

Prietenii noştri, fiarele

..Acum vre-o patruzeci de ani, orice călător în ţările orientale era foarte impresionat la vederea leilor domesticiţi, care apăreau pe stradă şi-şi urmau stăpânii, nefiind legaţi cel puţin cu o funie.

Mi-am adus aminte că şi urşii noştri, mânaţi de ursarii-ţigani, se arată mai puţin agitaţi decât cei care îi exploatează, deşi sunt lăsaţi uneori liberi.

Cea dintâi menagerie din Europa a fost întemeiată la Novgorod, în Rusia, pe la 1.100. Le plăcea strămoşilor noştri să se distreze cu fiarele; în cursul timpului fiecare conac boeresc îşi avea un lup sau câţiva urşi domesticiţi. Chiar şi orăşenii ţineau asemenea animale. Acuma au dispărut şi boerii şi snobii-orăşeni cu fiarele lor domesticite cu tot, dar amintirea lor a rămas...

*

La mine acasă n'am putut să ţin animale îmblânzite, fiindcă familia mea era foarte primitoare pentru orfani, vagabonzi, elevi săraci şi prietini.

Am preferat să privesc animalele îmblânzite ale altor amatori. Când aflam că cineva are un astfel de muzeu viu, mă duceam acolo şi mă împrieteneam cu omul şi cu animalele lui.

*

Pe vremea guvernatorului-general prinţul Dolgoruki, trăia la Moscova un mare original şi bogătaş, Hludov, după care dramaturgul Ostrovski şi-a creiat tipul negustorului Hlânov din piesa „Inima înfierbântată".

In casa acestui Hludov se plimba în libertate o tigroaică, „Maşca", cumpărată de mică şi imortalizată apoi în cele două romane ale lui Carazin.

Când nevasta lui Hludov stătea în salonaş şi croşeta, de pildă, tigroaica se juca cu lâna, bumbacul sau cu mosorul de aţă, întocmai ca o pisică.

In timpul mesei, Maşca se culca la picioarele stăpânului. Uneori, acesta scotea din buzunar un revolver şi-l apropia de nasul tigroaicei, spunându-i:

— N-na! Miroase-l, dobitoaco!

Şi „dobitoaca" îşi întorcea botul cu un mârâit de nemulţumire, ceia ce îl amuza mult pe Hludov.

Acesta o lua şi'n cupeul lui, când se plimba pe străzile Moscovei. Maşca se uita foarte curios, dar liniştit, la lumea care se mira la rândul ei. Mărindu-se, a început să înspăimânte pe trecători, când îi privea, „rânjind sarcastic cu dinţii ei" — cum spunea Hludov.

Intr'o vreme, când Hludov era gata să-şi comande un cupeu mai mare, în care să încapă şi tigroaica, guvernatorul-general a fost pus în cunoştinţă de plimbările lui Hludov, omul însoţit de tigroaica Maşca.

Ca rezultat, Maşca a fost internată în grădina zoologică.

Peste trei ani, după o noapte de chef mare, Hludov însoţit de mulţi prieteni, a vroit să-şi vadă fosta lui pensionară.

Grădina zoologică era, fireşte, închisă. Bătăile la poartă au deşteptat din somn pe portar care, deschizând portiţa, se pomeni la faţa bogătaşului şi suitei lui — toţi beţi, roşii la faţă, îmbrăcaţi în şube scumpe descheiate, deşi era un ger cumplit.

— Vreau să văd pe Maşca!

— Care Maşca?

— Tigroaica mea!

Portarul se zăpăci. Văzuse el multe la Moscova, dar niciodată nu i se întâmplase aşa ceva: să fi băut oamenii într'atâta, încât să dorească a vizita pe o tigroaică!

— N'am voe să vă las! Veniţi mâine, la domnul director!

— Vreau acuma!

— Nu pot! Dacă domnul director..

— Atunci să vină directorul!

— Dumnealui doarme...

— Trezeşte-l!

— Dar nu stă aici...

La urmă, directorul a fost sculat din somn, aşezat în sanie şi adus la grădina zoologică.

Hludov insista să fie lăsat să intre la Maşca, deşi directorul, care îl cunoştea bine, nu vroia să-i dea drumul în cuşcă.

Insfârşit, uşa cuştii fu deschisă, iar paznicii înarmaţi veghiau la gratiile ei... La lumina felinarelor se vedea, în fund, Maşca, pe care zgomotul, oamenii şi luminile apărute la o oră atât de neobişnuită, o făcură să sară în picioare... Sclipiri verzi se arătau în ochii tigroaicei.

Hludov intră în cuşcă.

— Maşca! — o chemă el.

Tigroaica se îndreptă încet spre dânsul. Toţi amuţiră. Fiara mirosi, se învioră, şi dintr'o săritură ajunse la Hludov. Limba ei fierbinte şi aspră începu să-i lingă mâna: Maşca îşi recunoscuse stăpânul!

Totul se isprăvi, astfel, cu bine. Dar compania, care venise beată, a plecat, apoi, trează!...

*

In 1910, la Pscov, un căpitan de husari, Malevanov, avea un leu. Il cumpărase micşor şi-l crescuse cu ajutorul biberonului. „Fiara" era neobişnuit de blândă şi amuzantă, ca un căţeluş: cunoştea paşii stăpânului, alerga spre el, se bucura, se juca. La plimbare era legată, aşa, de formă numai, cu un lanţ subţire.

Familia Malevanov stătea la etaj. Leul împreună cu stăpânii se aşeza la fereastră şi privea atent la viaţa de stradă. La masă, stătea întins între soţii Malevanovi, pe podea, şi urmărea cu mare atenţie bucatele servite de slugă. Când se aducea, din bucătărie, pilaful de griş, leul era foarte mulţumit; şi dacă ofiţerul nu mânca acasă, îşi îngăduia să mănânce şi din farfuria stăpânei. Aceasta, oricât de tare îi împingea capul la o parte, nu reuşea să-l mişte de lângă farfurie: capul era urias, ca un bloc de granit. Când Malevanov se afla la masă, leul se purta delicat cu stăpâna lui, chiar când se aducea pilaf de griş!

Era hrănit cu carne zilnic, până se sătura complect, ceiace însemna o cantitate de 12—15 chilograme carne proaspătă. Asemenea câinilor, „se cerea" să iasă afară şi ordonanţa îi dădea drumul în curte.

Dar orice lucru îşi are sfârşitul lui.

Un ofiţer superior, de curând numit şeful căpitanului Malevanov, venise în vizită. El n'auzise încă despre acest leu.

Intră în salon şi deodată văzu ridicându-se de pe divan capul fiarei, neliniştită la apariţia unui străin... Când stăpâna casei veni şi ea în salon, găsi pe ofiţer speriat... până la „urmări cu totul neprevăzute".

Malevanov primi apoi un ordin: sau să-şi dea demisia din regiment sau să se despartă de leu-i favorit. Căpitanul şi-a ales al doilea punct şi a donat leul unui circ ambulant.

Fiara a înţeles ceiace se întâmplase: urla într'una, se tânguia, şi nu vroia să mănânce, câteva zile, carnea adusă în cuşcă.

Circul a plecat pe urmă din Pscov. Au trecut trei ani. Malevanov fusese mutat într'un alt oraş. Intr'o zi a aflat că circul acela sosea în localitate. Malevanov s'a dus să-şi vadă prietenul şi a cerut să fie lăsat să intre în cuşcă. Dar antreprenorul a căutat să-l convingă de primejdia la care se expunea, căci leul devenise în trei ani foarte feroce şi uitase desigur pe fostul lui stăpân.

Malevanov a insistat. Cuşca fu deschisă şi el intră în ea.

Leul se uită la îndrăzneţul străin şi-şi agită coada mânios. Deodată sări asupra omului, se ridică pe picioarele dinapoi, iar labele-i dinainte căzură pe umerii lui Malevanov. Ofiţerul căzu jos, tunica i se rupse şi din umărul zgâriat ţâşni sângele...

Dar spre uimirea tuturor, leul începu să dea semne de bucurie, să lingă faţa şi mânile lui Malevanov: fiara nu voise să-l rănească. Scena s'a isprăvit foarte duios: Malevanov l-a dezmierdat timp de vreo oră ca pe o pisică şi i-a dat să mănânce pilaf de griş cu lapte.

*

In Uralsc am cunoscut pe un preot, mare amator de cai, care ţinea la grajd pe un tătar specialist în caii de stepă. Dar acesta n'avea decât un singur cusur: bea mult; şi deoarece nu putea să bea singur, învăţase să bea şi pe ursul domesticit, care se afla la grajd.

In faţa casei se afla o prăvălie cu vodcă şi alte băuturi spirtoase. Când tătarul se ducea acolo să se „aprovizioneze", ţinând sticla ascunsă în sân, ursul se aşeza la portiţă şi aştepta. Seara, sticla cu votcă era golită şi cei doi amici, beţi turtă, se culcau în grajd.

Intr'o zi de seceriş, când în sat nu rămăseseră decât bătrânii, cineva a lăsat portiţa curţii deschisă. Ursul a eşit din curtea popii şi s'a dus drept la cârciumă, unde o vânzătoare, în vârstă, era tocmai ocupată cu aranjarea mărfii aduse din oraş. Femeia venise de curând în acel sat şi nu ştia nimic despre ursul preotului.

Deodată, uşa se deschise cu zgomot mare, şi un monstru păros se ivi în prăvălie. Vânzătoarea fugi în stradă, strigând disperată; iar când reuşi să adune câţiva oameni şi intră în prăvălie, ursul beat dormea peste sticlele sparte.

Această ispravă l-a costat pe preot o sumă destul de mare.

*

Cel mai celebru dintre urşii ruşi se află astăzi la Paris. El a fost adus în Franţa de soldaţii diviziei ruseşti, trimeasă din Rusia în ajutorul aliaţilor.

„Mişca" îşi urma compania a 7-a pretutindeni: la instrucţie, mergea în flancul drept, a fost în tranşee şi-n lupte. Avea o raţie cât doi soldaţi, mânca şi dormea cu „tovarăşii".

Ii plăcea grozav să lupte cu soldaţii atleţi; dar când lupta nu era cinstită, adică, atunci când partenerul său îl învingea punându-i „piedică", — Mişca se simţea ofensat şi pleca bombănind.

Prefera să se lupte cu soldaţii ruşi cărora le erta la urma urmei şi necinstea în luptă. Se supăra însă mult când soldaţii francezi, „străini", antipatici, se foloseau de şmecherii: atunci Mişca îşi pleoştea urechile, găsea un prilej bun şi lovea peste mijloc pe adversar, care se prăbuşea apoi în râsul zgomotos al asistenţei.

Când s'a descompus divizia rusească, Mişca a fost internat în grădina zoologică din Paris, iar pe cuşca lui s'a pus o inscripţie: „Urs rus". Poate că şi astăzi se află acolo, căci nu e mai bătrân de 20 ani.

L'am vizitat odată.

Slăbit, pleşuv şi plictisit. Mişca m'a primit bine, când a văzut că i-am adus bomboane şi portocale.

Cu abilitatea de odinioară a curăţat fiecare portocală într'o clipită, le-a mâncat mulţumit, dar înfăţişarea sa era mereu de fiinţă umilită... Vedea bine că nu mai are parte de mediul intim şi drag lui din tinereţe.

* Mort acum vreo lună. Vezi „Ad. Lit." No. 683.

Note şi amintiri despre arhitectul Ioan Mincu

L-am avut profesor de atelier de la începutul studiilor mele şi din primele zile ale acestui început am fost atras de înfăţişarea lui cu totul deosebită, de manierele de o rară distincţie, ca şi de corecturile ce făcea în atelier care te captivau prin bogăţia cunoştinţelor, prin darul de expunere şi mai ales prin acea impunătoare justeţe a observaţiilor care te făceau să capeţi o încredere desăvârşită în tot ce spunea, criticile lui fiind pentru noi toţi elevii sentinţe definitive, — adevărată „literă de evanghelie".

El nu a format elevi, ci o întreagă şcoală, fiindcă pe lângă geniul său de mare creator în arta românească, a fost un tot atât de mare şi adevărat profesor, îndrumător al unei întregi generaţii de arhitecţi.

Nu reţinea numele aproape la nici unul dintre elevii săi. Intra în atelier şi începea corectura dela primul elev pe care îl vedea şi continua trecând

Cavou în cimitirul din Focşani de I. Mincu (Vedere din faţă)

pe la toţi, cu o răbdare şi cu o bunăvoinţă aproape de neînchipuit pentru firea lui retrasă, mândră şi de o discreţie cu adevărat aristocratică.

Era aşa de absorbit în aceste corecturi pe care le făcea cu atâta plăcere, că pentru el — odată intrat în atelier — timpul nu mai exista, şedea multe ore în şir cu noi, fără să se uite odată la ceas, până termina cu ultimul elev, neobosit, interesant şi spiritual până la sfârşit.

Mi-amintesc că la un Sf. Ioan îi trimesesem o felicitare telegrafică în numele atelierului. El care era veşnic absent din realitate, refugiat în lumea gândurilor şi viziunilor sale artistice, totuşi şi-a reamintit şi cum a intrat în atelier ne-a mulţumit urându-ne la rândul său cu aceste cuvinte pe care le-am reţinut: „aşa idealişti cum sânteţi acum, încălziţi de acel foc sacru al artei voastre, să rămâneţi în toată cariera voastră artistică, în toată viaţa voastră".

Ce păcat că nimeni din noi nu luam note de la aceste minunate şi neuitate corecturi! Era aşa de interesant, de personal şi totdeauna nou la aceste simple corecturi de clasă că ar fi meritat un stenograf ca să le prindă, mai ales când se pierdea în consideraţii generale de estetică şi teoria arhitecturii.

„Arhitectura e cea mai adevărată dintre arte", ne spunea la una din aceste frumoase lecţii şi, continuând, cu imperativul planului corespunzător programului, necesităţii, ajungea la acea axiomă: „dintr'un plan nu se poate să nu iasă o faţadă bună", care rezultă dintr'un „echilibru de proporţii între gol şi plin".

Ca exemplu ne cita o simplă casă de lucrători a lui Vandremer, cunoscută ca îndeplinind în totul această cerinţă a marei arte. Avea un mare cult pentru acest maestru al epocei sale, de care ne vorbea adesea cu veneraţie, citându-ne între altele Biserica S-te Pierre de Mont Rouge din Paris.

Vizitând şi eu mai târziu şi această biserică, şi biserica grecească din Paris, ambele concepute în arhitectură romanică, am fost impresionat de unele asemănări de forme şi detalii, mai ales — aşa că pot afirma şi determina în Vandremer pe maestrul care a avut cea mai mare influenţă asupra începuturilor artistice ale lui Mincu.

Cu ce plăcere ne istorisea Mincu după ce terminasem şcoala despre „cel mai bun client" al său, cum îi spunea generalului Lahovari. Era încă student la Şcoala de Belle Arte din Paris când a venit să-l caute generalul, care i-a spus că „a auzit mult bine despre el şi a venit ca să-i facă un plan de casă ce doreşte să construiască la Bucureşti".

„Am un loc mare... cât vrei, îi spunea generalul şi doresc să-mi faci o casă cu următoarele încăperi", şi după ce i-a dat o schiţă de program, continuă: „îţi las timp... cât crezi, ori cât îţi trebue (e tot ce-i plăcea mai mult lui Mincu) şi toată libertatea", iar de bani, îi da aşa de mulţi de câte ori venea la el, că de la o vreme îl şi jena.

„Am făcut o casă, aşa, din ce îmi aminteam de la vechile case româneşti ce văzusem, fiindcă arhitectură românească nu cunoşteam pe atunci", spunea el. E casa care există încă, azi depozit de medicamente îmi pare, proprietatea Ministerului Sănătăţii pe str. General Lahovari, casă care ca distribuţie şi linii generale e românească, iar ca detalii de exterior influenţată de renaşterea italiană.

Mai târziu Mincu a construit, pe aceiaş stradă, clădirea Şcoalei Centrale de fete, mult mai importantă şi care este cea mai frumoasă clădire de şcoală ce avem, concepută în acelaşi stil românesc cu vizibile influenţe italiene.

După arhitectura românească, arta italiană e poate tot ce i-a plăcut şi a iubit mai mult.

Una din minunile începuturilor arhitecturii noastre moderne este şi acel aşa numit „bufet de la Şosea", azi îmbâcsit cu o magherniţă aşezată în faţa intrării la pivniţă, care îi strică partea cea mai caracteristic-românească, acoperindu-i şi inscripţia de marmoră, un fel de pisanie care leagă trei nume mari de această clădire unică în felul ei: pe al Regelui Carol I, al lui Petre Carp, ministru de agricultură pe atunci şi pe al lui I. Mincu ca autor al planurilor.

Această „Capelă Pazzi" a renaşterii noastre artistice e maltratată azi de barbaria necunoscătorilor cu tot felul de pergole butucănoase, care-i astupă proporţiile minunate şi toată graţia unei arte pe care am moştenit-o de la strămoşii mai puţin superficiali, mai înţelegători şi poate mai dotaţi de cât cea mai mare parte a epigonilor zilelor noastre.

Suflet de artist şi om de mare cultură, Mincu s'a manifestat şi în literatură.

Colecţia „Convorbirilor Literare" conţine versuri de tinereţe sub semnătura sa, iar mai târziu Revista „Literatură şi artă română", dirijată de d. N. Petraşcu, a publicat multe studii, critică de artă, desenuri, etc. şi chiar desenul copertei acestei reviste e opera sa.

A trăit în strânsă prietenie cu mulţi dintre literaţii şi artiştii de seamă ai vremii lui şi acestei prietenii se datoreşte angajarea lui de către Delavrancea, devenit primar al Capitalei, pentru întocmirea proectului primăriei care e una din capodoperele carierei sale artistice, operă de maturitate şi de mare înălţime, care din nenorocire pentru arta noastră a rămas în stare de ante-proect.

Mi-aduc aminte şi de o apreciere comică asupra acestei lucrări, care dovedeşte o stranie lipsă de înţelegere în cercurile de conducere ale acelei vremi pentru arta românească.

Se schimbase guvernul şi venise primar, în locul lui Delavrancea, C. F. Robescu. Se ţinea o mare întrunire în sala Eforiei la care întâmplător eram faţă. Robescu combătea cu vehemenţă partidul conservator

Cavou în cimitirul din Focşani de I. Mincu (Vedere laterală)

care tocmai plecase de la putere şi către sfârşit, ca argument suprem, cu ton ridicat, aducea în peroraţie următoarele acuzări: „auziţi, domnilor, până unde au mers cu bizantinismul aceşti ciocoi veniţi ieri-alaltăeri din cloaca Fanarului: au comandat până şi planurile Primăriei Capitalei în stil bizantin!" A urmat, cum era şi natural, rumoare şi tunete de aplauze(!)

Erau puteri nebănuite, de mare creator, care sălăşluiau în el, capabil să dea opere de mare originalitate şi vigoare, fiind parcă anume clădit pentru a înfăptui mari monumente. El depăşea vremea în care a trăit prin superioritatea însuşirilor ca şi prin mândria plină de demnitate a întregii lui fiinţe, fiind sortit astfel să rămâe un izolat şi un neînţeles chiar în cercul colegilor săi.

Original prin însăşi înfăţişarea lui distinsă care amintea figura hieratică a sfinţilor bizantini din cea mai înfloritoare epocă a acestei arte, era parcă un om din alte vremi, un mare maestru întârziat din vremea începuturilor renaşterii italiene pe care o cunoştea în cele mai mici amănunte — un Bruneleschi al arhitecturii noastre.

Iar cele câteva cavouri ce a construit în piatră, bronz şi marmoră la cimitirul Bellu al familiilor Cantacuzino, Ghica, Evloghie Gheorghief şi altele, rămân între cele mai frumoase modele de arhitectură funerară ce a creiat omenirea până acum şi vor fi o veşnică podoabă a ţării şi culturii noastre naţionale.

TOMA T. SOCOLESCU
Arhitect-profesor la Acad. de Arhitectură din Bucureşti

O călătorie în Africa

Templele din Luxor şi Karnak

După o noapte de visuri faraonice ne pregătim excursia pentru Karnak. Am luat cafeaua în grădina hotelului, o sucursală egipteană a paradisului terestru. Incepem excursia de la templul din Luxor, invizibil acum cincizeci de ani. Pe deasupra templului era nomol şi case moderne (şi astăzi mai este o moschee într'un colţ deasupra templului). Cu ocazia canalizării unei case s-a dat peste o colonadă. In doi ani Maspero, francez de origină, a desgropat tot templul lui Amenofis al treilea, o adevărată minune de arhitectură. In faţa intrării templului erau două obeliscuri. Astăzi n-a mai rămas decât unul. Fratele lui a fost transportat la Paris în 1836, unde decorează piaţa Concordiei.

Din faţa templului pleca o alee de sfincşi cu cap de berbec (emblema lui Amon) şi se întindea pe distanţă de trei kilometri până la Karnak. Până azi se mai văd din distanţă în distanţă sfincşii berbeci care trebue să fi fost de un farmec deosebit. Am plecat pe jos la Karnak ca să reconstituim şi noi o

Philae
Templul zeiţei Isis

plimbare prin aleea de sfincşi. Ce se poate vedea la Karnak, întrece orice imaginaţie. Clou-ul Karnakului îl formează marea sală Hypostile, cu o suprafaţă de 5000 (cinci mii) metri patraţi. Sala are 134 de colonade, fiecare având grosimea coloanei Vendôme de la Paris (o coloană poate fi îmbrăţişată (cuprinsă) de zece oameni). Toate colonadele au basoreliefuri colorate. Sala hypostilă, cu sala de alături a obeliscurilor, altă dată cu vârfurile de aur, trebue să fi avut, în antichitate, un efect neîntrecut.

Din toată Teba, cea cu o sută de porţi, cum o numea Homer, azi au rămas numai ruine. Ce păcat că până în secolul trecut Teba a servit drept carieră de piatră, de unde îşi lua fiecare ce vrea, iar mai apoi a servit drept localitate de ales cadouri şi suveniruri pentru străinătate!

*

Ultima seară ne-am plimbat din nou pe malul Nilului. O trupă de operetă arabă, aranjată în câteva trăsuri făcea o mică repetiţie cu numere de atracţie dela un capăt la altul al străzii, căutând să deschidă apetitul străinilor pentru reprezentaţia de gală din seara aceea. La noi ai fi luat cortegiul drept o ceată de cheflii care se întorc cu muzica dela o petrecere. In seara aceea la Luxor se pare că artiştii dădeau târcoale, mai ales, unui vapor de pe Nil, sosit proaspăt cu excursionişti doritori de lucruri exotice.

In afară de artiştii de operetă mai sunt pe malul Nilului vânători de şacali şi de alte animale imaginare, care fac propunerile cele mai convingătoare pentru o partidă de vânătoare la Karnak. Ca să atragă atenţia, vânătorii poartă câte două puşti şi au pieptul decorat cu cartuşiere, ca un ofiţer arhidecorat la o paradă. Vânătorii îţi arată luna pe cer şi îţi vorbesc de reuşita unei vânători în marginea deşertului. Nici un amator nu rezistă tentaţiei. Cum se duc fluturii la lampă aşa se duc vânătorii la Karnak. Cu această ocazie am făcut mult haz de talentul meu de ochitor...

Assuan

Am părăsit, cu cel mai mare regret din viaţa mea de excursionist Teba, etapa cea mai glorioasă nu numai a Egiptului, dar şi a lumii întregi, îndreptându-ne spre Assuan, punctul terminal al excursiei noastre în Egipt. Până la Assuan tot malul Nilului e presărat cu localităţi care vorbesc de trecutul faraonilor şi al animalelor sfinte.

La cincisprezece kilometri de Luxor e localitatea Erment, renumită actualmente prin cimitirul taurilor sfinţiţi ai zeului local. E bine cunoscută consideraţia de care se bucurau taurii la Egipteni. (La Saqqarah, lângă Cairo, se găseşte cea mai vestită necropolă a taurilor sfinţi).

Mai departe de Erment, la Gebelein se găseşte necropola crocodililor, animale divinizate în partea locului. Prinderea crocodililor care trebuiau aduşi vii la templu, se făcea cu multe trucuri. Se lăsa într'o barcă un purcel care prin limbajul lui particular atrăgea până şi pe crocodil.

Crocodilul se apropia şi, în momentul când gura lui era ocupată cu ingerarea purcelului, Egiptenii soseau repede în barcă, puneau pământ în ochii crocodilului şi-l conduceau astfel viu până la sanctuar (crocodilul, cu ochii acoperiţi, crezându-se sub apă, nu făcea nici o opoziţie).

Vine apoi localitatea *Edfu* cu templul consacrat zeului şoim, Horus, templu executat după planurile zeului Imhotep, care era în acelaş timp şi arhitectul regelui Zoser. Templul dela Edfu este, împreună cu templul Denderah, (dedicat zeiţei Hator, soţia lui Horus) aproape în aceiaşi stare în care l-au lăsat preoţii egipteni. Dacă i s'ar repara puţin tavanul ar putea veni preoţii să înceapă slujba. Este interesantă credinţa vechilor Egipteni cum că zeiţa Hator venea odată pe an din localitatea Denderah, pe apa Nilului, până la soţul ei Horus, instalat la Edfu. (La noi profesorii ambulanţi îşi vizitează mai des familia).

La Edfu există şi un templu al naşterii, un fel de maternitate a zeiţei în chestiune.

Templul dela Edfu

La şaizeci de kilometri de Edfu se găseşte localitatea Kom-Ombo, cu templu consacrat la două divinităţi. Templul are intrări separate, ca pentru doi chiriaşi care nu vor să se certe.

Iată-ne ajunşi şi la Assuan, cu insula Phillae, cu insula elefantină şi cu vestitul baraj al Nilului. Prima noastră grijă a fost vizitarea insulei Phillae. Acum treizeci de ani insula era o splendoare. Astăzi ea este pe trei sferturi sub apă, în timpul iernii, când se adună apă în susul barajului dela Assuan. Luăm o barcă cu pânze din apropierea barajului şi ne îndreptăm în susul apei, înspre insulă. Se vede însă că, ori noi nu avem noroc pe apă, ori zeiţa Isis era supărată în ziua

(Continuare în pag. VI-a)

A APĂRUT ROMANUL
AVENTURILE DIN STR. GRĂDINILOR
de M. SEVASTOS
E o frescă a societăţii actuale — cu toate mahalagismele ei, care stăpânesc sufletul eroilor dela servitoare şi până la profesorul universitar
EDITURA „ADEVERUL" PREŢUL 60 LEI

ceea, barca noastră mai mult mergea la vale decât la deal, cum aveam interesul. La un moment dat ne temeam să nu ne tragă apa Nilului înspre vre-una din gurile barajului.

Insfârşit, după o luptă de câteva ore cu vântul advers am început să vedem şi vârfurile templului din insulă, ca nişte catarge de vas scufundat. Ne plimbăm pe apă pe deasupra insulei şi pe unele locuri chiar pe deasupra templului, trecem prin faţa pilonului şi apoi înconjurăm templul zeiţei Isis, făcut de familia Ptolemeilor. Ca medic îmi pare foarte rău că nu pot vedea templul dedicat patronului nostru, Aesculap, de către unul din Ptolemei. Părăsim cu emoţie cea mai frumoasă perlă de artă din

Assuan
Barajul Nilului

antichitate, pe care apa Nilului o macină câte puţin în fiecare an, până ce o va măcina de tot. Viaţa economică a contat pentru Englejii, care au făcut barajul dela Assuan, mai mult decât viaţa artistică. Francezii susţin că ei ar fi putut salva insula Phillae. După vizitarea insulei Phillae este bine de văzut cariera de granit de importanţă istorică. Se pot vedea aici săpate în granit obeliscuri şi statui de faraoni neisprăvite.

Automobilul ne duce la Assuan. Inainte de a vizita insula elefantină, aproape de care cei vechi plasau isvorul mitic al Nilului şi unde se mai vede şi până azi nilometrul faraonilor, facem o plimbare înspre parcul din faţa insulei. Dacă nu am auzit colosul lui Memmon cântând, am auzit cum cântă Nilul. La început nu ştiam ce să credem. Nu era nici muzică de geamandură, nici muzică de bou de baltă. Semăna mai degrabă cu o muzică orientală monotonă ca pentru legănatul unui copil. Am aflat că această muzică dulce este muzica apei Nilului eşit din cataractă, nu departe de insula elefantină. In această insulă, Maurice Barrès şi-a dat seamă, pentru prima dată în viaţă, că este catolic.

Parcul are o vegetaţie exotică. Mimozele cu mirosul lor pătrunzător îţi dau senzaţia unei poezii parfumate.

După o zi aşa de frumoasă trebuia să vedem şi o noapte frumoasă la Assuan. Constelaţia „crucea de sud" ne-a dat prilejul să gustăm şi această senzaţie. Otelierul ne informase că putem vedea constelaţia între orele 2—3 noaptea. La ora indicată negrul de serviciu s'a urcat cu noi, în vârful picioarelor, pe acoperişul în formă de terasă al otelului. In viaţa mea n'am văzut o noapte mai frumoasă. Era o linişte deplină. Parcă Assuanul era o continuare între deşertul libic şi arabic. Cerul era aşa de senin că puteai citi jurnalul la lumina stelelor. Nu mişca nici o frunză. Nici Nilul nu se mai auzea cântând. Negrul ne-a arătat o constelaţie foarte frumoasă, pe care nu am putut-o controla dacă era în adevăr crucea de sud.

A doua zi ne-am sculat ceva mai târziu. Era aşa de frumos că n'am mai dat importanţă faptului că, în grădina otelului, m'a muşcat o maimuţă care putea fi şi turbată.

DOCTOR G. T.

(Continuarea în No. viitor)

Cronica muzicală

Quartetul Teodorescu.—Conferinţe experimentale la Operă

S'a observat, pe bună dreptate, ce deosebită era ca înfăţişare, o stagiune muzicală bucureşteană de acum zece ani de pildă, faţă de ceiace avem de câtva timp sub ochii noştri. La începutul deceniului trecut Capitala noastră era un centru artistic pe care îl cercetau cu sârguinţă societăţile muzicale ale Apusului. Filarmonica şi Opera Română primeau anual nenumăraţi şi adesea ori străluciţi oaspeţi; în concerte personale, artişti cu renume mondial ţineau să-şi apere titlurile de glorie în faţa publicului românesc.

Fenomenul complex numit „criză" a schimbat cu totul înfăţişarea lucrurilor. E de prisos să mai constatăm cât a schimbat-o în rău şi ce pierderi am suferit. Socotim mai folositor să luăm aminte însă că o urmare binefăcătoare a avut totuşi „criza" pentru viaţa muzicală românească. In izolarea în care ne-am aflat — părăsiţi treptat-treptat de celebrităţile ale căror cerinţe depăşeau dela o vreme mijloacele noastre — am fost nevoiţi să recurgem la noi înşine, să ne trudim singuri şi — uneori — să ne descoperim. Soliştilor străini le-au luat locul — cu multă sfială la început — cei pământeni, de penuria de concerte personale ne despăgubesc pe cât pot formaţiile tot mai numeroase de muzică de cameră şi — ceiace e mai însemnat — atracţia multor concerte n'o mai constitue adesea un nume de interpret străin, ci o primă audiţie românească. *O stagiune muzicală bucureşteană nu mai înseamnă ca înainte vreme o serie de superioare desfătări artistice pentru muzicanţii şi amatorii de elită — ci începe să însemne o încercare plină de râvnă, de afirmare a talentelor româneşti în creaţie şi interpretare şi de călăuzire metodică a celor neiniţiaţi în tainele muzicei. Nouă ni se pare cu mult mai apropiată de rosturile şi nevoile noastre culturale ultima situaţie.*

Aceste gânduri ce ar părea mai la locul lor într'un bilanţ de stagiune muzicală, sunt motivate de două manifestări în legătură cu muzica, ce numai în împrejurările de faţă îşi au explicaţia, şi care au avut loc amândouă Sâmbăta trecută: Concertul al cincelea închinat lui Beethoven de quartetul Theodorescu *şi Conferinţa experimentală despre „Tristan şi Isolda" a d-lui* Em. Ciomac, *a doua din ciclul Wagner. Amândouă manifestările pornind în primul rând din dorinţa de a contribui la educaţia publicului — şi din iniţiativă particulară prima, oficială a doua.*

D. Em. Ciomac aduce în slujba rolului său de comentator şi popularizator al lui Wagner, toată autoritatea sa de critic muzical competent şi de fin literat, sub o formă plăcută care d-sale i se pare prea didactică. Exemplificările făcute cu concursul talentat al d-lui Mihail Jora *şi al soliştilor Operei, ni se par cam reduse. Am crede mai nimerit — deşi mai greu, fireşte — ca întreaga conferinţă să fie urmată de reprezentarea operei analizate, în cadrul unui interesant şi instructiv matineu.*

D. Alexandru Theodorescu, după ce ne-a prilejuit anul trecut — cu concursul pianistei Cela Delavrancea *— audiţia integrală a sonatelor pentru vioară şi pian ale lui Beethoven, a luat în actuala stagiune iniţiativa executării quartetelor aceluiaş compozitor, cu însufleţirea şi desinteresarea sa cunoscută.*

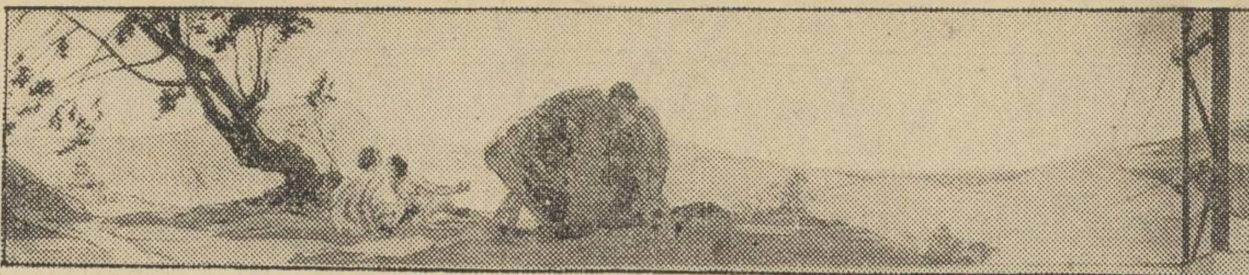
Formaţia ce-i poartă numele, completată cu domnii Feldman, Mendelsohn *şi* Thaler *a executat quartetele op. 127, 130 şi 131 apropiate în timp şi în genialitatea de inspiraţie de Simfonia a IX-a şi de Missa solemnis, cu o deosebită muzicalitate şi omogenitate. S'au desprins însă şi de data aceasta din execuţie virtuozitatea de maestru a d-lui Theodorescu şi glasul cald al violoncelului d-lui Thaler.*

N.

Ziare

Scânteia No. 1 (Ianuarie).
Paris No. 1 (Ianuarie).
Farul nou No. 3 (Ianuarie).
Informaţii comerciale No. 146 (Ianuarie).
Acţiunea No. 6 (Decembrie).
Poruncea Vremii No. 45 (Ianuarie).

DOAMNELOR....
ECONOMISIŢI FRIZERUL INTREBUINŢÂND PIEPTENUL
ONDULA
ONDULEAZĂ SINGUR PĂRUL LUNG ŞI SCURT NUMAI PRIN SIMPLA PIEPTĂNARE.
PĂRUL VA FI ASTFEL TOTDEAUNA BINE ONDULAT. INDISPENSABIL PENTRU DOAMNE ŞI DOMNI.
COMANDAŢI INCĂ ASTĂZI PIEPTENUL D-V LA „COSMA"
SERVICE Ad. L.
BUCUREŞTI — STR. GRAMONT, 10
PENTRU A INTRODUCE ARTICOLUL NOSTRU SACRIFICĂM 10000 PIEPTENI ONDULA CU PREŢUL DE RECLAMĂ DE LEI 55 BUCATA

Paul Aburel — Pictură murală

Cinematograful

Jenny Frisco

Pentru ce mi-a plăcut foarte mult „Jenny Frisco"? Căci mi-a plăcut cu adevărat foarte mult, deşi filmul este, în ansamblu, una din acele ieftine melodrame cu mame, fii, sacrificii eroice şi neverosimile, însfârşit ceeace s'ar putea numi o „piesă de şantaj", şantaj asupra spectatorului, care sigur se emoţionează, nu din pricina valorii estetice a bucăţii, ci din cauza evenimentelor lacrimogene ale conţinutului. In „Jenny Frisco" este vorba tocmai de un asemenea sacrificiu matern integral. O femeie de moravuri oarecum uşoare are un fiu căruia nu-i spune că-i mama lui, ca să nu-i dăuneze în carieră. Mai târziu, ca să împiedice pe un amic al ei să-i divulge secretul ea îl împuşcă, şi este condamnată la moarte de chiar fiul ei — care e procuror — şi care este beneficiarul direct al crimei.

Am citat aceste câteva fapte pentru a se vedea natura corsat-melodramatică a piesei. Şi totuşi, „Jenny Frisco" mi-a plăcut, în înţelesul cel bun al cuvântului. Şi iată de ce.

Jenny Frisco, de când se naşte şi până când moare, trăeşte într'un mediu de taverne, gangsteri şi prostituate, pe care le organizează, conduce, patronează, apără şi desface în detaliu. Jenny Frisco are totdeauna ideea cea bună pentru a scoate banda din încurcătură. Jenny Frisco vinde femei, cumpără magistraţi, face contrabandă de alcool, însfârşit toate îndeletnicirile degradante din lume, şi cu toate acestea păstrează, de la început până la sfârşit, o castitate fizică şi morală intactă. Faţă de apaşii, escrocii şi prostituatele pe care îi dirijează, ea are un surâs de îngăduinţă, o expresie de înţelegere creştinească şi de simpatie umanitară. Ea, Jenny Frisco, nu este nici prostituată, nici bandit. Dar simte nevoia să dea o mână de ajutor acestor fiinţe oropsite. Nu are de ales. Celelalte clase sociale îi sunt inaccesibile. Nevoia ei de a se devota trebue să se exercite numai înlăuntrul acestui cerc de „out-law"; şi toată viaţa ei, această femeie tristă, care şi-a pierdut tot ce avea mai scump: iubitul şi copilul, îşi umple o viaţă deşartă ajutând spiritual şi moral pe nişte oameni pe care de obiceiu nu se deranjează nimeni să-i ajute.

Jenny Frisco are o figură de păpuşe, care contrastează în chip impresionant cu privirea ei energică, surâsurile ei isteţe, şi vorbirea ei răspicată şi clară. Foarte frumos este cum vorbeşte Jenny Frisco. De obiceiu oamenii foarte cultivaţi vorbesc aşa. Dar asta se poate realiza şi direct, prin inteligenţă pură şi simplă, prin simpla nevoie de a pricepe clar situaţiile. Dacă vrei să pricepi exact lumea exterioară, trebue, trebue neapărat să te exprimi limpede şi exact: „Ce que l'on conçoit bien s'exprime clairement, et les mots pour le dire arrivent aisément" spunea Boileau. Am avut net acest sentiment al unei fiinţe perfect inculte şi care a ajuns a vorbi exact ca o persoană foarte cultivată numai din nevoia de a înţelege corect lumea exterioară.

Puţin importă melodramatismul anecdotei. Figura însă a personajului, a acestei femei brave, leale, trăind printre canalii, ştiind că-s aşa, dar neuitând că-s totuşi fiinţe omeneşti; figura lui Jenny Frisco, care nu face morală nimănui, dar îşi impune voinţa tuturor şi-i ajută cu sfatul şi cu fapta pe toţi; figura lui Jenny Frisco este ceva profund impresionant pentru colecţionarii de umanitate rară.

Iată de ce mi-a plăcut foarte mult acest film.

Henric al VIII-lea

Iar nu am loc să vorbesc mai pe larg de filmul „British-Gaumont" intitulat „Henric al VIII-lea". Cred că o voi face în revista „Viaţa Românească". Aci mă mărginesc a spune că acest film minunat este mai mult un „film de artă" decât adevărată „artă a filmului". Aceasta e nuanţa: Henric al VIII-lea nu este cinematograf veritabil. Este Istorie, este Pictură, este Literatură, este Psihologie, — toate acestea transpuse pe ecran. Intr'un cuvânt este un film de artă. Pe când un film ca de pildă „Contesa Lily" a lui Lubitch, cu valoare cultural-artistică mult mai mică, este totuşi adevărată artă cinematografică — ceeace „Henric al VIII-lea" nu e, şi ceeace, dealtminteri, nu constitue un cusur, ci poate chiar un farmec mai mult. Câteodată ne face plăcere să ne servim de ecran pentru emoţii care nu-s ortodox cinematografice. Aşa a fost pe vremuri faimosul „Janne d'Arc" al lui Dreyer. Şi cam tot astfel e şi filmul, tras din romanul celebru al lui Dickens: „Oliver Twist".

Oliver Twist

Este un film încântător pentru că are ceva de vis. Tablourile care se succedă samănă cu nişte ilustraţii dintr'un volum. Aşa încât filmul ne transportă în atmosfera lecturii. Şi acei care au dragostea acestui lucru, acei care iubesc comerţul cu acest plăcut tovarăş, nu pot rezista farmecului unui film unde anecdota şi psihologia personagiilor nu are importanţă, şi unde toate acestea sunt simple pretexte pentru a trezi acel sentiment delicat al amintirii plăcerilor pe care le dă frequentarea cărţilor de literatură.

Jenny Gerhardt

Acest film, tras dintr'un excelent roman al lui Dreyer, face parte din seria acelora care descriu principala problemă morală din societatea americană, problema mezalianţei unui bărbat din buna burghezie, şi plin de viitor politic şi social, — cu o femeie din clasa de jos. Este reeditarea lui „Back Street" şi a filmului (am uitat numele) în care jucau, acum vre-o două luni, Barbara Standwick şi Adolphe Menjou.

Ceeace se desprinde din toate aceste opere, fie literare fie cinematografice, este următorul adevăr, formulat astfel de Lehman, în excelenta lui lucrare asupra societăţii americane: „în Statele Unite, oamenii sunt în genere prea ocupaţi ca să nu fie egoişti; dar în măsura în care vedem răsărind, când şi când, câte o acţiune generoasă, putem fi siguri că o femeie este aceea care l-a făcut".

Cât despre „Jenny Gerhardt", unde Sylvia Sydney şi toţi ceilalţi joacă fără cusur, putem spune că este un film perfect onorabil.

D. I. SUCHIANU

Mărunte

— La biblioteca Academiei Române, în anul 1933 s'au consultat de 21.166 cetitori 67.689 volume şi broşuri tipărite; de 1677 cetitori s'au consultat 3949 manuscripte, 9044 documente, 280 cărţi vechi româneşti (1508—1830).

Colecţiunile Academiei au sporit în acest an cu 5744 volume şi broşuri, 7038 numere de reviste române, 3589 reviste streine, 24 atlase şi hărţi, 149 stampe şi portrete, 24 volume manuscripte, 335 documente, 615 fotografii, 14 albumuri, 27 foi volante, 15 note muzicale, 256 obiecte de muzeu şi 886 monete.

Biblioteca este deschisă în fiecare zi de lucru, pentru cărţile tipărite dela orele 8—12 şi 2—6, pentru manuscripte, documente şi cărţi vechi româneşti (1508—1830) în orele 8-1.

Pentru tot ce priveşte redacţia — a se adresa d-lui M. Sevastos numai Joi, Vineri şi Sâmbătă 6—7.

Cereţi la toate librăriile ultimele noutăţi literare

„Femei în Dragoste"
de D. H. LAWRENCE
autorul romanului de mare succes
„Amantul Doamnei Chatterley"
Noul roman este o analiză psihologică de ciudate întâmplări petrecute între oameni cari se iubesc, se urăsc şi se ucid.

„Camaradele"
de VICTOR MARGUERITTE
Autorul romanului „LA GARÇONNE" ne prezintă în noul său roman tinerele generaţii cărora li se pun cele mai turburătoare probleme.

„Mi se pare că..."
de H. ST. STREITMANN
Volum de incisive esseuri, privind morala, politica, literatura şi tot ce atinge domeniul intelectualităţii.

„A doua viaţă a lui Şerban Varu"
de LUCA GHEORGHIADE
Epopee rustică şi plină de savoare a legăturii erotice dintre un om de lume şi o ţigancă nomadă.

SUB TIPAR:
Pentr'un Petec de Negreaţă
de N. D. COCEA
„Paralizia Progresivă"
ROMAN DE DAMIAN STĂNOIU
„Femeia bine plătită"
de JOSE CARRETERO
Roman, traducere din limba spaniolă

EDITURA „UNIVERSALA" ALCALAY & Co.

Cronica Şahului

Un mare concurs de şah

(5.000 lei premii)

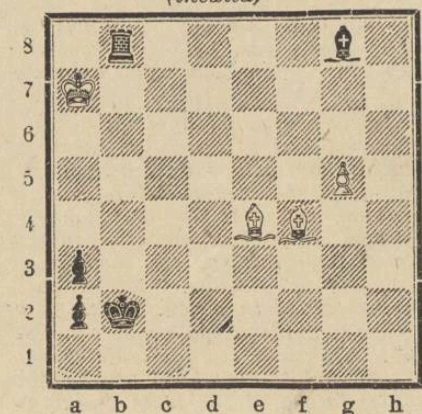
Ziarul „Adeverul" a organizat un mare concurs de şah prin corespondenţă, având şi colaborarea maeştrilor români ST. ERDELY, campionul României, *dr. Balogh, Al. Tyroler*, etc.

Redacţia de şah a ziarului conduce Albele, răspunzând zilnic la mutările făcute de cititori.

Amatorii se pot considera înscrişi, dacă trimit imediat ziarului „Adeverul" răspunsul la prima mutare: e2—e4.

PROBLEMA No. 683

de **S. Herland**, Bucureşti
(inedită)

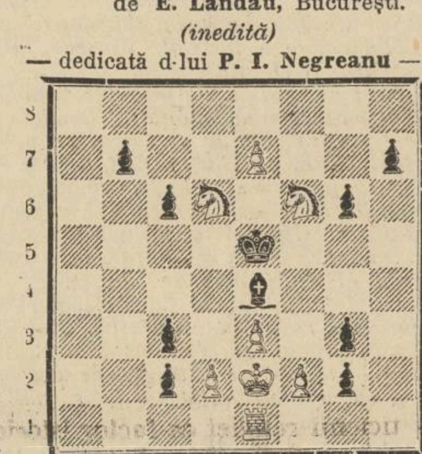

4 + 5 = 9

Mat maximal în 5 mutări.

PROBLEMA No. 684

de **E. Landau**, Bucureşti.
(inedită)
— dedicată d-lui **P. I. Negreanu** —

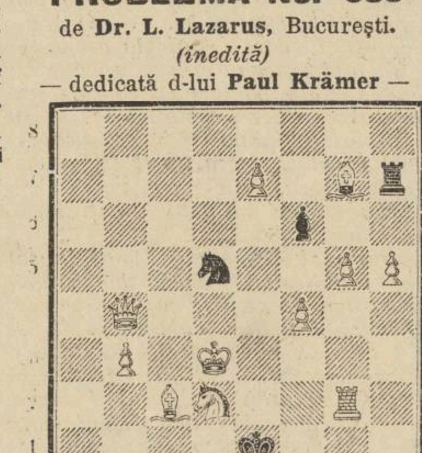

8 + 10 = 18

Mat maximal invers în 3 mutări.

PROBLEMA No. 685

de **Dr. L. Lazarus**, Bucureşti.
(inedită)
— dedicată d-lui **Paul Krämer** —

11 + 4 = 15

Mat ajutor invers în 3 mutări.
Gemen: fără p b3 şi pf4 la f5.

Rectificări. — In problema No. 681 a d-lui Leibovici, publicată în numărul nostru trecut se va citi *gemen* cu C é 3 la g5, în loc de g6.

In problema No. 682 a d-lui Dinu Negreanu, regele alb se găseşte la f4 şi nu la g3.

PARTIDA No. 174

Jucată la Bucureşti în campionatul naţional de şah în Ianuarie 1934.

Această partidă este singura pierdută de maestrul Spielmann.

ALB: E. Negruţac
NEGRU: R. Spielmann

Partida pionului damei

1. d2—d4, Cg.8—f6; 2. Cg1—f3, c7—c5; 3. d4—d5, b7—b5; 4. c2—c4, Nc8—b7; 5. Cb1—c3, b5—b4; 6. Cc3—b1, é7—é6; 7. Nc1—g5, é6×d5; 8. c4×d5, h7—h6; 9. Ng5×f6, Dd8×f6; 10. é2—é4, Df6×b2; 11. Cb1—d2, Nf8—é7; 12. Nf1—é2, 0—0; 13. 0—0, d7—d6; 14. Cd2—c4, Db2—f6; 15. é4—é5, d6×é5; 16. d5—d6, Né7—d8; 17. Cf3×é5, Tf8—é8; 18. f2—f4, a7—a5; 19. Né2—f3, Nb7×f3; 20. Dé1×f3, Ta8—a7; 21. Df3—d5, Df6—é6; 22. Dd5×c5, Ta7—b7; 23. Ta1—é1, Dé6—f5; 24. g2—g4, Df5—c2; 25. Dc5—d5 şi negru abandonează.

ŞTIRI

Concursul internaţional de şah dela Hastings s'a terminat la 6 Ianuarie 1934 cu următorul rezultat:

Premiul I. S. Flohr cu 7 puncte.

Premiile II şi III (ex-aequo) Dr. Alechin şi Lilienthal cu câte 6½ puncte.

Premiile IV şi V (ex-aequo) Eliskases şi Alexander cu câte 5 puncte.

Urmează apoi:

Sir G. Thomas cu 4½ puncte.

Miss Menschik şi Tylor cu 3 puncte.

Michell cu 2½ puncte.

Milner—Barry cu 2 puncte.

Este pentru prima oară dela 1927, când a obţinut titlul de campion al lumii, că Dr. Alechin n'a luat premiul I într'un concurs, după eclatantele succese din toate concursurile la cari a luat parte şi mai cu seamă în cele dela San-Remo şi Bled. E probabil că acest insucces se datoreşte atât scurtimii concursului cât şi oboselii în urma lungului turneu din Ceho-Slovacia, pe care l'a terminat în preajma concursului.

Maestrul cehoslovac Flohr a jucat în Rusia un match cu campionul Rusiei, Botvinnik cu rezultat nedecis. Fiecare a câştigat câte 2 partide, iar 8 au fost remise.

Maestrul Flohr a mai avut ocazia să constate tăria jucătorilor ruşi în concursul rapid din Moscova, între 14 maeştri care s'a terminat cu victoria tânărului maestru Riumin care a obţinut 11 puncte, pe când Flohr numai 10½.

Deasemenea maestrul cehoslovac a mai jucat un simultan de 50 partide cu rezultatul 16 câştigate, 12 pierdute şi 22 remise.

Campionul lumii Dr. Alechin a făcut un turneu in Cehoslovacia dela 18 Noembrie până la 20 Decembrie 1933.

In cele 29 de reprezentanţi, date, a jucat 1402 partide simultane, câştigând 1038, pierzând 130 şi a făcut 234 remis.

Maestrul internaţional A. Nimzuvici, despre care nu s'a mai auzit nimic de mult timp, a întreprins un turneu în Danemarca şi a obţinut în simultane 482 câştiguri, 38 pierderi şi 102 remis.

BIBLIOGRAFIE

Păşind în anul al nouălea, **„Revista Română de Şah"**, organul oficial al „Federaţiei Române de Şah" se prezintă în condiţii excepţionale, rivalizând cu cele mai mari reviste similare din străinătate.

Numărul din Ianuarie conţine frumoase articole, rezultate amănunţite asupra Congresului şi campionatului naţional de şah, precum şi partide bine analizate de maeştrii Spielmann, Tyroler, Dr. Balogh, Herland, etc. Partea problemelor şi studiilor în mâinile competente ale d-lor Schlarko, Costăchel. P. Leibovici şi Cininger, conţine 19 probleme directe, 24 probleme feerice (!) şi 6 studii.

E remarcabilă desvoltarea şahului feeric din România, care întrece în acest domeniu toate celelalte ţări.

Redactat în mod admirabil de eminenţii şahişti A. Ianovcic, M. Augutstein şi Const. Menciu. acest număr e împodobit cu numeroase diagrame şi portrete şi conţine o bogată cronică şahistă.

Abonamentul (300 lei pe an, 150 lei pe 6 luni), se vor trimite pe adresa: M. Augutstein, redactor la Revista Română de Şah, Brăila, Str. Unirei 115.

Revista Română de Şah se găseşte de vânzare şi cu numărul în Bucureşti la librăria „Cultura Poporului" Bulevardul Academiei 2.

P. I. NEGREANU
DINU NEGREANU

Cărţi

Marin I. Bellu: Deslegare (versuri). Ed. revistei „Drumul Vremii", Craiova, 1934. Preţul 20 lei.

Victor Stoe: Intrebare de stele. Tip. „Principele Carol", 1934. Preţul 40 lei.

S. I. Stern: Sion şi Goluth. Bibliografica Bucureşti, 1933. Preţul 50 lei.

Biblioteca şcolară: Pagini de critică literară. (I. Heliade Rădulescu, M. Kogălniceanu, Titu Maiorescu, C. Dobrogeanu-Gherea). Bucureşti, 1934. Preţul 20 lei.

Cronica literară

Ion Pillat, Scutul Minervei

Deși d. Pillat nu este încă la vârsta în care sentimentul asfințitului vieții să fie îndreptățit, capacitatea de meditații și acea experiență pe care obicinuința de a gândi liric o dă poetului îl face de câtăva vreme să-și ia motivele din ceața cu care se 'nconjură frunțile încăruntite. Poezia d-lui Pillat are o întunecare și o amărăciune de Cocyt, cu acea împietrire mândră pe care sufletele clasice o dau problemelor capitale ale existenței. Călătorind în Grecia și suindu-se pe Acropole, poetul a fost urmărit de chipul rece al Dianei sau de acela contemplativ al Minervei. In aceste imagini străvechi a regăsit o stare care-i era proprie și anume acea încenușare a simțirii în fața devenirii, revelate deodată ca regresiune. Diana, divinitatea castă și pădurатecă, recea visătoare sub lună, iată un simbol dintre cele mai fericite ale degradării vitale. D. Pillat o întrebuințează cu măsura clasică a unei inscripțiuni în marmură neagră:

Ajuns acum pe culmea vieții, înainte
De a descrește 'n umbra ținutului tăcut,
Zeiță înarmată cu lancie și scut,
Stăpân deplin pe cuget, înalț o rugăminte.

De ani destui Diana cu raza ei mă minte
Și, falsă ca și valul din care s'a născut,
Cythereenei pradă destui ani am zăcut
Plătindu-i vamă chinul și lacrima fierbinte.

Cu mai păzită grijă îmi voi păstra odorul.
Spun crinului și rozei un veșnic bun-rămas
Măslinul și un dafin să-mi străjue ogorul.

Nu-ți dau, de patimi arsă, o inimă pustie,
Dar gânditorul suflet ce singur mi-a rămas.
Tu încunună-l, Dreapto, cu verde poezie.

Dar mai remarcabilă mi se pare imagina împietrită a unei divinități încruntate de gânduri, pentru noi transcendentale, sub care se ascunde, în versuri fericite, simbolul impasibilității ideii universale:

Nespovedită mie cu grijă îți apleacă
Profilul pur pe brațul în lance răzimat?
Ce chin tăcut, Zeiță, în marmură săpat
Ți-a adumbrit pleoapa de lacrimi pururi seacă

Credeam că numai omul cu mintea lui săracă,
Divino, se frământă de patimi turburat.
Ce săgetare-ascunsă un zeu dușman ți-a dat:
Chiar rănile lui Eros cu vremea au să treacă.

Mi-a spus nemuritoarea: Grăești ca muritorii.
Sub alte legi stă neamul din care m'am ivit,
El n'are-amurg, nici noapte și nu cunoaște zori.

Ce m'a durut odată, mă doare pe vecie...
Dar din senina pace și chinul otrăvit,
Mi-a învățat cuvântul înalta-i simetrie".

Inchinate unor stări cu lumină crepusculară, versurile d-lui Pillat alunecă line și întunecate ca niște valuri de Pont Euxin.

V. Voiculescu, La pragul minunii

Poemul dramatic al d-lui Voiculescu este ceeace se obicinuește a se numi un mister. Nu e pentru aceasta mai puțin dramatic și, bine regisat ar produce în spectatori, nu mă îndoiesc, o puternică impresiune.

Tânărul Ițic, reîntors de peste Nistru, formează obiectul cercetărilor atente ale Polițaiului grijuliv de siguranța statului. E socotit spion bolșevic. Ițic a chemat însă, spre a se justifica, pe tată-său, pe Rabin și pe Preotul ortodox, cărora le explică natura convingerilor sale. Acolo în Rusia, unde religia e prigonită, a avut prilejul să vadă adevărata credință, comunitatea religioasă tipică. A văzut într'un cuvânt străvechile catacombe creștine, cu deosebirea că noul Crist stă de-asupra oricăror deosebiri confesionale, fiind întruparea credinței universale. Cu o asemenea revelație, spre marea admirație a Paznicului, singurul care-l ia în serios, Ițic devine un profet. Prin aceasta, proces etern, se pune în conflict cu bisericile bazate pe secol, adică cu rabinul, cu popa, precum și cu familia, Respins de societate Ițic se spânzură. O clipă credința paznicului neatent îl preface într'un nou Messia dispărut, topit în ziduri. E însă descoperit și spre a satisface svonul, Polițaiul, Rabinul și cu Popa vor ascunde cadavrul și vor cultiva legenda.

S'ar zice, prin urmare, iată un subiect pirandellian. Henric al IV-lea vindecat de nebunie trebue să simuleze mai departe boala spre a întreține o ficțiune mai puternică de cât el. Este o judecată simplistă, tot așa de simplistă cași aceea de a atribui lui Freud crearea instinctului sexual. In realitate d. Voiculescu definește cu multă îndemânare dramatică procesul psihologic al credinței și în afară de aceasta se ridică la conceptul moral al unei religii cu desăvârsire spirituale, cu isgonirea oricărei secularități. Ortodoxia *Gândirii* nu poate deci revendica pe poet printre teoreticienii religiei ca factor istoric.

Incordată, metodic desvoltată, lucrarea d-lui Voiculescu conține foarte multe replici frumoase. Cităm numai un scurt pasagiu, înlăturând indicațiunile scenice:

— „Va să zică făceai parte din poliție ?

— Da, din poliția antireligioasă. Sintem oarecum colegi.....

— Zât, astâmpără-te. Și tu Ițic, ai omorât mulți ?

— Eu ? Nu. Pe nimeni! Ce nevoie aș fi avut ? Eu făceam numai experiență atee. Imi judecam propriul meu proces religios la tribunalele bolșevicilor. Sau, dacă vrei, mă ucideam pe mine însumi!

— Vai, Ițic, de ce te *ucideai ?*

— Ca să înviez!

— Cum ?

— Așa, persecutându-i, am cunoscut în fundul catacombelor pe adevărații credincioși, pe închinătorii sinceri, eretici și ovrei, indiferent. Vai, Doamne, și cum i-am cunoscut, îndată m'am schimbat.

— Cum ? Schimbat ?

— Intâi, m'am mirat și n'am crezut, i-am prigonit mai rău. Apoi i-am privit de aproape și m'am înduioșat. Curând i-am ascultat și am făcut ca ei.

— Te-ai întors la Jehovah ?
— Te-ai întors la Cristos ?

— ...Am văzut atunci, că, zadarnic dărâmasem bisericile și sinagogile: puterea lor nu ședea în cărămizi, ci în suflete. Dărâmam templul de zidărie și în locul lui se alcătuia în adânc, unul din suflete, nevăzut, neatins... Oamenii nu se mai duceau la biserică, aduceau biserica la ei și pe Dumnezeu între dânșii. Și-i slujeau toți... Biserica, scăpată de turle și de clopote, ușurată de odăjdii și de podoabe, curățată de bogății, a ajuns nevăzută dar pretutindeni, mlădioasă ca o mireasmă puternică, ca un duh atotpătrunzător. Ce fericire pentru biserică! E ca o cămilă scăpată de povară, care aleargă slobodă către isvoare, sub palmierii pustiului, peste ruinele Rusiei".

In acest stil profund, luminos, în această mireasmă apostolică se petrece toată piesa care amintește, prin clar-obscurul tainelor sfinte, misterele lui Claudel.

G. CALINESCU

Cărți și reviste

Petre Pandrea: Psihanaliza judiciară

In colecția „Analelor Române" tipărită de către editura „Cultura Românească" va apărea săptămâna viitoare noua lucrare a d-lui Petre Pandrea intitulată *„Psihanaliza judiciară"*.

D. Pandrea face aplicația metodei psihanalitice la interogatoriile judecătorești. Ținta sa a fost să pună în mâna judecătorilor, procurorilor și avocaților un manual pentru o justă, inteligentă și umană înțelegere a mecanismului sufletesc al delicvenților. Nu mai este nevoie de „bătaia" criminalului pentru a mărturisi fapta. Adevărul se poate extrage din lapsus-uri, acte simptomatice, asociații de idei, etc.

Cartea cuprinde pe lângă opt capitole despre *„Psihanaliza judiciară"* și următoarele eseuri psihanalitice:

a) „Cartea de vizită" a delicvenților,

b) Explicare psihanalitică a palimpsestelor lombroziene,

c) O nouă categorie de concepte juridice,

d) Subconștientul în romanul lui Leonardo da Vinci,

e) „Delicventul" oedipian Panait Istrati.

Poemul Naturii

Capo-d'opera de sinteză filosofico-poetică a lui Lucrețiu, care înfruntă veacurile, a fost tălmăcită într'o impecabilă românească de d. D. Murărașu, care-i consacră și un studiu introductiv.

Cel care și-a înfășurat învățăturile în „vălul de vrajă al dulcilor muze", inspirat de înțeleptul Epicur, are o viață prea puțin cunoscută de istorie. In schimb a dăruit posterității geniul și concepția sa de viață în „Poemul Naturii", amplă meditație asupra vieții și a morții care, în acelaș timp, rezumă în haina splendorilor poetice concepția de viață a unei întregi școli filosofice, dintr'o epocă originală a antichității clasice eline (Democrit-Epicur) și gândirea nouă a poetului însuși.

Ideile originale din „Poemul Naturii" au fost puse în lumină de către Bergson, care știe sesiza, cu intuiția sa subtilă, în această operă, punctele de plecare pentru cercetări moderne în domeniul științelor. Evoluționismul și transformismul veacului al XIX-lea sunt deja presimțite în opera lui Lucrețiu, căruia, cum spune Bergson, nu i-a lipsit geniul, ci metoda științifică. Probă stă sentimentul adânc despre mecanismul universal. Fundamentul științei moderne, principiul: „nimic nu se pierde, nimic nu se crează", a fost apreciat pentru întâia oară de Lucrețiu.

Poezie, știință și morală sunt sintetizate, cu egală vigoare și geniu interpretativ în „Poemul Naturii", o capo-d'operă care de multă vreme trebuia să figureze în repertoriul traducerilor noastre din clasici.

Traducerea în metru original făcută de d. Murărașu, despre care știm că a întrunit elogiul unor emeriți latiniști, este una din cele mai prețioase, mai utile și mai prompt venite contribuții. Am cita aci, fragmente din operă, pentru ilustrarea valorii tălmăcirii... dacă n'am fi siliți să cităm întreaga traducere.

Revista istorică română (Vol. III, Fasc. 2-3)

Cea mai nouă fascicolă din *Revista istorică română*, aceastǎ admirabilă publicație de studii istorice, aduce câteva contribuțiuni de un interes cu totul deosebit pentru luminarea unora dintre problemele întunecate ale trecutului nostru.

D-l Demostene Russo se ocupă de edițiile cronicei grecești a Moldovei (1716—1717) scrisă de N. Chiparissà, stabilind prin comparații stilistice și de limbă că textul românesc al cronicei este o traducere după originalul grecesc și că dintre toate edițiile românești (Suțu, Erbiceanu) cea mai apropiată de original, deci cea care poate fi mai des folosită, este a unui anonim, al cărui manuscris se păstrează la Academia Română. D-l G. Brătianu precizează, cu ajutorul cronicei germane descoperită de curând la München de profesorul polonez O. Górka, rolul Genovezilor în Moldova în secolul al cincisprezecelea; d-l J. Filitti aduce noi contribuțiuni cu privire la personalitatea Cronicarului Dumitrache, iar d-l N. Cartojan începe publicarea unui studiu mai vast asupra „Ceasornicului Domnilor" de Nicolae Costin, despre care vom vorbi la terminarea lui.

Alte contribuții tot atât de interesante aduc d-nii: A. Iordănescu, Observațiuni critice asupra cronicei lui Miron Costin; Dinu V. Rosetti, Săpăturile arheologice dela Snagov; B. Slătineanu, Contribuții la studiul portretelor lui Mihai Viteazul, însoțite de un nou portret; Dan Simonescu, Un Octoich al lui Bojidar Vucovici la noi și legăturile acestuia cu tipografia românească; Dimitrie G. Ionescu, Tratatul încheiat de Gheorghe Ștefan cu Rușii la 1656 și Gh. Duzinchevici, Contribuții la istoria Românilor în timpul războiului Crimeei. La „Miscellanea", contribuții mărunte semnează d-nii: C. Grecescu și Damian P. Bogdan.

Tot aci d-l profesor Const. C. Giurescu face o apropiere între poezia lui Eminescu, *Speranța* și poezia *Hoffnung* de Schiller. Comparația celor două texte arată identitatea titlului, identitatea metrului. Iată strofele începătoare dela ambele poezii:

Es reden und träumen die Menschen viel
Von bessern künftigen Tagen,
Nach einem glücklichen goldenen Ziel
Sieht man sie rennen und jagen.
Die Welt wird alt und wird wieder jung,
Doch der Mensch hofft immer Verbesserung.

Cum mângâie dulce, alină ușor
Speranța pe toți muritorii!
Tristeță, durere și lacrimi, amor
Asilul își află în sinu-i de dor
Și pier, cum de boare pier norii.

Dar numai atât. D-l Giurescu arată cu bună dreptate că nu se poate vorbi mai mult decât de o simplă influență; deci nu-i o traducere, nici măcar o asemănare. Tratarea ideii aparține exclusiv lui Eminescu.

Restul numărului cuprinde câteva recenzii și bogate notițe bibliografice, remarcabile prin varietatea lor

G. B.

Despre cubism

Cubismul și-a primit dreptul de a figura în pictura modernă în anul 1911. Publicul care l-a adoptat era alcătuit în mare parte din neofiți și oameni cu puțin spirit critic, zice d. Michel Puy în interesanta și bine documentata sa lucrare *„L'effort des peintres modernes"*. Aceștia erau de părere că cu cât un artist este mai avansat cu atât e mai aproape de adevăr și trebuie să găsească mai multă apreciere. Sistemul, zice Michel Puy, avea pretenții științifice, el descompunea corpurile în poliedri iar artistul trebuia să le așeze după muchi și în planuri. In principiu cubiștii reveneau la părerile lui Cézanne, dar servindu-se de tonuri care apropiau de acele ale metalelor și cauciucurilor, „creând un chaos în care se amestecau coșmaruri de ingineri cu amintiri de bâlciu de ferărie". Excesul la care se dădea pictura a adus după sine căderea sa. Michel Puy scrie istoria cubismului ca martor, căci a trăit printre pictorii epocii. *Derain* a fost fără îndoială inițiatorul, *Albert Gleize* și *Mitzinger* fură vulgarizatorii, căci Picasso își ascundea lucrările. Dar cel care a contribuit mai mult la moda acestei picturi a fost fără îndoială *Guillaume Apollinaire* care i-a servit de exeget. Michel Puy nu condamnă în totul cubismul dovedește însă în mod judicios și obiectiv cât de mult poate strica excesul de inteligență. Eminentul critic termină cartea sa îndemnând pe cei tineri să-și cunoască în primul rând technica esențială a meșteșugului, să posede „înțelegerea formelor și a culorilor" și în acest caz Cézanne le poate servi ca bază, căci el stăpânește toată pictura de azi.

O carte italiană și catolică asupra lui Marcel Proust

Francesco Casnati, unul din criticii catolici cei mai fini și mai cultivați ai Italiei, dă în opera sa „Proust" o foarte interesantă interpretare religioasă a cărții „A la recherche du temps perdu" sau mai curând asupra geniului autorului său.

Pentru el, Marcel Proust e un creștin incomplect, dar care se află totuși pe calea creștinismului. El cunoaște, a înțeles răul, dar n'are puterea de-a scăpa. Iată cam cum judecă Francesco Casnati:

Orice sentiment, orice gândire după Proust, nu e decât fantasmagorie subiectivă, ne având nici un raport cu realitatea, nici o rădăcină în adevărul comun.

Noi nu posedăm nimic în afară de iluzii și de construcțiile spiritului. Orice posesiune, orice bucurie, orice dragoste sunt deșarte și nule, dând mai mult exemplu de caracterul iluzoriu și fictiv al vieții umane. Nu există sinceritate nici în viața socială, nici chiar în intimitatea conștiinței. Toate raporturaile dintre ființele umane între ele nu sunt decât superficiale și egoiste.

Toate acestea, după Casnati, constitue prima experiență creștină a lui Proust. Pământul e un deșert neprimitor. Căutarea timpului pierdut e o călătorie în Infern. Durerea resimțită de Proust în fața falsității oricărei mișcări sufletești chiar a celei mai spontane în aparență, e interpretată ca primul pas către cunoașterea unui adevăr supraoman, la care nu va ajunge Proust niciodată.

Naturalismul d-lui I. Peltz

S'a vorbit ,cu prilejul apariției romanului d-lui *I. Peltz* „Calea Văcărești", de „naturalismul" acestei scrieri.

Poate fi autorul *„Căii Văcărești"* privit ca un scriitor naturalist? Este cu putință un roman naturalist în climatul sufletesc al generației d-lui I. Peltz și al d-lui Peltz el însuși?

Naturalismul a fost o analiză a concretului dusă la extrem, o producțiune literară adaptată la un adevăr de convențiune, prezumat imutabil. Viața în diversitatea realității sale, în loc de a se centra în jurul personalității scriitorului, se împrăștie, fiind privită în raport cu un obiect definit, înlăturând personalitatea. Un roman devenea o monografie sau o serie de notații, care dădea operei aspectul de furnicar privit cu lupa. Colectivul era pe planul întâi, redat în toate amănunțimile. Era glorificată vulgaritatea mediocrității, urâțenia și banalitatea vieții sarbede de toate zilele, așa cum se găsea în realitatea ei uniformă, fără nici o aspirație de a se ridica deasupra ei însăși. Fiecare putea să scrie un roman naturalist reproducând fotografic, fonografic, lumea din oraș, dela țară, din prăvăliile mari și mici, din cazarmă, din școli, părinții, copiii, adolescenții și orice colț din societatea contimporană, din prezentul imediat.

De atunci literatura a evoluat, trecând prin simbolism; eul înăbușit, sub tendința imperioasă a operei literare de a fi obiectivă, nu a putut fi distrus. El a reînviat sub formă de simbol, sub care a căutat să răzbească în masa obiectului care i se impunea. Scriitorul simbolist căuta să-și identifice personalitatea prin eul difuzat și impersonal al operei simboliste. Sub influența lui Nietzsche s'a născut reacțiunea împotriva simbolismului. Dominarea senzației a fost privită ca o decădere și eul fundamental și puternic a fost ridicat la stăpânirea vieții și a sa însuși. In locul luptei pentru existență, se proclamă lupta pentru ascensiunea spirituală, care a impus Europei o totală fuziune a eticilor și esteticilor sale spre a reclădi o lume nouă mai nobilă.

Nietzsche a creiat nevoia aceasta a tineretului din generațiile ce au urmat de *„a se elibera"* de ori ce legătură, spre a rămânea. *„disponibil"* în fața lumii, păstrându-și totuși „ardoarea religioasă" care să-l facă în stare de a trăi evenimentele „în profunzime". El a creiat aspirația tinerilor de „a nu se iubi decât în cele ce se cred capabili de a realiza" și a scos generațiile din stagnarea în care-i cufundau în cele din urmă neoromantismul și impresionismul.

Generația d-lui I. Peltz în oamenii săi de talent și în operele care merită a fi privite ca opere literare, nu mai poate scrie romane naturaliste. Sufletul său nu mai poate consimți să se lase covârșit de lucruri.

Domnul I. Peltz, el însuși, care în primele sale încercări literare s'a plecat demonului interior și a crezut în a tot puternicia instinctului pentru dezlănțuirea elanului creator, după ce a trecut peste marginile raționalismului uscat revine în această din urmă scriere, la puterea inteligenții lucide, care să domine și să ordoneze turburile impulsiuni, eliberate fără frâu în prima tinerețe.

In „Calea Văcărești" nu curge o mulțime anonimă amesstecată în masă informă ca acea din romanele naturaliste de odinioară. Din lumea care furnică, trăește, sufere, iubește și moare; în Calea Văcărești, figurile bărbaților, femeilor, adolescenților și copiilor, se desprind cu gesturile, faptele lor proprii, cu accentele neuitate ale sufletului lor, ca personagiile într'o mare frescă de odinioară. Oricât de împuținată este viața lor de mizerie și muncă istovitoare, oricât de degradată ființa lor prin vițiu și hereditate, ei nu depind în mod iremediabil și absolut de condiția socială și fiziologică în care sunt ținuți. Sensibilitatea lor, oricât de puțin controlată, nu este pur animală. Destinul, în apăsarea lui de fier asupra acestui popor condamnat la viață grea și fără de eșire, întâlnește un suflet clădit de veacuri pentru luptă și rezistență. O vitalitate subtilă și neînvinsă răsare din fiecare celulă a hanurilor cu viață de infern. Fiecare răspunde în felul său necesității dure a mizeriei. Fiecare iubește, urăște, primește boala și moartea în felul său. In sufletele pline de o deznădejde fundamentală se înfiripează visul, nădejdea, „puterea de evadare în alt continent sufletesc".

Moriț pleacă în America ademenit de iluzia de mai bine, Rubin nu se poate resemna la activitatea mecanică din atelierul său de perii și evadează în visurile și planul unei școli de dans.

Crâșma, ceainăria, balul de la Pomul Verde, goana fetelor după paradisul dragostei, până și ingeniozitatea sărmanului Ioilă în micul său comerț pentru a-și procura gologanul pentru voluptățile din lumea celor din Crucea de Piatră, nu sunt altă ceva de cât sforțări spre a eși deasupra. Năzuinți pentru evadarea din clipa și condiția prezentă, pentru a putea duce mai departe povara simbolizată cu atâta cruzime de mașina de cusut a firavei și angelicei figuri, a cusătoresei Esterl!

Suferința atroce, veșnică și nesfârșită este *leit motivul* vieții celor din Calea Văcărești. Dar chiar în paroxismul ei ea nu este numai tragică. Oamenii din Calea Văcărești nu discută viața, ei o primesc așa cum este și o duc mereu mai departe cu încordare îndârjită, pentru că simt necesitatea plăcerilor ei. Această veselie, spiritul, humorul, buna dispoziție statornică, trec ca scânteia neîntreruptă a fulgerului prin besna acestui infern. Ele se întrupează în tipuri ca Alfred, cu veșnicul său haz, cu resemnarea sa definitivă, sub aparența revoltei și a bravadei, cu scurtele sale clipe de înduioșare, sub gluma și ironia sa sfichiuitoare și cinismul său de om care a renunțat a se mai gândi la ziua de mâne.

Din această cauză domnește în Calea Văcărești un optimism special, izvorât din dinamismul vieții proectată dincolo de clipa vieții imediată și prezentă.

Autorul nu se șterge în fața realului spre a nu-i turbura obiectivitatea, ca Flaubert odinioară. Nu păstrează nici distanța clasicismului olimpian. El ia parte cu toată simpatia cu toată puterea de partner intrat în adâncurile, nuanțele și colțurile cele mai tăinuite ale acestei lumi pe care o evocă, dar și cu acea luciditate a minții, care decuplează puterea de evocare și-i dă înfrânarea, orientarea pentru construirea pe un plan superior al esteticei și al eticii umane. El se încorporează în suferințele, bucuriile vieții din Calea Văcărești, trăită cu o ardoare nebunească de lumea din romanul său, fără să-și permită totuși un adjectiv sau măcar o interjecție care să trădeze prezența sa acolo.

Un roman naturalist nu se mai poate scrie de către generația care „a cunoscut imposibilul", nici de către d-l I. Peltz care și-a început cariera literară sub semnul demonului interior!

IZABELA SADOVEANU

— Ce oroare! Seamănă a om...

Cronica gastronomică

Secretele Yvonei: nougat-ul

Am cunoscut-o în faşă, aşa că acum, după nouăsprezece ani dela fericitul eveniment, îmi pot permite s'o botez. Aţi înţeles desigur, că adevăratul ei nume e Yvona. Dar indiscreţia brutală a unui omagiu public, ar jigni peste măsură modestia ei fără pereche.

Dacă încep această cronică gastronomică încercând a schiţa un portret, e pentru că Yvonei i se aplică cel mai bine expresia s'o mănânci. Sveltă ca un crin şi tot aât de albă, poartă ten mat natur* păr buclat şi de culoarea flacărei de strujeni şi ochi cu adevărat violeţi, dar parcă altfel nu ştiu cum ca violetele de Parma. Fără să fie câtuşi de puţin demodată, nu e agresiv à la page nici în cetate, nici à la plage. E distinsă fără să vrea, intelectuală fără să ştie, şi de-o nemărginită indulgenţă pentru păcatele altora. Suportă cu o regală resemnare obligaţia de a se lăsa anturată, de câteva ori pe lună, în saloanele deschise ale părinţilor, de sportivi ignari şi mondene banale. Impermeabilitatea la influenţe străine şi personalitatea reacţiilor ei faţă de oameni şi lucruri m'au uimit încă de pe vremea când umbla în vârful degetelor prin odaie, ca să nu-şi trezească păpuşile. La acea epocă, vre-o câteva incursiuni furişe pe la grajd i-au fost de ajuns s'o familiarizeze cu un vocabular care i-a atras severe reprimande. Aşa se face că în clasa a doua primară, într'o compoziţie în care imaginase un pui de vulpe cerând de pomană unui pui de urs, Yvona a pus ursişorul să răspundă astfel:

—Fugi de-aici, şiretule, că ştiu eu că eşti un hoţ. Ce, eu să-ţi dau de mâncare? Mă-ta să-ţi dea.

Ajungând la acest pasagiu, tatăl ei s'a încruntat:

— Aşa ştii tu să vorbeşti? Măta şi tată-tu se spune, sau tatăl şi mama ta?

Yvona se înfuriase cu toată sinceritatea:

— Ştiu eu cum se spune, dar n'am spus eu aşa!

— Dar cine a spus?

— Ursul!

Bătrânul surâdea:

— Bine, Yvone, dar aşa crezi tu că vorbesc, în limba lor urşii?

— Desigur, că ursu-i ţăran!

Acum, de când Yvona şi-a dat seama că mai toţi bărbaţii sunt urşi, îmi place să stau de vorbă cu ea în salonaşul galben, unde mă primeşte deobicei.

Ea bea ceai şi eu Porto. Când îi atac prietenele, le apără, măcar că sunt sigur că e de părerea mea. Dar nu numai atacurile personale ci, chiar criticile cu caracter general nu-i plac, când întrezăreşte în ele acelaşi obiectiv.

Ii admir mânile care ar face să bănuieşti în dosul fiecărui obiectiv de Kodak, ochiul lui Phidias: lungi, subţiri, extrem de îngrijite, cu unghiile polisate în pet... de palid trandafir. Fără să vreau mă gândesc la moda actuală:

— Am oroare, zic, de unghiile lăcuite pe gustul antropofagilor.

Yvona roşeşte:

— Unora le stă bine!

Altă dată condamnam Rimelul care transformă genele rare în vârfuri de scobitori muiate 'n tuş şi înfipte'n pleoape şi mai ales sprincenele smulse care dau pielei aspect de porţelan, spălat pe partea epilată şi murdar împrejur.

Yvona protestă:

— E-o modă, desigur trecătoare... ş'apoi e-o chestie de gust.

De mai bine de-un an, cât a lipsit din ţară n'am mai văzut-o. Eri am sunat la uşa ei. Mi-a deschis Dadaia (o bătrână care a crescut-o).

— Acasă duduia?

Dadaia râdea cu toate cele trei burţi suprapuse:

— E la bucătărie.

M'am dus la faţa locului. In bucătăria sclipitoare ca un laborator, Yvona, sub privirile respectuoase ale bucătarului, cântărea fistici. In halat de olandă albă, cu mânicile suflecate până la cot şi cu boneta pe cap părea o doctoriţă de institut de frumuseţe, gata să intre într'un film sonor.

— Unde-i orchestra, întreb?

— Ce orchestră?

— Cum, nu repeţi un rol?

— Nici un rol. Am mâni invitaţi şi fac nougat.

— Perfect! Cred că nu ai manii de profesionist şi-o să-mi arăţi şi mie cum se face.

— Dacă-mi ajuţi.

— Bun, ţi-ajut, dar să-mi explici ce faci că eu nu înţeleg nimic din dulciurile astea.

— Mai întâi, începu ea, te previn că preparaţia durează două ore.

— Nu-i nimic, ce nu face omul ca să'nveţe?

Dacă am stat eu până la urmă la o conferinţă a domnului Mihalache Dragomirescu fără să învăţ nimic, pot să stau şi două ore cu tine, când ştiu că am să învăţ ceva.

— Bine, atunci s'o luăm dela început.

— Adică dela ou.

— De la ouă.

— Pui şi ouă?

— Şase, dar numai albuşul. Ş'acum lasă-mă să vorbesc.

Şi pe măsură ce executa, Yvona a vorbit aşa:

E bine să-ţi aduni întâi materialul cu care ai să lucrezi. Uite-l: o ceaşcă mare de miere de albine, una de zahăr pisat, foarte vanilat (un baton de vanilie întreg), zeama de la jumătate de lămâie, albuşul de la şase ouă, o ceaşcă cu: migdale prăjite şi neprăjite, fisticuri idem (sau alune) şi fructe zaharisite, tăiate, precum vezi, mărunt. Asta e tot.

Acum, începem preparaţia.

Torni mierea într'o tingire de dulceaţă şi o mesteci (lasă, lasă, că mestec eu mai bine!), c'un melesteu. Adaugi (dă-mi ceştile!), zahărul, zeama de lămâie (merçi!) şi albuşurile nebătute. Acum ne ajută Vasile (bucătarul), care va freca timp de-o oră. Până atunci intrăm în casă.

Când ne-am întors Yvona a urmat astfel:

— Acum punem tingirea la marginea maşinei de gătit şi iar mergem în casă.

— Păi bine, ce fel de preparaţie e asta?

— Nu se întâmplă nimic important. Trebue să mai freci timp de-o oră ca să se lege compoziţia, Asta o poate face şi Veta (fata din casă). Când o fi gata, ne chiamă ea.

Când ne-a chemat Veta, Yvona a turnat peste această compoziţie ceaşca în care se afla amestecul pomenit de migdale, fistici şi fructe. A mai amestecat şi ea până ce totul s'a încorporat bine (nu ştiu cât, deoarece în acest timp îi spuneam anecdote). Pe urmă a întrebat dacă masa de marmură e curată.

— Trebue numai decât de marmură, întreb?

— Fireşte!

— Şi dacă n'ai?

— Bravo, gastronom! O farfurie de tort sau oricare alta de dimensiuni mai mari!

— Aşa?

— Aşa!

— Ajunşi aici, urmă Yvona, răstorni pe masa de marmoră.

— Dacă ai....

— Of!... şi pui între două foi de bulină de această grosime.

— Această grosime! Dacă voi publica reţeta, când voi scrie în ziar această grosime, cetitorii vor zice că sunt idiot. Mai bine dă-mi ceva asemănător, un exemplu, o comparaţie.

— Ştiu eu?... Dar ce, la urma urmei, eu semnez articolul? Găseşte singur!

— Să pun grosimea obişnuită?

— Pune grosimea obişnuită!

— N'ar fi mai bine grosimea cunoscută?

— Pune cum vrei. Acum e gata.

— Oi pune eu, dar îţi spun drept că n'am mai văzut nougat de forma asta.

— Apoi nu i-am dat forma încă.

— Nu spuneai că-i gata?

— Iţi mărturisesc că atunci când spuneai că nu te pricepi la dulciuri credeam că glumeşti, dar văd că erai sincer.

— Eu am spus că-i gata?

— Gata, gata, dar nu de tot. Trebue să se răcească şi pe urmă-l tai.

— Şi cât îi mai trebue?

— Câteva ore! Eu îl las până mâni.

— Nu-mi închipuiam că nougat-ul se prepară atât de uşor!

— Nu-i aşa?

— Şi-atât de repede, adaug. Spuneai că ţine mult.

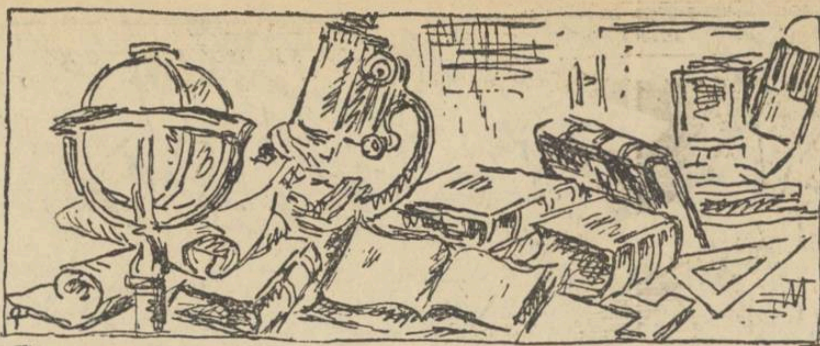
— Dacă mai spui banalităţi, nu-ţi dau Porto.

— Iaca tac!

Cetitorul va obiecta desigur că ar fi preferat în locul reţetei de nougat, să-i reproduc ce-a povestit Yvona din câte a văzut şi auzit în călătoriile ei. Il cred. Dar cronica e... gastronomică.

AL. O. TEODOREANU

* Nu mot, epigramiştilor!

Cronica mizantropului

Specialităţi morale

Am citit, cu mare satisfacţiune, în gazete, că o bandă de paznici albanezi a fost prinsă operând spargeri în dauna stăpânilor. Cum zic, m'am bucurat foarte mult. De ce? — veţi întreba.

Iată pentru ce:

N'aş putea spune de când datează obiceiul dar e cert că atunci când un proprietar de vie, de moşie sau de hotel are nevoie de un „om de încredere" caută numai de cât un „turc", adică un „albanez". Albanezii sunt specializaţi în branşa „oameni de încredere", în care nici o altă naţie se pare că nu poate izbuti.

La uşile hotelurilor, a caselor de raport, a cinematografelor şi a depozitelor întâlneşti foarte adesea nişte indivizi pe jumătate adormiţi, cu fălci bestiale şi vorbire grohăită şi incomprehensibilă, indivizi care par cu totul lipsiţi de funcţiunile superioare ale umanităţii. Inacţiunea şi somnolenţa le dau o înfăţişare de extremă stupiditate şi acea agresivitate lentă a portarilor care sunt iritabili la orice turburare şi plini de demnitatea lor. Am jigni nobila naţie albaneză dacă ne-am închipui că aceşti specialişti ai credinţei sunt albanezi. Cine ştie ce vagă cloacă balcanică le dă naştere?

Când „credinţa" nu e ajutată de inteligenţă, ea e puţin lucru. S'au văzut criminali scoţându-şi legăturile cu lucruri de furat sub ochii somnolenţi şi osânziţi ai acestor paznici. Alte ori excesul de zel ciuruie cu gloanţe trupul unui copil care a furat un ciorchine de strugure sau sugerează legarea de coada calului a unui ţăran cu o vită prea lacomă.

Un lucru mi se pare cu totul ciudat. Cum e cu putinţă ca o naţie să ajungă la convingerea aceasta nestrămutată că e lipsită de anume însuşiri morale? Poţi oare să-ţi închipui un francez care în funcţiunile de răspundere să dorească turci, convins fiind că lui îi lipseşte această calitate? Educarea unui popor pe acest temeiu de scepticism moral devine aproape cu neputinţă. Nimic nu întăreşte o virtute mai mult ca încrederea. Pune un copil să facă o acţiune de înaltă răspundere şi ţi-o va face. Fenomenul albanezului „om de încredere" este semnul unei deficienţe morale îngrijorătoare şi se poate traduce mai literar aşa;

„Nu mă pune să-ţi păzesc averea, că sunt cam hoţ".

*

In fond e şi aci un snobism asemănător cu acela al „nemţoaicei" la copii. Părinţi burghezi, cu destul timp liber, nu se văd niciodată ieşind cu copiii lor la Şosea, la aier. Copiii de oameni cu stare sunt ţinuţi să-şi creeze stilul stând de vorbă cu slugile. Credeţi că aceste „nemţoaice" ştiu limba germană sau posedă o cât de mică cultură? La vârsta fragedă când copiii au „nemţoaice" nu se poate învăţa temeinic nici o limbă, dar în schimb se poate strâmba limba cu care se vorbeşte graiul românesc. „Nemţoaicele" a căror autenticitate este tot aşa de îndoelnică precum e aceea a albanezilor sunt un soiu de femei de moravuri uşoare care îşi preschimbă starea civilă pe o bancă publică lângă căruţul copilului. Insă pedagogia este specialitatea „nemţoaicei".

Nu ne rămâne decât să întrebăm: care e specialitatea românului?

ARISTARC

Insemnări

Emil Meyerson

Eminentul filosof Emil Meyerson a încetat din viaţă în vârstă de şaptezeci şi cinci de ani.

Lucrările sale, consacrate filosofiei ştiinţifice, arată o enormă erudiţie, o cunoaştere amănunţită a istoriei ştiinţifice şi un criticism pătrunzător care se ridică contra „pozitivismului" considerat sau interpretat ca o doctrină de pur fenomenalism, care e în afară de cunoaşterea naturii esenţiale.

Meyerson afirmă existenţa unei constanţe, a unei „identităţi" în „realitate".

Revista „Le Mois" publică un studiu asupra lucrării lui Meyerson, intitulată „Du cheminement de la pensée".

Perspectivele crizei

„Revue hebdomadaire" a început publicarea lucrării „Elements de notre destin" de Daniels-Rops.

Umanitatea e obsedată de trei ameninţări: războiul, revoluţia şi foamea. Ultima e cea mai apropiată şi cea mai temută.

„Ea e simplă, veche de când lumea şi toată omenirea credea c'a reuşit s'o gonească pentru totdeauna... Ea poartă astăzi masca crizei economice, dar nu s'a schimbat de loc. Cu toate acestea nu vorbeşti de ea cu teama cu care pomeneşti de război sau de revoluţie. Oricât de numeroase sunt victimele sale, ea nu cuprinde întreaga umanitate, ea nu atinge pe fiecare individual şi 'n această materie, mai mult decât în oricare alta, durerea aproapelui e mai greu de comunicat şi de împărtăşit.

Dacă ar fi să considerăm numai ţările albe, treizeci milioane de şomeri, adică o sută de milioane de fiinţe, care nu mănâncă pe săturate, şi încă frunţile tuturor ar trebui să fie cuprinse de arsura ruşinii. Acest fapt ar trebui să constitue singura grijă primordială, în faţa căreia să cedeze toate celelalte.

Umanitatea ar trebui să meargă înainte pe drumul mizeriei, să sufere mai mult încă în tot ce are mai egoist, înainte de-a înţelege că acest pericol e universal, că fiecare în parte e ameninţat".

Olimpian

Revista „Carnet literar" din Buzău, vorbind de d. Mihail Dragomirescu — îl gratifică astfel: „criticul bucureştean de olimpiană concepţie".

...„olimpian" — fiindcă d. Mihail Dragomirescu a scris scene din Olimp...

Mistinguett de vorbă cu „Adeverul Literar"

In numărul viitor vom publica interviewul acordat de Mistinguett „Adevărului Literar".

Cetitorii vor face cunoştinţă cu culisele Teatrului „Follies Bergère", unde Mistinguett dă reprezentaţii. Vor asculta-o pe celebra artistă povestindu-şi viaţa, vorbind de music-hall şi de arta dramatică.

MISTINGUETT

Se va vedea din acest interview că Mistinguett are nu numai „picioarele cele mai spirituale din lume", cum s'a spus — dar şi o inteligenţă subtilă, gust şi spirit... chiar al minţii.

N. Iorga şi naţionalismul în cultură

Istoricul N. Iorga a ţinut de curând o conferinţă despre „Spiritul clasic în evul mediu". Nu intenţionăm să rezumăm aci tezele acestei conferinţe gustate de un auditoriu purtat cu ingeniozitate prin toate compartimentele de viaţă ale istoriei. Desprindem, însă o parte în care se vorbea despre modul de gândire al evului mediu, asupra căruia s'au popularizat false teorii.

N. IORGA

Barbarii n'au fost nişte distrugători orbi, cum ni-i prezintă istoria obişnuită, împotriva căreia se ridică N. Iorga. Barbarii se închinau în faţa comorilor de frumuseţe acumulate în Roma, şi culegeau ce puteau pentru propria lor cultivare.

In aceste timpuri nu se limita gândirea în cadre naţionale. Gândirea, cultura nu erau naţionale, naţionaliste sau naţionalizante.

Distincţia spirit german sau spirit francez, care să se urască de moarte nu existau. Ci erau numai idei cu valoare sau fără valoare, neîncătuşate de concepţia îngustă a naţionalismelor moderne. Valorile de cultură sunt general valabile. Era concepţia sănătoasă a unui necunoscut ev mediu, pătruns de veritabil spirit clasic, care nu ştia ridica bariere criminale între popoare.

Femeile şi corporatismul

Revista „Lumea Nouă" (No. 1), publicaţie de sub conducerea d-lui Mihail Manoilescu, se ocupă de un discurs al d-nei Alexandrina Cantacuzino relativ la corporatism.

Printre altele, d-sa spune următoarele:

„De doi ani, cerem întronarea unei constituante, care să asaneze viaţa politică a României. Dacă politica de ambiţii personale nu ne ducea la un război de distrugere între partide, această constituantă s'ar fi ţinut în vremuri mai senine şi nu ne-am fi găsit în faţa unor mari greutăţi externe, cu un desechilibru intern moral şi politic aşa de mare. Reclădirea ţării trebue să se facă pe temeiul unui corporatism, care să dea tuturor forţelor productive ale acestei ţări loc potrivit în conducerea ei. Nu se mai poate tolera ca politica să fie o profesiune rentabilă pentru câteva mii de oameni ce pradă bugetul Statului şi asupresc restul naţiei, formând armate catilinare, ce caută prin mijloace neîngăduite să cucerească puterea nu pe temei de program, ci pentru îndestularea partizanilor".

„Lumea Nouă" dă îndemn femeilor să lucreze pentru corporatism.

După câte ştim, femeile numai de la democraţie au căpătat — şi capătă încă — drepturi.

Dela corporatism, ele n'au de aşteptat decît o participare în corporaţia bucătăreselor şi a doicelor.

Provincia literară

Revista „Provincia literară", de sub direcţia d-lui Paul Constant, — publicaţie care apare în Sibiu, — a împlinit un an de existenţă.

D. Al. Dima, în articolul de fond al No. 1—2, scrie următoarele:

„Provincia literară a apărut, dintru început, din adâncimea unei convingeri ce a şi dat expresie titlului: provincia nu este numai un organ de asimilare a valorilor produse în marile centre ale vieţii culturale, ci trebue să devină în acelaşi timp un semeţ focar al creaţiei. Pilda Apusului, descentralizat de mult pe planul spiritual, se impune a fi urmată cu entuziasm şi în această ţară cu regiuni atât de caracteristic structurate, cu rezervorii de posibilităţi creatoare diversificate în adevărate culori de mozaic".

Folklor

Revista „Timoc" publică poezia poporană de mai jos, culeasă de d. Florea Florescu din comuna Brejova (Timoc):

Zo* me drag la deal să sui
Cu fete şi cu copii,
Să culeg struguri din vii.
Dragă e ziua de vară,
Noaptea de primăvară,
Când dorm mândrele afară
Şi neica le dă târcol
Desculţ şi cu capul gol.
Zo me dragi oiţele
Când le dă corniţele,
Da' mai dragi fetiţele
Când le minte ţâţele
Şi trosnesc ca nucile

* Zo — aşa, mult. Se întâlneşte şi în Banat.

Despre Chopin la comemorarea sa

In Iulie trecut s'a comemorat o sută de ani de la primul concert al lui Chopin la Paris şi cu acest prilej s'au spus câteva păreri interesante de către oameni de talent, de gust şi cu cultură muzicală.

Edouard Herriot ţine să revendice pentru Chopin titlul de poet al muzicii, şi nu numai al pianului, cum pretind unii. Fiecare operă a acestui delicat muzicant este o călătorie în descoperirea naturii, zice André Gide, la care este invitat şi ascultătorul şi executantul. Iar dacă reputaţia sa a fost cam ştirbită, vina este a interpretatorilor care şi-au permis să se considere stăpâni pe opera lui, neglijând unele nuanţe şi schimbând alura unor pasagii.

Jean Aubry a vorbit de misterul lui Chopin care nu a fost descoperit de contimporanii săi şi care este îndrăzneala sa armonică. Dacă această îndrăzneală ar fi fost percepută ca o revoluţie a melodiilor beliniene, cum şi era în realitate, ar fi fost desigur o răzvrătire a tuturor partizanilor lor pasionaţi, ca acea împotriva lui Beethoven, Wagner sau Debussy. Poate, zice el, nu s'au cercetat destul jurnalele de pe atunci. Apoi este antipatia lui Moschilès, dar, aceasta nu e un document. Nu se explică indiferenţa muzicanţilor francezi faţă de îndrăznelile tânărului polonez decât poate prin faptul că gustul muzical format pe acele vremuri sub inspiraţia largă şi uşoară a lui Mozart şi Cimaroza, Pergolese şi Haydn, dădea mai multă posibilitate de a fi înţeleasă şi primită noua muzică cu îndrăznelile sale armonice. Să nu se uite însă că este aceiaşi generaţie care n'a privit pe Liszt de cât ca pe un simplu executant la piano.

Marcel Ray îl caracterizează apoi pe Chopin în mod tot atât de strălucit: Chopin nu este un geniu expansiv şi nemăsurat; lui nu-i trebuie spaţiu, ci densitate. Ii e deajuns pianul în domeniul căruia întrece pe Beethoven şi pe Liszt. Piano, urmează el, este un instrument plin de defecte, imperfect, dificil, mai întâi pentru că toate notele sale negre sint false, apoi prin chromatismul său temperat anesteziază urechea şi în fine pentru că tot mecanismul său se opune la creşterea sunetului şi multe altele. Dar Chopin face din toate defectele acestui instrument avantagii pentru muzica sa. Apropie şi dizolvă, zice Ray, tonalităţile într'un fel de baie muzicală, cristalizează printr'o chimie savantă, sonorităţi neprevăzute. El scrie deja pentru urechile unui Baudelaire şi ale unui Verlaine. Apoi muzica sa de pianist genial îşi păstrează valoarea şi în afară de piano, e mai bogată când e citită decât când e jucată.

Poşta-Redacţiei

Manuscrisele primite la redacţie, şi semnate cu iniţialele de mai jos, nu se pot publica — neîndeplinind condiţiunile:

BUCUREŞTI: N. B.; Niné; A. C. A.; I. B.; C. L.; M. I.; Al. I.; I. G.; N. N. V.; M. C.; I. F.; C. A.; I. B.; T. D.; V. A.; I. P.; I. F.; A. P. C.; L. M.; Memy.
FOCŞANI: M. M.
IAŞI: A. C.; O. A.; D. I.-M.; V. O.; B. R.; G. M.; B. N. P.
TITU: N. M. R.
BRAILA: V. B.; N. B.
BAZARGIC: A. Ş.
ROMAN: M. V. H.; N. I.
CLIMAUŢI: I. P.
TARGOVIŞTE: Gh. R.
BARLAD: M. L. C.
MICA SASA: M. A. B.
C. LUNG-MUSCEL: Gh. I. H.
CRAIOVA: A. C.; F. O.
PITEŞTI: E. S.
TULCEA: Şt. S.
PLOEŞTI: Şt. A.
SUCEAVA: N. P.
ZORLENI: L. C. V.
ALBA IULIA: M. M.
GALAŢI: T. Ş.-H.; Genic
CHIŞINAU: G. P.-V.
ARCIZ: N. G.
ANCEŞTI: N. V. O.
IANCA: I. G.
ARAD: Ş. T.
BALŢI: A. I.
CLUJ: D. D. D.

Următoarele manuscrise, deasemeni nepublicabile, n'au indicaţii asupra localităţii trimiţătorului.

G. C.; I.-A. M.; C. N.; Gh. R.; M. C.; G. C.; N. H. M.; M. A.; O. H.; V. D.; M. W.; Th. P.; S. R.; M. L.; V. N.; D. D.-J.; N. U.; E. M.; P. M.; Meg.; B. Z.-P.; Ch. Gh.; Nedelcu; G. M. B.; Al. V.

Manuscrisele netrecute în această listă se vor publica. — M. S.

— Ai o sănătate de fier... Nu înţeleg ce vrei...
— Să-mi tai pofta de mâncare. Pe timpurile acestea de criză...

— Domnule doctor, vă rog să mă consultaţi.
— Pardon, eu sînt avocat. Doctorul stă cu un etaj mai sus...

— Cît sînt de fericită! E o amintire scumpă pentru mine.
— Casi pentru mine.

Atelierile „ADEVERUL" S A.

Adevĕrul Literar și Artistic

ANUL XIII — SERIA II-A Nr 688
DUMINICA 11 FEBRUARIE 1934

FONDATOR { AL. V BELDIMAN 1888—1897 / CONST. MILLE 1897—1920 } FONDAT IN 1893

5 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
10 LEI EXEMPL. IN STRAINĂTATE

DISCUȚII

Destinul dramatic al intelectualilor

Dintre toate categoriile sociale, intelectualii au destinul cel mai dramatic din viața contemporană. Văpaia unei uri recente, care par'că vrea să răzbune greșeli din trecut, se înalță din toate părțile cu vizibile progrese de cristalizare.

Muncitorimea radicalizată îi acuză fățiș de „trădare" a aspirațiilor și idealurilor ei încredințate lor cu o impresionantă fidelitate inițială. Istoria mișcărilor revoluționare este într'adevăr plină cu exemple de subite schimbări la față, de trădări exasperante și meschine oportunisme. Scepticismul acestei muncitorimi, mefianța ei față de intelectuali, cărora nu le mai acordă credit nelimitat, sunt oarecum îndreptățite. Prea sunt numeroase „convertirile" cărturarilor! Ochiul ei zărește în fiecare intelectual un burghez în devenire și o canalie în germene.

Curentele reacționare îi acuză de criticism cronic, incapacitate creatoare și talente primejdioase în dizolvarea entuziasmelor primare, atât de utile succesului politic de masse.

De unde și pentruce această ură generală? Să izvorască ea din trădarea mai veche de care s'au făcut vinovați intelectualii față de cauza inteligenței, părăsind regiunea pură a speculației metapolitice, grija pentru Etern, în schimbul pozitivismului vieții sociale, al pasiunii pentru Temporal și Efemer cum o spunea în faimosul său esseu Julien Benda?

Această seducătoare ipoteză de intelectualism orgolios și estetism integral, ascunde poate un grăunte de adevăr. Dacă am crede în mitul justiției imanente, intelectualii ar recolta acum roadele acelui păcat originar al abandonării rolului de preoți ai adevărului și idealului transcendental.

Mitul acesta este însă devalorizat, și după victoria raționalismului, se aliniază printre idolii culcați la pământ de furtuna scepticismului radical, de pârjolul îndoelilor fundamentale.

Să căutăm prin urmare motive mai concrete și interpretări mai conforme cu istoria vieții sociale moderne.

Există o situație obiectivă din a cărei natură izvorăsc toate păcatele intelectualilor în legătură cu viața socială contimporană.

Ea trebue căutată în structura actuală a societății omenești — împărțită pe clase cu tendințe contrare, cu finalități total deosebite, — în rezultatul fatal al acestei constituții sociale.

Intelectualii nu alcătuesc *o clasă* socială, ci o *categorie* aparte, de proveniență foarte variată (Burghezie, Mică-burghezie, Țărănime și Proletariat). Această categorie așa de variat colorată în privința originii ei, se găsește în afara cadrelor sociale, ca o echipă flotantă a istoriei dependentă când de un regim când de altul și utilizată de către toate cu egală dezinvoltură și cinism revoltător. Această strictă și totală dependență este hotărîtoare pentru atitudinea celor care reprezintă conștiința politică. Spiritul de neatârnare atrage penalități dureroase și uneori tragice. In antichitatea elenă Platon reușește să se salveze numai cu fuga de răzbunarea tiranului căruia-i dăruise o constituție inspirată de filosofia sa idealistă. Karl Marx suferă de foame cronică, Theodor Lessing este asasinat fără milă în secolul XX, frații Mann, Einstein și alții siliți să urmeze calea amară a exilului.

Atâta vreme cât există această împărțire pe clase a societății omenești, intelectualii vor avea de suferit încă multe, și vor continua să ofere spectacolul dezolant al unei turme pestrițe, care alimentează urile cele mai absurde. Realitatea socială și felul vieții se reflectă în conștiința omenească.

Intelectualul de proveniență burgheză va furniza argumente pentru actuala organizare a societății, în care clasa lui deține primatul politic, roadele exploatării economice și binefacerile culturii anexate ei.

Intelectualul mic-burghez, cuprins de panică în fața crizei universale, va milita cu disperare ridiculă și demnă de dispreț pentru fascism, național-socialism și alte asemenea monumentale confuzii ideologice, dela a căror instaurare, așteaptă liniștea, siguranța vieții și dominația prin încătușarea dictatorială a tuturor celorlalte clase, la umbra sinistrei minciuni a „armoniei sociale".

Intelectualul de origini țărănești sau proletariene curate, dacă nu este un egoist ambițios, un arivist sau renegat, va lupta cu pasiune răscolitoare (armele minții sunt invincibile!) pentru eliberarea celor mulți și obidiți, din exploatarea muncii cărora se hrănește toată această enormă pătură conducătoare cu seria infinită de intermediari puturoși. Acest intelectual fiind însă la discreția nevoilor primordiale ale vieții, dintre care lupta pentru existență este covârșitoare, va fi redus la tăcere, izolându-se până la urmă într'o tragică și stearpă solitudine (propagarea adevărului social implicând un martiraj perpetuu), sau va servi cu docilitatea care rezultă dintr'o conștiință amorțită, clasa suverană a acelui moment istoric.

Este renunțarea care deșteaptă desgustul muncitorimii, incapabilă să discernă fatalitatea care-o determină intim.

Massa nu face aceste distincțiuni în categoria intelectualilor, și nu are înțelegerea lucidă a numeroaselor disonanțe. Ea condamnă pe intelectuali *în bloc*.

Situația dură o au numai intelectualii din ultima categorie: cei de origini țărănești și proletariene. Consecințele organizării sociale în lumea acestora se resimt în deosebi. Intelectuali de proveniență burgheză sau mic-burgheză, militând pentru un alt ideal și alt stil de viață (stilul comunitar) sunt prea puțini pentru a desminți considerațiile noastre. Ei sunt excepția care confirmă regula.

Revolta morală împotriva intelectualilor „trădători" (fiecare clasă socială declară „trădători" pe cei ridicați din sânul ei, contra ei) îndreptățită subiectiv, nu găsește o justificare obiectivă decât în oportunismul condamnabil în sine.

Cât va dura actuala structură socială, care înzestrează Capitalul cu puteri nelimitate, vom auzi mereu epitetul de „trădători" aruncat intelectualilor.

Pentru limpezirea destinului lor, nu întrevăd decât două ieșiri egal de eroice: atașarea activă și plină de abnegație idealului egalizării sociale integrale, al desființării claselor, și, crearea unui nou stil de viață comunitară; sau izolarea în solitudinea turnului de ivoriu, încremenirea în acea atitudine spectaculară pe care o iubeau înțelepții de odinioară și pe care o regretă Julien Benda.

N. TATU

Tablete

O inmormântare

De două ori pe an câinele, scos din artificialitatea civilizației, trebuia izolat cu cățeaua lui într'o insulă a naturii. Aveam o insulă pentru ei în apartament și timp de 15 zile fiara se bucura de drepturile pustietății. O baie caldă și o săpuneală minuțioasă punea termen sălbătăciei, câinele nu-și mai aducea aminte nimic, se întorcea la culcușul lui, la farfuria cu apă și vocabularul vieții curente. Indiferent la solidaritatea neamului din care își trăgeau coada și lătrătura, el sfida din fereastră, ocrotit de geamuri, pe fox, pe setter și pe dulăul cioban. Educația formelor îl făcea agresiv cu picioarele goale și cu fustele crețe ale servitoarelor, încheiate sus ca la păpuși, aproape de sâni, și corupt ca un noctambul îmbătrânit între cabinele artistelor și șampania localului internațional, el știa să aleagă între mătase și stambă. Cucoanele fardate, cu vârful piciorului încălecat peste genunchi, strâns în pielea fină a unui pantof adânc la scobitura tălpii, îi plăceau ca unui amorez uman. Permițându-și tot ceeace acestuia îi era public interzis: mirosirea îndelungată a ciorapului rotunjit pe gambe, cercetarea leneșă a volanelor de taftă, ochiade adânci și profunde îmbătări ale căutăturii, câinele se învecina sufletește cu ghitaristul.

O fată neagră i-a dat numele curios de Anghelache și câinele a rămas identificat cu acest pseudonim de fantazie. El răspundea cu gudurelele obicinuite, ridicându-și botul cârn în văzduh și cârâind ca o cioară și ca un păun.

Niciodată Anghelache n'a cântat ca aseară, după zece zile de flirt, de astădată inutil. Insula din dosul ușii ajunsese o celulă de tortură. Cățeaua s'a opus cu mârâitul, cu labele și colții învierșunatelor lui repetate impetuozități. De câteva ori a trebuit să intervenim, de teamă ca unul din partenerii idilei să nu fie mâncat: lupte demne de pana de vultur și de cerneala de granit a lui Homer, se isprăveau îndărătul ușii. Câinele pironit și amoros intimidat subt laba puternică a cățelei, pusă pe pieptul lui ca un pumn, era mușcat de maxilarele ei, deschise ca un clește cu măsele.

Aseară, Anghelache a sărit sprinten pe mese, pe scaune, pe canapele, dela unele la altele și înapoi, povestind înflăcărat o situație nouă. O agerime suspectă îi întinerea făptura uzată de vârstă și o scăpărare de aramă i se ivea în ochii catifelați și melancolici. El a vorbit aseară cu toată lumea din casă și cu fiecare deosebit împiedicându-ne să citim, să fumăm, să tricotăm, și limbajul lui avea silabe necunoscute și articulări transcendentale. A doua zi de dimineață a vărsat de câteva ori și titubând, s'a apropiat. Ridicându-l în brațe, i-a pus, ostenit, capul pe umărul meu, cu o încredere de mare suferință. L-am strâns puțin la piept și a oftat. Nu era suspinul lui de mainainte, era un oftat de copil rănit. El a primit să rămâie pe canapeaua jocurilor din trecut, obedient, supus ca un bolnav adevărat și convins.

Toată ziua de Marți a băut apă și a vărsat-o. După o încruntătură de prunc supărat și care venea bine frunții mari, boltită peste o gaură a rădăcinii nasului și păzită de fluturii mari ai urechilor negre, cu ciucuri, privirea lui căpătă o strălucire cleioasă.

Am telefonat veterinarului nostru, descriindu-i bolnavul, atins după opinia lui de tifos canin, totdeauna mortal. Rețetele telefonate au fost executate numaidecât. Apă cloroformată, picături de iod, fricțiuni. Trebuia administrată o injecție de ser artificial cu adrenalină.

Ca niciodată, zgomotul torentului de apă caldă din aparatul de baie, nu l-a impresionat. Nesimțire manifestă. Fricții cu alcool i-au lăsat carnea nepăsătoare. Repetată, soluția de cloroform a fost aruncată înapoi. Toate apele curate și medicale au fost înghițite și aruncate. S'a sculat din așternut în două picioare, împins ca de un resort brusc. Diagnosticul veterinarului : colici. Infierbântat în culcuș, Anghelache căuta răceala cimentului din baie. I-am înfășurat pântecul într'o ștofă de lână, înseilată pe spinare. Anghelache nu-și mai ridicase de două zile piciorul. De două ori, a căzut pe o latură a corpului. In câteva ceasuri s'a subțiat la sfert. Injecția de dimineață împunsă de trei ori cu seringa nu mai găsește corp în schelet.

M'am întors într'adins acasă târziu. Pe masă, medicamente noi și un clistir: două spălături cu permanganat. Mângâi fruntea lui cuminte și o așez în podul pălmii. Părea că adoarme, învelit cu cearșaful. Uneori se ridica pe coate și tremura. Era mulțumit când își simțea obrazul culcat în mâna mea. I s'au crispat labele strânse: erau rigide și reci.

In genunchi lângă el, i-am ținut mâna subt cap o jumătate de oră. S'a sculat. A făcut doi pași. A căzut. L-am dus la loc. Picioarele dinapoi avură un cutremur. Botul aluneca lent în palma mea. Ochii privindu-mă nu mă vedeau. I se porniră umerii să se miște singuri, deslegați de trup. I se deschise mută gura de două ori, ca să spuie ceva. Mâna mi-a stat cum a dorit el, lângă botul lui negru, lângă sufletul lui. Sfârșit de floare istovită.

Am venit de la înmormântarea lui, petrecută în ramurile dese ale parcului.

Un om a săpat pe întuneric o groapă adâncă, în care am pus lada cu Anghelache... Au fost de față 3 copii, unul cu casmaua, unul cu o velință și altul cu brațele goale — și nu se vedea nimeni unul cu altul...

T. ARGHEZI

Băbuța

E primăvară?
Pe ușa strâmbă a căsuței afumate,
O babă a ieșit pe-afară
Cu șalul vechiu în spate.

Când s'a topit omătul din ogradă?
E-un firișor de iarbă pe cărare,
Ori i-se pare?
De n'ar durea-o trupul cum o doare,
S'ar apleca să-l vadă...

Intinde mâna sarbădă și rece,
Să prindă 'n ea bănuții calzi de soare, —
Pomana primăverii care trece.
Și râde 'n tihnă... și-a adus aminte
De-un nepoțel cuminte.

Și pentrucă i-e cald la mâni
Cum nu i-a fost de-atâtea săptămâni,
Zburătăcește 'n treacăt o găină,
Aruncă o privire spre ferești
Si, mărunțică, trece drumul la vecină,
Ca să mai afle vești...

OTILIA CAZIMIR

De vorbă cu Mistinguett

Marea artistă pariziană vorbește cititorilor „Adevărului Literar"

Cum a fost? Deși au trecut numai câteva zile de atunci, totuși trebue să fac un efort ca să-mi amintesc limpede, atât de halucinant de repede s'au desfășurat lucrurile.

O seară cu urmări, la Folies Bergere.

Câteva seri mai înainte o văzusem pe Mistinguett pentru întâia oară în noua ei revistă dela „Folies Bergère" și avusesem o revelație: descoperisem o Mistinguett așa cum nu mi-o închipuisem câtuși de puțin, adică un talent de o diversitate uluitoare îmbinând în acelaș timp și deopotrivă calități de mare dansatoare și cântăreață cu cele ale unei desăvârșite comediene. Admirasem o Mistinguett ce ne înfățișase o artă complexă și plină de contradictorii în care râsul și lacrimile, revolta și gluma apar deopotrivă, o artă la realizarea căreia picioarele, creerul și inima contribuesc în aceiași măsură. Impărtășisem în urmă admirația mea uneia dintre cunoștințele mele pariziene.

— Mistinguett? Desigur, ai perfectă dreptate, o mare comediană. Parizienii o iubesc

MISTINGUETT

mult, o aplaudă și mai mult, dar o cunosc puțin, deși au auzit-o ani dearândul. Și pe puțini dintre ei i-am auzit spunând, ceiace-mi spui D-ta, un străin. Da! unul dintre cele mai puternice temperamente dramatice din câte mi-a fost dat să cunosc! Imi amintesc — era înainte de războiu — seara aceia de neuitat când am văzut-o în celebra ei creație „La valse chaloupée". Dintr'un sketch mut, aproape banal, ea și Max Dearley făcură o adevărată dramă. Cred că nu voiu uita niciodată fața ei dureroasă și resemnată ca un poem de Villon, fața ei chinuită ce exprima pe rând ca o serie de aqua-forte toată gama sentimentelor etern omenești: dragoste, teamă, supunere, lașitate, ură în sfârșit".

Cred că atunci mi-a venit dintr'o dată ideia unei întrevederi cu Mistinguett. Bizară la început, ca mi s'a părut în urmă din ce în ce mai firească, atât de firească, încât m'am hotărât s'o pun în aplicare cât mai curând cu putință. Numai că o întrevedere cu Mistinguett e lucru ușor de gândit dar mai greu de realizat. De asta aveam să mă conving chiar a doua zi. Marea vedetă locuește într'un apartament la 24, Boulevard des Capucines. Dar acasă nu o găsești decât la ore la care numai un reporter american ar îndrăsni să sune la ușa cuiva. Cât despre telefon, după cum e și de așteptat, numărul ei nu răspunde niciodată. Dezamăgit, povesteam seara aceleiași prietene seria mea de eșecuri de peste zi.

— De ce nu mi-ai spus mie? — mă mustră ea. — N'ai procedat bine. Uite ce trebue să faci: mergi mâne seară cu mine la „Folies". Luăm loc în sală și în antract mă însoțești în loja ei. Pe urmă vom vedea ce o să se mai întâmple.

„Vacanțele" Mistinguett-ei

Am uitat să-ți spun, rândul trecut că am cunoscut-o pe Mistinguett destul de bine sau, cum ai zice d-ta în stil de jurnalist, „în intimitate". In timpul războiului ani dearândul ea și-a petrecut verile într'o vilă vecină cu aceia pe care o posed în Nord, pe una din plăjile Normandiei. Se înțelege că vecinătatea a făcut să ne împrietenim repede. Ne vedeam aproape în toate zilele. Ea era de o simplitate uimitoare, de naturaleța aceia care în teatru îi aduce atâtea aplauze, care smulge atâta admirație. O ființă care știe cu adevărat să nu-și complice viața cu forme și cu prejudecăți inutile. „Je suis nature" declară ea în „Institut de beauté" * și afirmația aceasta e valabilă nu numai pentru personagiul din acel rol sau pentru Mistinguett artista ci și, ci mai ales, pentru Mistinguett ființa de toate zilele. Imi amintesc că îi plăcea să se ocupe de toate, să fie tot timpul activă. Câteodată îi venea chef să gătească singură și atunci mă chema să mănânc cu ea ca să-i verific reușita rețetelor. Ba încă, pentrucă nu-i plăcea zugrăveala vilei pe care o închiriase la repezeală, se apucă într'o bună zi să tapeteze cu mâna ei pereții camerelor mai principale.

Pe atunci ea avea pentru vară un angajament la casinoul din Deauville. Juca acolo în fiecare seară. Spectacolele se terminau pe la miezul nopții, oră la care părăsind teatrul Mistinguett... încăleca pe bicicletă și o pornea spre casă. De la Deauville până la noi sunt vre-o zece kilometri pe care, noaptea, ea nu-i putea face decât înt'un ceas și jumătate. Ajungea acasă pe la două dacă nu avea ghinionul să i se spargă vreun cauciuc în drum. Făcea drumul ăsta așa, de două ori pe zi, dintre care odată noaptea, pe orice fel de vreme și bine înțeles totdeauna singură. Nu-ți vine să crezi? Și cu toate acestea e așa. Așa a fost ea totdeauna: curajoasă și muncitoare, veșnic gata de a face un efort, de a dărâma o piedică. A luptat din greu cu viața și a reușit s'o domine pentrucă s'a bizuit todeauna pe ea însăși și nu pe alții. Așa a ajuns acolo unde e azi."

M i s s

In seara următoare, după sfârșitul primului act mă îndrept însoțit de protectoarea mea întru Mistinguett spre loja artistei. Se află la stânga scenei, dincolo de o serie de draperii succesive de catifea roșie. Intrarea e păzită cu strășnicie de șase cerberi înșirați unul după altul pe o distanță de mai puțin de trei metri: patru coloși îmbrăcați în uniformă de general japonez și două „ouvreuse" mignone cu șorț negru și o rozetă trandafirie de hârtie prinsă în păr, ca o floare. Nu știu ce le-o fi șoptind tovarășa mea la ureche, dar toți ne fac pe rând semn de liberă trecere. Un pas înaintea lojei dânsa se întoarce spre mine cu un zâmbet.

* Una din revistele interpretate de Mistinguett.

— Cuvântul de trecere la „Folies Bergère" e „Miss", prescurtare dela Mistinguett și traducere în englezește a lui „Mademoiselle". Așa îi zice toată lumea aici. Deci ține-l minte căci cu el deschizi toate porțile"

Avem noroc. Mistinguett e singură, numai cu fiica ei Marcelle, o blondă fină și adorabilă, tip clasic de englezoaică. Intr'un peignoir de mătase albastră, cu picioarele goale în pantofi, marea artistă se odihnește... tricotând. Schimb de îmbrățișări între cele două prietene. In sfârșit scăpând prin tangentă potopului de întrebări pe care Miss i le pune fără întrerupere, protectoarea mea atinge pe nesimțite obiectul vizitei sale. Coboară tonul și începe să-i vorbească la ureche îndelung, subliniind vorbele cu gesturi scurte și repezi. Mistinguett ascultă și tricotează într'una. Din când în când ridică ochii de pe lucru și mă măsoară cu o privire ascuțită din cap până în picioare, clătinând afirmativ din cap. Eu mă simt foarte stânjenit, mai întâi din cauza acestor priviri cercetătoare — binevoitoare totuși — și apoi pentrucă simt instinctiv că buna mea prietenă trebue să fi exagerat cu mult însemnătatea umilei mele persoane, ca să-și impresioneze interlocutoarea. Trebue să am în clipa asta o figură foarte nenorocită, figura cuiva pe care îl strâng pantofii și încearcă să-și stăpânească grimasa de durere. Noroc că Mistinguett pune dintr'o dată capăt situației.

— Așa dar ești Român — mă interpelează ea cu o familiaritate care în românește ar echivala cu uzul singularului. — Nu cunosc România. Am avut o propunere și totul era pregătit ca să merg în țara d-stră, când a survenit ceva neprevăzut care a stricat combinația. Imi pare rău. Dar să nu uit. Ca Român ești cel mai în măsură să-mi răspunzi la o întrebare: e adevărat că seamăn cu Regina d-stră?"

N'am timpul să răspund. Cu obișnuita-i sprinteneală de spirit ea a și trecut la altceva. Vorbește repede dar cu o dicțiune perfectă, cu aceiași voce pe care o are pe scenă, o voce joasă, plăcută, cu modulări și sonorități catifelate. După cuvinte urmează tăceri în care vibrează îndelung ecoul vorbelor rostite, tăceri pline de o adiere de ușoară tristețe duioasă, de acea nuanță de blazare și melancolie ce constitue poate toată taina farmecului Mistinguett-ei.

— Vă rog să mă iertați că nu-mi întrerup lucrul — reîncepe Mistinguett. Dar mânile mele sunt atât de mult învățate să se miște încât mi-e penibil să nu fac ceva chiar în aceste zece minute ale antractului. Și apoi în noaptea asta trebue să isprăvesc pull-over-ul acesta. E destinat fratelui meu care pleacă mâne în zori.

Un clopoțel nevăzut izbucnește deodată în loja artistei, sperios, agasant ca un ceas-deșteptător. Deasupra ușii un bec roșu și altul galben se aprind și se sting alternativ vestind parcă nu știu ce primejdie. Miss se ridică, aruncă pe un fotoliu lucrul și ne anunță cu simplitate:

— Acum trebue s'o ștergeți; peste cinci minute intru în scenă. Iși îmbrățișează prietena bătând-o ușurel pe umăr și întinzându-mi mâna:

— Ne vedem aici mâne la două, scumpe domn.

In culisele unui music-hall parizian.

A doua zi intru la „Folies" pe ușa artiștilor și cum era de așteptat schimbarea aceasta mă face să mă rătăcesc numai decât în dedalul imensei clădiri înainte de a ajunge la loja artistei. Urmez un coridor ce mi se pare cunoscut, urc o scară și mă trezesc în fața cabinelor balerinelor, care în mijlocul unui vacarm de interpelări, râsete și țipete se îmbracă pentru primul act. Bat numai decât în retragere de teamă ca hazardul unei uși deschise să nu-mi ofere un spectacol în stare a-mi ofensa pudicitatea. Scobor scara, străbat o încăpere, două, trei, și ajung pe un coridor nesfârșit, cu o sumedenie de uși, toate identice. Deschid una la întâmplare și mă trezesc pe... scena teatrului. Vreo treizeci de lucrători mecanici, electricieni, decoratori și nu mai știu ce lucrează în mijlocul unui vacarm infernal. Pe jos se încolăcesc frânghii, cabluri electrice, sârme, ca pe o punte de corabie. Decorurile și cortinele celor 40 de tablouri ale revistei sunt aranjate în ordine și în așa fel, încât mulțumită sistemului eelctric de apeluri și de semnale luminoase un tablou poate fi montat și apoi demontat pentru a fi înlocuit cu altul, numai în câteva secunde. Uite ici uriașul pom de Crăciun din tabloul întâi, care, în fața publicului, va ține în crăcile lui 20 de „girls" în costum de plajă în loc de mandarine poleite. Uite dincolo corabia albastră dela sfârșitul primului act, nu pictură trucată ci adevărată corabie cu pânze, parâme și ancore. Suspendată acolo sus, parcă-i o pasăre zgribulită ce se leagănă iarna pe un ram de copac desfrunzit.

Un braț pus prietenește pe umăr mă împiedică să-mi urmez cercetările. E secretarul Mistinguett-ei care nu lipsește să se mire de a mă găsi în acest loc. Ii explic pățania mea care — văd bine — i se pare foarte ciudată. Cred și eu! De unde să-și închipuiască bietul om că poate avea cineva un obiceiu atât de năstrușnic ca al meu, adică acela de a nu cere niciodată nimănui o lămurire sau o informație și de a pretinde să se descurce totdeauna singur. El nu zice însă nimic, ci mă ia de mână ca pe un copil îndărătnic și-mi arată drumul.

In loja Mistinguett-ei totul e confecționat din oglinzi și aluminium cromat. La reflexele verzi ale cristalelor și la scânteerile metalului nu se mai adaugă decât două culori: roz și azur, culorile preferite ale artistei. Pereții și întreg mobilierul, divane, fotolii, masa de tualetă sunt din oglinzi. Indată ce-ai pășit pragul acestei încăperi ciudate, imagina ta țâșnește deodată din trei, din patru, din cinci direcții dintr'odată, repetându-se în fiecare la infinit obsedantă până la halucinație. Din tavan draperii de Crêpe de Chine roz cad în chip de polog deasupra unuia din divane. Pe celălalt ca și pe fotolii perne rotunde de aceiași culoare. O lumină dulce, roză și ea, ce nu știi de unde vine, o lumină misterioasă care curge parcă de sus de n'o fi intrând cumva pe fereastră, îmbracă totul într'o atmosferă de vis. Intr'un colț, pe o bară verticală de lemn, prinse cu ace din podele până în tavan două șiruri de telegrame. Pe un fotoliu un vraf de ciorapi de toate culorile; deasupra colierul roșu de pene de lebădă cu care Miss apare în primul act și costumul de marinar ce-l va îmbrăca în actul al doilea. Pe mătasea unui abatjour, prinse cu ace, două fotografii: una e a lui Maurice Chevalier, cealaltă a fratelui Mistinguett-ei. Intr'un colț, pe o mesuță, o uriașă cutie de bomboane, bomboane Mistinguett, noutate originală lansată de cutare mare fabrică pariziană.

Domnul Bicyclette nu vrea să facă teatru.

Mă așez într'un colț pe un fotoliu ca să pot îmbrățișa dintr'o singură privire întreaga atmosferă a lojei. Dar un mârâit aspru mă face să mă scol repede, indicându-mi că am comis o eroare. E Bicyclette, micul grifon alb al Mistinguett-ei care înlocuește pe Alfred, cânele ciobănesc și pe Jacko, maimuța cu ochi de copil, tovarășii nedespărțiți de altă dată ai artistei.

— Nu are nimic cu dumneavoastră — mă liniștește secretarul Mistinguett-ei. — M'a simțit pe mine și știe că se apropie ora când trebue să-l gătesc pentru scenă.* Or, dumnealui nu prea iubește teatrul și-mi face veșnic mizerii.

Trei cameriste îmbrăcate în alb pregătesc în tăcere costumele vedetei. Secretarul desface un pachet de bonboane și-l așează pe masa de tualetă, apoi altul cu două ghemuri de lână neîncepute. Asta înseamnă că Miss s'a ținut de vorbă și a terminat lucrul de aseară. Acum începe altul. Uimitoare femee!

Dar iat-o! Mistinguett a apărut în pragul lojei și Bicyclette i se aruncă cu frenezie înainte călcând-o pe picioare, tăvălindu-se în trena rochiei de culoarea opalului cu care e îmbrăcată artista. Ea îl ridică în brațe, îl mângâe ușurel pe spate și-l întinde secretarului. Bicyclette face o mutră de condamnat, dar nu îndrăznește să protesteze.

— Ai izbutit să nimerești aici? — mă întreabă Miss, parcurgând la repezeală teancul de corespondență de pe masa de toaletă.

— Mulțumită amabilității secretarului d-voastră care m'a cules absolut buimăcit din vacarmul culiselor, îndrumându-mă aici.

Mistinguett râde din toată inima, apoi se așează într'un fotoliu și-mi face un semn indescriptibil, care vrea să însemne probabil să mă grăbesc a o întreba ce am de întrebat. Dar n'apuc să deschid gura că ea îmi ia înainte, fulgerător:

Actul de naștere al Mistinguett-ei

— Nădăjduiesc că n'ai să începi prin a mă întreba ce vârstă am — îmi spune ea pe un ton jumătate glumeț, jumătate alarmant.

O liniștesc asigurând-o că acesta e cel din urmă lucru care mă interesează din persoana ei.

— Nu te supăra, că am glumit numai. Dar nu zău, oamenii în general, dar mai ales jurnaliștii sunt extraordinari. Inchipuește-ți că m'au făcut de 60 de ani.

Deunăzi unul a întrebat-o până și pe Marcelle: „E adevărat, domnișoară, că mama d-stră are 60 de ani?" Și nu mi-ar fi ciudă dacă i-aș avea. Dar nu-i am, mă înțelegi d-ta, nu-i am! Pot să-ți arăt actul de naștere dacă vrei. Știi ce-am să fac? Am să pun să-l lipească acolo — degetul Mistinguett-ei se înfige ca o săgeată în direcția enormei oglinzi din fața ușii — ca să-l poată ceti oricine de cum va intra aici. — Nădăjduiesc că astfel istoria asta ridicolă se va sfârși odată pentru totdeauna...

Dela Jeanne Bourgeois la Mistinguett.

— ...?

— Numele meu? Oh! e o istorie destul de ciudată și... — hai fie! — de veche. Pentru asta trebue să mă întorc până la vârsta copilăriei mele. Trebue să știi că de mică am fost stăpânită de pasiunea teatrului. La vârsta de 3 ani aveam mania deghizării, schimbându-mi rochia de patru cinci ori pe zi și compunându-mi în ascuns costumele cele mai ciudate și mai extravagante. La șapte ani declarai ritos părinților mei că voiam să fac teatru. Se înțelege că ei nici nu vroiră să audă de aceasta. Pentru a mă despăgubi oarecum hotărîră însă că aveam să învăț vioara. Imi angajară deci un profesor din Paris — noi locuiam atunci la Montmorency — la care trebuia să mă duc zilnic. Impreună cu două prietene de aceiaș vârstă care luau și ele lecții de la acelaș profesor ne suiam în fiecare dimineață cu cutia de vioară în brațe și ruloul de note subsuoară în trenul de Paris. Se întâmplă ca mai multe dimineți dearândul în compartimentul nostru să se urce un domn ce făcea și el regulat drumul spre Paris. Numai mai târziu am aflat că era autor de reviste. Era un om foarte de treabă și nespus de amabil. Intâlnindu-ne în fiecare zi cu el se înțelege că ne împrietenirăm întrucâtva și, fie că eu aveam aerul unei mici englezoaice, fie fără să știe nici el de ce, mă botează într'o bună zi „Miss Helyett". Câtva timp mai în urmă, într'o dimineață, el lucra în tren la o arie din „Vertinguette", operetă la modă pe atunci. Noi stăteam liniștite la locurile noastre ferindu-ne să facem sgomot ca să nu-l supărăm: Deodată îl auzii murmurând: Helyett... Vertinguette... Miss Vertinguette...; apoi sculându-se dela locul lui el veni în fața mea și punându-mi mânele pe umeri îmi zise cu un aer pe care atunci l-am găsit bizar, dar de care mi-am dat seama în urmă că fusese profetic: „Fetițo, de vei face vreodată teatru în viața ta, te vei numi „Miss Tinguette"!"

Au trecut apoi ani. Era în 1906. (Vocea Mistinguett-ei devine mai înceată, mai dulce, se catifelează treptat cu ușoare accente de melancolie). Debutam la „Eldorado" din Bulevardul Strassbourg în „Le petit frère à Fernand". Iți închipui că un nume comun ca al meu — Jeanne Bourgeois — și un nume ce nu spune nimic, nu merge de loc. Trebuia găsit un altul. Mi-am adus atunci amintete de profeția revuistului din trenul de Paris și am făcut din „Miss-Tinguette", „Mistinguett", nume pe care după cum vezi l-am păstrat până azi...

— Și pe care l-ați făcut celebru, de ceiace aș numi o celebritate onestă, adică de celebritatea aceia care nu se datorește hazardului nașterii sau purului accident ci muncii cinstite, efortului susținut și conștient de fiecare zi, de fiecare clipă.

MISTINGUETT

De sub arcadele trase gros cu creionul violet, ochii Mistinguett-ei, ochii ei ce par a reflecta veșnic un vis misterios, mă privesc fără să mă vadă. Ei surâd jumătate glumeț, jumătate trist, ei surâd cu surâsul lor de totdeauna, surâsul lor de neuitat. Pe dinaintea privirilor pierdute ale marei artiste desigur că defilează acum, începând cu Mona Flora „la chiffonière" și sfârșind cu Trottinette, lungul șir de eroine cărora ea le-a dat viață și suflet, din viața și din sufletul ei.

Intre music-hall și teatru

Dar deodată Miss își întrerupe reveria. Mă zărește și vine la realitate cu un gest vag, indescriptibil.

— Să continuăm. Putem fi întrerupți dintr'un moment în altul.

— Preferați sketch-ul dramatic revistei pure?

— Desigur prefer sketch-ul scenei de balet mute sau șansonetei. Cel dintâi îngădue exprimarea tuturor posibilităților artistului. Numai că oricât aș vrea eu nu pot pune un sketch dramatic în toate revistele. Uite, spre exemplu actuala revistă care e compusă înadins pentru parizieni n'are un sketch-dramatic.

— Dar scena Trottinettei? — întrerup eu amintindu-mi de dramatismul situației dintr'unul din tablourile revistei, când o modistă săracă devine subit de cinci ori milionară, pentru a pierde după câteva ore această avere în chip tot atât de simplu cum o dobândise.

— Asta nu-i nimic. Am avut scene unde îmi plângeam, unde îmi urlam disperarea sau ura și sala întreagă plângea cu mine ca la o înmormântare. Era ridicol dacă vrei, dar mișcător. Cum îți spuneam, cum revista actuală e făcută pentru Parizieni, n'am pus în ea un sketch dramatic. Parizianului îi e deajuns să mă audă cântând și vorbind în limba foburgului care e o mină de spirit și de originalitate. Asta îl amuză și-l mulțumește mai mult ca orice. Nu acelaș lucru se întâmplă cu un străin. Cu puțina franțuzească ce o posedă de obiceiu (nu vorbesc de excepții!) ce poate el prinde din debitul repede al șansonetei și cum poate el pricepe și deci gusta fraze ca „Les trucs à la mie d'apain". care constituesc totuși câte o mică bijuterie fiecare? Or, inconvenientul acesta cade în cazul sketch-ului dramatic. Fie spectatorul și Hindus ce nu știe nici o boabă franțuzește, el va râde sau va plânge cu actorul, dacă acesta știe cu adevărat să râdă sau să plângă.

— Dar atunci dacă înclinarea d-stră merge spre sketch-ul dramatic cum se face că nu v'ați gândit să interpretați adevărate piese?

— Nu m'am gândit? Cine ți-a spus asta? Dar am și interpretat piese de teatru. In 1924 am jucat „Madame sans Gêne". Iți mărturisesc însă că teatrul nu-mi place. E prea trist. E descurajant. Oh! nu! n'aș mai face-o. Ii las dramele Doamnei Sorel *; dramele și penele de struț la care am renunțat definitiv. (Miss surâde cu puțină malițiozitate). Și apoi vezi d-ta music-hall-ul e un gen care mi se potrivește prea bine, ca să-l părăsesc.

Cum fac eu publicul să râdă...

E un gen a cărui diversitate merge de minune cu mobilitatea spiritului și a posibilităților mele. Și un gen care mă amuză în acelaș timp ceiace pentru mine este de o importanță capitală. Și iată de ce.

Foarte adeseori mi se pune întrebarea: cum faci d-ta publicul să râdă? *Amuzându-mă eu în primul rând.* Dacă n'am eu însumi impresia că ceiace spun și ceiace fac e de haz totul e în zadar și publicul rămâne rece pentrucă simte că „muncesc", că ceiace fac e pentru mine o povară. Or, a juca în music-hall e pentru mine tocmai contrarul poverei.

Music-hall-ul un gen facil?

Cum ți-am spus am făcut și teatru propriu zis și am turnat și filme, dar aceasta numai ca să conving pe scepticii ce nu mă credeau în stare de așa ceva. Căci în fond eu socot că dintr'un anumit punct de vedere e mai ușor a juca în teatru decât în music-hall. Gândește-te numai că pentru cutare notă, pentru schițarea cutărui sentiment sau a cutărei atitudini aș avea în teatru trei acte, trei ore. Aici am abia trei minute...

— In care timp atenția spectatorului mai e solicitată de un acord de orchestră și de o figură de coreografie sau de un efect orbitor de lumini.

— Tocmai. Vezi dar că music-hall-ul nu e un gen atât de facil cum se afirmă de obiceiu cu prea multă ușurință.

Intr'o seară, în 1916...

— Din nesfârșitul șir de roluri ce-ați interpretat care e cel la care țineți mai mult — și pentrucă acum vă cunosc preferințele — care a fost deci cel mai mișcător, mai emoționant?

— Ca să-ți răspund la întrebarea asta ar trebui să stau să-mi adun amintirile, să reflectez mai mult și nu e acum momentul potrivit pentru asta. Dar dacă vrei să știi care a fost clipa cea mai mișcătoare din cariera dacă nu din viața mea, aceasta pot să ți-o spun. Sau mai bine citește singur pagina aceasta.

Și Mistinguett îmi întinde amintirile ei inedite. Parcurg în grabă pagina indicată. Miss povestește acolo peripețiile înduioșătoare ale unei reprezentații date de ea în timpul războiului, pentru răniți. Dar cel mai bun lucru e să o citez, fragmentar.

„Inaintai către rampă. Dar distingând în lumina confuză a sălii toate aceste fețe îndreptate către mine, toate aceste biete fețe înfrigurate dealungul cărora suferințele și lipsurile își lăsaseră adânc săpată urma, simții lipsindu-mi curajul. Rămăsei nemișcată, cu brațele atârnând moi dealungul trupului, neputincioase de a se ridica într'un gest, cu fața schimbată în mască inertă. Lacrimi grele îmi arseră ochii... Dar de cealaltă parte a rampei ei așteptau... Haide! — mi-am zis — fă o sforțare! E pentru micuții ăștia cărora le datorăm totul. Fă-i să râdă timp de un ceas!... Și i-am făcut să râdă, am cântat, am glumit, le-am povestit năzdrăvănii. Dar când am ieșit din scenă și când, încântați, ei m'au rechemat furtunos, n'am putut să mă mai întorc. Plângeam prea tare..."

Iat-o pe adevărata Miss! Volume întregi n'ar reuși s'o caracterizeze mai bine de cum s'a schițat ea însăși în acest portret moral de câteva rânduri.

Odihnă, singurătate....

Simt că vizita mea a durat puțin cam prea mult. Dar nu mă pot smulge de sub farmecul ființei Mistinguett-ei, de sub vraja glasului ei. Risc deci încă o întrebare înaintea aceleia ce o păstrez pentru sfârșit.

— Proecte de viitor?

— Oh! mai întâi de toate odihna. Voi căuta să scurtez anul acesta pe cât posibil numărul reprezentațiilor, pentrucă nu știu de ce, dar mă simt mai obosită ca de obiceiu.

— Așa dar o mică trădare față de „Folies"?

— Trădare? De ce trădare? D-ta nu știi? Poți să ai un soț pe care să-l iubești nebunește și de care să nu poți concepe a te separa câtuș de puțin. Ei bine! cu toate acestea simți uneori nevoia unei schimbări, nevoia să nu-l mai ai lângă tine pentru câtăva vreme, să fii singură, absolut singură. Tot așa și cu acum, am nevoe de o perioadă de inactivitate și de singurătate. Oboseala pe care o simt crescând zilnic trebue să fie o formă fiziologică a acestei nevoi de singurătate. Voi pleca deci singură în Sud. Marcelle pleacă și ea să facă sport, așa că totul se va aranja de minune.

Mistinguett și... Stavisky

In clipa aceia un tânăr intră cu pași târâți de om obosit în loja Mistinguett-ei. E redactorul politic al unuia din marile cotidiane pariziene și Miss trebue să-l cunoască bine căci îi spune pe nume și-l trage de mânecă silindu-l să se așeze lângă noi.

— Ceva nou? îl întreb eu.

Tânărul ridică plictisit din umeri:

— Bine înțels, Stavisky și iar Stavisky. Restul nu interesează. Toată viața acestei țări s'a oprit pentru o lună de zile în loc, pentrucă un escroc și-a tras un glonte în cap și pentrucă alții, la „Vila Chagrin...*

— Copii! — întrerupe deodată vijelios Miss — copii! cum de nu mi-am adus mai de mult aminte? N'o să vă vină să credeți când vă voiu spune că am avut, sau mai bine zis că era să am și eu aface cu Stavisky. Acum nu mai știu cât timp primesc într'o seară o scrisoare. Scriitură necunoscută, fină și măruntă ca de muscă, semnătură tot așa de necunoscută pentru mine: Stavisky. Cuprinsul cam acesta:

„...Doamnă... am admirat întotdeauna talentul, inteligența și spiritul d-voastră... voi veni să văd noua revistă.... în antract îmi voi permite să vă vizitez în loja d-voastră.... etc."

Ce-o fi vrând tipul? îmi zic și arunc scrisoarea. Câteva zile mai târziu a doua scrisoare pe hârtie cu en-tête-ul „Empire"-ului **. Acelaș ton: „...îmi permit să vă solicit o lojă pentru o reprezentație a cărei dată vi-o voi comunica ulterior"... Nu răspund. A treia scrisoare: „...sper că veți avea amabilitatea de a-mi acorda o lojă pentru data cutare"... Iarăși nu răspund. A patra misivă

De data asta îmi ies din fire. Arunc în foc scrisoarea fără s'o deschid. „Ce-o fi având omul ăsta cu mine, frate — îi spun Marcelle-i — de nu mă lasă în pace?

Trebue să fie vre-un regizor dela „Empire" care văzând că teatrul lor e pe ducă vrea să fie angajat aici Dar de ce nu s'o fi adresând lui Derval * și mă îneacă pe mine cu scrisori?"

După câteva zile a cincia epistolă. O iau și i-o duc lui Derval nedesfăcută: „E pentru d-ta — zic —ca și toate cele ce vor mai veni de azi înainte. Eu m'am săturat". Dar n'a mai venit nici una. Peste câtva timp însă izbucnea scandalul Stavisky. Când am văzut numele în jurnale mi-am adus aminte de neobositul meu corespondent și-am dat fuga la Derval: „Derval! îți amintești.... scrisoarea ce ți-am dat-o acum câtva timp.... Stavisky"? „Aha! — făcu el căutând — da, îmi aduc aminte; ei bine?"

„Nu era regizorul dela „Empire", Derval! Era chiar patronul!"

— Ați avut noroc ca și primarul din Bordeaux — închei eu. —Dacă desnodământul n'ar fi venit așa de repede cine știe dacă n'ați fi fost escrocată și d-voastră.

— Oh! nu! Asta nu !— ripostează Miss. Eu am simțit numaidecât că la mijloc era ceva necurat. Eram în gardă. Căci trebue să știți că am darul să cunosc, să miros mai exact vorbind, pe escroci. Nu-mi scapă unul. Și rareori mi se întâmplă să mă înșel. Acum o săptămână eram cu frate-meu, seara, într'un restaurant. Intră patru domni: eleganți, distinși, maniere și înfățișare de lorzi. Deși n'aveau nimic deosebit mi-au atras numaidecât atenția. I-am examinat repede, numai câteva secunde, în timp ce-și lăsau pardesiile la vestiar. In clipa acea nici nu le deosebeam figura și totuși eram edificată. Mă aplec către frate-meu: „Cunoști pe cei patru tipi dela vestiar?" îl întreb. „Nu — răspunde el — cine-s?"

...„Patru Stavisky"! El a râs, sceptic. Eu am tăcut căci n'aveam cum să-i dovedesc că nu mă înșelasem. Trei zile mai târziu văd în jurnale fotografia unuia din ei. Escrocase câteva milioane. Mă înșelasem deci numai în ce privește proporțiile: tipul meu era un Stavisky în miniatură!

Căutați în foburguri....

Mă ridic. Mulțumesc. Și așa în picioare rog pe Mistinguett să-mi spue ce crede despre viitorul music-hall-ului.

— E un gen strâns legat de vremurile de azi, de ritmul trepidant al vieții actuale și de toate surprizele ei. E sortit să dureze cel puțin atât cât și dânsa. Și cum nimic nu pare a anunța o schimbare, cred că cel puțin deocamdată music-hall-ul nu e amenințat de nimic. Dar cu o singură condiție: directorii de music-hall-uri să știe a găsi artiștii de care acest gen are nevoe...

— Cu alte cuvinte să știe a descoperi Mistinguett-e, ca și cum o personalitate ca a domniei-voastre ar fi un obiect fabricat în serie ce se poate găsi la orice colț de stradă...

— Cine știe? Căutați... căutați în foburguri...

EMIL COLIU

Paris, Ianuarie 1934.

* Intr'unul din tablourile actualei reviste, M. apare pe scenă cu cânele său.

* Cecile Sorel, celebra comediană care părăsind „Comedia Franceză", a debutat de curând în music-hall la „Casino de Paris".

* Porecla închisorii din Bayonne.

* Numele unui music-hall creat și finanțat de Stavisky.

** Directorul teatrului „Folies Bergère".

Adevĕrul Literar și Artistic
Redacția și Ad-ția București, Str. Const. Mille No. 5-7-9 Telefon 3-84-30
Apare săptămânal
5 lei exemplarul
Prețul abonamentului:
1 an . . . . Lei 200
6 luni . . . . Lei 100
3 luni . . . . Lei 50

Eroii lui Ibsen

Consider teatrul ca una din cele mai mari forțe de educație.

După cum e nevoe de lumină, de aer, de apă, tot asemenea e nevoe de teatru pentru educația maselor.

Unii au mers până acolo încât să propuie teatrul *„gratuit și obligatoriu"* ca învățământul primar.

Condiția esențială a artei este să fie:

Evocatoare de viață,
Generatoare de energie,
Creatoare de frumuseți.

Prin Brand, cel mai impresionant și mai grandios tip pe care-l prezintă în opera sa de teatru, Ibsen mărturisește:

Chestiunea socială e o chestiune de forță, de voință, de lumină și de morală individuală.

Omul care după cercetarea severă a conștiinței sale proprii a ajuns la situațiunea să-și purifice viața, excluzând din ea tot ceiace e minciună, ceiace e convențiune și ipocrizie, e singur în măsură să-și judece semenii și să dea o sentință, ca unul care s'a judecat mai înainte pe sine, cu neîndurare.

Iată dece opera de regenerare socială întrevăzută de Ibsen este o operă care negreșit trebuia să înceapă cu regenerarea individuală.

Ai săvârșit marea și greaua muncă ce era necesară pentru ridicarea personalității tale și scoaterea ei din lanțurile *minciunii vitale,* ai dreptul să tinzi mai departe, încercând și ridicarea altora.

Brand spune oamenilor din ținutul său:

„Veniți la mine, voi oameni, care greoi vă târâți în această vale unde m'am născut. Suflet lângă suflet într'o strânsă împreunare. Vom încerca opera de purificare, vom dobori nehotărîrea. Minciunii îi vom impune tăcere și vom trezi însfârșit tânărul leu al voinței.

Nici o societate nu poate trăi, sănătos, hrănindu-se cu minciuni.

Doctorul Stockmann, obligat să spuie un neadevăr, strigă:

— Nu! Nu! de-aș ști că piere lumea întreagă, eu tot nu-mi plec capul sub un jug atât de rușinos.

In opera de regenerare și de emancipare a individului, nici un element nu are un rol atât de decisiv ca voința:

Opera lui Ibsen este un omagiu adus acestei forțe, singura care complectează și condiționează valoarea omului.

„Trebue să voești — zice Brand — să voești imposibilul, să voești până la moarte!

Orice ajutor e nefolositor *pentru cel ce nu voește* ceiace încă nu se poate.

E vorba să ai *voință.* Voința te eliberează sau te omoară. Ea este mereu aceiași, la cel mare ca și la cel mic. Și e mereu întreagă în mijlocul risipirii lucrurilor.

Iată de ce este scris cu litere de foc de către o mână vecinică.

Fii tare până la capăt!

Nu se precupețește coroana vieții. Spre a te purifica, nu ajung sudorile spaimei, mai trebue focul martiriului; *nu poți,* vei fi desigur iertat; dar *dacă nu vrei,* nu-i chip de iertare.

Voința este *acțiunea gândită.*

Odinioară formula lui Descartes: *„Cogito ergo sum"*, Ibsen o schimbă *„Lucrez, deci exist".*

Atâta rămâne din sbuciumul nostru în viață după ce am plecat de aici: *Ceiace am lucrat, munca noastră!* Tot Brand spune:

Omul e osândit în opera lui dacă nu face lucrurile decât pe jumătate și nu se gândește decât la aparențe, dacă nu-și înfățișează ideile prin fapte, iar nu numai prin cuvinte și prin sentiment.

Deasupra voinței, Ibsen vede dominând un Dumnezeu al *Libertății și Dreptății.*

Eroii lui Ibsen duc lupta neîmblânzită împotriva *nehotărâților.*

El a creiat drumuri noui *energiei omenești.*

Peer Gynt este: Forță și sănătate, capabil să observe și să creeze.

Caută să găsească sursele energiilor, imaginației, vervei, a vieții poetice pe care o face să țâșnească cu o necomparată poezie. Așa este spiritul acela al popoarelor tinere sau în renaștere. *Vigoare și sănătate.*

Pentru a o întreține trebue să frecventezi pe cei ce o posedă.

Peer Gynt e mai puțin opera unui om, decât opera unui popor al cărui spirit s'a încarnat pentru moment într'un om. Popor viguros și sănătos al cărui contact aduce vigoare și sănătate.

In opera lui Ibesn suntem puși față în față cu puternice personalități.

In micul Eyolf inginerul Borsgheim reprezintă *muncă, nădejde, viitor!*

Idealul de forță și de tinerețe visat de o umanitate bolnavă de a gândi și simți prea mult.

Solness Constructorul a clădit biserici cu turnuri înalte și într'o zi când se afla în vârful unui turn ca să-i puie coroana a zis:

„Ascultă-mă Atot puternice! De azi înainte vreau să fiu stăpân peste hotarele mele așa cum ești tu peste ale tale. Nu-ți voi mai clădi biserici, de acum voi clădi numai lăcașuri pentru oameni".

Nietzsche, Carlyle și Ibsen așează fundamentul moral de mâine:

Nu scrie nicăeri că trebue să fii negreșit fericit în viață,

Viața ți-a fost dată ca să trăești în mod eroic, cu demnitate.

Personagiilor lui Ibsen nu li se poate spune în nici un caz „roluri". Sunt oameni, oameni vii, care-și strigă dorurile și durerile sub aspecte nenumărate.

GR. L. TRANCU-IAȘI

NOTĂ. — Dintr'o conferință.

Antologia dragostei și a femeii

■ *Voluptatea este o luptă fără învingător.* (Fr. Mauriac).

■ *Dragostea este și o afecțiune a pielei.* (P. Morand).

■ *Gelozia arată în fond o noțiune normală asupra dreptului și instinctului de proprietate.* (W. Stanley Aire).

■ *Dragostea atunci este artă, când trebue s'o ghicești, când ai nevoe de o adevărată epigrafie sufletească pentru a o descifra, ca și o monedă antică pe care o identifici după oarecare studiu.* (A. Sundmann).

■ *Dintre corpurile delicte ale dragostei, copilul este cel mai eloquent și câte odată și cel mai incomod.* (Axel Börger).

■ *Placi uneia, placi la toate.* (W. Shakespeare).

■ *Sensualitatea nu-i decât consolarea celor care n'au dragoste și vidul care îl lasă este mai teribil decât acel pe care vor să-l umple.* (Ed. Haraucourt).

■ *O femee uită dela un bărbat pe care nu-l mai iubește, până și favorurile pe care acesta le-a primit dela dânsa.* (La Bruyère).

■ *Nici odată femeia nu iartă unui bărbat, iertarea pe care a fost nevoită să i-o ceară.* (E. Rey).

■ *Femeile se înșeală atunci când iau satisfacția de a plăcea, drept fericirea de a fi iubite.* (Sainte-Beuve).

■ *Când o femeie, femeie în adevăratul sens al cuvântului, înaintează în vârstă, atunci toate grațiile trupului ei se mută în suflet.* (George Sand).

Extrase și traduse de

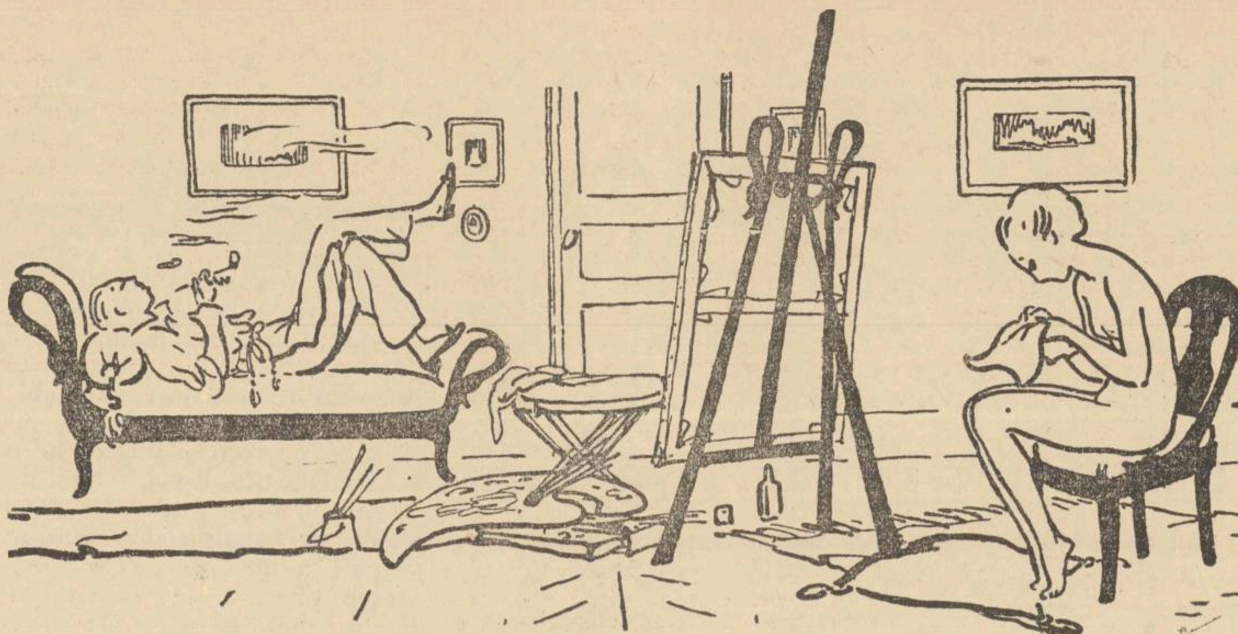
AUREL GEORGE STINO

Toamnă

Văd, prin colțuri de grădină
Tufănele de rugină,
Văd din cer cum se coboară
Ceața care mă 'nfioară,
Aud croncănit de ciori
De sub cenușiu de nori,
Simt cum trece și-și destramă
Toamna, jilava-i năframă...

...Așì vrea dorul să mi-l cânt
In adâncuri de cuvânt,
Ca să-l pot rosti apoi
Către vânt și către ploi,
Către cer, către pământ,
Către tot ce-am fost și sânt,
Și să-l depărtez de mine
Până 'n zile mai senine.
Toamna ce-mi sosește 'n tindă
Cu jale să nu-l cuprindă,
Să-mi rămână floare vie
Și lumină aurie,
Să-mi rămână bun și drept
Cum mi-a răsărit în piept,
Să-mi rămână ne 'ntinat,
In nădejde legănat...

COCA FARAGO

PLASTICA

A III-a expoziție anuală a *Academiei de pictură C. Vlădescu* a adus, în str. Carol No. 14, contribuții importante.

Nu interesează tot ce se expune, după cum nu ne interesează nici toți cei care expun. Dar din cele aproape două sute de tablouri reținem entuziasmul tineresc, onestitatea mijloacelor și sârguința rodnică a celor mai mulți dintre elevii pictorului Vlădescu.

Cel mai înzestrat e fără îndoială d. *Laurențiu Stan.*

Pentru vârsta d-sale și pentru puținul timp de când înva-

Tutzi Haspel — Autoportret

ță, d. Stan este o adevărată revelație.

Are vigoare, siguranță tehnică și talent în distribuirea valorilor.

Peisajul și portretul îi oferă posibilități de compoziție în care meșterul se întrezărește prin neobișnuite svâcniri de temperament.

Calități tot atât de personale găsim și în pictura d-rei *Magda Stupcan.*

D-sa prezintă o serie de schițe, naturi moarte și un autoportret de frumoasă ținută stilistică.

Pe alocuri, s'ar cere mai multă degajare.

Paleta atât de atent armonioasă a artistei, ne-o făgăduește.

D-ra *Aurora Hagi-Ștefan* desvoltă o cromatică potolită și transpune rapid un mănunchi de momente ritmice din natură, între care se remarcă originala siluetă din Mangalia.

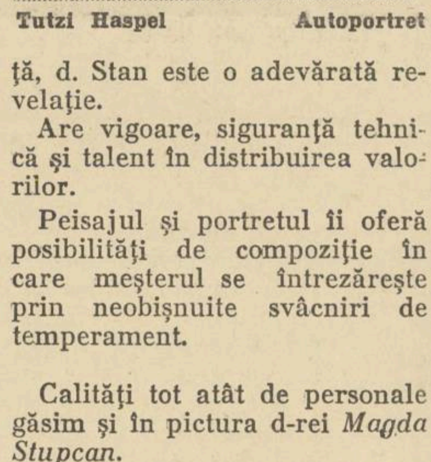
Consecvent preocupării d-sale

C. Vlădescu — Portret

pentru pitorescul periferic, penelul bine îndrumat al d-lui *G. Tacian* evocă poduri, maidane, biserici și fundături, realizând cu mijloace uneori destul de reduse o atmosferă caracteristică și elocventă.

In natură moartă și în peisaj, d. *G. Vânătoru* evidențiază ale-

Dumitrescu-Șercaia — Iarnă

se însușiri de culoare și desen.

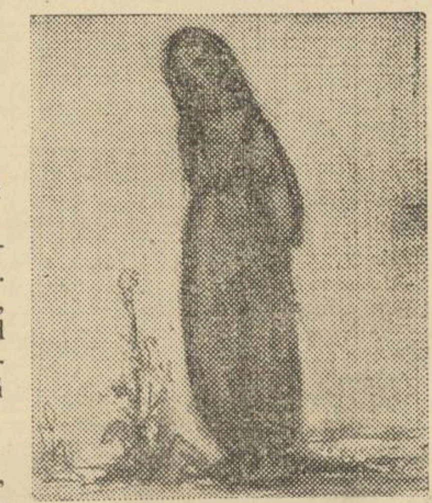
D-ra *Tutzi Haspel* are vioiciune lineară și fină sensibilitate cromatică.

D-l *Dumitrescu-Șercaia,* strecoară în nuanțe sobre case vechi, interioare de biserici și flori.

Pictorul e aplicat mai mult spre rezolvirea tainelor materiei.

Luminozitate deosebită și putere de observație găsim în pictura d-rei *Viorica Grigorescu,*— un talent în plină ascensiune.

Lucrări izbutite mai expun d-nele *R. Geller, Băicoianu, Davila, Demetra,* d-nii *N. Ștefănescu* și *St. Diaconescu;* lucrări

Aurora Hagi-Ștefan — Siluetă din Mangalia

făgăduitoare — d-nii *Levrin* și *Benjon.*

*

Odată cu elevii săi, într'o sală aparte, expune și pictorul *Constantin Vlădescu.*

Opera d-sale e sobră, străbătută de fiorul melancoliei și al tristeții.

Peisajul, compus în culori terne, nu primește niciodată oa-

G. Tacian — Grup (Tuș)

meni. Natura trăește în ele prin propria-i vitalitate. Iar sentimentul de izolare pe care i-l imprimă artistul trădează un puternic sbucium lăuntric.

D-l Vlădescu e un sensitiv evocator al peisajului românesc.

Lucrările d-sale mărturisesc, în discreția necalculată și necăutată a coloritului, bogății nebănuite de pitoresc.

Pictură ca a d-lui Vlădescu s'a mai făcut, desigur. D-sa practică însă accentul unei adânciri proprii.

Atmosfera tablourilor d-sale, fără să fie inundată de soare, conține limpezimi și jocuri de lumină a căror moderațiune în nuanțe subliniază puternice efecte.

Toate acestea ne îndreptățesc să afirmăm că d. Vlădescu e pictor în înțelesul autentic al cuvântului.

Arta d-sale, prin realizările actuale și posibilitățile-i evidente, se desfășoară pe planuri sigure de evoluție.

H. BLAZIAN

Magda Stupcan — Autoportret

Corrado Alvaro

Țiganca

...Pe Crisolia mulți și-o aminteau copilă, cum era abia cu un an înainte, când purta părul des strâns într'un smoc în creștetul capului. De când era mică încercase neîncetat să plece cu toți cei ce plecau, dar asta părea o toană copilărească și nevinovată. Prindea de veste că cineva pornește la drum și se înființa în zori, fără o vorbă, la casa acestuia, aștepta cu răbdare afară și asculta zgomotul pregătirilor de plecare; pe genunchi își ținea toată averea: o cutie de carton în care era rochița ei roșie de sărbătoare. Oamenii, când o băgau de seamă că așteaptă, deschideau ușa și-o pofteau înăuntru fiindcă se știa că în zorii tuturor plecărilor, Crisolia răsărea și ea. Se așeza într'un colț și privea totul cu luare aminte și râdea în sine. Apoi în grabă, înainte de-a se mișca cei ce plecau, cobora treptele și se repezea lângă catârul legat în fața unui braț de fân. Se cocoța cu picioarele goale (mama nu-i pusese ghetele anume ca să nu plece) pe ieșiturile zidului și aștepta. Iar când drumețul cobora, se ruga zadarnic s'o ia și pe ea și începea să fugă după el și plângea — până îl vedea pierind. Apoi se liniștea și aștepta să plece cu altcineva și nu desnădăjduia niciodată. Acum plecase deabinelea după țigan.

Crisolia n'are culoarea pielii țiganilor, e albă, n'a furat niciodată în piață, dela negustori și nici acum nu știe să fure. Țiganul se uită la ea cu milă, chiar cu duioșie, iar tovarășii îi plâng pe amândoi. Ea singură nu mai știe dece stă cu el; adesea se uită la omul care i-a fost drag, care în mintea ei n'are nume deslușit, ci se chiamă și acuma pentru ea Țiganul. Nu s'a priceput nici măcar să-i facă un copil și doar se știe că plozii sunt foarte buni la hoinărit prin sate și aduc totdeauna câte ceva ascuns sub cămașe. Prin satul ei de mult nu mai dă, însă prin toate ținuturile pe care le străbate recunoaște aceleași chipuri din locul unde s'a născut; asta o cam uluia la început; pe aceste chipuri le îndrăgește și nu se îndură să le facă vreun rău.

Toți o știu pe baba habotnică ce locuește pe țărm. Era bogată și acum n'are decât o grădiniță în jurul casei; se roagă toată ziua și când nu se roagă își vede de flori; uneori așteaptă musafiri, căci în ceasurile libere e dusă în sat ca să poftească prietenii și străinii să vie să-i vadă grădina. Trebue să-i spui că are să ajungă în Rai și că grădina ei e tare frumoasă; atunci se uită țintă, cu ochii ei de mistică, la cel care vorbește și întreabă: — O spui în serios? — apoi își întovărășește musafirul prin grădiniță, călăuzindu-l din floare în floare ca într'o adevărată lume. — Asta e mentă, asta e salvie, asta mușcată. — Când e mărinimoasă, desprinde câte o frunză și-o întinde musafirului. Toți îi făgăduesc că vin s'o vadă și pe urmă nu se duc pentrucă se plictisesc; ea așteaptă ceasuri întregi în odăița ei unde a orânduit totul și-a pregătit cafeaua. Incet-încet mirosul îmbătător al cafelei se împrăștie, ibricul se răcește și ea îl atinge din când în când cu mâna cum faci cu cei care au călduri. Nimeni nu vine, sau vine după ce s'a înserat și e prea târziu ca să vadă grădina. Atunci iese cu lumânarea și tot i-o arată, iar grădina e plină de taine și de ascunzișuri. Când vin țigăncile, ea e singura care le deschide ușa fără teamă și care se încrede în ele. Asta o știu toate hoinarele acelea, fiindcă fiecare șatră trimite pe câte cineva la ușa ei, ca să cerșească. Ii iau mâna uscată, o deschid și citesc: „Aci stă scris că ai să mergi în Rai, zău așa".

Iar Crisolia nici măcar la asta nu se pricepe. Ea se apucă să spună, de după ușă, lucruri de care nu-i pasă bătrânei: — In curând, îi spune ea, ai să-ți capeți iar averea pierdută; are să-ți vie o veste mare în curând; știu eu un tânăr care are necaz pe d-ta, dar mai știu și un domn bătrân care ține la d-ta și te sprijină. — Mie îmi spui lucrurile acestea? Cine vrei să ție la mine și cine să mă sprijine? Trebue să te fi înșelat, nu ești o țigancă adevărată. — Bătrâna nu vrea să deschidă, dacă vede că cealaltă nu se pricepe la ghicit. Dar Crisoliei îi e frică să se întoarcă la omul ei cu mânile goale și stărue și bate cu turbare în ușe. Bătrâna zice de dincolo de ușe: — Tu nu ești țigancă adevărată, tu trebue să fii o hoață. — Acum Crisolia tremură în dosul ușii și se roagă: — Deschide-mi, doamnă Adelaida, deschide-mi zău, că știu... — Ce știi, dacă nu-ți dă prin cap că nu mă chiamă Adelaida? — Nu mai e nici o nădejde și Crisolia începe să se milogească tremurând și asudând: — Dă-mi ceva, așa să-ți ajute Dumnezeu, dă-mi ceva: o bucățică de pâne îmi ajunge. Nu pot să mă întorc acasă cu mânile goale. D-ta nu știi. — Bătrâna nu răspunde altceva decât un „da, da", cântat și Crisolia o vede prin gaura cheii cum stă cu mânile pe genunchi și o șuviță de păr lânos îi cade pe ochii stinși. Bate furioasă cu palmele în ușe: — Dă-mi măcar un pic de apă. Nici măcar un pic de apă? — Bătrâna se hotărăște la urma urmei să deschidă și-i aruncă în față un lighean cu apă murdară.

Crisolia o ia la fugă dealungul gardurilor, ca un câne plouat, se uită pe la cerdacuri, iscodește intrările caselor, vede că mulți închid în grabă ușa. Dacă ar avea măcar triunghiul de oțel în care să izbească și să facă nițică muzică să cheme lumea, curioșii ar răsări ei. Dar așa, pare o străină, nu o țigancă, fiindcă-i îmbrăcată cuviincios și nu-i întunecată la față. Pe frunte are o umbră ușoară sidefie-aurită; buzele roșii, obrajii ca florile, ochii limpezi și străvezii. Și iată că pe o prispă apare o femee, o fată, pare, ce se apleacă puțin, ca să stropească un ghiveciu cu mentă; i se vede obrazul șiret și copilăros. Crisolia sue treptele în goană, ajunge în fața ușei zăvorâte, bate ușor. — Cine e? — Ea își trage răsuflarea și spune repede-repede, cum le-a auzit pe multe tovarășe de-ale ei: — Știu eu pe unul Peppino care ține la d-ta și pe o bătrână care nu te poate suferi, dar e și un domn bătrân care te sprijină. — Ce Peppino! — strigă un glas proaspăt dinăuntru; — când sunt măritată iar pe bărbatul meu îl chiamă Antonio! Și pe urmă soacră-mea ține la mine, iar domnul cel bătrân... — Aci șovăe. Doar n'o fi însemnând că bătrânul, tatăl ei, se hotărăște să-i dea banii aceia? Femia din dosul ușii stărue: — Știu să-ți ghicesc. — Dar asta o face iar bănuitoare pe stăpâna casei care nu răspunde. — Dă-mi un pic de apă măcar, mi-ajunge un pic de apă. Nu vrei să-ți ghicesc pentru un pic de apă? — Dacă-i vorba de apă haide. — Femeia a deschis ușa.

E o bucătărie destul de mare, spoită de curând, semn că în casă locuește lume nouă; focul e aprins și pe vatră fierbe o cratiță cu un miros și-o căldură de dimineață familiară. Pe ferăstruică intră lumina amiezii, glasul puternic al câmpiei potolite și mănunchiul de țârâituri ale greerilor. Stăpâna casei nu-i o fetiță cum părea. Poate să aibă vreo optsprezece ani, e gingașe, cu un chip slab de adolescentă și un pântec mare pe care-și încrucișează mânile una peste alta. Are înfățișarea lacomă a femeilor pe cale de-a fi mame, iar mișcările ei repetă în treburile casnice pe cele făcute în joc și'n glumă în copilărie. Pe un scaun e un coș cu fructe și ea îl privește din când în când de par'că ar vrea să dea ceva din el unui copil al său ideal, unui copil nenăscut. Poate ca să-l liniștească ia un pumn de cireșe și mănâncă, de par'că le-ar împărți în două, între mamă și fiu. — Uite apa. Ai unde s'o pui? — O cercetează din cap până 'n picioare, picioarele acelea goale, pe când țiganca s'a aplecat pe vatră și suflă în jar. — Unde vrei să pun apa? — Cealaltă apucă lacom ulciorul și bea cu înghițituri mari apa proaspătă; acum par'că e înrourată toată, pielea i se face fragedă și moale, gâtlejul îi tremură în timp ce bea. Apa se prelinge pe gât proaspătă, când pune jos ulciorul. Se șterge cu mâneca. — Te-ai măritat de curând?— De șase luni. — Pe alt scaun e o fașe albă făcută sul. Țiganca o ia, o desfășoară puțin, zâmbește; dar nevasta i-o smulge și-o ascunde într'un sertar.

Țiganca a mers după femeie dincolo, unde se află patul înalt. Rezemată de speteaza patului stăpâna casei își acopere geloasă pântecele cu amândouă mânile, se uită la țigancă și-o întreabă: — N'ai avut copii? — Țiganca face nu cu capul. E și ușor de ghicit: a rămas în ea ceva necopt, are mijlocul strâmt ca

(Continuare în pag. IV-a)

A fi frumoasă nu e minune, ci minune e a păstra frumusețea.

Fiecare femeie vrea să fie frumoasă fiecare femeie poate fi frumoasă prin minunatul produs LA REINE DES CREMES care menține tenul fraged și înlătură orice impurități.

La reine des crèmes
PARIS

de viespe, ochii și gura ei au contururi netede, glasul îi e aspru: te face să te gândești la copăceii aceia bolnavi care cresc pe zidurile vechi și nu dau roade, cu toate că înfloresc primăvara și par puternici. — Dumnezeu n'a vrut să-mi dea. — In jurul ei se face liniște și gol, pe când stăpâna casei se grăbește să ascundă tot ceiace amintește pe copilul ce trebue să vie. Țiganca bagă de seamă și zice: — Eu nu m'am născut țigancă, ci m'am făcut. — Femeia e îndată curioasă și-o pune să-i povestească fuga ei în puterea nopții, cum s'a ascuns întâiu prin preajma orașului, cum în satul ei nu mai merge niciodată, niciodată. Acum stau amândouă de vorbă lângă patul pe care nevasta s'a lungit ca un animal. Aducându-și aminte de ceva, se repede deodată într'un colț, găsește niște mere pădurețe necoapte și mici ca migdalele. — Migdalele nu sunt bune anul acesta, sunt seci, dar merele și-așa necoapte, sunt dulci, gustă. — E absorbită, preocupată de mâncare ca o capră și tot ca o capră rotește privirile în jur. Sub dinții ei fructul pare mai zemos și-i stropește buzele. Țiganca mușcă și ea dintr'un fruct și-și aduce deodată aminte de copilăria ei: — Știam să fac atâtea lucruri, știam să cos, știam să fac dantelă. Și-acum uite-mă aci. — Nevasta întreabă liniștită: — Ține la tine țiganul? — Ea oftează și dă din umeri. — La mine da, al meu, — zice nevasta. — Când se întoarce acasă, acum că e vremea fructelor, îmi aduce totdeauna câte ceva. Intră fără să spună nimic, pune pe masă o mână de fructe abia culese și-mi spune: „Mănâncă iute și nu te turbura". Ii e frică să nu-i fac copilul pofticios la alune sau la cireși. — Țiganca zice: — Ai mâncat oare pământ și cărbuni, cum fac atâtea femei ca d-ta? — Nevasta se strâmbă de desgust. — De ce-mi spui mie lucruri de astea? — I se pare că femeia vrea să-i facă vreun rău, o vede că ia mătura să deretice, i-o smulge din mână și zice: — E vremea să pleci. — Și vorbind, privirile îi cad pe fața de masă pe care cealaltă a îndoit-o cu grije, pe paharele spălate, pe podelele măturate pe jumătate. Crisolia o privește rugător: — Ai văzut că știu să fac tot ca o femee așezată? — Pleacă de aci, că dacă mă găsește bărbatul meu cu o țigancă, mă ceartă. — Crisolia s'a îndreptat spre ușe dar înainte de-a ieși zice: — Nu-mi dai nimic? Doar ți-am făcut treabă. — Dar cealaltă face nu cu capul. Atunci Crisolia prinde să se roage: — De dragul pruncului pe care ai să-l naști, dă-mi ceva, să nu mă întorc cu mânile goale acasă, altfel îmi spun toți că nu muncesc. — Femeia apucă mătura, o scutură spre ea, amenințând, cum faci cu ștrengarii. Crisolia se repede în bucătărie, unde a văzut o pâne, o înhață, o pune sub șorț și-o ia la goană pe scări. Femeia a ieșit la fereastră și strigă: — Puneți mâna pe țiganca aia, că m'a jefuit. — Acum uite că au prins-o pe Crisolia, au apucat-o unul de păr, altul de urechi, altul de haine; ea aude că se duc să caute un jandarm și nu se poate mișca. Pânea a căzut pe jos, unul o ridică, o șterge de praf și o sărută, fiindcă pânea nu se dă pe jos. O femeie se miră: — Ce minune, să pue mâna pe o țigancă hoață! Eu zic că-i prima dată când se întâmplă una ca asta.

Din italienește de
NELA DUMITRESCU

Cronica muzicală

Opera Română: „Tristan și Isolda" de Richard Wagner

Opera Română s'a încumetat să înfățișeze pentru prima dată publicului nostru, în seara de Joi 1 Februarie, capod'opera lui Richard Wagner *și una din cele mai înalte culmi ale muzicii,* „Tristan și Isolda", *imnul dragostei și-al morții.*

Intreprindere deosebit de îndrăzneață — a cărei inițiativă a datorim d-lui George Georgescu *și pentru a cărei realizare în condiții mai mult decât satisfăcătoare trebue să mulțumim în primul rând d-lui* Ionel Perlea, *directorul muzical al Operei Române. Reprezentarea lui „Tristan" întâmpină pe orice scenă din lume asemenea piedici și e adeseori atât de mediocră — încât ceiace s'a înfăptuit la noi, cu modestele noastre mijloace, constitue o adevărată mândrie națională. Mai cu seamă fiindcă publicul nostru, care abia în ultimii ani s'a mai familiarizat cu „Lohengrin" și „Tannhäuser", a primit cu atâta căldură și sinceră încântare drama muzicală prin excelență, „Tristan și Isolda".*

Intre anii 1854—1859, cei mai sbuciumați din neostoita viață a lui Wagner, își mărturisește el, către Liszt, intenția de-a scrie un „Tristan": „Fiindcă în toată viața mea n'am simțit niciodată adevărată fericire prin dragoste, vreau să ridic un monument acestui vis, mai frumos între toate visele". In acelaș răstimp isbucnește și pasiunea lui pentru Mathilde Wesendonck — și din dorința de-a înălța un imn „iubirii, chin îngrozitor" înainte de-a o cunoaște astfel și după ce-a fost cuprins de ea, izvorăște opera cea mai puternică, cea mai simplă, cea care oglindește mai bine geniul compozitorului și care, concretizându-i teoriile de reformator, i le depășește cu mult.

Vechea legendă celtă a eroilor, care bând un leac fermecat sunt sortiți dragostei vecinice, cântată de Thomas și Beroul, și cunoscută de Wagner mai ales din poemul lui Gotfried de Strassbourg, e redusă de poetul-compozitor la cea mai simplă expresie. O inovație fericită: Băutura vrăjită nu determină iubirea eroilor — care e anterioară — ci o pecetluește doar, simbolizând fatalitatea oarbă ce pune stăpânire pe Tristan și pe Isolda. Și aceasta e toată acțiunea primului act, împreună cu o scenă ce expune faptele premergătoare călătoriei eroilor spre Cornualia. Al doilea act e întâlnirea îndrăgostiților și surprinderea lor de către Regele Marke — iar ultimul moartea lui Tristan, după înfrigurata așteptare a salvatoarei Isolde. Episoadele aproape lipsesc, personagiile secundare abia se zăresc — doar cei doi eroi și pasiunea lor chinuitoare, dușmană zilei — sau lumii — și rezolvată doar prin noapte, *prin noaptea vecinică, constitue o acțiune pe care Romain Rolland o socotește religioasă, prin simplitatea și seriozitatea ei.*

Cea mai desăvârșită caracterizare a muzicei acestui dureros poem o dă André George în minunatul său studiu despre „Tristan", într'o singură frază: „Tristan" întreg e un fel de acord disonant uriaș, care nu se deslegă decât la sfârșitul dramei", asemeni pasiunii eroilor, care nu se izbăvește decât prin moarte. Preludiul introduce minunat în atmosfera muzicală a dramei, prin cromatismul său perpetuu, prin melodia frântă neîncetat — cuprinzând și principalele teme, celebrele leit-motive *ale Iubirii, Băuturii, Privirii, Morții — care în paginile partiturii sunt combinate și transformate la infinit.*

Intorcându-ne la prezentarea operei pe scena noastră, ne repetăm simțământul de satisfacție față de reușita ei — amintindu-ne de condițiile în care e făcută la Paris, de pildă.

Inscenarea datorită d-lui August Markowsky dela Viena, folosind trei decoruri frumoase — mai ales primul și al treilea —, opera pictorului Feodorov, e cu adevărat uimitoare. D-l Markowsky a lăsat impresia că a restrâns spațiul pentru a încadra mai deaproape drama intimă a celor doi eroi — iar nu că ar fi fost obligat de proporțiile scenei s'o facă.

Rolul principal în interpretare îl deține orchestra, care povestește, comentează și lămurește totul. Orchestra noastră redusă și totuși cu o atât de amplă sonoritate — a urmărit cu o minunată disciplină toate intențiile de nuanță interpretare ale dirijorului Perlea. La următoarele reprezentații desigur și cornii vor fi perfect în ton.

Interpreților vocali principali li se cere o sforțare cu totul excepțională — și recunoaștem că amândoi au mulțumit aproape deplin cerințele. D-na Mimi Nestorescu are o ținută plină de noblețe în rolul Isoldei pe care-l joacă și-l cântă cu multă artă. Glasul d-sale, mai mult liric decât dramatic — se unește armonios cu fluidul orchestral, tinzând — mulțumită și indiferenței interpretei pentru pronunția cuvintelor — spre muzica pură.

Rolul lui Tristan e interpretat de d-l Apostolescu *cu multă siguranță în glas, cu dicțiune limpede și puternic simț dramatic. Realizarea sa din ultimul act e și din punct de vedere vocal și scenic excelentă.*

D-na Maria Snejina *e ca totdeauna perfect în rol și cântă cu rafinament veghea Branghenei din actul al doilea. O figură deosebit de simpatică e scutierul Kurwenal înfățișat de d-l* Athanasiu. *Mai inofensiv chiar decât în intenția lui Wagner, Regele Marke al d-lui* Folescu. *Corecți în roluri secundare d-nii Manu, Vasiliu și Ștefanovici.*

Nădăjduind că succesul strălucit de la premieră va fi și trainic în acelaș timp, mulțumim încă odată d-lui Perlea pentru frumoasa realizare artistică pe care cu munca sa îndârjită și talentul său rar ne-a dăruit-o.

N.

— Mătușică, scoate limba.
— De ce?
— Vreau s'o văd. Mama mi-ai spus că ai limbă de vipră.

A APARUT:
PLASTICA
DE H. BLAZIAN
130 CLIȘEE 150 LEI

Editura „CUGETAREA" pune zilele acestea în vânzare ediția II-a din romanul de mare succes al d-lui
CEZAR PETRESCU
APOSTOL
Toți acei cari au citit acest roman sunt unanimi în a recunoaște că e o operă de mare valoare

Actualități științifice

Spre zero absolut

Se știe astăzi că limitele frigului nu sunt infinite și că, de fapt, căldura constă într'o mișcare a moleculelor materiei.

Ca să ne facem o ideie de această agitație moleculară, e deajuns să ne gândim la temperatura obicinuită a unei camere, unde moleculele de aer circulă cu o iuțeală de 120 de metri pe secundă. Pe măsură ce scade această rapiditate, se coboară și temperatura. Când moleculele ajung la o imobilitate absolută, cu alte cuvinte, când viteza lor coboară la zero, ajungem la cea mai joasă temperatură, care poate exista. Această stare, caracterizată printr'o completă lipsă de căldură, corespunde unei temperaturi de minus 273 de grade Celsius. E punctul ce reprezintă frigul absolut, temperatura spațiului gol interstelar și limita zonei în care domnește puterea frigului. E temperatura, pe care fizicianul englez Kelvin o numește „zero absolut" și a cărei realizare formează obiectul aspirațiilor fizicienilor.

Un luptător de seamă în acest domeniu a fost savantul olandez Kamerling Onnes din Leida.

Incă înaintea lui, fizicianul german Linde reușise, prin lichefierea aerului, să ajungă la 200 de grade sub zero. El a deschis astfel calea care avea să conducă la cucerirea frigului.

Intr'adevăr, există o strânsă legătură între temperaturile joase și lichefierea gazelor. Orice gaz posedă o temperatură determinată, la care trece în stare lichidă, sub o anumită presiune. Această temperatură este de 190 de grade pentru aer și 242 de grade pentru hidrogen. Pentru a realiza această ultimă temperatură, a fost folosit aerul lichid. S'a ajuns astfel la minus 242 de grad.

Lichefierea hidrogenului a însemnat a doua etapă în lupta pentru cucerirea frigului. Urma să se găsească un gaz, al cărui punct de lichefiere să fie mai mic decât cel al hidrogenului. Helium părea să corespundă acestei condiții. In lichefierea heliului, hidrogenul lichid avea să joace acelaș rol auxiliar, cași aerul lichid, pentru lichiefierea hidrogenului.

Folosind acelaș procedeu, s'a ajuns la minus 272 de grade, adică la *o temperatură, care diferă numai cu un grad de zero absolut.*

După această victorie, fizicianul Kamerling Onnes muri. Și lupta pentru cucerirea frigului a fost momentan întreruptă, pentru a fi reluată apoi, de un alt fizician, tot olandez, Keesom.

Acesta reînoi experiența de mai sus și reuși să coboare temperatura heliului lichid cu încă o treime de grade.

De aci înainte orice progres în această direcție părea irealizabil. Iată însă că un profesor din Lipsca, Debye, concepe o nouă metodă, capabilă de a cobori și mai mult temperatura.

Intr'adevăr s'a constatat că amestecurile de anumite metale, ca cerium și substanțele înrudite, rămân magnetizabile chiar și la temperatura de minus 272 de grade, la care se lichefiază heliul.

Dar ce înseamnează în definitiv că putem magnetiza un corp? Inseamnează să ajungem să orânduim moleculele corpului, ca pe niște soldați la o paradă. Căldura însă se opune acestei ordine rigide, căci căldura înseamnează deplasarea și desordinea moleculelor.

Magnetizând un amestec de ceriu la o temperatură joasă și demagnetizându-l apoi, prin suprimarea bruscă a curentului electric, se produce o nouă cădere de temperatură. Cum se explică aceasta? Căldura, opunându-se ordonării moleculelor magnetizate, și-a pierdut o parte din energia disponibilă.

In chipul acesta, s'a reușit de curând să se scoboare cea mai joasă temperatură atinsă, cu încă șase zecimi de grad.

Așa dar, numai o zecime de grad ne desparte încă de zero absolut, de victoria finală a spiritului omenesc asupra unuia din cele mai redutabile elemente ale naturii.

Vârsta soarelui

Iată o întrebare, de multă vreme discutată în știință.

După ultimele cercetări răspunsul ar fi 7.540.000.000.000 ani.

Acest număr spune prea puțin închipuirii noastre. Și apoi s'ar putea să nu fie nici riguros exact.

Interesantă este însă calea, prin care s'a ajuns la acest rezultat.

Se știe cu cât se micșorează într'un an — prin radiere — massa soarelui. Se poate calcula astfel, că acum 5,66 milioane de milioane de ani, soarele trebuia să fi fost de două ori mai greu decât astăzi. Acum 7,08 milioane de milioane de ani, acest astru a fost de patru ori mai greu și acum 7,47 milioane de milioane de ani, **de zece ori mai** greu decât astăzi.

Dacă socotim tot așa, mai departe, pentru a ști acum câți ani soarele a fost, de o sută, de o mie, de un milion de ori mai greu decât astăzi, ajungem la cifre din ce în ce mai mari. Aceste cifre însă se apropie tot mai mult de 7,54 milioane de milioane de ani, fără a depăși această valoare.

Rezultă deci din calcule, că această valoare finală reprezintă vârsta soarelui.

Timpul de Duminică

Un meteorolog francez a întreprins de curând o cercetare din cele mai curioase: a făcut o statistică — relativă la ultimii 30 de ani— asupra ploilor, care se abăteau în fiecare zi a săptămânii. A constatat astfel, că probabilitatea ca să plouă într'o Duminică, este mult mai mică decât pentru orice altă zi a săptămânii.

Savantul francez își explică aceastǎ particularitate prin faptul că Duminica atmosfera e mai puțin îmbibată de fumurile din coșurile fabricilor și alte impurități, datorite activității din zilele de lucru.

In timpul războiului mondial, când fabricile lucrau și Duminica, numărul Duminiclor ploioase crescuse cu 20 la sută.

Plantele au un sistem nervos?

La prima vedere există o mare deosebire între o plantă și un animal, mai ales când considerăm exemplare cu o organizare mai desvoltată. Pe măsură însă ce coborim scara, ne dăm seama că deosebirea între cele două regnuri se atenuează și la baza lor există chiar o categorie de ființe, cunoscute sub denumirea de „zoofite", sau animale-plante.

Vechea demarcație stabilită de Linné, care atribuia numai animalelor sensibilitatea, s'a dovedit inexactă. Se cunosc plante ca mimoza, care reacționează imediat ce le atingem sau le ațâțăm prin căldură sau electricitate. Tulpinița lor se încovoaie, ramurile secundare se strâng și frunzele se apropie unele de altele.

Claude Bernard observase deasemenea că sub influența eterului sau a altui anestezic, senzitiva adoarme după vreo 20 de minute, și numai după un oarecare răstimp, își recapătă sensibilitatea inițială. La animale anestezia se produce — după cum se știe — în centrele nervoase. Or, planta nu posedă nervi, cel puțin în aparență. Din această cauză, fiziologii au socotit că acțiunea chimică se petrece în intimitatea celulelor. Protoplasma, — animală sau vegetală — e iritabilă și admițând că această iritabilitate se transmite dela o celulă la alta, naturaliști au discutat ideia dacă nu cumva avem a face cu un influx, care se propagă în felul influxului nervos la animale.

Botanistul german Pfeffer, pe baza experiențelor făcute, ajunsese la concluzia că influxul la plante nu avea nimic din caracterul unui mecanism nervos și că transmisiunea unei excitații era datorită diferențelor de presiune ale apei în fâșiile vasculare.

Un savant indian din Calcuta Sir Jagadis Bose, a arătat de curând, într'un mare număr de experiențe, că orice ipoteză mecanică-chimică e falsă. Prin aparate adecvate, de o extremă finețe el a arătat că sensibilitatea plantelor se datorește unui influx care se propagă din aproape în aproape și a reușit totdeodată să determine și viteza acestui influx nervos.

Bose a studiat speciile de leguminoase, care sunt cele mai sensibile. El afirmă însă că toate plantele au o sensibilitate. Chiar când nu reacționează printr'o mișcare ,ele produc curenți electrici ce pot fi puși în evidență. Anestezierea unei frunze e pricinuită de fapt de suprimarea acestor curenți.

Ce avantaj are planta din această organizație nervoasă embrionară? Intâi, poate să-și întoarcă frunzele spre lumină, pentru a ușura funcțiunea clorofiliană, apoi, se poate apăra de anumite primejdii. Acesta este, de exemplu, cazul mimozei, care își pleacă ramurile, de un verde închis, lăsând să se vadă numai o culoare neutră, ca și cum ar vrea să pară invizibilă. Avem aci a face cu un mimetism protector.

Cercetările naturalistului indian sunt de o importanță capitală pentru biologia modernă.

I. S.

„Cuvinte potrivite și... încrucișate"

Cititorii cari și-au procurat acest volum de lectură inteligentă și distractivă, sunt anunțați că — pentru a satisface condițiunile impuse în ultima pagină — este nevoie de rezolvarea tuturor problemelor, cu excepția exemplului luat din limba franceză **(Tristan Bernard).**

Alte amănunte, ulterior.

PRIMII PAȘI

Din negura amintirilor

Ție -- al cărui nume l-am uitat...

...ar fi trebuit să adaug: și pe care nu l-am știut nici odată.

A trecut multă vreme de atunci, sunt mai mult de 2 ani și amintirile încep să capete din ce în ce o culoare mai ștearsă, iar fiecare zi îngroașe câte puțin vălul uitării.

Desigur că nu-ți mai amintești de mine nimic, am fost pentru tine banala cunoștință din tren, față de care în intimitatea compartimentului ai toată încrederea și care odată cu despărțirea inevitabilă îți devine un străin, regretând confidențele făcute.

Incerc să revăd clar trecutul și încetul cu încetul negurile vremii se dau în lături și retrăesc aevea acele clipe ce s'au săpat adânc în sufletul meu.

Călătorisem cu o zi înainte dela Cernăuți la București unde mă chemau interese urgente și din cauza lor nu închisesem ochii toată noaptea. Ziua întreagă în București mi-o întrebuințasem ca să-mi rezolv afacerile și fusesem atât de ocupat încât nu găsisem nici timpul să iau masa. Seara din nou la gară pentru a mă înapoia la serviciul care mă reclama imperios. Eram frânt de oboseală.

Sgomotul gării, forfotul ce domnește în preajma plecărilor mă amețeau; vedeam ca printr'o ceață și abea așteptam momentul când mă voi putea întinde pe o banchetă ca să dorm și să uit de tot ce mă înconjoară. Alte nemulțumiri sufletești mă copleșeau și-mi simțeam umerii apăsați de o greutate ce mă dobora.

M'am strecurat cu greu prin aglomerația depe peron până la vagonul pe care mi-l alesesem și îmi căutam un culcuș unde să uit de totul din preajmă-mi.

Am ales un compartiment la întâmplare, în care am intrat nesigur din cauza întunericului ce domnea înăuntru. Cu vocea cea mai mieroasă posibil am întrebat dacă este vre-un loc și pentru mine; te-ai grăbit să-mi răspunzi afirmativ.

Incet, încet, ochii mi s'au obișnuit cu întunericul și am putut întru târziu să disting: tu brunetă și cealaltă tovarășe de călătorie a noastră, blondă.

Voi vă cunoșteați deja și îi vorbeai cu volubilitatea ce ți-am admirat-o atât de mult în urmă, încât biata ta auditoare abea dacă avea posibilitatea ca să arunce la întâmplare ici, colo câte un cuvânt.

Fără să vreau am început să fiu atent la cele ce vorbeați (iartă-mi te rog indiscreția) și somnul se îndepărta ușor de mine.

Mă pasionase fără voia mea conversația voastră și eu, paria, izolat într'un colț nu știam cum să-mi fac prezența simțită și să mă apropii de voi.

Este un Dumnezeu al timizilor care mi-a trimis salvarea în persoana unui vânzător de lucruri dulci, apetisante. V-am oferit câte o mandarină din cele cumpărate, gest pe care blonda s'a grăbit să mi-l răsplătească oferindu-mi la rându-i o țigare „București". Pe nesimțite am legat cunoștință de par'că ne știam de când lumea.

Poate că haina pe care o port ți-a inspirat aversiune, căci în cuvintele tale era multă neîncredere, iar dorința — ce răzbătea când și când — de a mă țintui la stâlpul ridicolului, m'a stimulat făcându-mă să-ți arăt părțile cele mai frumoase ale sufletului meu.

Și câte nu ne-am vorbit; ajunsesem să facem abstracție de tovarășa noastră, căreia din politeță — aducându-ne aminte că trăește — îi aruncam când și când câte un cuvânt.

Imi amintesc atât de clar cum ți-am declarat solemn că nu sunt obosit, căci istorisindu-ți călătoria ce o făcusem în ajun ți-era frică să nu-mi fie somn și am adăugat că nu sunt obișnuit nici când să dorm în tren. Și ce e frumos că în acel moment credeam și eu că spun purul adevăr.

Dela Roman am rămas singuri și ne simțeam atât de bine; ași fi dorit să nu ia niciodată sfârșit frumosul vis ce trăiam.

Te-am simțit obosită căci vorbeai din ce în ce mai greoi ca și copiii mici când le vine timpul să fie duși la culcare. Ți-am aranjat pe genunchii mei un culcuș pe care ai pus ușor capul și simțeam în acel moment mândria unui frate ce-și ocrotește sora mai mică.

Cum stăteai așa, mi-ai istorisit din viața ta de studentă la București, mi-ai spus că ești logodită și pe cale să te căsătorești și iartă-mă dacă în acel moment l-am invidiat până la ură pe alesul tău. Mi-ai cântat încet cântecele „En vogue" pe care eu provincialul nu le știam încă: „Garufa", „Parlez-moi d'amour" și astăzi când se întâmplă să aud vre-unul din ele — căci în colțul meu de țară se mai cântă și acum — simt o înțepătură sub pleoape.

La un moment dat am simțit că ai adormit; cu grija unei mume ce-și trage încet brațul de sub capul copilului adormit, cu frică să nu-l trezească, așa m'am retras, rezemându-ți căpșorul de perna banchetei, te-am învelit bine și ți-am dorit atât de cald: somn ușor.

M'am întins pe cealaltă banchetă și învelindu-mă cu mantaua, căci se lăsase între timp frig în compartiment, am fumat țigare peste țigare, rememorându-mi conversația noastră.

Tăcerea, trepidațiile trenului și în foarte mare măsură oboseala, m'au adormit profund.

. . . .

Am sărit ca un arc destins când trezindu-mă am văzut ziua mare iar gara în care era oprit trenul însemna un pas numai până la Cernăuți.

Vrând să mă îmbrac, am găsit biletul prins de tine, pe când dormeam, într'una din cheutorile pentru nasturi:

„Urât mi-a fost de oamenii care dorm mult! Deci..."

Te pierdusem pentru totdeauna; nu vedeam nici o posibilitate de a te regăsi și nu văd nici una în viitor.

Cândva, am avut impresia că te văd, am alergat nebun după acea nălucă ce nu-ți semăna întru nimic.

Și acum chipul tău mi s'a șters pe nesimțite din minte și te văd nesigur ca printr'o ceață deasă; desigur că ași putea trece pe lângă tine fără să știu că trec atât de aproape de fericirea mea.

Mereu port la mine biletul tău, singurul semn că nu ești un vis al imaginației mele, singura amintire dela tine. Nu mai este sărmanul decât o hârtie îngălbenită de timp, ce începe să se rupă și de câte ori îl recitesc simt puternic până la durere regretul de a nu ști cine ești și pentru câtva timp retrăesc puternic trecutul.

ANGELO J.

Plouă mărunt...

Plouă mărunt,
Așa cum plouă când frunze nu mai sunt,
Decât strivite în ochiuri de noroi...
Așa cum plouă când e pustiu în noi,
Când camera e goală și 'n sobă nu e foc,
Când vântul suflă trist și vremea stă pe loc.

Plouă mărunt,
Așa cum plouă când frunze nu mai sunt,
Când pomii desgoliți stau uzi lângă uluce
Și-ai vrea mereu să pleci și n'ai unde te duce;
Și când prin glodul străzii se opintește-un dric
Să ducă, fără cântec, la groapă un calic.

Plouă mărunt,
Așa cum plouă când frunze nu mai sunt,
Decât de vânt aduse și grămădite 'n prag...
Așa cum plouă când a plecat cel drag,
Când ramuri închircite se sbat fără de rost
Și nu găsești în tine adăpost.

Plouă mărunt,
Așa cum plouă când frunze nu mai sunt,
Când sgomotul de-afară răsbește frânt, încet, —
Când n'ai decât puterea să depeni un regret,
Când trece-un om c'o scară s'aprindă'un felinar
Și toate câte-au fost mai fără rost apar.

AL. C. CONSTANTINESCU

Magda Iorga **Portretul d-lui N. Iorga**

O călătorie în Africa

Inapoi spre Cairo

De la Assuan am luat trenul înapoi către Cairo, unde mai trebuia să vedem muzeul egiptean, ca o sinteză a artei vechi egiptene. Drumul mi s'ar fi părut din cale afară de lung, dacă n'am fi avut norocul să călătorim cu un Francez aproape egiptenizat (avea treizeci de ani vechime în Egipt). El ne explica tot sistemul de irigaţie a Nilului, aşa de bine lomesticit actualmente de inginerii Englezi, după practica lor din Indii. (Trebue să dăm Cezarului ce e al Cezarului şi Englezilor din Egipt ce le aparţine). Dela Englezul care trimite apa cu dramul şi până la felahul care mână un bou sau un bivol (legat la ochi ca să nu ameţească învârtindu-se tot mereu în acelaş loc) pentru ridicarea apei la terenul de cultură, toţi lucrează neîntrerupt în Egipt. Inainte de 1929 cultura de căpetenie a Egiptului era bumbacul. De câţiva ani bumbacul dă faliment.

(Gurile rele spun că pe lângă supraproducţia mondială a bumbacului este şi pedeapsa Englezilor pentru Egiptenii care au vrut să fie prematuri în independenţa lor). Actualmente efortul Egiptenilor este să extindă cultura altor plante, precum orezul şi altele. Insă pentru aceasta trebue un surplus de apă şi un surplus de baraje, ceea ce înseamnă un surplus de dominaţie engleză.

Muzeul Egiptean dela Cairo

Iată-ne din nou în Cairo. De la otel mergem direct la Muzeul egiptean. Muzeul are vechimea societăţii de medici şi naturalişti din Iaşi (100 de ani). Creiat de Mohamet Aly, a avut ghinionul că s'a risipit de câteva ori, fiind făcut cadou diferitelor capete încoronate, amatoare de antichităţi egiptene. Este meritul Francezului Mariette care a reorganizat muzeul şi n'a vrut să mai înstrăineze nici un obiect din muzeu deşi s'a pus rău cu toate ţările, dar mai ales cu propria lui ţară. Muzeul egiptean ajunsese un fel de gaj pentru împrumuturile egiptene în străinătate (la fel cu produsele naţionale din România, pentru împrumuturile trecute şi viitoare). Mariette i-a stricat inima chiar împărătesei Eugenia ne vrând să-i cedeze frumoasa colecţie de antichităţi, trimise la o expoziţie din Paris. Mariette a primit dispreţul Maestăţii sale, dar Egiptul a câştigat muzeul.

Ce se găseşte în muzeul egiptean din Cairo nu se găseşte în nici un muzeu din lume, ca vechime de artă şi bogăţie. Din vechiul imperiu a rămas statuia în lemn cunoscută sub numele de Cheickh el Balad (de o seamă cu piramidele dela Giezeh). Când a fost găsită statuia, lucrătorii au strigat: iată primarul nostru. Aşa de bine seamănă statuia cu tipurile actuale de Egipteni. In muzeul din Cairo se poate vedea reconstituirea statuii reginei Hatshepsut (Hatasu), mătuşa, soacra şi soţia lui Tutmes al III-lea. Reconstituirea a fost făcută din sutele de bucăţi ale statuii sfărâmate de vindicativul ei soţ.

Deasemenea se văd monstruozităţile artistice ale socrului lui Tut-Ankh-Amon, Amenofis al 4-lea, ereticul de tristă memorie al cultului lui Amon.

Statuile uriaşe ale unor faraoni, în proporţie cu coloanele gigante dela Luxor şi Karnak, mă fac pe mine, cu înălţime de 1,80, să mă consider un copil de pitic. Deşi am putea admira zile întregi bogăţia colecţiei de antichităţi, totuşi curiozitatea ne atrage să vedem cât mai repede colecţia celebră a obiectelor găsite în mormântul lui Tut-Ankh-Amon. Abia ne ţinem răsuflarea ridicând scările şi îndreptându-ne înspre secţiunea de aur a faraonului. O bună parte de sus a muzeului e ocupată numai de această comoară. Nu ştii ce să admiri mai mult, bogăţia în aur, sau arta fină a lucrului.

Ar fi greu de făcut un inventar al aurului cizelat al faraonului. Se zice că cel mai frumos obiect este sicriul în aur masiv, lucrat cu o fineţe uimitoare. Masca, care acoperă capul mumiei, este tot în aur, şi are o înfăţişare de care s'ar amoreza chiar femeile de azi. Un coridor din muzeu e ocupat numai cu sarcofagiile în lemn aurit (vreo patru la număr) care veneau aşezate deasupra mumiei. Există o sală numai cu bijuterii, neîntrecute în valoare şi execuţie nici chiar de bijuteriile moderne. O galerie lungă din muzeu e plină numai cu mobile, mai toate în aur masiv. Alături sunt hainele faraonului. Intre ele sunt sandale şi mănuşi de aur. Dacă cineva admiră arta Egiptului prin colosul ei (Piramidele şi templele dela sud) apoi în arta obiectelor găsite în mormântul lui Tut-Ankh-Amon trebue să admire fineţea execuţiei şi bogăţia necalculabilă a obiectelor.

La urma urmei ai putea să te duci la Cairo fără să vezi piramidele, fiindcă ţi le mai poţi închipui, însă ar fi imposibil să treci prin Cairo fără să vezi obiectele găsite în mormântul lui Tut-Ankh-Amon.

La plecarea din Egipt amicul nostru egiptean ne-a adus la otel un voluminos snop de trestie de zahăr, la fel cu cel pe care îl văzusem în trenul Cairo-Luxor. Bine înţeles că n'am putut lua în bagaj decât puţine trestii, pe care în loc să le consumăm pe vapor, cum ar fi făcut un Egiptean, le-am adus în Iaşi. Am plantat câteva din ele şi azi, când scriu aceste rânduri, am în faţa mea o trestie de zahăr înverzită, prin care văd tot Egiptul plin de verdeaţă.

DOCTOR G. T.

Greerul şi furnica

— Fabulă —

a la maniere de....

O furnică
mică, mică
a 'ntâlnit un greer mic
şi l-a îndemnat să-i cânte,
dar să-i cânte pe nimic...
Greerul, berbant din fire,
a întins un piciorus,
şi-a făcut din el arcuş
şi-a 'nceput un „Lied” subţire:
cri... cri... cri...
cri... cri... cri...
ce ar fi de m'ai iubi?

Şi, în fiecare seară,
i-a cântat aşa—o vară—
despre codrii şi câmpie;
despre flori de iasomie,
despre fluturi azurii
cri... cri... cri...
până vara se sfârşi.

Intr'o seară
funerară,
când frunzişul trist muri,
lui furnica-i glăsui:
„Cri-cri-cri”, nu te iubesc,
însă pentru că-ţi sunt dragă
şi-ai cântat o vară 'ntreagă
vreau acum
să-ţi mulţumesc:
Cum eşti mic şi fără rost,
am să-ţi dau eu adăpost.

Insă greerul păli...

. . . .

Noaptea'n câmp cădea tăcută,
iarba se'ndoia de vânt,
şi, o floare de cucută
zăcea frântă la pământ...
Cri... cri... cri...
greerul eşi tiptil
şi porni....
nici el nu ştie....
cu mantaua lui surie
şi cu mersul de copil.

Şi-a 'nceput o ploaie deasă
rece şi cu picuri mici,
ca o ploaie de urzici
(mâţa să n'o scoţi din casă)...
şi-a plouat aşa o noapte
şi-a plouat aşa o zi....
şi-a plouat o săptămână,
greer viu să nu rămână.

. . . .

Ceru-apoi se limpezi
însă micul „cri-cri-cri”
zăcea ţapăn în ţărână...
Morala: „A fost mândru şi-a murit”
Şi... povestea s'a sfârşit.

ANIŞOARA ODEANU

CARNET BURLESC

Match de hockey!

N o r e i

Mărturisesc din capul locului: mi-este cu totul imposibil să joc hockey, fiindcă nu ştiu să pronunţ englezeşte, apoi mă întreb cum se face că odată paleta plecată pe luciul gheţei, mai poţi avea speranţa s'o găseşti?.. Unde o fi oare? la dreapta sau la stânga? în faţă sau în spate? în cer sau pe pământ? în lumea aceasta sau în lumea de pe celălalt tărâm? Apoi nu mă amuză deloc să mă amuz; îmi place mult mai bine să nu fac nimic.

Şi mai este încă ceva: nu ştiu să patinez... Dar aceasta n'are aşa de mare importanţă. Totuşi, acum câteva zile, nişte prieteni m'au dus la un match de hockey: Ungaria-România. Deci: Ura pentru hockey!

In faţa patinoarului Oteteleşeanu maşinile vin şi se duc, descărcând mulţime de inşi. Un şir lung de tineri, cu patinele atârnate după gât, se îndeasă la „cassa” de bilete. Vorbesc, strâng mâni, se interpelează...

Imobilele care împrejmuiesc patinoarul au ferestrele împodobite cu locatari provizorii, de spectatori benevoli...

La intrare, flutură drapele tricolore: două roş-alb-verde, şi două roş-galben-albastru, anemice, care abia fâlfâie, cu greutate, înainte de a cădea obosite de toată mătasa lor grea...

E doar un match internaţional: urmaşii lui Arpad au venit să se măsoare cu strănepoţii lui Traian şi Decebal. Nu, cum credeţi poate, pentru Ardeal, pe care-l tot cer Ungurii — ci pentru o simplă bucată de cauciuc: paleta.

Şi dacă aţi şti ce-i această paletă! Când am avut-o odată în mână, îmi veni ideia să văd ce are înăuntru: ciment? un curent de aer? un resort? Cu nasul aplecat deasupra-i, cu ochii atenţi, înarmat cu un briceag, am isbutit să înlătur partea de deasupra. Apoi, după ce am făcut mai multe inciziuni, jur-împrejur, am ajuns s'o tai în două bucăţi, fiecare sărind de-oparte şi de-alta, amândouă goale de conţinutul lor şi eu scosei un ţipăt de oroare! Căci ceiace îmi rămase în mână era o bucată de cauciuc moale, vâscos şi negru! După ce făcui această constatare, mă dusei să mă plimb. Dar prietenul meu mă opri, scandalizat:

— Iată-te acum mulţumit că prin isprava ta fără rost ne-ai împiedecat să mai jucăm! Ii replicai grav: N'am făcut o ispravă fără rost. Am cedat unei nevoi imperioase de documentare psihanalitică, şi eu numesc aceasta conştiinţă profesională. Am plecat foarte demn, pentru a nu reveni decât la acest match.

*

Mica pistă de ghiaţă — mică cât batista unei fecioare — e de pe acum năpădită de grămezi de spectatori de toate vârstele, de toate sexele, de toate taliile, mai mult sau mai puţin deghizaţi de pull-owerele, sweaterele groase de lână, de bonetele tricotate cu pompoane enorme, de demi-paltoanele largi englezeşti.

Sunt aci toate micile domnişoare, pe care le întâlneşti, Duminică, vara, plimbându-se la Şosea sau Cişmigiu, şi care strigă şi ţipă, ţipă şi strigă, mai mult ca niciodată...

Domnii sunt, în majoritate, de-o vârstă foarte tânără. Ei arborează insigne variate, a căror semnificaţie e foarte misterioasă, dar care lor le apare ca un semn foarte important de eleganţă.

Fiindcă mai e timp şi echipele n'au apărut încă pe teren, mulţi dintre spectatori au năvălit pe ghiaţă.

Totul alunecă, trece, fuge, apare, dispare ca să revie în mod metodic, ca şi micile personagii de lemn ale unui vechiu orologiu... E ca un vârtej multicolor care îţi uluieşte ochii, şi urechile uită să se mai supere de sgomotul odios de foarfeci date la ascuţit, pe care îl fac zecile de patine ce-şi croiesc drumul pe ghiaţă. Un domn bătrân, cu un „melon” în cap, se cramponează la braţul unui profesor, ca să meargă cu nişte paşi drepţi şi rigizi de astmatic, ridicându-şi cu grije patinele, una după alta, caşi cum ar căuta să-şi deslipească picioarele depe un asfalt proaspăt pus...

Dar fluerul a pus capăt acestei orgii de colori şi sunete: începe matchul.

Ungurii şi-au făcut intrarea... Şi acum lumea aplaudă intrarea „a lor noştri”....

Patinoarul străluceşte sub un soare obosit parcă de atâta aşteptare....

Deasupra tabelei de afişaj, virgină încă — flutură drapelele celor două naţiuni. Lumea s'a îmbulzit în jurul barelor de lemn, care înconjoară terenul.

E calmă de-ocamdată. Prin mulţimea bucureştenilor, ungurii, adevărate colonii, au format insule răzleţe.

Barele de lemn sunt frânte aproape de mâni, de picioare, de feţe. Suntem puţin stingheriţi. Primim pentru prima dată pe unguri, pe ghiaţă...

— Ii vom bate! şopteşte mulţimea.

— Săracii! spune un orădean, care îşi plăteşte acest minut, printr'o noapte pierdută în tren şi ai cărui ochi senini şi parcă siguri de-o victorie apropiată, se odihnesc pe unul din jucătorii noştri, ce stă în poziţie de drepţi: 1 m. 76, 84 kilograme, cu umerii largi şi cu pieptul plin de stema ţării.

— Ii batem, îi batem! aud din nou lângă mine. Dar n'a fost tocmai aşa!

Cei doi căpitani înaintează încet, cu mânile pline de un steguleţ tricolor, urmaţi de echipele respective şi-şi întind mânile frăţeşte. Drapelul unguresc îşi desfăşoară acum în vântul glacial, deasupra coşurilor fumegânde ale caselor, culorile, în aclamaţia uriaşe care cade şi se întinde în imensul vuet al mulţimii încordate.

Apoi, un discurs care, pare-se, a fost ţinut şi considerat, de cei ce-au vorbit, drept evenimentul cel mai important al matchului.

Şi apoi matchul. Ar trebui pana măiastră a lui Montherlant pentru a da acestui „Weckend” internaţional toată măsura, toată măreţia-i ascunsă. Pasele Ungurilor sunt precise, jocul lor ordonat şi rapid. Dar Românii aleargă cu disperare, scoţând mici jerbe de zăpadă din patinele lor, crosele fug, se încrucişează, portarul e dibaci ca o maimuţă dresată. Şi pauză. Scorul e virgin. Echipa română e aclamată. Lumea e veselă! Optimiştii întrevăd o victorie, dar pesimiştii vorbesc de restul matchului. Şi cum au picioarele îngheţate, se discută sărind când pe un picior, când pe altul.

Dar iată-i din nou. Jocul continuă. Dar cum se poate înţelege o asemenea bucurie a ochilor?

Amatorul pasionat, — nu sunt eu acela, — îndrăgostit de hockey, cred că ar refuza zece matchuri bune, pentru un aşa spectacol, cum un aficionada ar uita trei curse de tauri bune, pentru gestul unui mare torero.

Ungaria a învins cu 3—1. Intristat, drapelul românesc, nu-şi arată decât galbenul său. Dar publicul, frământat ca o mare neliniştită, aclamă pe învinşi şi, politicos, pe învingători, în timp ce seara îşi întinde crepurile negre peste doliul înfrângerii române.

PAUL B. MARIAN

Laurenţiu Stan — Portret

Scrisorile de dragoste ale lui Strindberg

August Strindberg s'a născut la 23 Ianuarie 1849 la Stockholm, ca fiu al unui comisar de vapor şi al unei slujnice. El a avut o copilărie frământată şi dureroasă, pe care a descris-o cu o asprime neînduplecată în prima sa carte autobiografică, intitulată semnificativ: „Fiul unei slujnice”. In ultima sa carte de confesiune „Stingher”, se află următoarele rânduri: „Experienţa m'a învăţat că, aşa cum te-ai născut, rămâi aproape neschimbat toată viaţa ta”. Scrise fără şovăire, aceste confesiuni au ţâşnit din nevoia de a se divulga pe sine şi de a învinui pe alţii, din ură şi dintr'un înnăbuşit simţimânt de răzbunare.

Fire impetuoasă, dar sinceră până la fanatism, ambiguitatea destinelor şi veşnica pândă a oamenilor care se luptă i-au înveninat sufletul şi i l-au mistuit, dând naştere misoginismului său. Dacă bărbatul e rău, femeia e cu mult mai rea; căci e vicleană şi neşovăelnică, luptând pe viaţă şi pe moarte. Tactica ei e josnică, fantazia ei e numai de natură sexuală, iar linguşirea felină o face invincibilă. Femeia, ca atare, stânjeneşte libertatea de fapt a bărbatului. Aceste premize erau deci sortite să facă din îndărătnicul şi orgoliosul scriitor un „vrăjmaş al feminităţii, care te precipită tot mai afund”.

STRINDBERG

Şi în celelalte scrieri autobiografice, ca „Spovedaniile unui smintit”, „Infernul” şi „Legende”, femeia e situată pe primul plan. Ea e cauza tuturor nenorocirilor, dar totodată e stimulentul mai puternic al evoluţiei, polul contrar creator de energie, focul clarificator.

In „Soţia cavalerului Bengt” — prima piesă a lui Strindberg, care are ca temă femeia — soţii şi-au imaginat căsnicia prea trandafiriu. N'au ştiut că şi căsnicia cunoaşte fenomenul plictiselii, pentrucă durează prea mult. Numai că aci intervine un factor împăciuitor: copiii!

Dar s'a ivit un eveniment. A apărut „Nora” lui Ibsen. Această piesă a însemnat pentru Strindberg semnalul unei lupte crâncene, a unei lupte fără de sfârşit. La Paris fiind, el scrie în 1883 sălbatecile şi scânteietoarele nuvele „Căsnicii”. Gândul unei reconcilieri îl părăseşte complet. El ajunge la concluzia fermă că între bărbat şi soţie se dă o luptă pe viaţă şi pe moarte, că unul trebue să învingă, iar celălalt trebue să cadă înfrânt. Dramele clasice isvorîte din această ură pătimaşă împotriva femeii sunt cuprinse în ciclul: „Tatăl”, „Camarazi”, „Dansul morţii”, „Domnişoara Julia”, „Paria”, „Samum”, „Jocul cu focul” şi altele câteva.

*

Când s'a căsătorit pentru prima dată, cu artista Siri von Essen, Strindberg avea numai 24 de ani. In 1893 el s'a căsătorit pentru a doua oară cu tânăra vieneză Frieda Uhl, de care a divorţat foarte curând, pentru a se recăsători cu artista Harriete Bosse. Dar şi această căsătorie avu acelaş epilog: divorţul.

Pare paradoxal — cu toate astea, misoginul Strindberg a cunoscut clipe de profundă iubire şi de sinceră admiraţie faţă de sexul frumos, căruia îi declarase un războî nemilos, din pricina urei sale neîmpăcate. Aceste explozii, poate de foc bengal, se oglindesc cu deosebire în cele câteva scrisori publicate recent de Frieda Uhl, în primul ei volum de amintiri.

Reproducem, după „Neues Wiener Journal”, lămuririle şi scrisorile de mai jos, extrase din amintitul volum.

Frieda Uhl era fiica unui consilier de stat austriac, care avea totodată calitatea de redactor-şef al ziarului „Wiener-Zeilung”. Tânără, lipsită de experienţă, ea s'a dus pentru câtva timp la Berlin, unde la începutul anului 1893 l-a cunoscut pe Strindberg. Acesta a rămas entuziasmat de tânăra fată. Frieda Uhl vru să plece la München şi atunci Strindberg îi scrie:

„Dragă domnişoară, e adevărat că vrei să pleci Miercuri? Şi fără să-ţi iei rămas bun? Ce mă fac eu fără d-ta? Nu-mi rămâne altceva decât să te urmez Sâmbăta viitoare. Azi mă simt indispus şi-mi reproşez seara de eri, pe care am irosit-o fără rost. Permite-mi să te 'ntâlnesc mâne, la muzeu, sub arcade sau în parc. Ard de dorinţa să vorbesc cu d-ta foarte serios, între patru ochi. Socot că-ţi datorez încă o seamă de răspunsuri şi de mici explicaţii. Aş dori să rătăcesc la infinit alături de d-ta, sub copaci, pe ţărmul mării, peste munţi şi peste văi. E o nebunie? Te-am obosit? Ţi-e teamă ca sufletul dumitale să se contopească cu sufletul meu? Crezi că am să te mănânc ca un canibal? Iţi dai seama că nu pot să rămân mai departe legat de iluziile dragi, de divina minciună, care ne fericeşte mai mult decât cel mai sublim adevăr? Imi pasă oare de toate astea? Poate! Trimite-mi, te rog, o vorbă, August Strindberg”.

La 2 Martie 1893 îi scrie:

„Dragă prietenă! In clipa în care pozez — de altfel pentru ultimul meu portret la Berlin— nu-mi pot alunga altfel timpul acesta chinuitor, decât scriindu-ţi d-tale. Inainte de toate ţin să-ţi mulţumesc de mii de ori pentru încântătoarea seară de eri. Nu-s oare un elev ascultător pornit pe calea virtuţii? Datorită influenţei d-tale n'am mai păcătuit în timpul ultimelor patru zile — (E vorba despre nopţile chefuite „La purcelul negru” unde Strindberg se întâlnea cu Richard Dehmel, Max Dauthendey, Edward Munch şi alţii) — aşa că azi mă simt complet refăcut. Ceiace mă preocupă şi mă îngrijorează la această oră de reculegere şi de fericire e teama că te pierd. Mă rezem de braţul d-tale cu toată încrederea bolnavului; dacă mă laşi din nou stingher în vâltoarea străzii, aşa cum m'ai găsit, voi cădea iremediabil”.

In ziua următoare el îi scrie din nou:

„Dragă şi scumpă prietenă! Mi-am uitat sufletul la d-ta şi d-ta fugi cu el, aşa că rătăcesc acum asemeni unui strigoi. Iţi vorbesc serios şi-ţi jur pe viaţa mea: Dacă te-ai jucat cu mine, atunci prefer să mor. Nu-ţi fac reproşuri. Eşti răzbunată şi pe bună-dreptate. Mor, dar azi te mai binecuvintez. Nu ţi-am cerut să mă iubeşti d-ta pe mine, ci să-mi îngădui să te iubesc eu pe d-ta. Ţi-am cerut prea mult? Permite-mi să te 'ntâlnesc astăseară, altminteri înebunesc. Aş prefera să ne 'ntâlnim la d-ta sau „La purceluş” sau alt-undeva, departe spre Vest. Sunt acasă şi aştept, aştept, aştept”.

In aceiaşi zi Strindberg îi expediază Friedei Uhl următoarea scrisoare-expres:

„Dragă, bună, frumoasă, tânără şi cuminte prietenă! Dacă pleci chiar azi, atunci mor. După toate câte am pătimit de când te-am întâlnit, nu mai pot să rămân aci nici măcar o singură zi. Din păcate aseară a venit prietenul meu Drachmann; dar vom trage împreună un chef cu muzică, entuziasm, cântec şi zarvă. Vai, Doamne, ce

(Continuare în pag. VI-a)

bine am început aseară: O ceașcă de șocolată și cu un pahar de bere și apoi, apoi... Așa dar, în astă- seară. Sunt gata să te întovărășesc la München, în iad sau oriunde vei voi. Dar mai întâi de toate te implor, tânără și frumoasă prietenă, să-mi trimiți o scrisoare-expres. Nenorocitul d-tale adorator și prieten August Strindberg".

Totuși, Strindberg nu a întovărășit-o la München, ci a lăsat-o să plece singură. La 11 Martie el îi scrie:

„Dragă, bună, frumoasă și răutăcioasă ființă mică. Ce faci la München? Vino înapoi să punem capăt frământărilor, logodindu-ne. Vom schimba inelele, vom face vizite și gata logodna. Dacă ți-e teamă de căsnicie, atunci vom aștepta și ne vom cerceta. O logodnă nu înseamnă o legătură de veci. Ți-e dor de mine, nu-i așa? Și ți-e teamă că totul n'a fost decât un vis! Nu e vis, ci un adevăr simplu, că te iubesc, te iubesc, te iubesc! Vei avea în mine un bărbat care te iubește și pe care nu trebue să-l disprețuiești! Un soț care-ți va fi credincios — cu sau fără voia lui — pentrucă ești atât de tânără și de frumoasă și de înțeleaptă și de nebunatică. Da! Toate nebuniile tale îmi sunt dragi. Când minți, minți cum numai un poet ca mine poate minți; și atunci mi-ești dragă pentru gura ta frumoasă și pentru dințișorii tăi atât de albi. Când ești supărată, mi-ești dragă pentrucă ochii tăi profunzi revarsă flacări. Și mi-ești dragă, când ești nesuferit de cuminte și de sgârcită; căci din pricina mea scrii urâcioasele tale scrisori de afaceri! Deaceea: vino înapoi! Dacă vrei să locuești în Vest, voi locui și eu acolo. Și voi munci și te voi iubi până te voi scoate din minți de atâta dragoste. Așa. Acum le știi toate! Noapte bună, copila mea! Al tău, August Strindberg".

Inainte de săvârșirea logodnei, Strindberg îi scrie Friedei Uhl:

„Soarta noastră e în mânile tale. Te întreb: Vrei să fiu soțul tău? Cred că nu comit vre-o nedreptate punându-ți această întrebare. Dacă îmi vei răspunde: nu! atunci ai avut cinstea că August Strindberg a vrut să te ia de nevastă, și ai să poți spune: El m'a vrut, dar eu l-am refuzat. Asta îți va asigura un loc în istoria literaturii.

— „Iți foarte mulțumesc pentru acest loc — idiotule!" — îi răspunse ea.

Logodna avu loc.

„Draga mea logodnică, — îi scrie el, — ce e cu dragostea mea, cu tânăra mea dragoste, pe care o iubesc așa cum te iubesc pe tine. O scrisoare pe săptămână nu înseamnă mult pentru tine. O scrisoare pe săptămână nu înseamnă mult pentru un canibal ca mine. Sunt înfometat după tine; sunt însetat de dorul tău; simt că mor fără tine. Dece această tăcere? M'ai uitat? Te-ai și deșteptat din lumea visului tău? Mi-e teamă. Stop, mi-a năzărit o ideie: poate că n'ai primit scrisorile mele. Una, ba chiar două pe zi, adresate Burgstrasse 18. Fă ca directorul poștei să fie arestat și spune-i că-l blestem, de-o fi așa. Logodnicul tău zmintit, August".

Puțin după aceia, Frieda Uhl și August Strindberg s'au căsătorit la Helgoland.

A. B.

Singura soluție...

Poșta-Redacției

Pentru tot ce privește redacția — a se adresa d-lui M. Sevastos numai Joi, Vineri și Sâmbătă 6—7.

Cereți la toate librăriile ultimele noutăți literare

„Femei în Dragoste"
de D. H. LAWRENCE
autorul romanului de mare succes
„Amantul Doamnei Chatterley"
Noul roman este o analiză psihologică de ciudate întâmplări petrecute între oameni cari se iubesc, se urăsc și se ucid.

„Camaradele"
de VICTOR MARGUERITTE
Autorul romanului „LA GARCONNE", ne prezintă în noul său roman tinerele generații cărora li se pun cele mai turburătoare probleme

„Mi se pare că..."
de H. ST. STREITMANN
Volum de incisive esseuri, privind morala, politica, literatura și tot ce atinge domeniul intelectualității.

„A doua viață a lui Șerban Varu"
de LUCA GHEORGHIADE
Epopee rustică și plină de savoare a legăturii erotice dintre un om de lume și o țigancă nomadă.

SUB TIPAR:
AL DOILEA AMANT AL D-nei CHATTERLEY
Roman de CLIFFORD MOORE
PENTR'UN PETEC DE NEGREAȚA
de N. D. COCEA
„Paralizie Progresivă"
Roman de DAMIAN STANOIU
„Femeia bine plătită"
de JOSE CARRETERO
Roman, traducere din limba spaniolă.
EDITURA „UNIVERSALA" ALCALAY & Co

CRONICA FEMININA

După dorință

Dacă prin vreo grație divină, ni s'ar permite, ajunși aproape de sfârșit, să trăim încă odată o anume epocă din viață, după dorință, pe care ne-o amintim mai plăcută, sau mai plină, nu știu de se vor afla mulți care să găsească problema ușoară și să se hotărască repede.

Se suspină adesea: vârsta fermecată a copilăriei, adorabila adolescență, maturitatea conștientă și atot puternică. Regretele și încântările merg fără ezitare spre ceeace *a fost*, mai ales fiindcă *nu mai poate fi*.

Să reîncepem? Mărinimia near dezorienta. Rămânând „cu mintea de acum", ne-am hotărî mai lesne. Dar, liberi de orice amintire și experiență... care epocă, și este vreuna care merită să o retrăim.

Viețile tuturor sunt trasate inegal, partituri nerevizuite, unde nici un pasagiu nu-i scutit de nota stridentă sau insuficientă care-i strică iremediabil frumusețea.

Copilăria nu-i numai jocul, basmele cu zâne, răsfățul părintesc, drăgălășenia și inocența regăsite, mai sunt constrângerile de care sufere, uneori crâncen, mica ființă primitivă care sburdă în orice copil până isbutim a-l civiliza.

Adolescența e adorabilă... de privit. Cel care a calificat-o „vârstă ingrată" a fost desigur el însuși, adolescentul, apăsat de vârsta aceasta ciuntă, cu brațe întinse în care nu poți cuprinde deocamdată nimic, cu aspirații divine ținute în frâu de amănuntele terestre. Vârsta vieții știută pe jumătate, când erorile înfloresc sublime, și viața tabără să le scuture atât de aspru încât adesea trece pe adolescent deadreptul în maturitate, furându-i tinerețea.

Argumentele împotriva epocii mature ar lupta mai greu cu celelalte. O situație câștigată, căminul întemeiat, viitorul sigur... Maturitatea este probabil vârsta cea fericită... pentru bărbați.

Femeia, în anii aceștia care au trecut de treizeci, contemplă cum se depărtează de ea jumătate din fericirea vieții, aceea pe care o conține și o dă simplul fapt de a fi tânără și frumoasă. Renumele, averea, medaliile, dacă vin, compensează slab această pierdere.

E drept că în zilele noastre, *femeia* trăește ceva mai mult ca pe vremea când Balzac fixa apogeul, deci declinul, pentru „La femme de trente ans".

La douăzeci și cinci de ani, o fată nemăritată nu se gândește azi la călugărie și nici nu se devotează să-și crească nepoții cu siguranța unui viitor în orice caz, deșert. Tradiția coafării sfintei Caterina o sărbătoresc în ultimul timp fetele franceze de douăzeci și cinci de ani cu ironie și cu veselia fără grijă a începerilor.

Căci, la douăzeci și cinci de ani, fata de azi abia începe să se gândească serios la măritiș și la dragoste. Până atunci, studiile, grija carierei, ambiții de alt ordin i-au prins viața, iar dacă ele i-au înfrânat, cum e de crezut, exaltarea vârstei, nu-i, după cum se constată pe urmă, o pierdere, ci numai o amânare în timp.

Tinerețea amorului se întâlnește azi și la patruzeci de ani, chiar dacă aceste patru decade nu s'au mai ostenit să-și vopsească părul. O doamnă tunsă și sură, îmbrăcată după ultima modă și înamorată cu toate drăgălășeniile tradiționale, nu mai e ridiculă ca în literatura și deci în realitatea de acum douăzeci de ani.

Din potrivă, literatura și în urma ei, ca totdeauna, viața au statornicit fără nici o intenție grotescă tipul acesta mai puțin fraged de eroină amoroasă.

„Femeia începe să fie frumoasă abia la treizeci și opt de ani. Atunci abia, personalitatea ei s'a fixat, trăsăturile sunt bine marcate, sunt ale ei proprii, și ea nu mai seamănă cu alta. O femeie e frumoasă când nu seamănă cu nici una alta și aceasta se întâmplă abia spre patruzeci de ani".

Dacă ceeace scrie mai sus romancierul nu-i totdeauna adevărat, e totdeauna încurajator. Și mai e încă semnificativ. De îndată ce se vorbește de personalitate, frumusețea a rămas îndărătul ei. Idealul modern ar tinde deci spre o femeie interesantă mai mult decât spre una frumoasă. Pentru intelectualii repede blazați, ca și pentru modernele intelectuale muncitoare care nu au timpul Popeei și al Ninonei de Lenclos ca să-și întreție sau să-și compue o frumusețe, formula vine la timp.

ALICE GABRIELESCU

Obsesie

Prietenul meu mergea lângă mine. Nu prea aveam ce să ne spunem. Și cum în asemenea împrejurări, omul de bun simț are ocazia să tacă, și eu și prietinul meu tăceam. Pășiam alături pe stradă și limba ne era mută.

Deodată însă, bag seama că buzele amicului încep să se frământe, la început mai discret, dar în cele din urmă destul de vizibil. „Ce să fie"? — m'am întrebat cu neliniște.

Tovarășul meu de promenadă își însoțea pașii cu denumirea fiecărui pas. Adică pășind cu stângul, murmura:

— Stâng!....

Când apoi venea rândul piciorului drept, zicea:

— Drept!....

Iar în a treia fază, lăsa să treacă și stângul și dreptul, mulțămindu-se numai să umple de ecouri denumirea piciorului cu care a pornit întâi. Adică murmura:

— Stânguu!....

Apoi o lua dela început, cași cântecul francez: *si mon histoire vous emmerde, merde, merde, afin de vous emmerder on va la recommencer!*

A mers așa o bună bucată de vreme, spre marea mea neliniște. Când însfârșit, mi-am adus aminte și, plesnindu-mă cu palma pe frunte, mi-am explicat:

— Așa e.. că tu abia te-ai „liberat!"

Intr'adevăr, erau numai câteva zile de când prietenul meu își încheiase stagiul militar la un regiment de pifani.

— Ce vrei, dragă? obișnuința! — se scuză amicul, trezit de observația mea ca dintr'un vis zăpăcit și fiindu-i oarecum rușine că a fost surprins.

Il liniștii, zicându-i că și eu, când nu aveam ce face și mi-era capul gol de gânduri, mergeam pe stradă cu singura preocupare: să număr pietrele dela bordura trotuarului. Așa că nu e rușine.

Cum observai însă că amicul nu-și revenea încă — de oarece socotia că nu purtarea mea putea fi scuză pentru rușinoasa lui purtare, — căutai un argument în plus:

— Fii pe pace, dragă — îi zisei. Să vezi într'un an-doi cum au să meargă în pas ostășesc, comandându-și singuri: stâng, drept, stânguu... toți liceenii și studenții...

Făceam aluzie, cum își închipue și cititorul, la educația preregimentară care va fi instituită chiar anul acesta în toate școlile și universitățile din țară.

Amicul înțelese aluzia și, în timp ce el zâmbea, eu adăugai:

—Așa că tu nu ești decât un precursor.

Venind vorba despre educația preregimentară și, neavând alt subiect de vorbă, începurăm s'o discutăm:

—Dece oare — mă întrebă amicul — se mai ia și măsura asta?

— Nu vezi că tineretul nostru e lipsit de disciplină și că i s'a dus pofta de învățătură?

— Și oare cu „stâng, drept, stânguu"... are să-și revină?

— In disperare de cauză, nu-i rău că se încearcă și așa ceva.

— Bine, dar dacă tineretul nu se ține de carte, nu există și alte mijloace?

— Unde să le găsești?

— Eu aș da o idee: să se facă așa ceva ca un fel de închidere a școlilor, până le-o reveni pofta de învățătură. Tot așa, când nu te îmbulzește clientela, oare nu închizi prăvălia?

— Bine, bine, dar ce te faci cu cultura țării?

—Crezi că ținând școlile deschise și silind tinerii să învețe, ai salvat-o? După opinia mea, ar trebui desființată din viața publică tocmai comanda: „stâng, drept, stânguu".... Pentrucă, vezi dumneata, a ajuns o obsesie pentru toate vârstele. De pildă, în politică. Cine nu știe că trebue să fii ori de stânga ori de dreapta? Această obsesie a fost comunicată, poate fără voie, dar oricum comunicată pretimpuriu tineretului care mai întâi ar fi trebuit să învețe scrisul și mai ales cititul. Nu vezi dumneata că trăim sub zodia, cu molipsiri fatale, a stângului și dreptului? Cum să salvezi sufletul fraged al tinerimii?

—Nu înțeleg ce vrei să spui. Adică pretinzi că în politică nu trebue să ai o atitudine precisă?

Aici, amicul se alarmă:

— Vai de mine! cum? cine a spus asta? Ba trebue să ai o atitudine cum nu se poate mai hotărâtă. Și eu aș spune ce atitudine anume, dar mi-e frică. După mine însă, atitudinea aceasta trebue luată mai târziu, după ce ai putut căpăta o cultură generală și mai ales putința de alegere a atitudinii.

— Păi bine, pentru asta vom avea educația preregimentară!

Cum în mintea mea, acest argument era sdrobitor, mă considerai ofensat, când amicul meu dădu din umeri (gest ironic care însemna că se preface dezarmat) și când zise:

— Ești dulce!....

Tăcurăm din nou.

Dimineața în care ne plimblam era încununată de un cer limpede. Zăpada, albă, sclipia. Frigul era domol și ușure înviorător.

Incepeam să mă gândesc la altceva, la câte toate și uitasem aproape discuția de mai 'nainte. Dar iată că amicul meu, din nou distrat, reîncepu să murmure:

— Stâng, drept, stânguu...

Apoi, trezindu-se singur, își scutură spinarea, zicând, de data sta nu rușinat, ci îngrozit:

— Brr!... a dracului obsesie!

LASCAR SEBASTIAN

Metagnomie

Analize

Inferiority Complex. — Starea de deprimare care vă apasă se datorește inaptitudinii dvs. de a vă adapta la exigențele vieții exterioare. Cauza imediată a acestei deprimări — o deziluzie de ordin sentimental, îmbinată cu o conjunctură financiară defavorabilă — a însemnat doară prilejul de declanșare a inaptitudinii acesteia. Iar pricinile mai adânci ale deficienței de care suferă simțul dvs. pentru realitatea pozitivă stau în exagerata tendință către izolare, pe care ați manifestat-o întotdeauna. Disciplinați-vă progresiv, căutând să vă stăpâniți atât timiditatea, cât și impresionabilitatea. Creați-vă o preocupare sănătoasă, rodnică. Evitați singurătatea. Schimbați mediul.

ARH. — In niciun caz să nu faceți acum pasul la care vă gândiți. In primul rând pentrucă actualmente situația dvs. prezintă — împotriva aparențelor — o oarecare instabilitate, care va face să intervină, prin surprindere, unele schimbări radicale în existența dvs. Și în al doilea rând pentrucă firea dvs., prea independentă, egocentrică, autoritară și impulsivă este în completă dezarmonie cu temperamentul persoanei de care intenționați să vă legați viața. Prin urmare: amânați.

Țiganul adorat. — Nervi sensibili, iritați, agitați. Impulsivitate. Nerăbdare. O stare continuă de tensiune interioară. Temperament vital, înzestrat cu o sensualitate puternică. Insă o viață sexuală dezordonată. Voința nedisciplinată, inegală. Din aceste motive: deși inteligența e bine formată, puterea de acțiune ordonată și de realizare e redusă. Una din cauzele nemulțumirii dvs. este și dizarmonia dintre aptitudinile dvs. firești și activitatea pe care o desfășurați. Premeditați deci, pe cât este posibil. Sunteți în preajma unei grave erori de ordin sufletesc. E nevoie de multă prudență, și de o justă cântărire a lucrurilor.

Ion Freamăt.— Gândire lentă, dar sigură, profundă. Spirit meditativ. Voința neformată, însă aspirații puternice, multiple, care trezesc ambiția până la chin. Conflict între intenții și neputința de a le realiza. Egocentrism. Tenacitate. Uneori asprime. Alteori violență. Totuși sensibilitate și bunătate. Deprimarea dvs. e mai profundă decât voiți să v'o mărturisiți, și izvorăște dintr'o singurătate sufletească cu care nu vă împăcați.

F. R. M.-Focșani. — Temperament impulsiv. Incredere în sine. Egoism. Interese materiale. Spirit independent. Lipsă de demnitate. Sensualitate. O viață sexuală anormală. Agitație. Nesinceritate.

M.

P. S. în cuprinsul acestei rubrici cititorii pot obține în mod absolut gratuit o *analiză metagnomică sumară, numai dacă solicită* o asemenea analiză *dintr'o reală necesitate de viață.*

Pentru aceasta sunt suficiente câteva rânduri scrise firesc, indiferent copiate sau nu, cu creionul sau cerneală, etc. Pentru mai multă preciziune în răspunsuri să se indice data exactă a nașterii, pe stil nou (ziua, luna, anul — dacă e posibil și ora).

Eventual să se asocieze și o fotografie, pe care ne obligăm s'o restituim la cerere.

Scrisorile trebuie să fie însoțite de *trei cupoane.* succesive de tipul celui de mai jos.

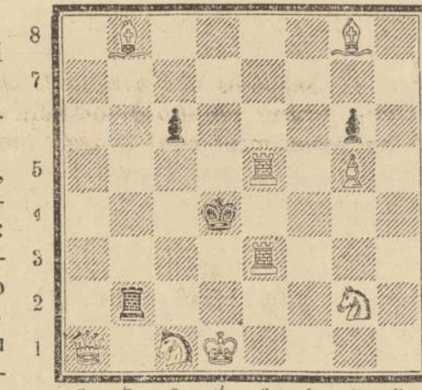
Adeverul Literar
CUPON No. 7
Metagnomie

A apărut:
Aventurile din Strada Grădinilor
ROMAN
de M. SEVASTOS
ED. ADEVERUL LEI 60

Cronica Șahului

PROBLEMA No. 686

de **S. Herland**, București
(inedită)

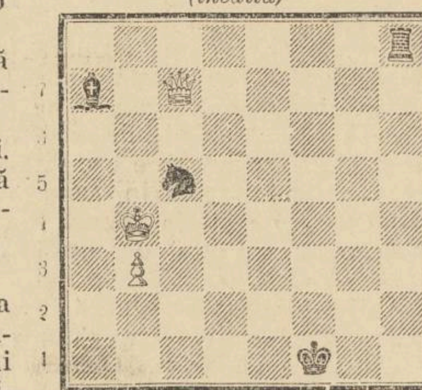

9 + 4 = 13

Mat invers în 5 mutări.

PROBLEMA No. 687

de **A. Gross**, Hațeg.
(inedită)

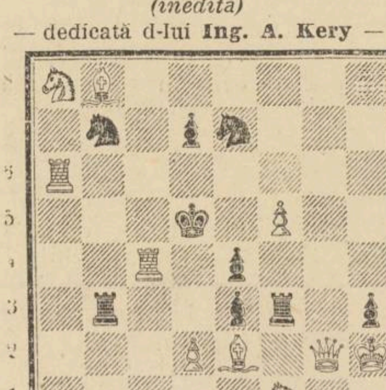

3 + 4 = 7

Mat maximal invers în 3 mutări.

PROBLEMA No. 688

de **P. Leibovici**, Iași.
(inedită)
— dedicată d-lui **Ing. A. Kery** —

10 + 9 = 19

Mat în 2 mutări.

PARTIDA No. 175

Jucată la Bscurești, în Campionatul național de șah în Ianuarie 1934.

ALB : E. Negruțac.
NEGRU : Al. Tyroler.

Gambitul Damei

1. d2—d4, é7—é6 ; 2. c2—c4, Cg8—f6; 3. Cb1—c3, d7—d5; 4. Nc1—g5, Cb8—d7; 5. é2—é3, Nf8—é7; 6. Cg1—f3, 0—0; 7. Ta1—c1, a7—a6; 8. Nf1—d3, d5×c4; 9. Nd3×c4, b7—b5; 10. Nc4—d3, c7—c5; 11. 0—0, Nc8—b7; 12. Nd3—b1, Ta8—c8; cred că ar fi fost mai bine N×f3, căci ar fi avut ca urmare ca alb să-și slăbească poziția regelui sau să rămâie cu un pion izolat pe linia d.

13. Cf3—é5, h7—h6; 14. Cé5×d7, Dd8×d7. La C×d7, alb ar fi răspuns cu Dd3 forțând pe adversar să slăbească poziția regelui prin f5 sau g6.

15. Ng5×f6 Né7×f6; 16. Dd1—d3, g7—g6; 17. d4×c5, Dd7×d3; cred că ar fi fost mai bine Dc6, ceeace ar fi forțat pe alb să joace f3, la care negru ar fi răspuns cu Tfd8, urmat de D×c5.

18. Nb1×d3, Tc8×c5; 19. Nd3—é4! mutcre foarte bună având ca scop închiderea nebunului negru la c8 și prin aceasta evitarea dublării turnurilor. 19..., Nb7—c8.

La N×e4; ar fi urmat C×e4, T×c1; C×f6+, Rg7; Ch5+ și apoi T × c1, obținând superioritatea din cauza pionilor negri slăbiți.

20. Tf1—d1, Rg8—g7; 21. a2—a3, a6—a5; 22. Td1—d2, Tf8—d8; 23. Td2×d8, Nf6×d8; 24. Cc3—é2, Tc5×c1+; 25. Ce2×c1, Nd8—f6; 26. Cc1—d3, Nc8—a6; 27. Cd3—c5, Na6—c8; 28. Cc5—d3, Nf6—é7;

Negru prin cei doi nebuni ai săi joacă la câștig; mai prudent ar fi fost însă să caute obținerea remisei prin Na6.

29. b2—b4, Rg7—f8; 30. Né4—c6, oprește apropierea regelui și fixează nebunul negru la a6. 30..., Nc8—a6; 31. Rg1—f1, Né7—d6; 32. é3—é4, a5×b4; 33. a3×b4, é6—é5; 34. Rf1—é2, f7—f6; 35. Ré2—d2, Rf8—é7; 36. Rd2—c3, f6—f5; 37. Cd3—c5, Na6—c8; la N×c5, alb tot ar fi câștigat pionul b5, deaceea negru îl cedează fără luptă. 38. Nc6×b5, Nd6×c5; 39. b4×c5, Nc8—b7; 40. é4×f5, g6×f5; 41. f2—f3, Re7—d8; 42. Rc3—c4, Rd8—c7; 43. Rc4—d3, Nb7—a8; 44. Nb5—é8, Na8—e5; 45. Né8—b5, Nd5—a8; 46. Rd3—c4, Na8—b7; 47. Nb5—a4, é5—é4; 48. f3×é4, Nb7×e4 49. g2—g3, h6—h5; 50. h2—h4, Rc7—d8; 51. Rc4—d4, Rd8—é7; 52. Rd4—é5, Ré7—f7; 53. Na4—d7, Né4—g2; poate alb va lua cu Regele la f5!

54. Nd7×f5, Ng2—f3; 55. Ré5—d6 și negru abandonează după câteva mutări.

P. I. NEGREANU
DINU NEGREAN

Personagiile romanului

„Aventurile din strada Grădinilor"

D. L. Leoneanu, publică în ziarul „Dimineaţa" cu data de Mercuri 7 Februarie crt., o interesantă convorbire cu d. M. Sevastos despre romanul d-sale, „Aventurile din strada Grădinilor".

Reproducem mai jos această convorbire:

— Cum v'a venit ideia să scrieţi „Strada Grădinilor"?

— Acum vre-o zece ani, la Iaşi. Eram secretar de redacţie al „Vieţii Româneşti". D. Ibrăileanu — directorul revistei — e un om izolat. Aşa era şi înainte. Nu lua contact cu lumea decât prin amicii de redacţie. Majoritatea acestora erau însă — şi ei — nişte izolaţi.

Eu numai eram prins de vârtejul lumii: eram gazetar, făceam avocatură şi — pe deasupra — locuiam într'o curte populată.

In fiecare seară, înainte de-a începe lucrul redacţional, —făceam d-lui Ibrăileanu raportul asupra evenimentelor zilei. Mai ales mahalaua mea făcea obiectul povestirilor.

Cel dintâi care m'a îndemnat să le trec într'un roman a fost d. Ibrăileanu. De atunci mi-am şi pus în gând să le scriu. Dar munca publicistică — dela şase dimineaţa şi până la miezul nopţii — m'a împiedicat.

In vacanţe — mă odihneam, sau voiajam.

In anul acesta, am fost o lună la Slănic-Moldova — unde am scris romanul de faţă. Imi făcea impresia mai degrabă că-l transcriu, de oarece totul era dinainte compus în mintea mea.

Unul din primele exemplare gata — l'am trimis d-lui Ibrăileanu; şi-s foarte curios să-i aflu părerea.

De câte ori treceam prin Iaşi, d-sa mă întreba de roman. Acum m'am executat. Răspunderea morală îi aparţine.

— Vra să zică, viaţa expusă în „Strada Grădinilor" e ceva real.... Evenimentele şi personagiile sunt autentice?

— La această întrebare nu pot răspunde. Şi iată de ce: Debia a apărut romanul, şi am şi început a primi scrisori. O doamnă din Iaşi, care locueşte acum în Bucureşti, m'a vizitat deunăzi. — „Cum ai făcut d-ta din viaţa mea o comedie — protestă ea, — când viaţa mea a fost o adevărată tragedie! — „Ce să fac, îi răspunsei..... dacă sunt scriitor umoristic!...." Iar mai departe, urmă doamna revoltată: — „Dacă vroiai să-mi scrii viaţa, să-mi fi spus..... să ţi-o fi povestit eu aşa cum a fost, nu cum ai redat-o d-ta". Parcă eu mi-am pus în gând să-i fac biografia romanţată.... Doamna era nemulţumită, că-i schimbasem oraşul natal!... că spusesem despre soţul ei că-i iubeşte numai trupul — când el în realitate îi iubeşte şi sufletul.... Insfârşit că mă exprimasem necuviincios despre sora ei: o făcusem „grasă şi lăbărţată".

Dar mai nostim a fost cazul cu capitolul „Menajul Rozenfeld". Am primit din Iaşi vre-o trei scrisori. Mai multe doamne se recunosc în eroina cu o puzderie de amanţi. Una îmi reproşează chestia cu semnalul dat cu storul. Alta — scena surprinderii şi trecerea amantului în patul bucătăresei. A treia — sosirea neaşteptată a bărbatului, care a mâncat masa pregătită pentru altul şi a profitat de baia parfumată a nevestei sale, făcută nu pentru el.

M'am revoltat: Păi bine, mi-am zis, ce sunt eu de vină — dacă femeile cu amanţi nu-s inventive şi întrebuinţează toate, aceleaşi trucuri? Multe ieşence au amanţi. Toate au să protesteze?

Delicioasă a fost o rubedenie a mea, care mi-a scris: Dacă m'ai schimbat din creştină în evreică... îţi închipui că nu mă mai cunosc?

Dar scrisoarea cu cele mai multe reproşuri — am primit-o dela o domnişoară, care s'a recunoscut într'o dansatoare la Slănic: „scurtă, lată şi cu buricul înainte". „Cum? Eu sunt aşa? Eu care am fost Miss Moldova?"

Ba s'a petrecut ceva şi mai curios. Un cunoscut a venit discret, la mine acasă şi confidenţial — m'a întrebat dacă „Melancolica dela Slănic" nu-i cumva nevasta lui: prea seamănă.... şi coincide chiar sezonul...

Şi când te gândeşti că o mare parte dintre eroi sunt morţi... Ce-ar fi fost, Doamne, dacă trăiau cu toţii?

Dar ca să nu se prelungească seria scandalurilor, ca să nu rup relaţiile cu familia şi cu prietenii, ca să nu mi se închidă toate uşile — de teama unui roman viitor... nu pot da nici o precizare asupra autenticităţii personagiilor şi a evenimentelor.

D. Sevastos are dreptate. Dar din faptul că atâţia oameni se regăsesc mult sub masca aceluiaşi personagiu — înseamnă, până la evidenţă, că romanul a redat ceva etern omenesc... singurul lucru de altfel, care contează.

Fără îndoială că nici unul din marii scriitori realişti nu s'a depărtat cu totul dela un anume tip, care i-a servit de călăuză în desfăşurarea subiectului. Dar aceasta n'a micşorat întru nimic arta de a crea a unui Maupassant sau Caragiale, în operele cărora recunoaştem o lume întreagă de inşi din viaţa de toate zilele.

Scrisorile de protestare trimise d-lui Sevastos, dovedesc panica pe care romanul d-sale a reuşit s'o deslănţuiască în sufletul câtorva victime. Dar acestea sunt puţine, scuzabile şi simpatice; şi mai au de partea lor şi ceva din meritul colaborării. Nu ştiu însă ce va zice grămada celorlalţi, *care n'au colaborat, dar care se vor regăsi cu duiumul, prinşi pentru totdeauna în lumina vie a unor pagini de aleasă Antologie.*

L. LEONEANU

Cărţi şi reviste

Porunca a zecea

S'ar putea spune despre umorism, ceeace se spune despre umbră; dacă o urmăreşti, ea fuge. Te naşti umorist, cum te naşti poet, cu deosebire că nişte versuri frumoase, chiar dacă inspiraţia e slabă, pot avea succes, pe când nişte fraze frumoase, oricât de bine îmbinate ar fi, nu pot totuşi provoca râsul. Fin pârâiaş, care în transparenţa sa, îşi revelă limpezimea undei line, umorismul curge, stropeşte, lunecă între îndoita primejdie de împotmolire în grosolănie şi de rătăcire în paradoxe. E sigur deci că are nevoe de o anumită *forma mentis*, de un anumit fel de a vedea prin care se pot domina lucrurile, fără a fi totuşi prea deasupra şi prea departe de ele.

Priviţi această *Poruncă a zecea* (Lanciano, Carabba, 1933) de d. Constantin Kiriţescu. Dintr'o poveste asemănătoare a unui modest dascăl, pe care ambiţia nevestii şi nevoile vieţii l-au împins în afară de făgaşul liniştit al oraşului său de provincie şi de şi mai tihnitele sale obişnuinţe, pentru a-l îndemna să tenteze intrigi neîndemânatece, un alt scriitor ar fi putut scoate, dacă nu o povestire tragică, cel puţin dramatică, care ar avea drept concluzie morală sau pesimistă sinuciderea sau complecta prăbuşire; un altul dimpotrivă, ar fi preferat să folosească subiectul pentru zugrăvirea unui tablou cinic al moravurilor corupte ale societăţii cu triumful relativ al corupătorilor şi al corupţilor asupra nevinovăţiei celui împilat.

Nimic din toate acestea în nuvela d-lui Kiriţescu, unde cea mai înaltă şi mai înţeleasă poruncă a Evangheliei, pare violată nu cu mult mai profund decât la suprafaţă şi totul se reduce la unul din cele mai comune episoade în şirurile ierarhiei slujbaşilor la stat, şiruri prea lungi şi prea încete la avansare: încercarea de a face un pas înainte, săpând groapa celui ce e înainte.

Desigur, apare doar în treacăt şi culisa biurocratică şi politică cu inevitabilele-i compromisuri şi oportunisme; dar corupţia nu depăşeşte limita; câte o scrisoare de recomandare, având caracter personal, un mic chef, o masă, o damigeană cu vinişor tămâios şi izbânda pare asigurată. Din această bonomie ingenuă şi optimistă care se revarsă şi din sufletul protagonistului, decurge tocmai umorul, un umor sănătos, fără a fi caustic sau aspru, provocat de întâmplări zilnice.

Dinicu Ţepeluş pleacă în Capitală cu planul şiret ce i-a fost insinuat de soţie şi apoi devenit la el idee fixă, de a lua locul directorului său Brăcăceanu de la liceul din Vălenii-din-Târg; acesta la rândul său obţinuse postul, călcând peste predecesorul său.

Are în buzunar scrisori de recomandaţie dela nişte personalităţi marcante din provincie, din cele două partide în luptă

CONST. KIRIŢESCU

şi începe „*Via Crucis*" a sa, prin biurourile Ministerului; lungi aşteptări, răspunsuri distrate, promisiuni îndoelnice, bacşişuri uşierilor. Să se adauge pe deasupra şi ispitele învinse cu stoicism ale Tabarin-elor şi tovărăşiilor periculoase; inevitabile banchete cu funcţionarii Ministerului, cadouri nevestei şi copiilor, datorii ce rezultă din avansuri asupra lefii... Apoi reîntoarcerea acasă cu siguranţa unei numiri apropiate; câteva ifose în şcoală care atât lui, cât şi colegilor pare de acum sub direcţia sa şi însfârşit telegrama aşteptată, citită solemn la Direcţie şi... care-i notifică în locul numirii pedeapsa cu, „avertisment în public", precum şi o reţinere de leafă.

Melancolii deci şi monotonii zilnice. Numai că autorul le desvoltă şi le îmbină cu o artă, care e cu atât mai adevărată cu cât e mai puţin forţată: însufleţită de tipuri, care au haz, astfel încât deşteaptă în acelaş timp şi interesul şi veselia, care se moderează la urmă în liniştita frumuseţe a naturii şi în pacea unei conştiinţe, care atingând doar răul, înţelege bucuria cinstei şi poezia unei misiuni de înaltă spiritualitate cum e aceia a educatorului.

Aceasta e nota predominantă; ca şi în celelalte nuvele din volum, reuşit traduse de Rina d'Ergiu Caterinici şi publicate sub îngrijirea lui Claudiu Isopescu. Protagoniştii sunt totdeauna profesori, mai mult sau mai puţin conştiincioşi, mai mult sau mai puţin pregătiţi; toţi însă sunt însufleţiţi de acea bunătate plină de iubire şi compătimire, care se naşte din legăturile cu sufletele tinere ale şcolarilor prin care profesorii înşişi se simt retrăind aceiaşi viaţă.

„De sigur", cum observă foarte just în frumoasa prefaţă a volumului d-na A. Silvestri-Giorgi, „autorul a pus în aceste pagini experienţa căpătată ca elev al liceului şi al universităţii, profesor secundar şi apoi universitar, inspector general, director timp de 13 ani al învăţământului secundar al regulamentelor, al programelor şi acum director general al învăţământului superior; de aci naraţiunea ia câteodată vioiciunea şi simplitatea autobiografică a amintirilor, dar pentru cine cunoaşte greutatea de a distinge din ele, ceeace are valoare numai pentru sensibilitatea noastră afectivă, de ceeace poate deştepta interes şi la ceilalţi, va găsi într'un astfel de caracter o mai mare raţiune pentru a preţui fineţea naturală a acestor pagini surâzătoare, oază de frăgezime şi sănătate, alături de alte opere ale autorului, care sunt roadele unor studii serioase, unor cercetări persistente, unor reevocări dureroase ca acelea ale istoriei „*Răsboiului pentru întregirea neamului*", pe drept şi de două ori premiată de Academia Română.

E. PADRINI

Neue deutsche Blaetter, 15 Ian. 1934; I. Jahr, No. 5 Faust Verlag: Prag - Wien - Zurich - Paris - Amsterdam

Numărul pe Ianuarie al revistei „*Neue deutsche Blätter*" continuă linia de conduită a numerelor precedente, oferind cetitorilor un material beletristic şi critic nou ca formă şi substanţial în ceiace priveşte conţinutul.

In primele pagini ale revistei, *Martin Andersen-Nexö* publică un pamflet intitulat „*Der neue Mensch*", în care ironizează omul nou creat de mistriile lui Mussolini şi Hitler — omul fără tarife şi fără pretenţii, omul care nu munceşte din urâcioasa necesitate de a câştiga o pâne, ci care e gata să lucreze pentru cât e dispus să-i ofere patronul! „Satisfacţia de a munci" — iată noua lozincă lansată de Europa apuseană, care cu toată criza şi haosul existent nu se'ndură să renunţe cu totul la idealismul ei. „Satisfacţia de a munci" — iată mirajul care face pe omul sărman să uite de nevastă şi de copii şi chiar de stomacul lui!?

„Omul nou e pe cale să ia înfăţişare. In Italia îl cunoşti prin aceia că e mut ca o fantomă şi sfrijit; italianul, odinioară atât de bine hrănit şi cu glas sonor, a devenit ascet, aproape fachir. In Germania e şi mai vizibil; naziştii nu numai că l-au amuţit, dar i-au scos şi dinţii din gură. Lipsa aceasta a dinţilor are sensul unei mărturii, că pe viitor nu va mai avea niciodată pretenţiuni la hrană.

Rudolf Gerber, în „*Lenin als Philosoph*" îl situează pe fostul conducător al Rusiei în galeria marilor reformatori ai gândirii omeneşti şi ni-l înfăţişează ca pe cel mai bun elev al acelui Marx, care reproşa filosofilor că nu fac decât să interpreteze lumea în diferite chipuri, în loc să-i aducă modificări. Cine vrea să cunoască filosofia leninistă, acela să citească „Ce-i de făcut", „Imperialismul", „Stat şi revoluţie" şi „Maladiile copiilor", şi va înţelege mai mult din filosofia vieţii, chiar dacă n'a pătruns încă toate profunzimile „empiriocriticismului" sau al marginalilor la Hegel.

Glosse, însemnări şi extrase din revistele naziste încheie ultimile pagini ale acestei publicaţiuni bine închegate şi admirabil editată.

AD. B.

Tex Harding: A la recherche de Fawcett (N. R. F.)

Exploratorul american Fawcett s'a aventurat în 1925 în centrul pădurii virgine din Brazilia, unde spera să găsească urmele unei vechi civilizaţii. Fawcet nu s'a mai reîntors.

Tex Harding ne prezintă într'o lucrare captivantă aventurile celor doi bărbaţi plecaţi în căutarea lui Fawcett, pe care legenda îi arată ca regi ai unui trib indian.

Cititorul urmăreşte cu interes luptele lor cu şerpi, pantere şi vampiri.

Povestirea ajunge la punctul culminant în momentul în care eroii iau contact cu Indienii albi ai pădurii tocmai în clipa în care se pregăteau să sacrifice o fată unui şarpe monstruos. Tânăra salvată, dusă de călători în ţările civilizate — învaţă curând limba salvatorilor săi şi poate să-i ajute să împrăştie misterul care învăluia dispariţia lui Fawcett.

Christian Senechal: Les grands courants de la Litterature francaise contemporaine (Walfere)

Preocupările istoricilor literari se urmează cu întreruperi, care înseamnă fără îndoială punctul de plecare sau sfârşitul generaţiilor.

Apariţia cărţii de faţă e poate semnul vădit că generaţia de după război şi-a stabilizat mersul.

Christian Sénéchal face un inventar foarte complect al mişcărilor literare, care s'au succedat dela 1870 până 'n zilele noastre.

El a întocmit o clasare şi o definiţie a valorilor, care fac din lucrarea sa cel mai precis şi mai savant tablou al literaturii contemporane.

Literatura canadiană

Ca o concluzie la studiul asupra literaturii canadiene-franceze, publicat de „Revue des Deux Mondes", Robert de Roquebrune scrie aceste rânduri întrucâtva pesimiste:

„Materialismul american se simte foarte mult la noi (în Canada). Timp îndelungat, provincia Quebec a putut să se închidă în tradiţia sa catolică şi franceză ca în dosul unui zid chinezesc de nepătruns. Viaţa unui New-York sau Chicago îi rămăsese străină. Raporturile cu Statele-Unite nu aveau decât o ţintă comercială.

Un locuitor din Quebec sau Montreal lua trenul pentru a vizita un client american, dar nu aducea din călătorie decât o comandă pentru executat.

Spiritul său nu reţinea nimic din mentalitatea americană. Oameni de afaceri americani veneau în provincia canadiană în acelaş fel rapid şi cu acelaş scop. Aici se limita orice fel de relaţie. Canadieni francezi mergeau şi la New-York în călătorie de nuntă. Reveneau însă de acolo încărcaţi cu noutăţi şi povestiri interesante din marele oraş cu primii sgârie-nori.

„New-York-ul dinainte de război nu poseda clădiri de înălţimea celor de azi. Umbra acestor „buildings"-uri nu era atât de lungă încât să poată atinge frontiera canadiană.

„Astăzi întreaga Canadă, şi mai ales Canada franceză e atinsă de americanism.

„Oamenii de afaceri, burghezimea şi locuitorii oraşelor se americanizează pe zi ce trece. In aceste condiţiuni care va fi noua literatură canadiană-franceză?

„Să sperăm că va fi franceză ca formă şi că va aduce un element literar nou, care va fi de un americanism francez".

Dacă se realizează speranţele lui Roquebrune, acest fenomen de „americanism francez" nu va fi lipsit de sigur de interes.

A apărut:

VIAŢA ROMANEASCA

Revistă de literatură, artă şi ideologie

1934. Anul XXVI 31 Ianuarie, No. 2

Cu următorul sumar:

Dr. S. IRIMESCU, *In amintirea profesorului Ioan Cantacuzino;* N. DAVIDESCU, *Danae & Zews;* HERMANN KESTEN, *Moartea unei perechi îndrăgostite;* ELENA EFTIMIU, *Literatura dalmată;* AL .O. TEODOREANU, *Câteva constatări...;* G. CALINESCU, *Euthanasia eminesciană.*

MISCELLANEA: S. O. S. Iaşi S. O. S., *Al. O. Teodoreanu.*

CRONICA LITERARĂ: M. Sevastos (Aventurile din strada Grădinilor), *G. Călinescu.*

CULTURA: *(Literaturi străine),* Princesse Bibesco: Lettres d'une fille de Napoléon, *D. I. Suchianu.*

REVISTA REVISTELOR *(Române),* Revista de filosofie, Gândul vremii, Şantier, Almanahul învăţătorilor din Cetatea Albă 1934. *(Străine):* Războiul în 1934, Un plan economic, Wagner şi Calderon, Literatura în U. R. S. S., Raţiune şi materie.

Caricatura.

Redacţia, str. Const. Mille, 5—9.

Cronica literară

Virgiliu Monda, Testamentul d-şoarei Brebu

Din pricina abundenţei de romane mulţi autori mai puţin cunoscuţi au fost nedreptăţiţi de către critica literară, întrucât producţia lor n'a putut fi remarcată la vremea oportună. O astfel de nedreptate s'a făcut şi d-lui Monda care, în fond, nu-i un începător decât în genul romanului, pentrucă cu mult înainte debutase cu versuri care s'au bucurat de buna primire a celor în drept.

Trebue să observ dela început două însuşiri indiscutabile ale cărţii d-lui Virgiliu Monda: întâi un stil curgător, bine ritmat, fără exageraţiuni, un stil potrivit unei povestiri în care faptul e totul, şi al doilea o putere de a interesa care te face să citeşti toată cartea. Acesta nu e un lucru de neglijat. Sunt romane cu mult mai mare merit literar, pe care nu le poţi suporta pagină cu pagină.

Subiectul are un ce senzaţional. Eroul se trezeşte legatar universal al unei bogate mătuşe sub condiţiunea extraordinară de a intra ca servitor la o persoană pe care avocatul i-o va destăinui, vreme de zece ani. Eroul pleacă în Franţa, se îndrăgosteşte de o tânără franceză, nepoată a notarului care deţinea misterele moştenirii sale, o pierde apoi din vedere, spre a o regăsi în România ca stăpână, conform testamentului. Explicaţia? Fata era fiica bogatei mătuşe şi clauza testamentului urmărea realizarea dorinţei bătrânei ca moştenitorul să se căsătorească cu fiica ei. Totul e bine când se sfârşeşte cu bine! Iată o temă bună în teatru, în cinematograf şi în romanul de nuanţă romantică, în care autorul forţează nota epică, rezervându-şi o mai mare mişcare în domeniul humorului. Aci însă d. Monda e furat de subiectul său, crede în el şi-l tratează cu lirism, astfel încît impresia generală e a unei stângăcii. Este însă o stângăcie simpatică, făgăduitoare, şi dacă un critic nu poate crede că aceasta e cea mai înaltă măsură a talentului d-lui Monda, rămâne cu bucuria de a fi citit cartea cu interesul proaspăt al oricărui cititor.

I. Ludo, Mesia poate să aştepte

O carte care produce foarte multă plăcere cititorului este acest itinerariu de călătorie în Palestina intitulat *Mesia poate să aştepte*. Autorul se arată a fi un om foarte inteligent şi cu mult spirit, ceeace nu exclude puterea unei credinţe în ideal.

Impresionantă şi profundă, cu toată aparenţa de humor, este acea atât de simplă constatare a unui evreu român că între el şi Palestina nu este nimic comun. Omul trăit pe malurile Dâmboviţei se găseşte străin într'o ţară toridă, despre care posedă cunoştinţe mai mult literare, ca mine sau ca tine.

„Aha! Ierusalimul...

Şalom, Ierusalime! Iată-mă's! Am venit. După cum vezi, m'am ţinut de cuvânt. Cum? Să te uit? Eu? Pe tine? Haida de! Nu mă cunoşti! Să vreau şi nu pot. Prea mi-ai intrat în oase. Aşa că, vezi!... Cu jurământ ori fără, tot una... Insfârşit... s'o lăsăm! Aşaa! Vrasăzică tu eşti Ierusalimul — faimosul — de unde ni se trag toate ponoasele. Aproape să nici nu te recunosc... Ei, bravo! Să ştii că-mi pare bine că te văd sănătos... Măcar că, drept să-ţi spun, nu prea mă simt aici în apele mele... Mă uit prinprejur... Slavă Domnului! Aer, soare, lumină... Mult cer şi multă lumină... Şi totuşi, mă 'nnec! Nu ştiu ce mă ţine uite, aici, între umeri... câmi vine să mor... să mă întind în pietriş... să mă afund în noapte... în veacuri..."

Dacă însă ideea sionistă ca recâştigare a patriei nu-l entuziasmează, autorul admiră energia omenească desfăşurată de coloniştii evrei şi caracterul de terapeutică morală a acestei încercări. Devenit om liber, răspunzător de faptele sale, colonistul şi-a recăpătat vigoarea caracterului şi noţiunea de salubritate etică şi fiziologică. El a redevenit cetăţeanul curajos care ştie să-şi apere nişte bunuri pe care le simte ca definitiv ale sale. In privinţa aceasta sunt interesante relaţiunile asupra adevăratelor raporturi între evrei şi arabi.

De un humor inestinguibil în ordinea literară este figura de evreu autochton a d-lui Samy care n'a văzut nimic în Palestina şi cere informaţiuni tovarăşilor de călătorie spre a putea face faţă întrebărilor nevestei şi copiilor.

D. Ludo are incontestabil talent şi aşteptăm să vedem confirmarea pe larg a acestui fapt în scrieri de caracter pur literar.

Ioan Georgescu, Cântece din umbră

Poeziile d-lui I. Georgescu, care nu se află la primele sale compuneri, suferă de o atonie lirică. Acesta le este singurul cusur. Versurile au simţire, au şi imagini uneori, sunt lipsite de înjosiri dar sunt ca o pâne necrescută. In termeni mai critici am spune că le lipseşte vigoarea personalităţii, că nu reprezintă un mod poetic distinct, sau cum zicea un critic, diferenţiat.

Altfel ele se citesc cu interes şi dovedesc de nu maturitatea, un spirit poetic onorabil.

De oriunde putem extrage pasagii mişcătoare:

Cum şueră zăgazul la moara dărâmată,
Cu pârghii putrezite şi jghiabul rupt în vremi!
Prin sălcii ruginite, adânc, uitare, gemi
Când stol se oglindeşte pe unda întomnată.

Iar, ploaia curge pânză pe plante vechi şi'n oase
Dar mai amar ca moartea în roată ţăcănind,
Din ierburi de 'ntuneric se-aud tăceri suind
Când scap în pari de sârmă pâraiele glodoase.

Sunt versuri frumoase acestea din care se poate întrevedea o evoluţie sănătoasă. Poetul e înclinat către aspectele de umiditate şi boleşniţă de tip bacovian, fără asemănare plastică, de altminteri. O prea mare obsesie a unor senzaţii morbide o socotim dăunătoare poeziei.

G. CĂLINESCU

Mărunte

■ D .C. Constante a terminat un roman intitulat „Haiducii Pindului". Acţiunea se petrece în mediul patriarhal din Pind — pe vremea faimosului satrap — Ali-paşa.

■ *Zilele acestea a apărut în vitrinele librăriilor un roman de fină analiză psihologică datorit d-nei Olga Monta.*

Romanul, intitulat „Nadia" promite să înregistreze un meritat succes de librărie.

„Nadia" a apărut în editura „Adevărului".

Cronica gastronomică

Din secretele Yvonei: Cartofii

Căscam gura la un afiș, când m'am simțit bătut pe umăr: Yvona!

— Ce făceai?

— Te-așteptam!

Yvona încruntă sprincenele:

— Iar?

— Te așteptam!... Adică, n'aveam ce face.

— Vorbește clar.

— Am vorbit.

— Unde mergi?

— Unde vrat! Spre Cythera?

— Sfârșește! Mergi la noi?

— Merg!

— Perfect! Stai și la masă?

— Stau!

— Bravo!

Pornim cu pași iuți prin zăpada care scârțâie și cotim pe-o stradă laterală, ca să scurtăm drumul:

—De ce mi-al făcut portretul în ziar? Mai întâi nu mă recunosc în el decât după rețetă.

— Cu atât mai puțin o să te recunoască alții.

Cred că asta și vrei.

— Oricum e regretabil pentru un om de talent să flateze modelele ca un pictor monden.

— Mă supra-evaluezi și te sub-estimezi.

— Cred că crezi ce spui acolo, dar nu-i așa.

— Pentru mine e așa, ceia ce cred eu. Ș'apoi, știu de ce te temi, dar după nume și detaliile fizice pe care le-am dat (culoarea părului, a ochilor), nici un cunoscut nu te va ghici.

— Da, dar un asemenea portret intrighează. Toată lumea o să te întrebe: cine-i Yvona? Nu crezi că-i plicticos?

— Voi spune că-i o ficțiune.

Imi vine să râd. Yvona îmi ghicește intenția.

— Nu cumva ai de gând să reproduci scena asta?

— Cum poți crede așa ceva?

— Ești capabil de orice!

— Bine, bine, dar toate au o limită.

Am ajuns. Yvona își aruncă patinele în vestibul și rămâne într'un delicios costum bleu-marine. In salonul mare e lumină: comitetul unei societăți de binefacere. Intrăm în bibliotecă. Yvona ia un volum mare cu scoarțe galbene:

— M'ai reconciliat cu poezia românească.

— Ți-au plăcut „Cuvintele potrivite?"

— Enorm! Arghezi e un mare poet.

— Și tu, zic, m'ai reconciliat cu dulciurile.

— Adevărat?

— Da. N'ai băgat de seamă că decâteori mănânc la voi nu refuz dulciul?

— De politeță, pentru mama.

— Nu, nu, îmi plac. Țin minte că săptămâna trecută, am luat de două ori din cartofi, prăjitură pe care nu știu dacă o mâncam la trei ani odată. Am remarcat cu acest prilej că dulciurile pe care le faci tu, nu ca să-ți fac complimente, le mănânc mai cu plăcere decât pe ale cofetarilor. Cartofii de pildă, la cofetărie, nu sunt onctuoși și gustul de rom de abea se bănuește. Ai tăi sunt savuroși. Și știi de ce? Pentrucă în aceste timpuri sălbatice, cofetarii nu mai sunt artiști, sunt simpli comercianți. Tu lucrezi dezinteresat și în asta constă superioritatea. Avea dreptate d-l Mihail Sadoveanu când îmi spunea că nici o lucrare omenească nu poate atinge desăvârșirea fără credință.

Yvona mă privește bănuitoare:

— Ai luat țuică fiartă desigur, deaceia spui prostii. Să știi că nu-ți mai dau aperitiv!

— Iți dau cuvântul...

Yvona pare incredulă:

— Știi ce? hai să preparăm noi dulciurile pentru masă. Facem cartofi!

— Facem!

— E foarte ușor. Se operează, ca apendicita, à froid. *Nu-i nevoie să mergem în bucătărie, le preparăm aici.*

Yvona comandă să i se aducă un fund de lemn, un vas de porțelan, douăsprezece gălbenușuri răscoapte, un pahar cu șocolată rasă, altul cu zahăr pisat și sticla cu rom. Când i s'au adus toate a pus gălbenușurile în vasul de porțelan și le-a frecat bine. A adăugit apoi pe rând șocolata, migdalele și zahărul, mestecându-le iarăși bine. Romul l-am turnat eu, până mi-a strigat: destul! că ne îmbătăm toți. Am observat că romul nu se pune numai pentru gust, ci are rostul de a închega compoziția, care până la intervenția lui, de două ori salutară, e sgrunțuroasă.

Când i s'a părut Yvonei că pasta are suficientă consistență, a început să facă găluște în formă de cartofi și să le tăvălească în șocolata rasă pe care o presărase pe fundul de lemn. Apoi, cu degetele ei divine le-a garnisit cu migdael tăiate lungăreț, înfingându-le în fiecare ca niște țepi de arici, albi (nu există, dar zic așa).

— Asta nu se cheamă gateau à la Fougère?

— De ce à la fougère?

— Parcă ăsta-i săpunul tău și apa de colonie!

Yvona mă privi compătimitor:

—Eu nu sunt ca tine, o doctrinară. Când gătesc, nu mă spăl pe mâni decât cu săpun de Marsilia și cu alcool pur.

— Toate le știi tu, Yvone.

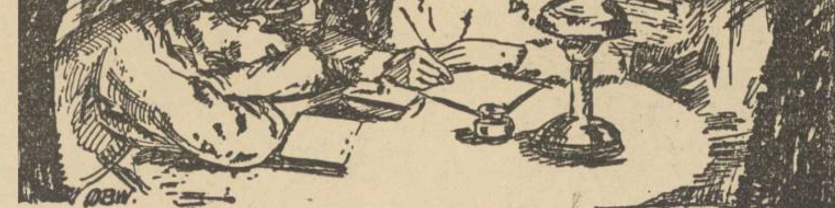
Yvona mă amenință c'un cartof. Capitulez.

*

Recomand cu căldură rețeta acestei prăjituri amatorilor. E foarte bună și foarte indigestă. Deci:

Bonne chance Mesdames, modération Messieurs!

AL. O. TEODOREANU

Cronica mizantropului

Certificate medicale

Intâmplare autentică. Fănica și Domnica s'au luat într'o bună zi la bătaie. Efectele pugilatului fiind neînsemnate din punct de vedere medical, spre a forma obiectul unor plângeri la parchet, amândoi soții respectivi s'au dus în taină la medic, întâmplător la acelaș medic, și în contra unei anumite remunerații au obținut câte un certificat din care rezulta că atât Fănica cât și Domnica au avortat din cauza bătăii. Judecată, anchetă! Judecătorul intrigat de simetria efectelor a făcut cercetări și a descoperit că singurul care avortase era medicul, deoarece femeile nu fuseseră în starea de a putea păți un asemenea accident. Avortul profesional al medicului a constat în trei luni de închisoare pe care le ispășește probabil și acum meditând la riscurile meseriei.

Acum ne întrebăm? Să fie la mijloc o maliție din partea doctorului, o filosofie adecvată vremei acesteia de criză când un medic nu mai poate trăi decât din slăbiciunile oamenilor ori o răzbunare pur și simplu, având în vedere că faptul se întâmplă în provincia vecinic învrăjbită? Un lucru este caracteristic. Incă odată adevărul se pune în conflict cu medicina. Molière este etern. Doctorul care decretează și scrie rețete, obligând la boală, instrument adesea al intrigilor familiare, iată un subiect mereu bun pentru o comedie.

*

Pentrucă a venit vorba de medicină să mai observăm încă o curiozitate. O statistică a cazurilor de asistență din partea salvării ne arată că numărul cel mai mare de ospitalizați pentru contuziuni îl dau bărbații. Vasăzică bărbații scot pe dată cuțitul. Procentul cel mai mare de leșinuri îl dau femeile. Femeia prin definiție leșină! Tot femeile sunt acele care se sinucid mai repede și mai puțin durabil. De obiceiu cu spirt denaturat. Cine nu-și amintește de d-ra Porția a lui Caragiale care topise într'o licoare inofensivă gămălii de chibrituri. Nu decesul îl vrea femeia ci spaima celui pe care sinuciderea trebue să-l doară, savurarea regretului celuilalt de a fi lăsat ca lucrurile să ajungă până aci. Insă spirtul denaturat are în el ceva trivial. El produce crampe și alte manifestări intestinale și asta aduce curând la realitate pe repedea la supărare femeie. Și atunci Salvarea e chemată să redea vigoarea intestinală acestor femei slabe de înger.

*

Dela o vreme au început să se sinucidă și copiii. O notă rea, o mică observație din partea părinților și gândul funest a prins rădăcină. Copilul nu e însă femeie. Când un copil imită un om mare îl imită cu o nebănuită seriozitate. Infantilitatea e o fază grațioasă și cruntă în acelaș timp care trebue bine supravegheată. Un copil ucide și se sinucide rar. Dar când face aceasta... izbutește.

ARISTARC

Cronica teatrală

Ingerul -- Richard III

In ultima săptămână, Teatrul Ventura a jucat piesa „Ingerul" de M. Lengyel.

E o temă îndrăzneață.

Autorul, — plecând dela unele escapade pasagere ale bărbaților afară de căsnicie, în căutarea senzației pur (!) fizice, — pledează în favoarea aceluiași drept și pentru femee.

Eroina piesei care își iubește bărbatul și căminul — frecventează, din când în când, o casă de întâlnire... unde se dă primului venit numai din pofta de senzații nouă.

In prealabil, o obiecție: când viața oferă la tot pasul subiecte interesante — de ce goana după straniu?

Vor fi existând exemplare feminine după factura „Ingerul" lui Lengyel — dar astfel de exemplare, care țin mai mult de patologia fizică și morală, nu interesează scena... unde căutăm nu clinica, ci casa, strada, lumea...

Femeia vrea să facă revoluție? De acord. Dar de ce a început ea tocmai de acolo?

Se justifică evadarea femeii din carcera normelor morale prin exemplul bărbatului. Dar de când un exemplu rău poate fi considerat ca regulă de conduită?

Omul — în deosebire de animalele din juru-i — nu se alătură decât prin dragoste. Sau, mai bine-zis, n'ar trebui să se alăture decât în acest fel. E o fuziune a sufletelor, în primul rând. Și fiincă sufletele au un tipar material...

Acest lucru privește și femeia, și bărbatul.

Dar cu femeia problema nu-i atât de simplă.

In amor, bărbatul cucerește... pe când femeia „se dă". E o deosebire profundă între aceste două atitudini.

Apoi femeia — prin firea lucrurilor — alege în bărbat nu numai un instrument de plăceri, ci pe tatăl copilului eventual.

Dar nu putem trece nici peste complexul de sentimente din sufletul femeii — complex alcătuit în decurs de vremuri îndelungate — și care face ca femeia să-și desgolească sufletul înainte de a se lăsa desbrăcată.

Unii originali au descoperit mare lucru, după războiu: dreptul la plăcerea fizică. Dar de acest drept n'au fost lipsiți nici strămoșii noștri. Există însă „plăcere fizică" și „plăcere fizică". Cât timp nu are rol în acest domeniu — și sufletul... plăcerea fizică nu contează.

O eroină a lui Iușchevici crede că poate găsi fericirea în brațele amantului; și, — în urmă, văzând că aventura nu rezolvă problema (când nu-i dragoste), — se sinucide chiar în patul adulterin, imediat după plecarea bărbatului străin, rămânând cu brațele albe duse la cap ca două aripi de lebădă.

Dar putem cita pe alt erou, care, îndrăgostit de-o fată cuminte — caută s'o uite. Umblă după o diversiune. Găsește femei încântătoare și, cu capul pe sânul lor, plânge (și lacrimile se preling pe trupul străin dealături) cu gândul la iubita pe care nici n'o sărutase.

Iată dece rezolvarea simplistă a problemei din „Ingerul" nu ne-a satisfăcut.

Am urmărit însă cu interes piesa, bine jucată de d-nii Vraca și Valentineanu, — precum și de d-ra Anca și d-na Fulda.

Teatrul Național a jucat tragedia „Richard III" de Shakespeare.

Pe unii piesa aceasta i-a plictisit: prea mulți morți, prea multe lamentații bombastice, prea multe lacrimi și josnicii omenești.

Dar... dacă aceasta-i viața.

Forma expresiei suferinței s'a schimbat. Suferința însă a rămas aceiași.

Trăsăturile esențiale ale caracterelor zugrăvite de Shakespeare au rămas neschimbate în cursul veacurilor. Eternul omenesc ne interesează. Știm să-l desfacem din învelișul subt care-i ascuns.

Iar d. Manolescu a știut să facă această operație cu o deosebită măestrie.

D-sa ne-a redat un personagiu viu — o stârpitură fizică și morală, așa cum suportă lumea și astăzi... și care, în situații modeste, procedează la fel ca eroul piesei.

A realizat o creație desăvârșită care va conta nu numai în cazierul dramatic al d-lui Manolescu, dar și 'n analele Teatrului Național din București.

M. SEVASTOS

CITIȚI TOȚI AZI

in „LECTURA"

— FLOAREA LITERATURILOR STRĂINE —

JOHN,

copilul fără zâmbet

de

AXEL MUNTHE

Celebrul scriitor și medic al regelui Suediei

Numărul mai cuprinde: „Pagina humorului". O rubrică pasionantă.

Lei 4. Romanul complect. La chioșcari și librari.

— Doamnă, dificultatea constă în faptul, că nu avem pantofi mici în exterior și mari în interior...

Insemnări

Umorul poporan

D. Barbu Lăzăreanu a ținut la Constanța o interesantă conferință despre umorul poporan și literatura biblică.

Arătând chipul în care maestrul studiilor comparative folkloristice, d-rul M. Gaster, a tratat această problemă, făcând citate din cele mai pitorești și mai vii din diversele creațiuni și culegeri poporane, dela „povestea lui Moș Albu" a lui Anton Pann până la lucrările mărunte ale culegătorilor de basme, păcălituri și întrebări cu chee din revistele „Șezătoarea" și „Ion Creangă", d. Lăzăreanu descrie influența considerabilă a Bibliei asupra literaturii populare românești și arată înrâurirea ei asupra spiritului poporan universal.

Versete întregi sau întorsături de cuvinte și metafore din Cartea Facerii, din psaltire, din paremiile lui Solomon, din cartea înțelepciunii lui Iosua, fiul lui Sirah, din evanghelii, faptele apostolilor și din Apocalipsis, s'au insinuat parte în zicătorile și în povățuirile populare, parte chiar în anecdotica popoarelor.

Viitoarea conferință la Constanța a d-lui Barbu Lăzăreanu va fi referitoare la acele figuri unice — Nastratin Hogea, Tilu Buhoglindă, Ersil Ostropolier — în care inspirația hazlie populară, pornită din nenumărate isvoare, își sintetizează de obicei creațiile.

Despre unul dintre aceste personagii, — despre cel produs de fantezia populară evreiască—oratorul a pomenit în causeria sa, arătând cât i-au fost de străbătute de epica biblică anecdotele și povățuirile.

Autografele

„La Renaissance" publică un număr special consacrat reproducerii de autografe a marilor scriitori francezi. Documentele au fost alese din colecția de cinci mii de bucăți, pe care baronul Henri de Rothschild a donat-o Statului.

Istoricii, grafologii sau numai simplii curioși vor păstra această colecție, care merge dela Rabelais (singura scrisoare sigură dela el) la Féneton, cuprinzând pe Ronsard, Descartes, Bossuet, Racines, M-lle de Scudéry, etc.

Giuseppe Ungaretti

Poeții adevărați devin din ce în ce mai rari în epoca noastră, mai ales în țările latine unde tendința de a atinge perfecțiunea neîntrecută a formei poetice explică această raritate. Printre poeții cei mai buni ai Italiei, se poate număra Ungaretti, pe care unii îl socot chiar cel mai bun.

Născut în Alexandria din Egipt 1888, a debutat în revista „Lacerba" 1914, dar n'a devenit celebru decât după războiu.

Spre deosebire de Mallarmé și Valéry, cu care a fost comparat din cauza căutării escesive a perfecțiunii în formă, Ungaretti nu întrebuințează formele fixe ale versului și ale strofei. In partea dela început a operei sale poetice domină impresia imediată și versurile sale seamănă cu hai-kai ale Japonezilor. Dar deși sunt dovada evidentă a unui talent deosebit, au totuși ceva arbitrar și artificial. Imaginile sunt frumoase dar nu sunt alese astfel încât să fie expresia unică ce nu se mai poate înlocui.

Poezie autentică și calitate superioară nu se găsesc decât în versurile de după războiu, strânse și publicate sub titlul: „Il Porto sepolto". *Nu este operă adusă de pe front în care să fie un accent mai străpungător omenesc decât în aceste poeme.*

Este în aceste versuri dorința de a nu spune decât esențialul, comună cu cea mai mare parte din scriitorii moderni. Dar e și ceva mai mult, extrema finețe de judecată cu care e ales ritmul sau cuvântul, îndelunga și minuțioasa lucrare intelectuală din care a eșit versul simplu în hermetismul său aproape escesiv. Din acest fel de a făuri versul vorbele cele mai comune capătă la el o intensitate extraordinară de expresie.

Opera sa a mers aprofundându-se din ce în ce și amplificându-se în acelaș timp, ajungând la o înălțime de ton de un lirism larg și avântat.

Astfel este Imnul morții:

La tine vin, noapte
In cuibul de ape vă înfiorați
mâni diafane, flori blonde
Drum ușor, unde fără zgomot
voi căpăta dela tine privirea fără amintire
Mi-am lepădat inima,
mi-am pierdut gândirea.....
Mă ai, în brațele tale,
Liber, ca un dumnezeu...

Imnuri, rugăciuni se intitulează versurile din ultimul volum al lui Ungaretii „Sentimento del Tempo". *Dar versurile sale nu se pot traduce ca și versurile marelui nostru Eminescu pentru că ele nu sunt haina creației poetice, ci substanța însăși. Limba italiană n'a mai suferit schimbări atât de esențiale dela Leopardi, deși nu a fost nicăiri siluită din afară. Poetul se creiază pe el însuși în versurile sale, fondul odată cu forma.*

Ultima piesă a lui Maugham

După dramele „Un om de onoare", „Lady Frederick", „Smith", „Jack Straw", „Pământul Făgăduinții" și „Cercul", Somerset Maugham s'a hotărît să părăsească genul dramatic cu o comedie ce vreme de o lună a impacientat în Londra, atât critica, cât și toate cercurile literare sau mondene. Sarcasmul și satira sunt notele care domină ultima lucrare a scriitorului englez, intitulată Sheppey.

Este povestea unui biet bărbier, care reamintește întreaga ingenuitate și șiretenie a lui Figaro. I se întâmplă omului acesta o nenorocire: câștigă un milion de lire la o loterie. Acum, gândul lui este să dea o întrebuințare cât mai bună acestor bani picați din senin. Să-și înzestreze fiica? Să facă afaceri? Nu!

Pentrucă a fost favorizat astfel de noroc, va urma învățătura evanghelică, împărțindu-și proaspăta sa avere la cei desmoșteniți de soartă, pe care-i alege în persoana unei prostituate și a unui pungaș.

Soția exbărbierului nu știe ce să facă: să-l aprobe sau să-l blesteme? Numai fiica lui, precum și viitorul ginere — care debitează teoria egalității și a comunismului, atâta vreme cât n'au căpătat încă niciun ban, — țipă, fac sgomot, și cer închiderea într'un ospiciu a bătrânului. Situațiile din această piesă dau loc la dialoguri și argumentări pline de paradoxuri.

Insfârșit — Deus ex machina — *intră în scenă Moartea în persoană, care-l răpește pe bărbier din mijlocul familiei răsvrătite.*

Academia Franceză

Léon Bérard e candidat la fotoliul de academician al lui Camille Jullian ca și Raymond Reeouly, René Pinon, Maurice Larrany, Charléty etc.

Se pare chiar că Baldensperger se gândește să-și trimită scrisoarea de candidatură!

Erori de dicționar

Toată lumea știe că dicționarul Academiei Franceze conține erori.

In general faptul acesta trecea nebăgat în seamă. Totuși acum de curând jurnaliștii, indignați, au adresat nemuritorilor o scrisoare foarte demnă și precisă, prin care protestează împotriva noii definițiuni a cuvântului: publicist.

Academia decisese că: „prin extensiune, publicist se numește cel ce scrie regulat în foile publice".

Jurnaliștii nu protestează contra expresiunii „foae publică", care totuși nu e prea aleasă. Ei se indignează pentrucă vor să rămână „jurnaliști", să nu fie confundați cu „publiciștii", cuvânt care desemnează din ce în ce mai mult pe „agenții de publicitate".

Pe de altă parte agenții de publicitate greșesc atunci când se numesc „publiciști". Acest cuvânt e urât și chiar ridicol. Să sperăm că nu va mai fi aplicat nimănui. Astfel toată lumea va fi mulțumită.

Cultură fizică

Mai există oare femei care nu știu ce mijloc să întrebuințeze ca să slăbească? Răspunzând unei corespondente din Toulon, voi face de sigur un serviciu mai multor cititoare.

Pentru a slăbi — nu e deajuns regimul, nici cultura fizică și nici chiar masajul, făcute fiecare în chip izolat. Trebue, dacă ai posibilitate, să uzezi de toate aceste mijloace de odată. Această metodă va evita abuzul într'o singură direcție și păstrarea unui echilibru.

Cum trebue făcută gimnastica pentru slăbit? Cel puțin o jumătate de oră în fiecare zi, păstrând cu sfințenie între exerciții timpul necesar unei respirații profunde. Mișcările trebuesc făcute foarte repede și repetate de cel puțin douăzeci de ori. După cel mult cinci minute, va trebui să fii complect transpirat. Pentru a ajunge mai sigur la acest rezultat, va fi necesar și un costum special, — de preferință: pantaloni scurți și un tricou de sport din lână, care să acopere cât mai mult corpul.

Imbrăcat astfel, efectul exercițiilor va fi mult intensificat. După ședința de gimnastică va trebui să te întinzi pe pat învelit cu o cuvertură de lână groasă și să stai astfel aproape un sfert de ceas.

Acesta e cel mai bun mijloc de a transpira intens, și atât de eficace — încât e adoptat și de jockey. Apoi va trebui să faci o baie. Când ești din apă, poți înlocui masajul, — care e mai costisitor, — printr'o frecare energică cu peria. Pentru aceasta vei face frecarea concomitent cu două perii aspre până ce pielea va deveni complect roșie. Pentru a închide porii, te vei fricționa cu puțină apă rece amestecată cu alcool camforat — până ce se va usca bine pielea.

In privința regimului, nu e nevoie să rabzi de foame. E bine însă ca să mănânci rezonabil și să renunți la grăsimi, făinoase, sosuri și bere.

Să nu bei în timpul mesii. Carne friptă vei putea mânca după voie și fără grije. Vei evita însă sosurile. Felul acesta de hrană e excelent pentru sănătate, pentru ten și pentru ficat. Se pot aranja din legume verzi, din carne friptă și fructe, menu-uri excelente. De ce nu ne-am obișnui cu ele? Dar ciocolata pe care o uitasem. Va trebui omisă cu desăvârșire.

Dacă nu vei slăbi prin aceste mijloace naturale va trebui să consulți un medic. Obezitatea provine adeseori din turburări glandulare sau circulatorii câteodată chiar din aerofagie.

In acest caz cochetăria care te-a făcut să iei măsuri din timp — îți va aduce un real serviciu.

(MARCELLE AUCLAIR, în „Marianne").

VICTOR MARGUERITTE

„Camaradele"

Cele două idei centrale în jurul cărora se organizează toate cărțile și activitatea lui Victor Margueritte se știe că sunt ideia de pace și eliberarea femeii. Prima ideie a dat naștere următoarelor cărți: „Nu!" „Ultimul războiu", „Aristide Briand". A doua ideie a dat naștere acelei serii de romane, din care ultimul apărut este **Nos égales, CAMARADELE.** Subiectul cărții este: „Romanul femeii de azi". Autorul definește astfel caracterele femeii de azi: „Deobicei femeia de azi n'a știut să se elibereze întru totul. Ea rămâne împotmolită în rutină, în prejudecăți, în micimi, o Evă care n'a câștigat încă aproape nimic, după ce-a dăruit tot".

Odată cu Miki și Gilliane, eroinele romanului **Nos égales** apare o nouă generație. Victor Margueritte declară: „Evocând, odată cu ființa lui Miki, începutul unei noui generații de fete și băeți, am voit în primul rând să insuflu bolnavilor și bolnavelor de nehotărîre, ale vremii noastre puțină energie fizică și morală, spre a lupta cu mai mult curaj împotriva mizeriilor care ne atacă".

Nu se poate spune că această carte nu oferă calități reale de curaj și măreție de suflet.

Editura „UNIVERSALA" Alcalay.

— I-ai telefonat d-lui Durand să vină?

— Desigur. Dar nu 'nțeleg ce spune. Nu mă scoate din „domnule director" și-mi spune că nu poate veni la conferință.

Adevĕrul Literar și Artistic

ANUL XIII — SERIA II-A NR 689
DUMINICA 18 FEBRUARIE 1934

FONDATOR { AL. V. BELDIMAN 1883—1897 / CONST. MILLE 1897—1920 } FONDAT IN 1893

5 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
10 LEI EXEMPL. IN STRAINĂTATE

Vasile Goldiș

Cu Vasile Goldiș a dispărut unul dintre făuritorii principali ai Unirii. Generația istorică a Ardealului începe să-și descomplecteze rândurile și să se înșirue în rândul figurilor grandioase ale epopeei noastre național-politice. Ardealul rămâne zi de zi mai sărac. Golul lăsat de dispariția vechilor luptători naționali, îți copleșește inima de o adâncă tristeță.

Intre generația istorică ce apune, și generația tânără ce se ridică, nu mai există nici un inel de legătură. Generația intermediară care să ducă flacăra gândurilor ce au animat atâtea lupte furtunoase, în presă, întruniri publice și în Parlamentul din Budapesta, n'a existat niciodată, ca o personalitate bine definită.

Intre Iuliu Maniu, Alex. Vaida-Voevod, St. C. Popp, Aurel Vlad, Vasile Goldiș, etc. și generația celor 30 de ani, golul este iremediabil, imens.

VASILE GOLDIȘ

Și fiecare dispariție nu face decât să accentueze și mai mult acest vid, care în împrejurările de astăzi, pare cu totul deconcertant.

Vasile Goldiș a fost una dintre acele mari personalități, a cărui moarte este resimțită de către o țară întreagă și care lasă în urma ei ecouri largi de tristeță.

Profesor de istorie la liceul din Brașov unde a predat seducătoare lecții vreme de 12 ani, Vasile Goldiș a fost unul dintre cei mai bine pregătiți intelectuali din vremea sa.

Și ca toți intelectualii din ultima fază a luptelor noastre național-politice, Vasile Goldiș s'a interesat și de problemele politice, aducând contribuții de mare importanță, fie ca redactor de rezoluțiuni, fie ca gazetar, ilustrând presa cu pagini de antologie, fie ca orator ascultat de către toate straturile populației românești de peste Carpați.

Intelectual de înaltă linie, Vasile Goldiș a avut o formație spirituală clasică, cultura greacă și civilizația romană neprezintând pentru el nici un secret.

Aceasta însă nu însemnează, că dispărutul a făcut parte din rândul „savanților de cabinet", pe care ochelarii îi împiedecă să vadă realitățile ce-i înconjoară. Dealtfel acest lucur ar fi fost și imposibil. In vremea când Vasile Goldiș s'a raliat, ca profesor tânăr, mișcărilor politice, principiul naționalităților rupse zidurile cabinetelor diplomatice, pentru a ieși în stradă, ca, formând apoi curente populare de neînvins, să ducă la realizarea idealurilor urmărite de către națiunile asuprite.

Lupta nu era desigur, ușoară.

Principiul naționalităților însă nu era un principiu pur politic, ci mai degrabă unul filozofic, un principiu de „natură generală", pe care nici un intelectual de seamă nu-l putea neglija.

Oricine își poate imagina deci, aplicațiile multiple, pe care un om subtil putea să le facă acestui principiu, în toate domeniile vieții publice.

Cadrul cel mai adecvat însă îl prezinta societatea culturală „Astra".

Acei care cunosc istoricul „Asociațiunii", — cum o numește și astăzi generația istorică — își dau perfect de bine seama de rolul ei covârșitor pe care l'a avut în istoria emancipării naționale și politice a Românilor din Transilvania.

Aici, în sânul acestei bătrâne societăți de cultură, se puneau la cale cele mai îndrăznețe planuri politice, pe care membrii ei — toți intelectualii din Ardeal și Banat — le popularizau apoi în conferințe, reprezentații teatrale și baluri.

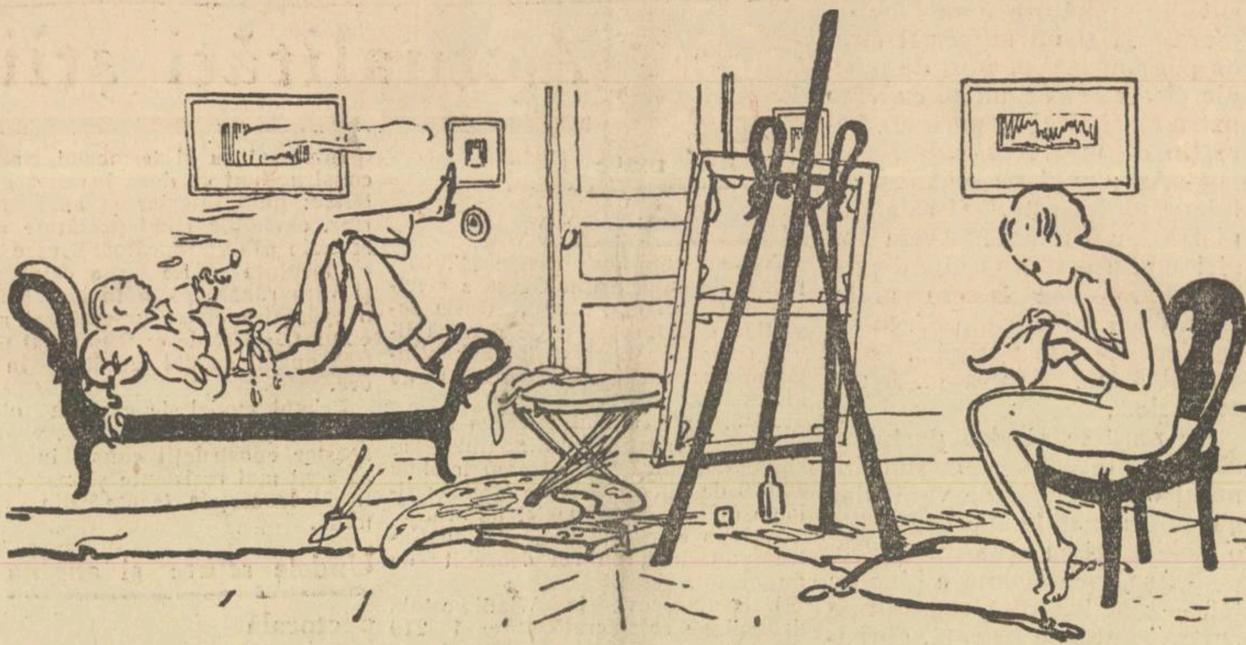
Om de cultură vastă, Vasile Goldiș, nu putea decât să aibă un rol de primul rang în propovăduirea idealului milenar al Românilor transcarpatini.

Mai târziu, în 1925, drept recunoștință, Vasile Goldiș a fost ales președinte al „Astrei", post de onoare pe care dispărutul a știut să-l cinstească, desfășurând și în această calitate o activitate intensă, pentru o cât mai largă culturalizare a maselor, cât și pentru înzestrarea „Asociațiunii" cu mijloace de propagandă moderne.

Vasile Goldiș a murit sărac, ca orice intelectual de rasă, adăogând istoriei noastre național-culturale și politice o pagină dintre cele mai strălucite, pe care posteritatea o va citi în lungul secolelor cu recunoștință.

P.

Leon Biju — Peisaj egiptean

Din viață --- nu din cărți

Suflet de artistă

In numărul trecut al „Adevĕrului Literar", d. T. Arghezi a publicat o adevărată pagină de antologie: înmormântarea unui câne — Anghelache.

Reproducem un pasaj:

„Mângâi fruntea lui cuminte și o așez în podul pălmii. Părea că adoarme, învelit cu cearșaful. Uneori se ridica pe coate și tremura. Era mulțumit când își simțea obrazul culcat în mâna mea. I s'au crispat labele strânse: erau rigide și reci.

„In genunchi lângă el, i-am

AURA BUZESCU

ținut mâna subt cap o jumătate de oră. S'a sculat. A făcut doi pași. A căzut. L-am dus la loc. Picioarele dinapoi avură un cutremur. Botul aluneca lent în palma mea. Ochii privindu-mă nu mă vedeau. I se porniră umerii să se miște singuri, deslegați de trup. I se deschise mută gura de două ori, ca să spuie ceva. Mâna mi-a stat cum a dorit el, lângă botul lui negru, lângă sufletul lui. Sfârșit de floare istovită.

„Am venit de la înmormântarea lui, petrecută în ramurile dese ale parcului.

„Un om a săpat pe întuneric o groapă adâncă, în care am pus lada cu Anghelache... Au fost de față 3 copii, unul cu casmaua, unul cu o velință și altul cu brațele goale — și nu se vedea nimeni unul cu altul..."

Cum s'ar fi putut descrie altfel *moartea și îngroparea unui copil?*

In fața rândurilor d-lui Arghezi îmbibate de-atâta bunătate și duioșie, — mi-am adus aminte de vorbele d-lui Mihail Sadoveanu care, aflând că cineva nu iubește cânii, a spus: „De astăzi înainte nu-l mai pot stima!"

Subt impresia acestor sentimente, am cetit interviewul d-nei Aura Buzescu — o artistă de talent — din „Rampa".

Intrebată de un reporter, dacă iubește animalele, — d-sa a răspuns cu bruschețǎ:

„Nu... Nici câni, nici pisici,... nici chiriași".

Și d-na Buzescu spune că un imobil, în fundul curții sale stă gol — din pricină că d-sa nu suferă chiriașii.

De-atâtea ori am văzut-o pe d-na Buzescu în roluri nobile. Și m'a impresionat.

Vra-să-zică, n'a fost nimic adevărat — în fundul cugetului său. Un simplu meșteșug... nu un suflet sensibil, vibrant.

Iată deci cine este d-na Buzescu, care — când atâtea familii sunt pe drumuri — nu vrea să adăpostească niște oameni subt acoperișul ei, cu chirie rezonabilă, plătită nu cu sula în coastă.

Artista care nu se înduioșează în fața suferinței omenești, artista care nu culege de pe drum un câne vagabond... și care nu poate ceti în ochii lui de om — aceia nu-i artistă. E o simplă meșteșugară, care nu mă interesează. Inimile uscate, aspre, sterpe — chiar mă îngrozesc.

De-aceia voiu ocoli teatrul, unde voiu vedea pe afiș numele d-nei Aura Buzescu — „artista" admirată de mine... odinioară.

Imoralitate

Un judecător: d. Ion I. Dumitrescu-Ismană dela ocolul Drăgănești, Jud. Prahova, a fost pus în disponibilitate.

Motivele au fost publicate de ministerul Justiției în ziare — pentru ca alți magistrați, aflând de cazul dela Drăgănești, să se cutremure foarte și să nu păcătuiască și ei... ca colegul Ismană.

Intr'adevăr, ce-a făcut magistratul?

„A dovedit — ne spune raportul — lipsa calităților morale ce se cer în prim rând unui magistrat, prin aceia că a adus în câteva rânduri, în locuința sa, aflată în localul judecătoriei, pe o tânără a cărei ținută și fel de a se comporta lăsa foarte mult de dorit...

„...Tânăra apărea în fereastra dinspre fațada judecătoriei, sumar îmbrăcată, cu țigara în gură, bând cafea, etc".

Pentru aceste vini — un simplu avertisment nu era destul? De ce punere în disponibilitate?

Pe când nu se pedepsesc adevăratele vini grave (de ex. falsificarea alegerilor), — cade asprimea sancțiunilor pe capul d-lui Ismană... pentru lipsă de tact.

Intr'adevăr, dacă d-sa ar fi trăit cu o femee măritată din Drăgănești, sau cu o văduvă care i s'ar fi strecurat pe ușa de dindos — n'ar fi fost nimic.

Dar să stea prietena magistratului în fereastra dinspre fațada judecătoriei? Sumar îmbrăcată? Cu țigara în gură? Bând cafea?

Aici însă e chestie de interpretare.

Acum toate femeile umblă sumar îmbrăcate, fumează și beau cafea.

Justiția poate interzice fumatul și băutul cafelei în sala de ședință. Dar în casa judecătorului...

Și — dacă nu-i permis de fumat — ce are voe să facă prietena d-lui Ismană? Să sugă gume americane? Să bea ceai de mușețel?

Așteptăm dela Ministerul Justiției o circulară în acest sens.

M. SEVASTOS

HELADA

Cârmaciul

Am văzut odată pe cățeaua
Skyla ;
Luntrea noastră ca un crocodil a
Spintecat vârtejului rețeaua.

Am ținut atunci pe lângă maluri
Cârma ;
Gândul i se desfăcea ca sârma
Pe sub burta vinetelor valuri.

Părul ei strălucitor era ca
Spicul,
Și reflexul greu al ei de rac a
Scăpărat în vânt ca mozaicul.

Se făcea că doarme liniștită,
Insă,
Mi-a fost frică de prunela strânsă
Și de frumusețea ei cumplită.

Am aflat că cine-i vede fața
Seara
Se trezește că-l cuprinde fiara
Intre labele ei dimineața.

N. DAVIDESCU

Dl. Const. Stere despre „Aventurile din Strada Grădinilor"

D-l L. Leoneanu — care l-a vizitat zilele trecute pe d. Const. Stere, la conacul d-sale din Bucov — publică în ziarul „Adevĕrul" cu data de 9 Februarie crt., o interesantă convorbire cu marele luptător basarabean.

Reproducem, din interview-ul d-lui Leoneanu, partea privitoare la părerea distinsului gânditor politic, despre romanul d-lui *M. Sevastos: „Aventurile din strada Grădinilor".*

★

Romanul lui Sevastos e opera de amărăciune și revoltă a unui om care a suferit mult în viață.

Cunosc trecutul autorului: o copilărie tristă, plină de decepții.

Silit să trăiască într'un mediu neprielnic sufletului său delicat, Sevastos a devenit un sceptic și un nemulțumit.

Opera lui e așa dar, rezultanta suferințelor îndurate în viață. Se simte că nu e o operă de invenție, ci o viață trăită și scrisă așa cum i-a impresionat.

Autorul zugrăvește cu un neîntrecut talent mai multe tablouri vii luate din viața unei străzi tipice, cu orizontul ei mohorît și deprimant, cu calitățile și defectele oamenilor care o locuesc.

El nu analizează stările sufletești ale eroilor, ci le lasă să se amestece la un loc cu acțiunea, făcând apoi ca ele să reiasă din această acțiune în mod firesc. E deci psihologie dizolvată în acțiune. Și o face în pagini concentrate, în rânduri puține, totdeauna scurt, când vesel, când ironic, dar scurt; și aceasta cu atât mai puternic în arta de-a impresiona și de-a produce efectul dorit.

Cartea e scrisă într'o elegantă limbă literară. De altfel și în articole de ziar Sevastos se remarcă printr'un stil plin de culoare și de muzică.

Construcția frazei sobră dar impresionantă, puterea de descriere — descrieri admirabil colorate — te fac să nu poți lăsa cartea din mână până la sfârșit.

Arta lui Sevastos vădește o adâncă înțelegere a sufletului omenesc.

Conține descripții de natură, de o rară forță sugestivă, pline de adevăr, de un desen pur.

E o adevărată operă de artă. Darul cu care zugrăvește, verva cu care atrage, căldura cu care copleșește sânt toate semne evidente ale unui mare talent.

Am citit cartea lui Sevastos cu mult interes și m'a impresionat adânc.

PRIN COCLAURILE ATONULUI

La părintele Serafim

de A. FRUNZĂ

Luntrea cu cei doi călugări se îndepărtează, prefăcându-se în curând într'un mic punct mișcător, deabia vizibil.

Tăcuți și destul de obosiți amândoi, ne odihnim un răstimp pe malul pustiu, privind turma de monștri cu crestele înspumate, îmbujorați de primele raze ale soarelui și porniți la războiul lor nepregetat în contra neclintitelor temelii ale Muntelui.

Suntem pe colțul de sud-răsărit al peninsului Sfinte, unde zgomotul valurilor e obositor și aproape asurzitor.

— Eu zic să mergem, — hotărăște în sfârșit ghidul, sculându-se. Işi potrivește traista pe umăr, își face semnul crucii. — Cu huetul și clocotul ista...

Deși puțin ne pasă și unuia și altuia, dacă urcăm muntele în jumătate de zi, sau într'o săptămână, începem să mergem cu încetul, luând-o deocamdată drept în sus, pe un fel de trepte, săpate în stâncă, — săpate de sigur de mână omenească și probabil încă de veacuri...

Atonul, la drept vorbind, nu-i așa de înalt: are în totul două mii și vreo sută de metri *. E deci cu puțin mai înalt decât Ciahlăul, Penteleul, sau Vârful cu dor. Greutatea urcușului e numai că, pe când Ciahlăul, de pildă, începi să-l urci de la o înălțime simțitoare, — cel puțin 500—600 de metri, de pildă. din Durău, — Atonul trebuie să-l iei dela bază, din apa mării. Iar dacă mai adaugi „scările" și „piepturile", de care sunt aproape scutiți munții noștri, și mai ai în vedere și arșița soarelui, apoi greutatea se cam îndoiește.

Urcușul pe asemenea scări e, se înțelege, penibil, în schimb la fiecare pas simți cât ai înaintat, vezi cu ochii că urci, nu încurci. Și numai peste două zeci de minute bagi de seamă că ai urcat o înălțime respectabilă. Numai peste douăzeci de minute abia mai auzi zbuciumul din vale, abia mai înțelegi rostul dantelei din jurul stâncilor, iar turma de „monștri" spumegători de mânie s'a transformat ca prin minune: în locul zbuciumului și haosului de acum douăzeci de minute, nu mai vezi decât niște brazde azurii, idealminte drepte și idealminte paralele, care înaintează unele după altele, lin și potolit, mânate de o putere nevăzută spre ceața alburie a apusului...

Ne oprim deseori, ca să ne odihnim și să privim „brazdele" paralele și azurii, — fenomen pe care, eu cel puțin, încă nu-l cunoscusem.

Pe toată partea de sud, cât poate bănui ochiul, se văd acuma numai aceste brazde, cu capetele pierdute în infinit; pe toată întinderea dinspre apus, până spre petele nehotărîte ale Tesaliei e numai ceață alburie și neclintită; la răsărit, până spre insula Lemnos — văpaia orbitoare a soarelui de Iulie, care se încinge din ce în ce.

— Are să fie arșiță mare, — zice călugărul. — Am scos schimburile. Când om intra în strâmtoarea de colo, să le avem gata.

* D. Pavlovschi nu știu de unde găsește vreo 3000 de metri

(Continuare în pag. II-a)

S'a sfârșit cu scara, și poteca intră într'un defileu aproape întunecos. Doi păreți de stâncă, amețitor de înalți și nesfârșit de lungi, ne închid vederea de pretutindeni: piatră în dreapta, piatră în stânga, înainte, îndărăt. Micii și rarii arbuști depe muchiile păreților astupă aproape și îngusta fâșie de cer de deasupra. Aici liniștea e ca într'o biserică pustie.

Emit părerea că ar fi bine să ne odihnim puțin în răcoarea defileului și, dacă se poate, să și mâncăm.

— Să ne odihnim? Dar nu simți cum bate apoiul? Să ne schimbăm mai bine și să mergem.

Și călugărul intră în scobitura unui părete, de unde peste o clipă iese cu cămașa bleașcă de sudoare; o stoarce și o atârnă de un băț, ca s'o usuce.

Sistemul atonit de a schimba cămașa cât mai des și de a o usca pe băț se practică în special în vederea apoiului, un vânt care bate mai ales prin strâmtori, aduce friguri și junghiuri și inspiră o frică aproape superstițioasă.

Simt parcă și eu un curent subțire ca „ibrișinul", care pătrunde până în oase, adopt și eu sistemul atonit: iau o cămașă din traista călugărului, imit operația, fac din cămașă steag.

— Tot așa o să facem și azi și mâne? Și poimâne?

— Tot așa.

Cu steagul lui fiecare, dar fără alți spectatori, decât formele capricioase ale stâncilor, pășim înainte...

Urcăm de vreo două ceasuri, am schimbat „steagurile" de vreo trei ori și suntem în deplina stăpânire a muntelui. Aici tăcerea e mai adâncă decât în mormânt, iar defileul ține neschimbat. Dar parcă numai ca să ne pregătească o surpriză cu atât mai mare. După o mică cotitură păretele drept se oprește deodată, descoperind privirilor niște adâncimi care par a duce până în măruntaiele Atonului, și pe lângă care trebuie să trecem cu orice preț, sau să ne întoarcem îndărăt.

Prăpăstiile nu-s pretutindeni deopotrivă de fioroase. In Elveția o prăpastie te îngrozește prin adâncimea ei, dar nu-ți paralizează voința de a lupta, de a te agăța cu funii și cârlige, de a scăpa. In Sf. Munte prăpăstiile sunt mai puțin adânci, dar par mai aproape de lumea Tartarului, te hipnotizează și te atrag. Care-s mai rele? Nu stăm să comparăm și trecem pe deasupra abisului, înarmați, în loc de funii și cârlige, cu cruci și rugăciuni pe buze...

Tot la dreapta începe a se vedea acuma și marea, dar schimbată: „brazdele azurii" se arată acuma aproape nemișcate...

Păretele din dreapta s'a sfârșit, dar cel din stânga ține înainte. E numai de marmoră și trebue să fie vre-un picior, pe care se sprijină partea de sud a Atonului.

— Cum se numește păretele ăsta, care nu se mai sfârșește?

— Sf. Ilie. Se sfârșește pela amiază, — răspunde călugărul oftând și rostind niște rugăciuni.

Marea e o mare fermecătoare; și mai mare doctor — muntele. Dar tinerețea are uneori ciudățenii pe care nu le mai înțelegi: în loc să se bucure, să sburde în fața măreției și frumuseților naturii, omul tânăr simte uneori strângeri de inimă și tristețe; în locul expansiunilor vin regrete vagi și mâhnire; în locul veseliei — lacrimi.

De astă dată era chiar ceva curios: pe când eu, om bătrân și destul de obosit, sunt gata la extazuri și expansiuni, căci nu cred să existe în întreaga natură ceva mai sublim decât Arhipelagul văzut depe înălțimile Atonului, ghidul, om tânăr și voinic, se simte ca într'un cimitir, bombănește rugăciuni și-și face cruce la tot pasul.

O fi având motivele lui: e tânăr, e călugăr, și-a făcut șase ani de ucenicie la un schivnic din vale, a stat șase ani în tăcerea acestor stânci și în fața mării nemărginite....

Văzându-l în asemenea dispoziție, nici nu-mi mai vine să-l întreb, ce planuri are în privința mesei. Dar călugărul mă previne și singur.

— Nu mai e departe acuma nici părintele Serafim. Poate ne dă ceva... E cel mai vechi aici. Ai auzit?

Despre părintele Serafim? Nu. De unde să aud? Dar se cunoaște că-i un om și jumătate păr. Serafim. Numai ce loc și-a ales! In adevăr, din partea oamenilor, se poate zice, nici o supărare. Așa-dar! Nu ca în alte țări unde, pentru a scăpa de lume, ești nevoit să te bagi subt pământ, prin peșteri... Aici nici o daraveră cu oamenii. Nimic pământesc! Sus — cerul, jos — tot un fel de cer!... Iar vaporul

A. FRUNZA

de colo, care niciodată nu se arată mai mare decât un gândac, când o fi să treacă pe subt poalele Atonului, păr. Serafim, din dosul lui Sf. Ilie, nici n'are să-l vadă. Parcă nici n'ar fi. Așa libertate — da!

Intreg domeniul păr. Serafim e cuprins de vraja unei liniști neturburate: nici o adiere de vânt, nici o clintire de ramură, și foile depe copaci parcă ar șopti singure dela ele... Șoapta foilor și suspinul unui izvor undeva adânc de tot, sunt singurul graiu al Muntelui în această oră a dimineții.

Dar iată-l și pe păr. Serafim, primul om pe care-l întâlnim azi. In mijlocul unei terase rotunde stă ceva ca o stâncă, dar cu ferestre și ușă; iar dinaintea ușii — o umbră de om ca de șaizeci de ani, înalt, uscat, abia cu câteva fire de păr roșcat în loc de barbă, cu privirea pierdută în spațiu, cu zâmbetul omului bucuros de musafiri, dar fără a se uita la noi, ci tot în spațiu.

— Blagoslovește, cinstite părinte! — încep eu gâfâind după vreo două scări destul de obositoare. — Dar... departe stați!...

Dar oare ce-o fi răspuns pustnicul?

— Poftim? Și nu știu dece mi se pare că trebuie să vorbesc tare, că pustnicul n'aude bine.

— Is cam rele drumurile pe aici, — zise păr. Serafim cu o voce, în care se aude ceva din foșnetul foilor depe copaci.

— Rele? Dar e bună treaba pe care o faceți! Irebușoara pe care o faceți Sfinția voastră aici...

—Treaba ar fi bună tare, mai bună... — șopti păr. Serafim în acelaș graiu al foilor și cu acelaș zâmbet, — adresat, nu știu, nouă, sau cuiva la care se gândise acum un moment. Dar... poftiți... Poftiți pe scăunașul ăsta.

— Mulțumim. Cine vine pe aici, n'are nevoie de scăunașe. După vorbă, parcă ai fi de peste Munți, părințele?

— Așa... cam de peste Munți, — răspunde pustnicul cu oarecare nesiguranță: era, se vede tocmai după rugăciune, distrat, cu mințile duse încă în altă parte.

— Ardelean, va să zică?

— Așa. Cam depe la Abrud.

— Moț? — strig din răsputeri.

— Așa, cam moț...eram... odată.

— Odată?

— Așa, așa, odată...

Pustnicul pare obosit de atâta conversație. Se arată totuși cât se poate de primitor.

— Dar nu ședeți? Cred că-ți lua... Și omul se grăbi după ceva în colibă.

Mi se păru, nu știu dece, foarte ciudată această împărechere de termeni: moț și călugăr. Ba încă moț și pustnic. „Moț ? O fi umbra lui popa Balint ?" — mă gândii, urmărind umbra ușoară, care dispăru în colibă ca o figură de cinematograf.

Incolo totul e real și pământesc, aproape românesc: coliba nu-i mai mică decât o căsuță țărănească din munții noștri, dar e numai din piatră: păreți, prispă, acoperiș. Iar dinaintea căsuței — trei vițe de vie fără rod, un smochin sălbatec, crescut din crăpătura unui bloc de marmură, și un minuscul strat de pământ negru, adus de pustnic cine știe de unde, cu vreo patru-cinci fire de porumb, care țin de urât românului.

— Așa: unul pe scăunaș, altul pe piatra asta. Și astalaltă piatră ar fi masa... Avem pe aici multe mese, — glumi păr. Serafim, — dar îs cam grele. Iaca, dacă mi-oi ajuta Sf. ta s'o așezăm mai la umbră.... subt pomul ăsta... Așa, așa... Acum scaonele....

De mult se gândea pustnicul să facă din adăpostul smochinului o sofragerie de vară, dar n'o putea mobila. Pe negândite o mobilă azi cu ajutorul nostru.

— Așa, iaca acuma e bine de tot, — zise încântat, așezând pe „masa" aproape pătrată, aproape netedă și mai ales solidă, capabilă a înfrunta perioade geologice, bunătăți la care noi nici nu visam: și un coșuleț cu câteva cepe, trimise probabil dela Lavra de vre-un prieten, și o bucată zdravănă de pâne de secară, adusă de sigur de vre-un rus din Cărulea, și o ulcică cu masline, și inevitabilele icre uscate, atât de obișnuite în tot Sf. Munte, grozav de sărate și mai ales amare, și poate încă ceva în același coșuleț cu ceapă; iar ca corectiv la atâta sărătură și amăreală — un fagure de miere, descoperit de pustnic în scorbura unui copac. Ba chiar niște dulcețuri, adecă un ciob de oală cu ceva de bună seamă ca niște dulcețuri, aduse de vre-un închinător tocmai din Rusia.

Intr'un cuvânt, mai rar, poate, atâta bogăție la un pustnic. Dar și mai rar apetit la niște închinători ortodocși.

De altfel o masă are haz, când e însoțită și de o conversație potrivită.

— Mulțumim, mulțumim... Și zici, stai de mult, părințele, singur, prin.... stâncile astea?

— Cum nu? O fi o bucată bună... Și pustnicul se gândi poate cam cât o fi, decând stă singur aici.

— Vro șapte-opt ani?

— Așa, cum zici dumneata, or fi, or fi...

— Ba or fi ei vreo treizeci, — se amestecă ghidul, care cunoștea bine pe păr. Serafim. — Dar i-i fi uitat Sf. ta.

— Așa, așa... — conveni pustnicul. — Cât zici? Treizeci? Mai c'or fi. Or fi... Așa-i: că doar atunci a fost și cutremurul cel mare de s'a dărâmat clopotnița Sf. Andrei și a ars pădurea de ici din vale...

— Da de unde? — zise ghidul. — Clopotnița dela Sf. Andrei am apucat-o și eu acum șapte ani. Și Sf. ta erai de mult aici cu ucenicu, cu Vasile care a murit. Las, că știu eu! Și pădurea din vale cine a mai apucat-o?...

— Așa-i. Că întâiu a căzut clopotnița și apoi a fost cutremurul... Ba nu... Ba așa-i, cum zici Sf. ta; întâiu a venit cutremurul și apoi...

Bietul pustnic pierduse toate socotelile. Era dealtfel și obosit i-ar fi fost și greu să desgroape niște lucruri de mult uitate.

Dar culmea încurcăturii începu în momentul plecării. Tocmai acuma ne dădurăm seama ce-am făcut: că am mâncat tot avutul pustnicului, am distrus o existență. Cu ce-am mâncat noi, omul trăia poate o jumătate de lună, poate o lună întreagă...

Și acuma? Să-l lăsăm singur, muritor de foame?... Și doar aveam în traistă destule provizii: aveam chiar vreo două sticle cu băutură pe care le păstram, ce e drept, cu sfințenie, și la care eram hotărîți să recurgem numai la o vreme grea. Totuși ce-i de făcut? Ce încurcătură...

Fu de vină de altfel și pustnicul, care a plecat pe neașteptate.

— Da, da, ne mai vedem! Cum nu? Drum bun, drum bun! Și luând un ulcior, o și luă la vale, probabil după apă.

Fu de vină și ghidul, care trebuia să cunoască obiceiurile, eticheta locului, felul de a înmâna o rublă, sau o megidie.

Ba ghidul nici nu se sinchisea.

— Dar ce-i trebuie lui bani? Ce să cumpere cu bani? Și ce-i trebuie pustnicului pâne? Hrana pustnicului e postul! Rugăciunea-i mâncarea lui! Acuma ce să ne mai gândim? N'ai văzut că a luat ulciorul și a plecat la izvor?

Găsirăm un mijloc sigur de a împăca scrupulele, dându-ne cuvânt să ne întoarcem, după ce coborâm, și să aducem pustnicului o traistă întreagă de bunătăți. Mergând, plănuiam chiar ce să-i aducem.

Dar făgăduielile se uită așa de ușor. Afară de asta, eu, în loc să mă întorc, mă îndepărtam tot mai mult. Peste o lună eram la Constantinopol, iar încă peste câteva zile — la noi, la Constanța. Tânărul meu ghid era și mai departe: i-au prea plăcut apele verzi ale golfului Molfine, ca să mai rămâie încă între cei vii...

A. FRUNZA

Adevĕrul Literar și Artistic
Redacția și Ad-ția București, Str. Const. Mille No. 5-7-9 Telefon 3-84-30
Apare săptămânal
5 lei exemplarul
Prețul abonamentului:
1 an . . . . . Lei 200
6 luni . . . . . Lei 100
3 luni . . . . . Lei 50

Actualități științifice

Cea mai mare linie aeriană din lume

Avionul-omnibus rusesc „S. 55", plecat de curând din Odesa a aterisat în Camciatka. Astfel, Rusia sovietică dispune astăzi de o nouă linie aeriană: Wladiwostok-Sakhalin-Camciatka, lungă de vre-o 5000 de kilometri.

„S 55" a străbătut întreaga Rusie, sburând deasupra continentului asiatic și realizând un traseu total de 19.670 de kilometri, cu o iuțeală mijlocie de 235 de kilometri pe oră.

Aviația e menită să joace în Extremul Orient, un rol deosebit de important.

Dela Moscova la Wladiwostok, drumul pe cale ferată durează 240 de ore; vaporul face dela Wladiwostok până la Sakhalin 120 de ore și ajunge în Camciatka după o călătorie de 216 ore. Acelaș traseu îl execută avionul în câteva ore.

„S 55" este un hidroavion care poate transporta 12 pasageri. Având două motoare de câte 1500 de cai, atinge viteza de 270 de kilometri.

Din această iarnă, Rusia posedă cea mai întinsă linie aeriană din lume.

Case de oțel

In Anglia s'au construit de curând case montate în întregime în oțel și înzestrate cu toate perfecționările moderne.

Această inovație reprezintă o invențiune a unui inginer din Newcastle, care a folosit în acest scop principiul termos-ului.

Intocmai ca și termos-ul, aceste construcțiuni au două învelișuri metalice: unul interior și altul exterior, cavitățile fiind presărate cu o materie rău conducătoare, care face ca locuința să fie iarna călduroasă și vara răcoroasă și în acelaș timp o apără împotriva umezelii și a focului. O astfel de casă poate fi montată numai de doi lucrători în 16 ore.

Primul model de casă în oțel a fost ridicat la Newcastle. Avantajul acestor construcții constă în faptul că sunt mai rezistente și mai eftine, decât locuințele făcute din cărămidă.

Undele scurte și angina pectorală

Doi francezi, d-nii Giroux și Dausset, au făcut de curând o interesantă comunicare la Academia de Medicină din Paris.

Ei au constatat că angina pectorală, o boală în general foarte rebelă, poate fi tratată cu succes, prin undele electrice scurte, afară de cazul când bolnavii suferă de o boală de inimă sau de rinichi.

Aplicând, timp de vreo 6—12 ședințe, radiațiuni cu o putere de 400—500 de wați, cei doi cercetători au obținut dispariția completă a durerilor, și încetarea definitivă a boalei.

Un alt avantaj al tratamentului prin unde este faptul că nu produce nici o durere.

Găinile și razele ultraviolete

De curând, un Institut zootechnic american, în dorința de a studia influența radiațiilor, asupra desvoltării animalelor, a făcut o experiență interesantă asupra a 360 de găini.

Găinile au fost repartizate în două grupe identice, care primiau fiecare aceeaș hrană, în aceeaș cantitate și erau supuse la aceleași condițiuni de trai cu singura deosebire că unul din grupuri era luminat cu lămpi obicinuite; iar al doilea, cu lămpi cu raze ultra violete.

In fiecare dimineață, între orele 5.30 și 17, cele două grupe suportau efectul acestor lumini artificiale. După vreo două luni de tratament, găinile supuse razelor ultraviolete, au dat 2149 de ouă, pe când cele expuse luminii electrice obicinuite, n'au produs decât 1250 de ouă.

Trebue să atragem atenția asupra faptului, că această din urmă cifră este mai mare decât numărul mijlociu de ouă, pe care-l dau găinile expuse numai la lumina naturală.

Intrucât cheltuiala suplimentară, necesitată prin folosirea razelor ultraviolete, este mult mai redusă decât beneficiul rezultat prin surplusul de ouă, produs pe această cale ne putem da seama de avantajul folosirii noului procedeu.

Audiție de radio... în serie

Proprietarii de case din America au față de chiriașii lor radiofoniști, o serie de atențiuni delicate, pe care locatarii din vechiul continent nu le cunosc.

Astfel, într'un „zgârie nouri" clădit de curând la New-York, cu 31 de etaje, cuprinzând 1200 de apartamente, s'a ridicat la zece metri deasupra acoperișului o antenă comună de recepție. Această antenă de o interesantă inovație technică, permite fiecărui locatar auditor să recepționeze cu postul său, orice program dela orice stație de emisiune.

Important este faptul că posturile receptoare nu exercită între ele nici o acțiune perturbatoare.

Bucătăria solară

De multă vreme, cercetătorii se străduesc să pună la punct un procedeu pentru a capta și a concentra razele soarelui.

Până în prezent însă, încercările de a exploata acest isvor nesecat de energie, au avut prea puțin succes și proectele studiate și în parte realizate, dau mai multă dovadă de imaginație decât de simț practic.

Iată însă că de curând, un inginer rus, Poshtar, — după cum comunică ziarul „Pravda Vostoka" — ar fi reușit să instaleze o bucătărie, cu ajutorul razelor soarelui.

Technicianul rus, membru al stațiunii solare experimentale din Samarkand, a făcut de curând, înaintea unei comisii de savanți și de technicieni, o demonstrație a ingenioasei sale invențiuni: „bucătăria solară".

Fără nici o cheltuială de combustibil, el a reușit să prepare o friptură în două ore și o mâncare cu sos în 50 de minute.

Undele ce transportă microbii

Profesorul englez, Newel, directorul „Ligii britanice de higienă", a comunicat de curând rezultatele senzaționale ale experiențelor sale. Savantul britanic susține că a reușit să creeze — prin intermediul undelor hertziene — o ambianță microbiană în jurul unei ființe viețuitoare, putând comunica astfel la distanță orice boală bacilară.

Principiul invențiunii se bazează pe faptul — constatat de Newel — că orice cultură de bacili virulenți, emite radiațiuni analoage cu undele electromagnetice.

Profesorul Newel pretinde că amplificând intensitatea acestor radiațiuni, el le poate difuza în acelaș fel ca pe undele hertziene dirijate, reușind astfel să le transporte într'un loc dorit, de exemplu, într'un oraș anumit.

După cum vedem, noua invenție reprezintă o armă de războiu, mai groaznică decât gazele toxice.

Iată deci, după undele ucigașe la distanță și undele care captează și transformă energia cosmică (Tesla), undele care aduc bolile peste mări și țări.

Un tren electric cu acumulator

Acum câțiva ani, savantul irlandez, doctorul J. Drumm, anunța că a reușit să realizeze o baterie de acumulatori electrici, de o constituție nouă, capabilă să reziste la cele mai grele condiții de utilizare și deci recomandabilă în special pentru tracțiunea pe căile ferate.

Această baterie a mai fost perfecționată în timpul din urmă, așa că astăzi ea poate suporta, fără nici o vătămare, încărcări și descărcări repetate, precum și cele mai rapide schimbări de regim. Plăcile negative sunt formate dintr'o serie de sârme de nichel, protejate de un grilaj de fier nichelat. Plăcile pozitive sunt alcătuite din oxid de nichel. Electrolitul alcalin este foarte eftin și nu trebue înlocuit decât odată la doi ani.

Viața unei asemenea baterii este de vreo zece ani.

Incercările oficiale făcute cu această baterie pe linia ferată Dublin-Bray, din Irlanda, au dat rezultate excelente.

Un tren de 85 de tone, echipat cu baterii de plumb, a reușit să parcurgă zilnic 300—400 de kilometri. Pe baza acestor rezultate încurajatoare, s'a hotărât să se puie în curând în serviciu, tot în Irlanda, un tren de 208 tone, cuprinzând cinci vagoane. Greutatea bateriei cu accesoriile ei nu depășește 33 de tone.

Torpila omenească

Un apogeu al automatismului părea să-l realizeze torpilele marine.

Intr'adevăr, aceste lungi țigări nu sunt în realitate altceva decât submarine fără pilot. Incărcătura lor de o tonă de melinită este propulsată de o elice, care pune în mișcare o mașină cu aer comprimat, pe care o pilotează în direcție, un giroscop și în adâncime, un sistem barometric delicat.

In chipul acesta, micul submarin poate naviga la adâncimea matematic necesară și suficientă, pentru a isbi și distruge un anumit vas vrăjmaș.

S'a propus acum de curând ca torpilele să fie echipate și cu un post de T. F. F., pentru a putea fi conduse dela distanță prin unde hertziene, adoptând astfel un traseu, care în loc de a fi rectiliniu, ca până acum, să fie sinuos și întortochiat, pentru a ajunge cât mai direct și mai sigur pe inamic.

Atâta ingeniozitate însă costă scump; vreo câteva sute de mii de franci.

Pentru a simplifica construcția torpilei și a exploata mai bine tonajul ei, lăsând mai multe explozibile și introducând mai puține mecanisme costisitoare, marina japoneză a preconizat ideia unor „torpile umane". Cu alte cuvinte, în locul pilotului automat să se instaleze în torpilă un om în carne și oase. Bineînțeles, că acest om trebue să-și sacrifice viața în momentul când torpila face explozie.

S'au găsit totuș, în rândurile japonezilor, nenumărați voluntari, gata să accepte această sinucidere, pentru a realiza o economie marinei nipone.

Senzațiile, un fenomen electric?

Fiziologii, care s'au ocupat în timpul din urmă cu efectele fiziologice ale curentului electric, la om și la animale, au ajuns la concluzia că și reciproc, unele funcțiuni fiziologice au la baza lor un substrat electric.

Astfel, cele mai elementare fenomene fiziologice, cum ar fi de pildă senzațiile de vedere și auz sunt influențate într'o măsură hotărâtoare de curentul electric.

Experiențele au arătat că dacă se excită nervii vizuali prin intermediul unui curent electric, avem imediat impresiuni de lumină. La fel se petrec lucrurile și cu nervii acustici. Excitarea lor electrică provoacă imediat senzația auzirii unor sunete.

Cel mai toxic gaz

Gazul toxic, cel mai groaznic pe care ni-l putem închipui și împotriva căruia nici o mască nu ne poate apăra în mod eficace, a fost descoperit de curând, se zice, la o uzină de produse chimice din Clermont-Ferrant (Franța), care se ocupă cu fabricarea parfumurilor sintetice.

Această descoperire a fost făcută de d. Leonte Bert, profesor de fizică, care a găsit din întâmplare acest gaz, în cursul lucrărilor lui.

Noul gaz — care este incolor și are un miros de țelină — străbate vestmintele și nu e oprit de piele.

Imediat ce intră în atingere cu corpul omenesc, celulele țesuturilor se desagregă și moartea intervine în câteva ceasuri.

Un câne, supus la acțiunea acestui gaz, a încetat din viață după câteva minute.

In caz de războiu ,opt zile ar fi deajuns pentru a umple cu acest gaz toate obuzele.

Totuș, d. Bert, descoperitorul gazului pomenit e hotărât să ție secretă descoperirea sa, pentru a evita adoptarea unei asemenea groaznice arme de luptă.

I. S.

Caleidoscop

Vaca bolnavă

Intr'un mic sat bavarez lângă Tirolul austriac, Sachrang, se găsesc, cum e de așteptat, multe vaci de preț, dar atât oamenii cât și animalele sunt acolo foarte sănătoși așa că nici medicul uman, nici cel veterinar nu au vre-o nădejde să capete clientelă și deci astfel de specialiști nu se găsesc.

Acum de curând s'a îmbolnăvit o vacă din cele mai de preț. Ce era de făcut? Medicul veterinar care se găsea mai aproape, locuia peste frontieră, iar trecerea peste aceasta era un lux pe care nici oamenii, nici animalele nu și-l puteau plăti. Un German ca să treacă în Austria trebuie să plătească 1000 mărci!...

Proprietarul vacii a telefonat veterinarului să vină la linia care arată frontiera națională, iar vaca va fi adusă în acelaș loc de un funcționar. Pentru ca să i se facă un scurt examen medical vaca trebuia să nu treacă nici cu jumătate de copită dincolo de sacrosancta linie de demarcare.

După scurta consultație o mână austriacă s'a ridicat și s'a întins peste frontieră primind prețul consultației în mărci germane de cea mai sigură valoare...

Iată, zice ziarul „Observer", care povestește această întâmplare, o pagină din Istoria Europei moderne.

Mormântul lui Arpad

De mult se străduiesc Ungurii în zadar să găsească locul unde a fost înmormântat Arpad, primul lor conducător. In timpul sărbătorilor trecute, un inginer, Gatter, din Budapesta, a indentificat în sfârșit mormântul. Săpătorii s'au călăuzit de unele detalii date de un notar al regelui Bela al III-lea, care se presupune a fi fost autorul cronicii din secolul al XII-lea, „*Anonimus*". Această cronică, intitulată „*Gesta Hungarorum*", spune că Arpad a murit la 907 și a fost îngropat în albia petruită a unui râu de lângă orașul lui Arpad, lângă o punte mică. In acest loc s'a zidit apoi „o biserică Albă", care nu e alta decât biserica creștină ridicată pe timpul lui Ștefan cel Sfânt, lângă orașul roman *Aquineum* din suburbia O. Buda. Aici s'au început săpături de acum doi ani sub conducerea lui Palolóczi, directorul muzeului Arpàd, care a descoperit biserica Albă. In curând se vor începe săpături în două locuri, căci sunt două fortărețe acolo și O. Buda va deveni astfel unul din locurile istorice mai însemnate ale Ungariei, căci în una din cele două fortărețe sunt mormintele reginelor Ungariei, iar în alta mormântul lui Arpad.

PREM'ILE „DELAFRAS" DE LEI 60.000

Termenul de 1 Martie 1934 acordat de Editura „UGETAREA" pentru prezentarea manuscriselor care vor concura la cele trei premii literare în valoare de lei 60.000, se prelungește până la 15 APRILIE 1934. Aceasta pentru a se da posibilitate să participe la concurs și autorilor cari au cerut editurei să amâne puțin data stabilită anterior

Tablete

Dumitru Micescu

Derivat în activitățile barei și trecând ca un Charon, cu care seamănă la portret, toată ziua și toată noaptea împricinații de pe un mal pe celălalt al Styxului Justiției, Dumitru, unul din cei doi Micești, se relevă mult mai mult magistraturii decât marelui public. Acesta culege numai din câmpul hârtiei tipărite și nu trebuie tras la răspundere că unul din stăpânitorii gândirii și elocinței juridice, frecventează materialul facil însă delicat al expresiei mute, exclusiv în calitate de cititor. Are o bibliotecă legendară și legenda unei bibliofilii pasionale, vizibile de altfel, amândouă în casa și în individualitatea lui, cărturărește vastă. Casa e un al doilea portret al omului și interiorul ei corespunde mai detaliat decât pictura și fotografia, lăuntricelor lui lumini și constelații.

Frații Micești au ceva comun, afară de numele părintesc; o consângenie cu marele maestru și făcător, Lucifer, tatăl tuturor celorlalți zei, unici sau multipli. Din puține oase, din piele puțină și dintr'o cană cu sânge luată din propria lui iască de carne, Meșterul a improvizat un vehicul aproximativ pentru deplasarea în spațiu a inteligenței, ca sămânța sburătoare, purtată de un fulg, a păpădiei. Frații Rosny au visat odinioară o evoluție a omului în faza Xipehuzilor, niște foști oameni, desvoltați cerebral în paguba totală a trupului, rămas, mi se pare, ca o sferă, de care va spânzura ușoară, o rădăcină schematică și slujindu-i, ca un șomoiog de păinjiniș, să fixeze provizoriu, în călătoria lui astrală prin univers. Câteodată vremelnic poezia are tendința să se realizeze.

Rezerva d-lui D. Micescu acum cedează, numele îi circulă, disprețul de publicitate este trădat. De câteva zile încoace, advocatul a sărit bara și pentru întâia oară schițează dela doctorat o candidatură. Peste o lună de zile d. Dumitru Micescu va fi Prezidentul Baroului de Ilfov, Rectorul a vre-o 5.000 de advocați, din care cei mai mulți tineri și foarte tineri, într'o epocă în care viața ia forme iuți și scoate și Baroul din vechea lui aristocrație, indiferentă la zbucium și neutră pentru luptă. D. D. Micescu vine la conducerea breslei în ceasul în care toate locurile de frunte reclamă urgent personalitate, valoare și un moral nezdruncinat și se oferă, nu sătuilor de glorie artificială, ca o glorie suplimentară a vanității, ci însetaților de biruința sincerității. Pe nesimțite, s'a născut o nouă omenire, a intrat în rânduri: vechile stiluri și tertipuri lichidează...

Viața nu mai cere aspecte, roluri, tirade și nici cu ideile nu mai are ce face. Ea caută oameni, lume având din belșug, și d. Dumitru Micescu este unul.

Progresul Social

Revista de ținută și de atitudine selectată a d-lui Inginer Mihăiescu, deputat în actualul Parlament, a putut să apară timp de 2 ani nestânjenită. Sumarul ei a dat cititorului cultivat studii și articole ce nu se găsesc totdeauna cu acelaș nivel nici în marile periodice străine și bunele sugestii și exactele aprecieri și propuneri în ceeace privește maladia crizei mondiale, manifestată românește, n'au lipsit. Alături de colaboratorii d-sale, care n'au scăpat niciun moment din vedere utilitatea națională, d. Inginer Mihăiescu a dat cele mai radicale și documentate judecăți și soluții tifosului nostru economic, tratat ca altădată proteza dentară în iarmaroc, de sumedenia noastră de cârpaci. Ca întodeauna, când îngâmfarea întrece calitatea și trufia este mai mare decât cinstea intelectuală, singure învățămintele bune au fost înlăturate.

In Ianuarie trebuia să apară primul număr din anul al treilea al Progresului Social *și n'a apărut. Revista a trebuit să fie întreruptă. De ce? Din lipsă de cititori? Nu. Publicul o reclamă, abonaților le lipsește. Atunci? Să vorbim la ureche: a întrerupt-o o Autoritate cu nume de domnișoară.*

Era o vreme când exista o Chestie Inchisă, o chestie suspectă, chestia chestiilor... Nu se putea vorbi de ea în Parlament, deputații și senatorii fiind jurați pe sufletul lor să-și ție închisă și gura. Nu se putea vorbi în presă și nici pe stradă. Personagiului care se găsea sechestrat în chestie, constituia totuș preocuparea generală și o grămadă de fraze și propoziții începeau cu el și cu ăla, știi care. fără să poată fi luate din buzele a câtorva sute de mii de oameni și sigilate. Chestia închisă umbla deschisă și făcea o mie de pui pe ceas.

Chestia închisă se știe cum s'a deschis de părete, dela sine, într'o bună zi, ca scoica pe valuri, din care a ieșit Venera. E o chestie care nu mai doare, o bubă care s'a vindecat. Că acum alte boli și alte dureri solicită judecata publică, este notoriu. Când le vorbește gura pe jumătate închisă e rău, când le vorbește condeiul e mai bine și ele apar cu figura lor adevărată. Progresul Social *nu a fost un pamflet, nici o publicație revoluționară, nici de stânga nici de dreapta; a fost redactat de inteligența burgheză și de intuiția națională, științifică și obiectivă. Intreruperea n'are sens.*

T. ARGHEZI

P. S. — Cititorii ofensați de fraza următoare, apărută în tableta precedentă (O înmormântare): „El răspunde cu *gudurelele* obicinuite, ridicându-și botul cârn în văzduh și cârâind ca o cioară și ca un păun", sunt rugați să rectifice eroarea, înlocuind gudurelele cu *guturalele;* ceeace-i altceva.

M. St. Galați. „Un pahar cu apă" este băut, „un pahar de apă" este cumpărat.

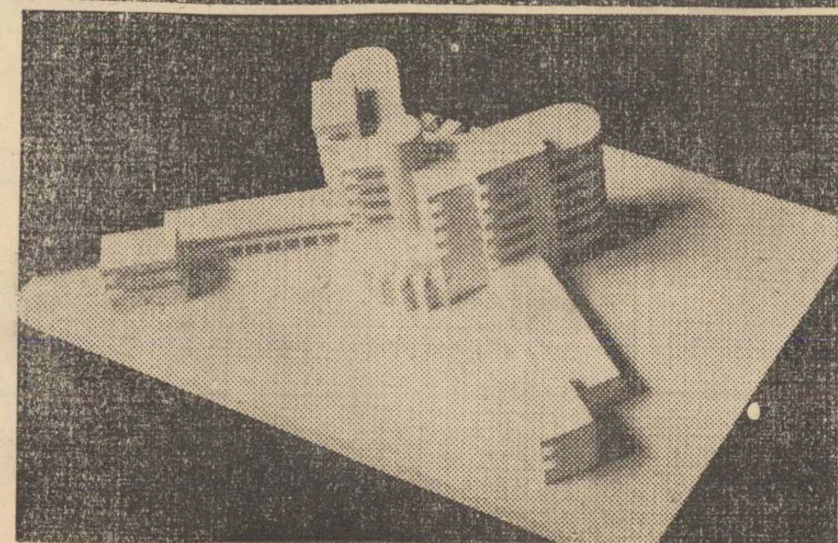
„Depozit de lemne, ladă de macaroane, magazin de manufactură" reprezintă forma corectă. Accentul ideii îl comandă cantitatea, nu marfa. In „lada cu cutiile de conserve" — formă corectă — *lada cu cutiile* reprezintă marfa, pe când *cutiile de conserve* cantitatea (interioară).

Limba este, ca să zic așa, o afacere de simț iar gramatica nu se manipulează numai cu degetul, ca o mașină de scris. Dovadă, întrebarea dv. șovăitoare între „un car de boi" și „un car cu boi". In carul *de* boi ar trebui ca boii să stea în car și oamenii să-i tragă: vă spun drept că pe la noi nu se prea obicinuiește.

Alecu I. Crihan. — Sângerei (Bălți). Fără niciun fel de politețe, versurile dv. mi-au plăcut.

Al. T. J. Șerbănești (Olt). Regret că nu pot spune exact acelaș lucru despre epigramele dv. cu soacre, cu apă, cu vin, cu medici și advocați. Un Oltean e obigatoriu să fie inteligent, nu epigramist.

T. A.

Ștefan Fekete — Machetă pentru un post de Radio

PLASTICA

După o lipsă mai îndelungată din țară, d. *M. W. Arnold* se prezintă iarăși publicului românesc, cu o expoziție de acuarele, în noua sală Mozart (Cal. Victoriei 31).

Richard Mayol — Interior

Pictorul a colindat Spania și Marocul spaniol, locuri luminoase, inepuizabile ca sursă de inspirație picturală, convenind mai cu seamă fluidității și transparenței culorilor de apă.

In cadrul recentei călătorii a d-lui Arnold a intrat și Parisul, cu un popas mai lung de studii. Aci d-sa a avut anul trecut o expoziție cu peisaje de pe malul Senei, primită elogios de critica franceză.

Calitatea artei d-lui Arnold constă mai ales în delicateța tonurilor, în tușele largi, care nu spun lucrurile pe dea'ntregul, ci lasă a fi ghicite, așternând în îmbinări meșteșugite, pe suprafața albă a hârtiei, frăgezime și noutate.

Leon Biju — Desen

Artistul învinge cu mare ușurință dificultățile genului, dar nu lasă să i se remarce ostentativ virtuozitatea.

Cercetătorul reține jocurile aproape imateriale de culoare, mersul de hazard al sensibilității, fluid al creației subconștiente.

D-l Arnold e pictor.

Expozant al Saloanelor Oficiale, unde a obținut remarcabile succese, d. *Iosif Fekete* a deschis la Ateneul Român prima expoziție personală.

Sculptorul transilvănean isbutește mai cu seamă în lucrările unde organizează forma pe temă decorativă.

Ritmul dinamic pe care-l imprimă materiei nu duce însă la simple ilustrații de etajeră, ci descrie în spațiu, prin gest sau prin stare lăuntrică, o avântată expansiune lirică.

Forma, văzută în suprafețe simplificate, ajunge la liniatură, fără să dăuneze însă principiilor de echilibru statuar. Pentrucă niciodată realitatea, care poate deplasa formele până la dezorganizare, nu trece aidoma în materialul de artă.

D-l Fekete creiază pe substraturi sufletești viața specială a bronzului, care înainte de orice trăește prin el însuși.

Alături de sculptor, d. *Ștefan Fekete* expune îndrăznețe machete de case, de vile la mare, de biserici.

In toate relevăm înțelegerea perfectă a noului stil de construcție modernă.

Postul de radio e o stilizare arhitectonică simbolizând plastic jocul de succesiune în spațiu a undelor sonore.

Tot la Ateneu expun pictorii *Richard Mayol* (peisaje și studii care indică frumoase posibilități) și Eliza Ghioculescu (o banală trecere în paletă a naturii).

La Fundația Dalles, *d-na Rodica Maniu* are deschisă expoziția anuală de acuarele.

Lirismul d-sale, căruia niciodată nu-i dă avânt prea liber, pornește din tonuri potolite de culoare, așezate pe pânză cu o delicatețǎ și o discreție cu totul aparte.

Iosif Fekete — Anisia

Când acesta e sentimentul artistei, subiectele n'au nici o importanță. Ele rămân aceleași tocmai pentru ca sentimentul să se degajeze mai liber, odată cu stăpânirea din ce în ce mai sigură a tehnicei.

De rândul acesta predomină peisajul din Vâlcov, Balcicul și siluetele de femei. Personajele, prea mult repetate, sunt văzute totdeauna în interioare cu lucruri de gust și de artă, ele înseși fiind apariții rafinate prin gest și atitudini, prin rochii și găteli, ca niște flori delicate ale închipuirii.

M. W. Arnold — Nud

Iosif Fekete — Dansatoare

Dl. *Leon Biju*, înapoiat dintr'o fructuoasă călătorie în Egipt, prezintă la Dalles peisaje, compoziții și chipuri caracteristice din această țară.

Artistul a căutat să pătrundă lumea ce-o avea înaintea ochilor, studiind subiectele ani de-a rândul, familiarizându-se mai ales cu lumina.

Rezultatul muncii sale este vrednic de interes.

Intr'un număr impresionant de opere, viața misterioasă a orientului e descrisă cu sinceritate și cu dragoste.

Chipuri palide de femei cu ochi melancolici, colțuri poetice, de un farmec cu totul specific, duc pe privitor într'o călătorie plină de neașteptat.

Atmosfera mai ales se găsește pretutindeni stăpânitoare, evocând tot misterul țării poveștilor minunate de sub umbra eternă a sfinxului.

Culoarea opacă, distribuită unitar pe mari suprafețe, pune calm și liniște pe viață. Soarele nu scaldă priveliștea în orgie de lumină, cum ne-au obișnuit alți pictori orientaliști, și sobrietatea aceasta de tonuri face tocmai originalitatea viziunii d-lui Biju.

Expoziția obosește totuși prin cantitate și prin tendința unora dintre lucrări de a concura efectele de afișaj turistic.

La Dalles mai expune și d-na *Riza-Propst-Kraid*, artistă sârguitoare, preocupată de linia simplă, nervoasă, cuprinzătoare.

Pictura d-sale, mai mult decorativă, aduce unele culori sensibile, dar în genere nu izbutește să atingă simplitatea expresivă a desenului.

H. BLAZIAN

O aventură ratată

In după-amiaza aceia de August, Ana Stoian eșise dela birou tristă și îngândurată. Cu capul în jos, cu pas domol se îndreptă spre Cișmigiu, unde găsea în fiecare seară, un colț cu verdeață și aer curat, după o zi întreagă în camera de lucru. Se așeză pe scaun la marginea lacului, privind lumea ce se învârtea pe alei. Curând, furată de gânduri, rămase cu ochii în gol.

Ziua aceia era ziua ei de naștere. Nu primise nici flori, nici urări. Dar asta n'o mai întrista. Se obișnuise de mult cu singurătatea. Alte tristeți îi îngreuiau acum sufletul. Avea impresia că făcuse primul pas spre bătrânețe: azi împlinise 30 ani. Pentru o femee: vârsta deplinei desvoltări — pentru o fată: bătrânețe. Pierduse, fără s'o fi folosit, cea mai însemnată parte a vieței: tinerețea. Căci, oricât s'ar apăra, o simțea pierdută. Se simțea nedreptățită: i se lua un bun de care nu se folosise încă.

In dimineața aceia cercetase multă vreme oglinda. Desigur, era încă destul de bine. Dar... cute invizibile începeau să se țească în jurul ochilor ,semnele celui mai neîmpăcat dușman al femeii: timpul. Ce luptă surdă și mereu fără succes vor duce și au dus, femeile din toate timpurile cu acest aprig călău.

Poate dacă și-ar fi trăit altfel viața, acum s'ar resemna. Dar, după cum nu avusese copilărie, nici tinerețe nu a avut. Ii rămânea în schimb bătrânețea: tristă și pustie. A cui era vina? Nu învinuia soarta! I se părea puerilă această explicație, a tuturor rataților vieței. Vina insuccesului era numai a ei. Iși dădea perfect seama. Ea aparținea la două lumi. Sufletește, era legată de lumea de demult — lumea acelor „delicate lucruri vechi", cum spusese un literat al timpului. Prin voință și ambiții era însă fată modernă. Muncise cu încăpățânare ca să-și câștige independența morală și materială. Libertatea i se păruse o condiție primordială în viață. Trecutul, plin de lipsuri și umilință, o făcuse mândră și singuratecă. Reușise aproape fără sprijin, întotdeauna, să-și câștige pânea de fiecare zi. Când, după obositoare ore de muncă brută, pornea pe stradă — își înălța capul: se simțea egală tuturor, prin felul ei de viață.

Totuși, sufletește nu urmase pe luptătoarea timpului. Rămăsese la gura focului, în iatacul bunicilor, ascultând picurii de ploi pe streșini, cântând romanțe sentimentale la pian și așteptând îndrăgostitul romantic și discret, din alte vremuri. Camaraderia lipsită de stimă a tinerilor din juru-i, o jignise. Nu legase prietenii cu ei, nici în facultate, nici în birourile unde lucrase mai târziu. Nu putea concepe flirtul, nici legături din amuzament cu bărbați, — cum nu concepuse nici prietenia superficială a femeilor. In dragoste ca și în prietenie, ea se dădea complect și cerea la fel — dar cu vremea înțelesese că era ridicolă această pretenție. Rămăsese deci mereu stingheră. Alergase după o mare iubire, în care să-și găsească toate dorurile sufletului prea bogat, dar nu putuse ajunge aceа iubire. Și nu fusese oprită nici de piedici materiale, nici morale. Opinia lumii n'o impresiona. Analizase și catalogase demult, morala curentă. Nici teama de a-și pierde integritatea fizică — polița de asigurare pentru viitor — nu-i stătuse în cale. Nu s'ar fi precupețit în iubire, dar pentru ea, avea un sentiment de respectuoasă teamă, ca pentru ceva divin. Pornirea aceasta o îndepărtase de aventurile ușoare, care i se oferiseră și ei, ca oricărei fete din această categorie. O oprise mereu sufletul prea desvoltat, care rupsese echilibrul normal dintre corp și psihic. Se simțea anormală, pentru timpurile în care trăia.

Plecase la luptă, ca toate fetele din ziua de azi, dar ea — spre deosebire de celelalte, — ducea cu sine un bagaj demodat, care-i îngreuia mișcările, silind-o să rămână mereu în urma celorlalte. Trebuia să se descotorosească de acest bagaj incomod — trebuia să se transforme. Dacă ar fi fost așa de ușor!... De câte ori luase aceiași hotărâre — și rezultatul era mereu negativ. Așa au trecut anii. Din ei, nu-și amintea acum decât orele de muncă. Și totuși, nu era o resemnată. In sufletu-i închis, clocotea pasiunea neîmplinită, se sbuciumau destule dorinți.

Da, era vina ei! Trebuia să se schimbe, să se transforme, ca toate femeile din juru-i. Poate și ele avuseseră idealuri, visuri tinerești, — dar au știut să le înfrângă, să se adapteze mediului. Poate că nu era așa de greu. Primul pas — apoi totul vine dela sine.

Privise de multe ori perechile, care se cunoșteau în juru-i, pe băncile din parcuri, în serile de vară, și care plecau apoi strâns lipite, în noapte. Poate, după o asemenea noapte și ea va privi altfel viața. Și, cine știe, ceiace i se pare acum urât și brutal, dacă nu-i pornirea unui sentiment spontan, mâne i se va părea frumos. Va începe altă viață.

Ca chemat de aceste gânduri, „el" — necunoscutul dornic de aventuri — se așezase alături, privind-o semnificativ. Era tânăr, elegant, simpatic. Ana nu mai răspunse privirilor îndrăznețe, cu obișnuitu-i gest disprețuitor. Se hotărâse, deodată, să încerce experiența transformării, chiar în această seară: aniversarea celor 30 de de ani. Nu era prea de vreme!..

L-a ascultat calmă șoptindu-i banalele cuvinte din astfel de întâlniri. Bărbatul de lângă ea n'o speria, nici n'o impresiona. Era perfect lucidă. Cu atât mai bine! I se părea că privește pe alta, când a răspuns cu cel mai natural „da", invitației lui de a-l însoți în camera-i de celibatar. Simțea mândria unei mari victorii. Invinsese dușmanul ei de totdeauna: — sentimentul de mândrie și delicatețe. Cum însă el o grăbea, avu o clipă de nehotărâre. Zâmbi gândindu-se: „era emoția premierelor". Voia să mai rămână încă câteva minute alături pe banca înfășurată în umbra serii de vară, ascultând orchestra dela Monte-Carlo, care cânta un vals demodat. Era ultima concesie acor-

(Continuare în pag. IV-a)

Pentru a păstra frăgezimea și frumusețea tenului Dvs. se impune să-i dați o îngrijire rațională și eficace. Intrebuințând produse necunoscute sau neexperimentate riscați să vă stricați tenul. Numai o cremă care alimentează epiderma și nu atacă țesuturile, poate să-o întreție netedă și fragedă.

O admirabilă cremă de înfrumusețare care dă cele mai bune rezultate pentru menținerea tenului, este „La Reine des Crêmes" creațiunea unui mare specialist în arta înfrumusețărei. Acest produs cu reputație mondială este adoptat de cele mai multe doamne elegante din înalta societate internațională.

La reine des crèmes
PARIS
Privirea admiratorilor urmărește femeia frumoasă!

dată ființei de care urma să se despartă.

— Parcă am fi în R., orașul copilăriei mele, când ascultam, așa pe vreo bancă, muzica, în grădina publică! zise tânărul zâmbind.

— Ești din orașul R.? tresări Ana.

— Așa-i, nici nu m'am recomandat, râse bărbatul. Mă numesc Lucian Bernier, doctor în medicină. Am copilărit în R. unde am făcut și liceul. Am plecat de mult de acolo, ca să fac medicina în Franța, de unde m-am întors, doar de câteva luni. Iată câteva notițe sumare, din biografia mea, dacă crezi că-i necesar. Dar dece întrebai așa mirată? Cunoști orașul acela?

Ea nu-l auzea. Din negura amintirilor i se deslușea o vedenie. El, era prima ei iubire, tot așa de fantastică și ireală, ca toate iubirile ei de-atunci încolo. Dela început, avusese impresia că bărbatul acesta îi era cunoscut. Poate de aceia îi suportase intimitatea, mai ușor.

...Acum 14 ani. O stradă tăcută, mărginită de căsuțe albe, înfășurate în verdeață, în cel mai liniștit orășel de provincie. O fetiță de 16 ani, pitită după o tufă de agrișe, așteaptă în fiecare seară, la poartă, trecerea unui elev de liceu, cu câțiva ani mai mare decât ea. Și el trecea, singur sau cu alți băeți, trist sau vesel, — dar n'o zărise și nu-i vorbise nici odată. Noaptea, când toți ai casei adormeau, ea se furișa în grădină. Cerul era spuzit de stele. Mirosea a fructe coapte, a iarbă fragedă. Dela grădina publică veneau arii de vals, cântate de muzica militară. Ea se culca în iarbă, cu ochii în adâncul înstelat și sta ceasuri întregi așa, nemișcată, cu gândul la el. Apoi într'o zi nu-l mai văzuse din umbra porții. Aflase că a plecat la studii, în Franța. Il urmărise mult, cu dorul ei trist și copilăresc. Și iată, în seara împlinirii celor 30 ani ai ei, îl regăsise pe el, eroul primului său roman. Acum erau cu 14 ani mai bătrâni, dar ea se simțea tot fetița sfioasă și visătoare, așteptând în umbra porții, în serile de vară....

O trezi din vis, glasul lui nerăbdător și mirat: „Mergem?"

Tresări. Avu viziunea clară a camerei, unde trebuia să-l urmeze: vedea vestminte aruncate în fugă pe scaune, resturi de mâncare și pahare murdare pe masă. Simțea mirosul de cameră de hotel, miros de tutun, de flori ofilite, de corpuri omenești.... Iși retrase brusc brațul și cu glasul sugrumat șopti: „Nu"! El, uimit, nu mai stărui. Poate înțelese, că în sufletul femeii se petrecea o întreagă dramă, — poate o crezu nițel țicnită, căci șoptind un „bună seara", înciudat, plecă repede.

Ana Stoian a mai rămas multă vreme pe banca din umbră. Aleea era acum pustie. Muzica tăcuse. Când s'a ridicat să plece, a avut impresia că trecuse o veșnicie, de când ședea acolo. I se părea că a devenit o băbută încovoiată, care trage cu grijă, după ea, un cățeluș alintat.

Surâse, îndreptându-și corpul tânăr. Iși amintise că, acasă, o aștepta nerăbdător ca în fiecare seară, în prag, Moți, un pisoi mare și negru, cel mai bun prieten al ei....

LUCREȚIA DASCALESCU

A apărut:
Aventurile din Strada Grădinilor
ROMAN
de M. SEVASTOS
ED. ADEVERUL LEI 60

DISCUL

Pe marginea unor noui discuri...

O casă editoare (Odeon) a făcut să apară o serie întreagă de melodii, care nu fuseseră încă trecute la veșnicie prin gravarea pe ebonită. Cum „operele" muzicale erau întovărășite și de „text" era nevoe — pentru deplina reușită a imprimărilor — și de un „diseur". Din miile pe care le posedăm... a fost ales unul.

Inregistrate la Berlin, plăcile au apărut în vitrine, la megafoane, la microfonul postului românesc, așa că în scurtă vreme terenul a fost pe deplin cucerit. Sărbătorile s'au transformat astfel într'un adevărat calvar pentru cei ce nu erau de acord cu aforismele patefoanelor intrate brusc în funcțiune. In casă, sau la vizite, când voiai să ciocnești pentru un an mai puțin amărât decât decedatul, sau când încercai să aduci vorba de cutare eveniment politic sau cultural, erai oprit ca cel din urmă pieton de „stopul" gardistului.

— Ssst!... Tăcere!... Dați-o naiba de politică că... numai ea l-a scos din slujbă pe Alecu și l-a adus la sapă de lemn pe Vasile. S'ascultăm mai bine patefonul —insista coaliția muzicalilor!

„Dă-mi o noapte de amor"! „O noapte doar"! fredona tânguitor — îngânând ruta acului — doamna gazdă, privind, pe deasupra cheliei soțului, la cel mai tânăr dintre invitați... Stăpânul casei, eri un june sprinten, astăzi adus din spate și inevitabil... pensionar, evoca frumoasele vremuri în care a cunoscut-o pe „doamna", punând sub diafragmă tangoul „Sub balcon eu ți-am cântat o serenadă". Fiica cea mică, elevă de liceu, — mai realistă decât înaintașele ei care se mulțumeau cu „Azi noapte te-am visat" — tresărea de bucurie, și nu permitea nimănui nici măcar un suspin mai sgomotos, când mașina vorbitoare, urmașa lui Wolfgang Kempelen, răspândea, izbind de toți pereții: „Visez un mic *rendez-vous*". Asta e și gândul ei, neîmplinit încă, de când l-a cunoscut la „tanti" pe tânărul sublocotenent cu cizme sonore și strălucitoare... Mezinul — de numai cincisprezece ani — consecvent poveții date de „diseur": „Ia din viață ce-i frumos", a jurat să nu mai pună mâna pe matematică și geografie. Deasupra rândurilor cărții vede înghesuindu-se următorul refren pe care-l aruncă în fața tuturor, de zeci de ori pe zi:

„Azi *biguina (!)* e la modă.
Este dansul preferat,
Căci și tata mare și cu mama mare,
Tot *biguina (!)* au dansat"...!

...sunt versurile la care sărmanii bunici — direct puși în cauză — se privesc amărâți, își fac cruce și sunt de acord în a crede că numai descântecele l-ar putea readuce pe „bietul copil" din rătăcirile minții și i-ar scuti pe ei de a mai auzi atâtea drăcovenii. Polka, valsul, mazurka, cotillonul, cadrilul, lancierul, ...etc., etc., — asta știu ei că dansau, dar nu „prostia" — li-e și rușine să o pronunțe — pe care cu nerușinare o rostește junele licean.

Intrucât despre rolul „educator", „social" și „moral" pe care-l îndeplinesc plăcile de așa numită „muzică ușoară" am mai scris în articolele trecute, să notăm, de data aceasta, câteva aprecieri asupra laturii muzicale și mecanice a plăcilor de curând apărute.

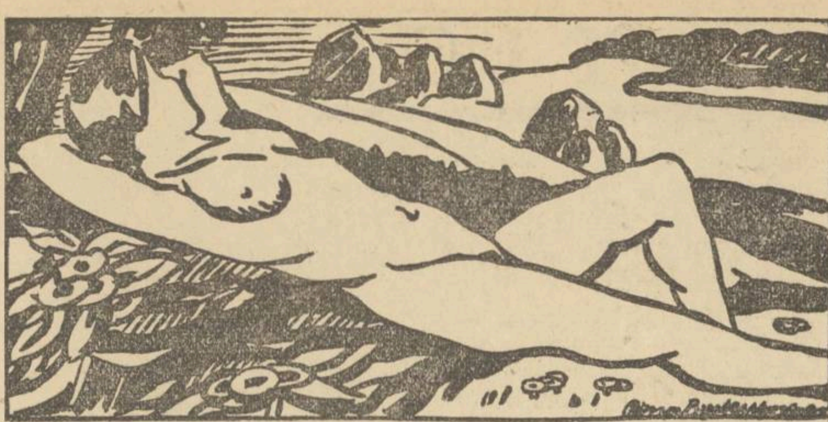
Din punct de vedere tehnic nimeni nu ar putea aduce nici o obiecțiune. Aparatul înregistrator are calitatea de a recepționa cu fidelitate toate sunetele și de a le înlesni redarea fără alterări. Muzicile care formează obiectul imprimărilor sunt în general, bune. Uneori chiar de remarcabil efect... Partea instrumentală, ca întotdeauna, fără defecte... Partea cântată de voce, ca întotdeauna... regretabilă. Ori textul e slab, ori e slabă vocea diseurului, ori sunt slabe amândouă. Diseurul care cântă plăcile enumărate — la care se mai adaogă încă altele până la concurența impozantei cifre de două duzini — are maniera sa originală de „disat". Se repede... Se asvârle, ca o fiară de junglă, pe o nenorocită de melodie delicată și fină și dă impresia că o boxează cu pumni vânjoși de șampion între coardele laringelui.

Tangoul plin de duioșie: „De ce mi-ai spus că mă iubești", care trebue cântat cu sensibilitate, esă pe placă răstit... furios... insultător... jandarmeresc.

Am făcut această observație cu privire la modul de „disat" al cântărețului, pentrucă s'ar putea întâmpla ca, ținând seama de dânsa, să realizeze la viitoarele înregistrări maltratări mai puțin brutale la adresa sensibilelor organe auditive ale multora dintre ascultători și a înseși melodiilor.

LIVIU FLODA

Editura „CUGETAREA" a pus în vânzare ediția II-a din romanul de mare succes al d-lui
CEZAR PETRESCU
APOSTOL
Cele 7.000 de exemplare vândute în mai puțin de două luni, ne dispensează de a mai sublinia valoarea literară și românească a unei opere care e în acelaș timp un document omenesc și un document al epocii.

Doi călători români în Italia

Dacă în trecutul nostru dorul turismului nu s'a ivit decât rareori, avem în schimb exemplare strălucite de călători care purtați de îndemnul de a cunoaște alte locuri și alți oameni, au străbătut hotarele lumii cunoscute pe atunci, aducând mărturia civilizației apusene pe meleagurile noastre.

Calea către Occident nu ocolea două țări spre care gândul dintâi al călătorilor valahi sau moldoveni se îndrepta mai stăruitor: Franța și Italia. Despre cei dintâi călători în Franța s'a scris, în multe rânduri, la noi. Cei care și-au alcătuit un itinerar italic sunt mai puțin numeroși, dar însemnările lor nu-s mai puțin lipsite de importanță pentru cercetarea raporturilor de cultură ale acelor vremi cu străinătatea.

Este minunată, astfel, peregrinarea lui Ion Costici, din secolul al 16-lea, „care sub numele de Ieremia a intrat prin 1578 în Ordinul călugăresc al fraților minoriți ai „Prea Fericitei Fecioare Maria a Domnului", rămânând în această tagmă până la moartea sa, în 1625". Despre viața lui aflăm o însemnare într'o comunicare a d-lui N. Iorga, ceva mai veche (Analele Acad. Rom., secția ist., XXXVII, pg. 474-8), dar istoria trecerii lui Ieremia printre sfinții catolici de către Papa Urban VIII e cuprinsă în biografia acestui capucin de origină română, datorită napolitanului Francesco Severini.

Sunt interesante, de asemenea, notele de călătorie ale „peregrinului transilvan" Ion Codru Drăgușan, despre care profesorul Isopescu a scris o frumoasă lucrare acum câți-va ani. De curând, în două lucrări noi, dl. Claudiu Isopescu aduce prețioase lămuriri asupra altor călători români în Italia.

Studiind începuturile Școalei românești și primele manuale didactice, cercetătorul acesta a aflat că episcopul Amfilohie Hotiniul,—care a dat cea dintâi geografie universală. *De Obște Gheografie* (1795), — nu numai că a folosit traducerea italiană a unui tratat de geografie scris de un francez, dar a și călătorit, cu folos, în Italia.

Dovezile despre cunoașterea Italiei de către Amfilohie Hotiniul le aflăm în spiritul în care scrie acest învățat român, care este impregnat de cultură italiană, precum și într'o însemnare pe care o face el la sfârșitul unei cărți:

„Această cărticică... a fost de noi cumpărată la Roma, în 1772. Amfilohie, ep. Hot."

Dar pe lângă descrierea locurilor italice aflăm amănunte care ne confirmă călătoria sa la Roma, cum și cuoașterea îndeaproape a țării.

„Fiind om al bisericii, — spune dl. Isopescu, — e posibil să fi fost și la Loreto, ca să viziteze Casa Sfântă, atribuită Maicii Domnului, *în care Ea a stat la Ghetsemani* (adaogă Amfilohie). Trebue să fi văzut și Ostia, *unde Tibrul se aruncă în mare;* și desigur a fost și la Ancona, în al cărui port *se strâng toate corăbiile ce vin din Levant,* fiindcă atunci când vorbește de scara de marmoră cu care-l împodobi împăratul Traian, adaogă că *se află și astăzi neschimbată, în locul de coborâre din nave (p. 121).*

A vizitat acest învățat hotinean și Regatul Neapolului, a fost, se pare, și în Sicilia și de pretutindeni a strâns, ca o albină, date precise despre geografia pământului italian.

Geografia lui Amfilohie a fost studiată și din punct de vedere filologic de către dl. P. Haneș. Atât dl. Isopescu, cât și acesta, notează un șir lung de italienisme, care au trecut aproape în forma lor originală în manualul lui Amfilohie.

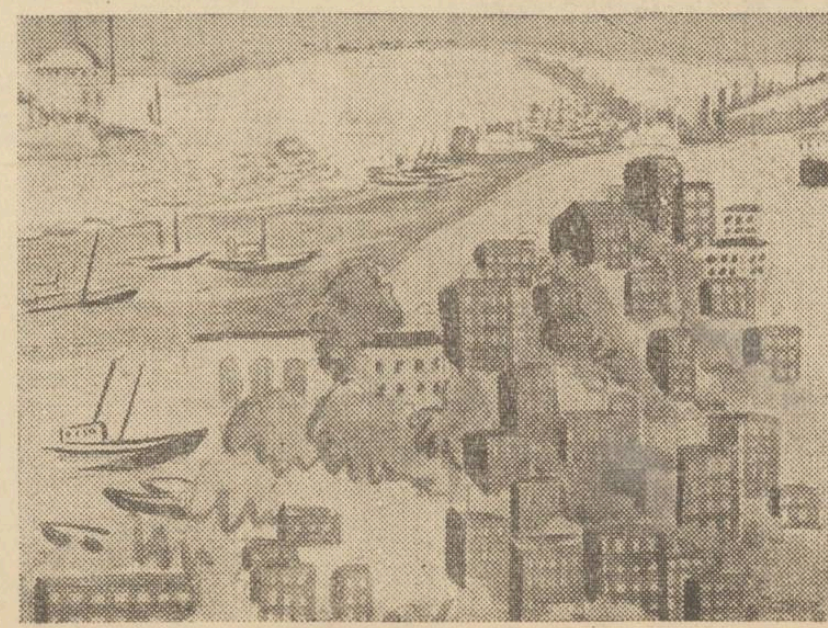
Trecerea episcopului român prin Italia a fost stabilită abia acum, după îndelungate cercetări. Modestia învățatului nostru, care n'a voit să vorbească prea mult despre el, a împiedicat până azi trecerea lui printre puținii călători români în Italia secolului al optsprezecelea.

Nu de mult, profesorul Isopescu a studiat și călătoriile lui Duiliu Zamfirescu la Neapole. Intr'o comunicare făcută la Academia de arheologie, litere și arte frumoase din Neapole, a folosit, pe lângă amintirile d-lui N. Petrașcu, și scrisorile lui Duiliu Zamfirescu, unde apare întreaga influență pe care a avut-o marea Mediterană și însorita regiune napolitană asupra operei poetului român.

Acest concentrat studiu de prezentare a lui Duiliu Zamfirescu, al cărui roman „Viața la țară" a fost ceva mai de mult tradus în italienește, se închee cu rândurile următoare: ...„e vorba de scriitorul român care la sfârșitul secolului al nouăsprezecelea a cunoscut și a simțit atât de adânc, exprimând cu multă delicatețe de inspirație și sentiment, într'un stil simplu și plin de prospețime, într'o limbă bogată, adesea ciselată și în unele locuri colorată cu o ușoară notă de sarcasm, farmecul acestui vast scenariu al peisagiului de miazăzi. Spirit fin, fără a fi prea mult cutremurat de mari dureri, de natură contemplativă, Zamfirescu a îmbogățit și a reînoit temperamentul său artistic, oridecâteori s'a întors pe țărmurile napolitane, care au fost pentru el un înalt simbol de ideal al frumuseții. Prin opera sa literară... a atras atenția Românilor asupra acestei părți din Italia, atât de sugestivă și de atrăgătoare, contribuind cu o pagină frumoasă la istoria culturală a Neapolului în Răsărit".

C. N. NEGOIȚA

In luna Martie apare:
Omul fără viitor
Roman de Joan Sulacov

Riza Propst-Kraid — Peisaj

PRIMII PAȘI

Temeri târzii

Doamnei J. D.

Aș vrea să știu că visul nu ni-e spart
Și că privirea 'nvăluită 'n ceață
Nu s'a înlăcrămat în dimineață,
Când căi încrucișate se despart.

Mă impresoară încă chipul tău,
Dar vag, ca un parfum purtat de vânt
Din florile lăsate pe-un mormânt
Intre țărână și 'ntre Dumnezău.

Profilul tău din lumile de vise
O forț'obscură tot mai clar mi-l cere
Și nu 'nțeleg: Surâs e, sau durere,
Incremenit pe buze 'ntredeschise?

Botoșani 10, 1, 934.

DINU VOINESCU

Adio

Prima zăpadă totdeauna îmi amintește de prima mea aventură de dragoste. E mult de-atunci! Eram în clasa treia de liceu. Mă văd și-acum micuță, durdulie și nebunatecă. Eram doar un copil de treisprezece ani. Vara în vacanță mă jucam încă cu păpușa și cu tovarășul meu Dorel un cățeluș alb și creț pe care-l iubeam foarte mult. Toamna plecam la școală la Brăila și eram neînchipuit de mândră când plecam într'un voiaj atât de îndepărtat, singură. La Brăila ședeam în gazdă la o mătușe care locuia în aceeaș curte cu proprietara. La rândul său și proprietăreasa avea în gazdă un nepot elev în clasa cincea la liceul L. N. B.

Cunoștința noastră a avut loc într'o zi de toamnă plăcută și caldă. Veneam din vacanță. Dela gară luasem o trăsură care mă lăsase în poarta mătușii mele. Aci, tot luptându-mă cu vreo două geamantane mai mari decât mine, mă 'mpiedicai de-o piatră și căzui julindu-mă zdravăn la picior. Pân'să mă ridic, pân' să-mi adun geamantanele de pe jos, aud pe cineva râzând cu hohot. Era „el" Jean! Atunci, și de rușine și de durere și de necaz, mă răstii la el: „Ia ascultă, dom'le, decât ai râde degeaba de mine, mai bine mi-ai ajuta!".

In ziua aceia avui mare necaz pe el; în zilele următoare însă găsii că-i un foarte bun camarad de joc. Duminica de obiceiu veneau la mine mai multe colege cu care mă jucam, până se'nopta, de-a baba-oarba și v'ați ascunselea. Jean lua și el parte la jocurile noastre deși era mai mare de cât noi cu vre-o trei patru ani.

Intr'o zi, pe când ședeam amândoi pitulați după niște lemne el îmi apucă mâna și-mi spuse tainic: „Any, tu știi că te iubesc?" In noaptea aceia mă gândii mult la cuvintele lui. „Jean mă iubește! Și eu îl iubesc pe el! L'ași fi iubit și mai mult însă, dacă n'ar fi râs atunci... de mine".

Deși nu știam încă ce fel e iubirea, îmi dădeam seama că, altfel îl iubeam pe Dorel, cățelușul meu de acasă, și altfel pe Jean.

Veni și iarna! Căzuse prima zăpadă! Eu și Jean făceam adevărate războaie cu bulgări de zăpadă. Inghețam dar nu ne lăsam nici unul învins, trebuia să intervină mătușa, cu autoritate, ca să părăsim jocul.

Intr'o astfel de luptă căzusem învinsă. Jean mă prinsese într'un colț, pe la spate și mă freca pe obraji cu omăt. Tot sbătându-mă să scap pentru a-mi lua revanșa, mă găsii deodată în fața lui. Privirile noastre se întâlniră și o clipă amuțirăm amândoi. Cum Jean mă ținea încă încătușată aproape de el, abia că-l auzii murmurând: „Any, aș vrea să te sărut" Cuvintele lui avură efectul unui trăsnet. Inconștient, îmi aplecai capul rușinată, privind în pământ. O rupsei apoi de fugă în casă, cu inima bătându-mi puternic. Decâte-va ori îmi privii în oglindă obrajii roșii și înghețați. Mi se părea că buzele lui calde îmi lăsaseră pe obraz o urmă vizibilă pe care mătușa ar fi putut-o observa.

A doua zi, Jean îmi înapoie un dicționar pe care i-l împrumutasem și fără a-mi adresa un cuvânt, se depărtă. Privindu-l din urmă nedumerită, căutam să înțeleg, cu ce îl supărasem pe Jean? Abia atunci observai că în dicționar se afla ascuns un bilețel scris cu creionul. L-am citit de-o sută de ori poate în ziua aceia. Nu înțelegeam nimic decât că Jean îmi spunea „Adio". Mă învinuia că nu-l iubesc; altfel i-ași fi dat buzele să mi le sărute, nu obrazul. Ce știam de toate astea? Pentru mine era tot una!

In ziua aceia și'n cele următoare, nu mă mai dusei la școală. Am plâns ne'ntrerupt zi și noapte, apoi mă îmbolnăvii. In cele două săptămâni până la Crăciun ajunsesem o umbră. Când am plecat în vacanță acasă, însoțită de mătușa, l-am întâlnit pe Jean în poartă. I-am întins mâna binevoitoare: deși lacrimile mă înăbușeau, încercai să surâd: „Adio, Jean!" — „Any, tu? Tu ești, Any, dar ce ai?" — „Ah, nimic!" Condu-mă dacă vrei până la trăsură".

După Crăciun doctorii m'au oprit acasă. Nimeni nu știa cauza debilității mele. Numai eu simțiam în inimă ca un cuțit înfipt acel cuvânt de „Adio" că mă durea ca oricare durere fizică.

Nouă ani s'au scurs deatunci! Cu cea dintâi zăpadă în fiecare an îmi amintesc de iubirea aceia ce m-a făcut să-mi pierd un an de școală pentru un sărut. Câteodată mă întreb: a fost oare iubire? Eram doar un copil. Sau poate... eu n'am fost copil niciodată.

ANIȘOARA LEORDEANU

Belina

De multe din colegele mele îmi amintesc cu drag. Pe fiecare o văd la locul ei din bancă, cu figura ei, cu curiozitățile ei, cu trăsăturile caracteristice. Văd figuri întregi, uneori numai părți, cele care impresionau mai mult. Așa de pildă, din Betty Ș. nu-mi amintesc decât ochii și părul ei blond, veșnic răsvrătit. Iar din Ania, nu mi-au rămas decât mânile ei frumoase, foarte îngrijite, și veșnic în mișcare.

Dar dintre toate, Belina este aceea pe care o am în cămara amintirilor, întreagă. Scurtă, grasă, cu cap mare, ochi oblici speriați, și părul negru. O văd în uniformă. O uniformă veșnic necălcată și fără guler. In fine, Belina era cam neglijentă la școală. Asta nu împiedica însă să fie foarte nostimă, și mie în special foarte simpatică.

Căci Belina era o fată inteligentă.

Locul ei era în banca din fund lângă Fița B. Se simțea foarte bine acolo. Nu și-ar fi schimbat locul pentru nimic în lume! De acolo se putea sufla admirabil în oră, bine înțeles din carte, și-apoi, lucru mai principal, se putea copia de minune.

Era de altfel specialitatea ei! Cred că n'a existat o elevă mai expertă la copiat și la suflat ca Belina! Ea nu se simțea fericită din cauza aceasta, dar nu putea trăi altfel. Nici n'ar fi putut urma la școală. Căci, chiar inteligentă, îi era imposibil să învețe.

Dintre toate isprăvile ei una mi-a rămas încă proaspătă în memorie.

Era într'o oră de limba română. Se asculta de zor. Belina sufla, până la pierderea respirației. Profesoara a observat-o, și la un moment dat, a chemat-o la lecție. Belina nu-și pregătise lucrarea. Orișicine și-ar fi pierdut cumpătul, afară de dânsa. Intr'o clipă s'a sculat în picioare, cu o batistă lipită de obraz, spunând cu o voce extrem de jalnică:

— Doamnă, vă rog, mi-e foarte rău, mă dor dinții!

La figura pe care a făcut-o profesoara, în fața acestei nemai pomenite îndrăzneli, Belina a continuat: Doamnă, vă rog, chiar acum m'a apucat!

Toată clasa a izbucnit în râs, și a fost atât de grozav, că și acum râd când îmi amintesc!

Eri trecând pe stradă pe lângă o farmacie, am zărit înăuntru o fată în halat alb, grasă. cu părul negru ondulat și ochi oblici de mongolă. Era Belina.

THEO S. M.

Binefăcătorul rezultat al unui succes artistic

Intreaga populație a Franței se interesează de „Maternelle"

Cum știm „*Maternella*" e acea instituție de ocrotire socială unde copiii mamelor muncitoare, — sau copiii lipsiți de mamă, — pot afla un adăpost. Aici vor găsi institutoare dela care să primească educația potrivită vârstei lor, — dar vor mai găsi adevărate mâni de mamă. Filmul „*Maternelle*", — în germană el rulează tocmai sub titlul: „*Mutterhände*", — prin neîntrecuta artă cu care e montat, prin adevărul închis în fiecare imagine, a actualizat problema acestor „maternelle". S'a spus că filmul lui Benoit-Lévy și Marie Epstein trebue văzut așa cum se citește o evanghelie. Intr'adevăr e atâta umanitate în el, încât lumea, în judecata ei, trece, cu nespus entuziasm, dincolo de realizarea strict artistică, dincolo de meșteșugul creatorilor ca să prindă marea lui semnificație socială. Rezultatul e că în timpul rulării acestui film, întreaga populație a Franței e cuprinsă de dorința de a veni în ajutorul acestor instituții. Noui „maternelle" sunt creiate, — iar cele vechi îmbunătățite. S'a făcut constatarea că, într'un an, cât va mai rula cel puțin filmul „Maternelle" nu va mai rămâne un cetățean care să nu-și fi trimis obolul. E un entuziasm atât de general și atât de spontan, încât s'a mai putut constata că dela începutul războiului, — pentru vestitele imprumuturi, — nu a mai existat unul similar.

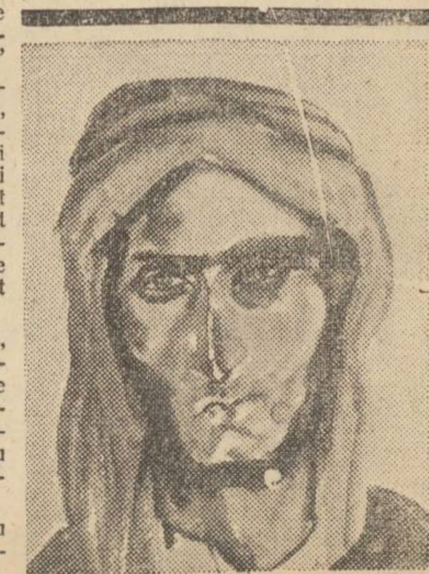
Diferența e că, de data aceasta, acest entuziasm e cu adevărat creator de bine. Și ceiace-i tot atât de important e că, și în Germania, filmul „Maternelle" are aceeaș înrâurire și e luat drept îndemn pentru imediate realizări de ocrotire socială.

E, după părerea noastră, pentru prima dată când un film are o asemenea înrâurire.

Și, fără 'ndoială, în afară de prețuirea lui de artă stă, mai ales, acest mare merit pe temeiul căruia filmul „*Maternelle*" va putea fi socotit cu adevărat epocal.

„Cuvinte potrivite și... încrucișate"

Cititorii cari și-au procurat acest volum de lectură inteligentă și distractivă, sunt anunțați că — pentru a satisface condițiunile impuse în ultima pagină — este nevoie de rezolvarea tuturor problemelor, cu excepția exemplului luat din limba franceză (Tristan Bernard).

M. W. Arnold — Portret (Acuarelă)

Pictură cubistă

Cu bărbia sprijinită 'n palmă, Apolodor Ionescu privea cu melancolie la cele 473 de pânze care şedeau strâmbe şi indescifrabile în cadrele lor. Astăzi se împlineau două săptămâni de când îşi expusese tablourile — două săptămâni în care zi după zi aşteptase zadarnic un cumpărător — două săptămâni pline de speranţă şi deziluzie.

E drept că în aceste 14 zile venise lume destulă să-i vadă pânzele — de asta nu se putea plânge — însă fiecare cum venea tot aşa pleca.

Privea la două-trei picturi, privea apoi la el şi pleca clătinând din cap. De ce or fi clătinând oamenii aceştia din cap, Apolodor Ionescu nu-şi putea explica. Oare putea fi toată lumea atât de ignorantă încât să nu poată pricepe o pictură modernă, o pictură cubistă—arta aceasta nouă şi genială? Oare atât de greu primeşte omenirea progresul?

— Cât e de trist — vai! — cât e de trist, murmură pictorul, în timp ce în suflet i se strecura o milă imensă pentru biata omenire.

Se ridică de pe scaun şi cu paşi obosiţi se îndreptă spre fereastră. Işi sprijini fruntea de geam şi privi afară, în ploaie. Trotuarele pustii păreau lustruite sub apa ploii. Din când în când trecea câte cineva, ascuns cu totul sub o umbrelă încât de aici, de sus abia puteai desluşi dacă cel ce trecea era un bărbat sau o femee.

De ce oare, una din umbrelele acestea nu se oprea în faţa casei şi cel de sub ea, urcând treptele să apară deodată în cadrul uşei şi să spuie:

— D-le Ionescu, am venit să-ţi cumpăr un tablou. Imi plac, desigur, toate picturile d-tale şi le-aş vrea pe toate — dar ce să fac? — n'am atâţia bani ca să le iau pe toate. Mă mulţumesc cu una.

Cât de fericit ar fi atunci Apolodor Ionescu! L'ar lăsa pe omul acela să-şi aleagă tabloul care l-ar voi — ba i-ar mai da pe deasupra şi unul gratuit — numai aşa — ca să aibă pereche. Şi omul acela ar fi şi el fericit.

Cam astfel de gânduri îi umblau prin creer lui Apolodor Ionescu în acea zi melancolică de toamnă, când deodată un automobil opri chiar sub fereastra pe care privea. La început crezu că n'a văzut bine. Dar, nu! Maşina se oprise exact în faţa uşii lui şi dinăuntru coborî un domn gras, cu pălărie tare şi cu palton cu blană, care intră pe uşă şi începu să suie scările. Pictorul auzea scările trosnind sub paşii grei şi de emoţie inima porni să-i bată mai iute 'n piept. Când noul venit apăru pe uşă, se opri întâi o clipă să răsufle şi apoi spuse, gâfâind încă de efortul ce-l făcuse ca să urce scara:

— Bună seara, domnule pictor.

Işi scoase pălăria şi fruntea niţeluş chealâ apăru umedă. Apolodor nu-şi dădu seama dacă era umedă de năduşeală sau de ploaie.

Domnul cel gras îşi scoase o batistă şi-şi suflă sgomotos nasul. Apoi, uitându-se prin sală, de jur împrejur, caşi cum ar fi căutat ceva, se apropie de tablouri. Privi mult timp la ele atent şi concentrat. După aceea se apropie de Apolodor şi spuse cu vocea-i gâfâită:

— Domnule pictor, aş vrea să cumpăr un tablou, însă.... vezi dumneata.... eu nu mă prea pricep în pictură. Eu sunt angrosist de vinuri. Poate ai auzit şi d-ta de mine.... mă cunoaşte toată lumea — Matache Iordăchescu, — am depozit de vinuri pe şoseaua Viilor.... am cinci perechi de case în Dorobanţi... am... slavă Domnului, stau bine. Dar în pictură — ce să zic? — nu mă prea pricep. Şi mai cu seamă la mâzgăleala asta, de-i ziceţi cubistă nu mă pricep chiar de loc.

Insă fata mea... ştii, am o fată care a învăţat la călugăriţi... Tiii! să vezi dom'le ce fată deşteaptă... ştie franţuzeşte, englizeşte, nemţeşte.... Ei, şi cum îţi spun, Margaretei mele îi plac drăciile astea. Mai are în odaia ei pă pereţi vre-o două, dar fiindcă îi plac, vreau să-i mai cumpăr una să i-o dau mâne, de ziua ei. Adineaori mă uitai eu la pânze, dar să-ţi spui drept mie mi se pare că sunt toate la fel. Eu zic s'o iau p'aia cu numărul 41...

— Patruzeci şi unu?! se miră Apolodor cu entuziasm. Dar, domnul meu, vă pot felicita. Credeţi-mă, aveţi un gust extrem de rafinat.

Angrosistul de vinuri îl privi nedumerit şi-şi reluă fraza:

— Cum îţi spuneam, aş lua-o p'aia cu No. 41 că e mai mare şi are ramă mai frumoasă.

— Hm, hm, făcu pictorul, zâmbind îngăduitor. Dar pictura, domnul meu? Creaţiunea artistică? Priviţi numai, îmbinarea aceasta de culori, nuanţele discrete....

— Da, da, aprobă celălalt. E verde şi se potriveşte cu tapetul din odaia fetei. Dar te-aş ruga, d-le pictor, să-mi spui ce reprezintă.

— Ce reprezintă? întrebă mirat Apolodor. Nu înţelegeţi ce reprezintă?!

Dar, deodată, cu groază, îşi dădu seama că nici el nu mai ştia ce reprezintă pânza. Un val de sânge fierbinte i se sui dela inimă la creeri şi tâmplele prinseră a-i svâcni cu putere.

Doamne, ce întâmplare groaznică! Ce lapsus formidabil! Nu-şi mai înţelegea propriul lui tablou. Totuşi cu o putere de voinţă supraomenească, isbuti să-şi stăpânească tulburarea şi să-şi limpezească mintea. Şi însfârşit, încetul cu încetul, culorile depe pânză începură să se desluşească.

Da, acum vedea. Ei, drace! Cum a putut adineaori să aibă un astfel de lapsus?

Da, vedea perfect acum, distingea fiecare detaliu, fiecare părticică din tablou.

— Scuzaţi-mă, spuse el râzând nervos către domnul cel gras care aştepta explicaţia. Mi-am permis un moment de reculegere. E într'adevăr un tablou splendid, monumental, un adevărat tablou „shakespearian". Reprezintă, domnul meu, pe Romeo şi Julieta, celebrii îndrăgostiţi ai „marelui Wil". Iat-o pe Julieta, fecioreInică în veştmântu-i alb, ascultând în balcon vorbele înflăcăratului Romeo. Luna luminează gălbui această minunată scenă...

— Mi se pare că e verde, întrerupse angrosistul.

— M'da un galben-verde. Dar ce ziceţi de efectele clarului de lună?

— Nimic. Il cumpăr,—declară laconic tatăl amatoarei de picturi cubiste şi fără să se tocmească plăti preţul cerut şi plecă cu tabloul subsuoară.

Apolodor Ionescu avea impresia că a visat. Totul se îndeplinise cu o repeziciune minunată, întocmai ca în visul lui de adineauri, dar cu mica deosebire — cu foarte mica deosebire — că nu mai oferise angrosistului un al doilea tablou gratis.

Fericit, se căută prin buzunare şi scoţând inventariul celor 473 de pânze şi un creion roşu, se pregăti să adaoge în dreptul lui „Romeo şi Julieta" dela No. 41 un „vândut", primul lui „vândut".

Deodată însă păli. Capul începu să-i vâjâie, pământul îi fugi de sub picioare şi trebui să se sprijine de perete ca să nu cadă. Pe inventariu ,în dreptul numărului 41 sta scris: „Vaci elveţiene la păscut".

PETRU ŞERBANESCU

Richard Mayol **Portret**

MUZICA ŞI TEATRU

Jubileul Conservatorului

Preţioase amănunte comunicate de d. ministru Constantin Manu

Printre casele vechi boereşti bucureştene, una dintre cele mai interesante este desigur aceea din apropiere de „Capul Podului", a d-lui Constantin Manu, ministru plenipotenţiar, fiul generalului Manu, cunoscutul om de stat român dela începutul secolului nostru.

S'ar putea spune că această casă este mai mult un fel de muzeu.

Intr'adevăr, d. Constantin Manu, preşedintele „Asociaţiei muzicale", pe lângă că are reputaţia unui apreciat pianist, mai e un colecţionar de artă, de cărţi, tablouri şi documente vechi. Casa din Calea Victoriei No. 192 care a fost vizitată şi de unii dintre istoricii noştri, ar merita desigur o descripţie specială. Este de remarcat că proprietarul ei s'a ferit să-i facă prea mari modificări, cu tendinţă de modernizare. Nu a introdus calorifer, nici măcar telefon, spre a nu turbura atmosfera strămoşească...

După ce ai urcat scările şi ai intrat în holul principal, sever mobilat, totuşi având atâtea obiecte de artă aleasă, parcă aştepţi să-ţi iasă înainte Marele Vornic Ion Manu, caimacan al ţării româneşti la 1858, sau Vornicul Mihail G. Mano, tatăl şi bunicul generalului, desprinzându-se din cadrul ramelor grele atârnate în perete.

Două lăzi de fier pline cu documente

Scopul vizitei mele a fost să cer informaţiuni asupra persoanei lui *Const. Manu*, de la începutul secolului al XIX-lea, pe care l-am găsit citat în interesanta lucrare a d-lui M. G. Poslusnicu, „Istoria Muzicii la Români", ca unul dintre cei ce au contribuit, în largă măsură, acum o sută de ani, la întemeerea primei şcoli de muzică din Bucureşti.

VEL AGA CONST. MANU
după unicul portret păstrat pe o pictură murală din biserica Leurdeni (Ilfov)

Acest boer român inimos a fost admirat până şi de ţarul Nicolae „pentru osârdia, râvna şi bărbăţia, ce cu primejdia vieţii au arătat, stând neclintit întru îndatoririle postului, când holera bântuia", pe vremea guvernatorului rus Kisselef. A fost evocat şi de către d. profesor Pereţ, fost director al Teatrului Naţional, autorul dramei istorice „Bimbaşa-Sava", făcându-l să apară, în vârstă de 21 ani, în costumul epocii, pe scena teatrului din zilele noastre.

Totuşi tânărul boer, de o rară erudiţie, caracter integru şi cu autoritatea morală, care „a adus folositoare îndatoriri în tot cursul vremurilor, atât înainte cât şi urma punerii în lucrare a Regulamentului organic" — după cum arată „înalt viţe-prezidentul ocârmuirii prinţipatelor" — *a murit foarte de tânăr, la vârsta de 35 ani*, tocmai în momentul când era vorba să fie numit Domn, după retragerea ocupaţiei ruseşti.

Ultimii lui ani i-a închinat, între altele, sprijinirii primelor manifestări de artă civilizată în România.

Cum s'a înfiinţat şcoala de muzică?

— Este vorba de fratele bunicului meu.

„Iată culegeţi de aci informaţiunile, pe care le credeţi interesante pentru subiectul d-voastre"... — ne spune d. ministru Constantin Manu, punându-ne la dispoziţie un dosar special, cu diferite acte vechi, scrise unele în greceşte, — cum era obiceiul la începutul secolului al XIX-lea — altele cu litere chirilice, toate relative la viaţa aceluia, care la un moment dat era să fie Domn al Munteniei.

Printre acte văd unul, care cred că are valoarea rarităţii, fiind semnat, în acelaşi timp, de Alex. Ghica-Voevod şi de sucesorul lui la domnie, Gheorghe Bibescu, pe acea vreme secretar al statului.

Este vorba de o adresă primită de *Vel aga Const. Manu* (vel = mare) cu un an înaintea morţii sale premature.

Sunt foarte interesante semnăturile „domnilor" de pe acea vreme, cu fel de fel de înfloriturі şi linii răsucite. O asemenea semnătură era un adevărat desemn, destul de greu de executat. Pentru a face o astfel de semnătură era nevoe, probabil, de cel puţin cinci minute.

Din documentele, ce a binevoit a mi le pune la dispoziţie d. ministru Const. Manu, se poate reface istoricul „Societăţii filarmonice" înfiinţate la 1833, sub al cărei patronagiu s'a întemeiat, acum o sută de ani, în 1834, prima şcoală de muzică din Bucureşti şi care ar putea fi considerată ca antimergătoare „Conservatorului", îndreptăţind astfel sărbătorirea, în acest an, — propusă de unii a jubileului de un veac al „Academiei regale de muzică şi declamaţie".

„Vel aga" Const. Manu, boer tânăr — a murit după cum am arătat, la 35 ani! — era inimos şi iubitor de artă. Prieten al lui I. Eliade Rădulescu, îl susţinuse pe acesta, împreună cu alţi boeri tineri pentru întemeerea unui teatru şi a *şcolii de muzică* dela 1834.

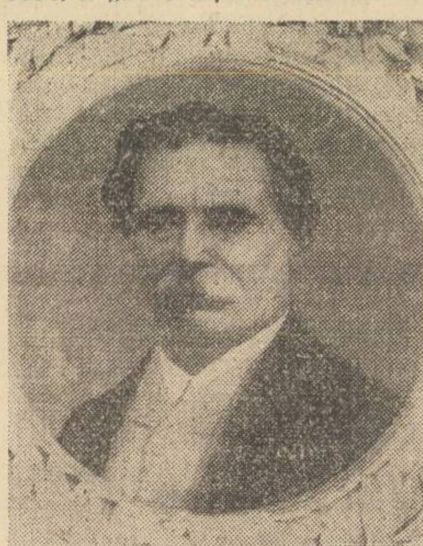
Imbolnăvindu-se şi simţind că i se apropie sfârşitul, a lăsat o parte din averea lui ca ajutor pentru clădirea localului Teatrului Naţional din Bucureşti.

SEMNATURA LUI CONST. M. MANU
cu un fragment al ultimelor rânduri şi data testamentului său din 18/30 Iulie 1834, scris în greceşte

Văzând că se 'ntârzie cu clădirea teatrului, fratele său, Ion Manu, a cumpărat doi munţi, pe care i-a dăruit apoi guvernului de atunci. La 1853, neajungându-se banii, munţii au fost vânduţi, şi cu suma realizată s'a terminat clădirea teatrului.

Cum scria Ion Eliade Rădulescu

Ion Eliade Rădulescu a făcut o mare propagandă pentru înfiinţarea şcolii de muzică din 1834, a „Societăţii filarmonice".

I. ELIADE RĂDULESCU
întemeietorul şcolii de muzică din 1834

E interesant să reproducem cel puţin câteva din rândurile scrise de dânsul atunci:

„In zadar un compozitor — scria Eliade în „Curierul românesc" *— şi-ar alcătui operile sale, căci tot meşteşugul său ar rămâne mort, fără ispravă şi chiar necunoscut, dacă artiştii, asemenea lui, sau aproape de a lui învăţătură, nu s'ar afla să execute compoziţiile lui cu destoinicie, expresia şi înfocarea cea mai cuviincioasă.*

„Cea mai desăvârşită şi cea mai atingătoare arie, cântată de un nedestoinic cântăreţ, în loc de întinerire a inimii, ar pricinui spaima ascultătorului".

Az, buchi...

In sfârşit, şcoala de muzică s'a întemeiat!

Dar pe lângă profesorii de muzică, *mai erau profesori care predau scrisul şi cetitul*, deoarece pe acea vreme existau puţini ştiutori de carte, „elevii „începând mai vârtos şcolarele dela slovenire" — după cum anunţa „Curierul românesc" din 1834.

Astfel artista Raliţa Manolache, care a început în 1834. silabisirea cu *az, buchi*, a creat, în anul 1836, rolul princesei *Azema* din opera *Semiramida* de Rossini „jucându-şi rola cu toată desăvârşirea" — după cum citim în „Gazeta Teatrului", No. 4 din 1836.

„Semiramida" a fost atunci prima reprezentaţie de operă *dată în limba română*. Iar la 20 Febr. 1838, elevii conservatorului filarmonic din Iaşi au reprezentat opera „Norma" de Bellini.

Este de notat, că opera „Semiramida" n'a fost dată de şcoala „Societăţii filarmonice", care se desfiinţase din pricina intrigilor unui medic, d-rul Tavernier, spion pus în slujba streinilor, care nu vedeau cu ochi buni o mişcare de conştiinţă naţională.

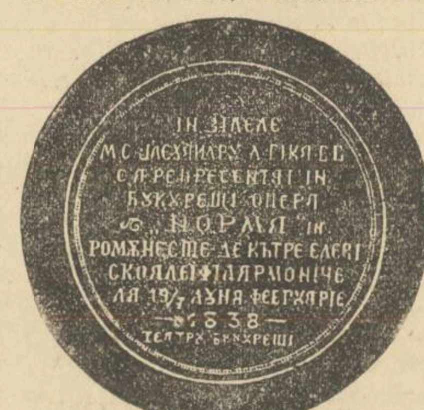
In 1835 s'a deschis însă, la Bucureşti, sub conducerea lui Ion Wachmann, „şcoala vocală şi instrumentală pentru tinerimea de ambele sexuri şi fără plată". In această nouă şcoală intraseră toţi elevii vechii şcoli a lui Eliade, astfel că de fapt era aceiaşi mişcare artistică în continuare.

După un timp, relativ destul de scurt, se desfiinţă şi şcoala de sub conducerea lui I. Wachmann.

La 1851, 17 Decembrie, Domnitorul Ştirbey aprobă înfiinţarea „Conservatorului", după reîntemeierea „Societăţii filarmonice."

Dar abea la 1859, adecă în anul venirii lui Cuza, ministerul instrucţiunii începe să subvenţioneze o şcoală de muzică instrumentală, susţinută şi de marele român C. A. Rosetti, ca director al Teatrului naţional.

Iar la 1 Nov. 1864, Ministrul de culte N. Creţulescu, din cabinetul Mihail Cogălniceanu, un mare amator al artelor, înfiinţează şcoala cu titlul „*Conservatorul de muzică şi declamaţie*", care-şi avea sediul în curtea bisericii Sf. Dumitru, din dosul palatului actual al poştelor.

MEDALIA COMEMORATIVA A OPEREI „NORMA"
cu prilejul primei reprezentaţii

ALEX. FLECHTENMACHER
primul director al „Conservatorului de muzică şi declamaţie", din Bucureşti

Primul director al acestui Conservator oficial a fost *Alex. Flechtenmacher*, care preda vioara, violoncelul şi armonia. In afară de acesta mai erau alţi 11 profesori, printre care: *Eduard Wachmann*, pentru piano; *Matei Millo*, muzică şi declamaţie, etc. D. Posluşnicu, în cartea citată mai sus dă întreaga listă a primilor profesori ai „Conservatorului".

„Demoazelele" dela 1848

Ca o curiozitate, să înregistrăm şi faptul, că la 1829, vornicul Tudor Burada, virtuos al chitarei, a întemeiat la Bucureşti „o pansione de nobile demoazele", unde se preda chitara cu preţ de 60 galbeni pe an. Dealtfel în prima jumătate a veacului trecut în familiile bune nu se întrebuinţa alt instrument muzical de acompaniament de cât chitara.

Dacă „demoazelele" dela 1848 se întreceau în a mânui acordurile calde ale chitarei, în schimb, tinerii boeri se delectau cântând din *Kemar* un fel de instrument, pe care-l ţineai între picioare, şezând jos turceşte. Era un soi de violoncel, însă cu cutie de resonanţă foarte mică.

Unde se dădeau primele producţiuni muzicale

Inainte de clădirea „Teatrului naţional" din 1853, şi a „Ateneului român", care s'a ridicat abea în vremea regelui Carol I, în 1888, diferitele producţii muzicale ale „Conservatorului" şi primele şcoli de muzică se dădeau în diferite săli, cari au rămas cu numele şi trăesc doar în amintirea bucureştenilor mai bătrâni: *sala Bossel* care era cam prin faţa actualului palat al telefoanelor; *Teatrul Momollo*, unde s'a reprezentat vodevilul „Sărbătoarea românească", sub conducerea muzicală a lui I. Wachmann; mai era sala *vechiului Ateneu*, din clădirea ale cărei ruine se mai vedeau acum câţiva ani în str. Brezoianu, în faţa operei.

Maestrul Silvio Florescu, cunoscutul concertist şi profesor de vioară de la „Academia regală de muzică din Bucureşti, ne spune că sala vechiului Ateneu, unde a sălăşluit câtva timp şi „Tribunalul" avea o acustică admirabilă: scena venea în jos, iar publicul şedea în amfiteatru.

Un jubileu şi o inaugurar

„Academia regală de muzică şi declamaţie" din Bucureşti se pregăteşte să serbeze în acest an un jubileu. Sunt 70 de ani de la întemeerea „Conservatorului de muzică şi declamaţie" de către ministrul de instrucţie N. Creţulescu — şi 75 de ani de la înfiinţarea şcoalei de muzică instrumentală subvenţionată de stat, care avea şi artişti „stipendişti", trimişi să se perfecţioneze în străinătate între anii 1862-1864.

Sunt o sută de ani de la şcoala de muzică a lui I. Heliade-Rădulescu, întemeiată sub patronagiul vechei „Societăţi filarmonice".

Rectorul „Academiei", care este în acelaş timp şi preşedintele unui comitet ce adună fonduri pentru a se construi un palat demn de primul nostru institut de muzică, pribeag până astăzi, — are autoritatea să precizeze *care început de muzică, din trecut, poate fi considerat ca obârşia „Academiei de muzică şi artă dramatică" de astăzi:* Conservatorul din 1864, şcoala subvenţionată de stat din 1859 sau şcoala întemeiată de Eliade în 1834?

Data de 31 Ianuarie 1934, adecă a primului concert din seria anunţată de maestra Aurelia Cionca, în folosul fondului de construcţie a clădirii Academiei, a fost numită de d. prof. G. Breazul: „ziua când s'a pus temelia lăcaşului nostru de muzică."

Pe lângă această inaugurare promiţătoare, rămâne să sărbătorim acum jubileul de existenţă al institutului nostru cultural, care — avem mândria să o spunem — mulţumită valorii şi râvnei profesorilor specialişti ne pune în rândul ţărilor cu veche civilizaţie muzicală din Occident.

Să sperăm că toţi iubitorii de muzică din ţară, profesorii şi artiştii, actualii şi foştii elevi ai Conservatorului, cei care pot contribui cu mai mult, ca şi cei al căror obol modest e cu atât mai preţuit, cu cât e dat cu mai multă greutate, toţi se vor grăbi să răspundă la apelul iniţiatorilor, iar Bucureştii vor căpăta în curând un palat al muzicii.

ALEX. F. MIHAIL

Antologia dragostei şi a femeii

■ *A face pe o femee să plângă însemnează totdeauna a răzbuna pe cineva.* (Jules Simon).

■ *Nu este necesar să arzi femeia pe care o adori pentru ca să a'li că din cel mai frumos idol, nu va putea rămâne nimic altceva decât puţină pulbere.* (Stahl).

■ *Inima femeilor este la cheremul ochilor şi urechilor lor.* (S. Maréchal).

■ *Nimic nu umileşte femeile mai mult ca bărbaţii care se încred orbeşte în dragostea şi statornicia lor; orice pasiune lipsită de temeri este pentru dânsele o insultă.* (Fr. Soulié).

Iosif Fekete **Despărţire**

Carnet burlesc

Noaptea patinajului

NOREI

Nu toată lumea poate pleca să facă ski pe pantele albite de zăpadă ale Sinaiei sau Braşovului. Nu toată lumea poate pleca, fie chiar cu preţ redus, în Tirol sau Chamonix, nici să patineze pe canalurile îngheţate ale Olandei şi, cât de sportiv ai fi, nu poţi juca hockey pe ghiaţă la Otawa, contra echipei Otawei.

E deajuns de aceia să spui:

— Şi eu practic sporturi de iarnă! în faţa oamenilor care nu-l fac, ca să fi trecut de-acum în lumea snobilor.

Cel care e rezonabil, nu te va întreba mai mult. Din păcate, la Bucureşti, sporturile de iar-

nă se reduc la patinaj aşa încât toată lumea care vrea să epateze e silită să se întâlnească pe patinoarul Oteteleşeanu şi nu se mai poate epata...

Aşa încât, nemai revenind pe patinoar, dai impresia că ai plecat...

Dar am fost nevoit să reviu, căci „Cercul de patinaj din Bureşti" a organizat, într'una din seri, o demonstraţie de patinaj artistic.

Şi dacă nu toată lumea este încântată să patineze, cel puţin pista de ghiaţă dela Oteteleşanu are marele avantaj, pentru cei care nu practică patinajul, să asiste al circonvoluţiunile campionilor noştri, fără să rişte să capete o broncho-pneumonie, ce poate avea consecinţe tragice...

Luminile becurilor electrice scaldă ghiaţa patinoarului în sclipiri reci de oţel. O lume pestriţă şi foarte sgomotoasă înconjoară terenul, se interpelează.

— Allo, Pierre!...

— Hello! Jean!...

E animaţie de Duminică însorită de primăvară, pe Calea Victoriei. Numai că frigul care izvorăşte din conductele refrigerente, ascunse probabil pe sub ghiaţă, îţi îngheaţă vârful nasului, iar paltoanele de blană, cache-nez-*urile viu colorate, bascurile sportive, ghetele mari de patinaj, mi-amintesc că sunt în plină iarnă...*

Eu, cu paltonul meu banal şi cu şoşonii în picioare, am un aer puţin ridicol.

Lângă mine, grupuri de sportivi, cu ochi entuziasmaţi, cu frunţi, nasuri, gâturi bronzate de soarele rece al iernei, tinere minunate cu tenuri mate, frumoşi tineri muşchiuloşi, cu pullowere cu desenuri fantastice, neverosimile...

Lângă mine, un tânăr înalt discută cu o doamnă îmbrăcată într'o rochie de lână vertjade.

— Ah! da, mon vieux! *Viu dela Sinaia!... O lume nebună!.. Şi ce* mélange!... *Un bâlciu... Ce să-ţi spun... Alaltăseară, n'am găsit un cunoscut!... Ce să-ţi spun, nu mai era de stat şi m'am grăbit să plec!...*

Dar restul discuţiei se pierde în hărmălaia patefonului în care un Cristian Vasile, răguşit şi răcit probabil, cântă:

Fetiţele din Bucureşti...

Păcat! Căci nimic nu-i mai frumos decât strălucirea albă a dinţilor oferită razelor palide ale lunei, pe strălucirea de metal a gheţii...

Acum, totul a devenit cenuşiu-albăstrui, căci toată ghiaţa a fost îmbrăţişată de reflexul becurilor electrice, care fac o vie concurenţă lunei şi stelelor îngheţate. S'ar spune că nici n'ar fi existat vreodată!...

Dar veselia i-a cuprins acum pe toţi: o doamnă enormă de vreo 35 de ani, care trebue să cântărească cam între 120—130 kgr. a apărut pe ghiaţă. Evoluţiile „vedetei" sunt tot atâtea poeme impresionante. Lansată pe zăpadă, ea nu trasa urme, ci adevărate prăpăstii!

— Asta nu mai e patinaj, ci agricultură sadea!, şopti unul în spatele meu.

Dar iată că, la o cotitură, doamna, sportivă cu orice preţ, a alunecat pe ghiaţă într'un sgomot mare şi sec.

— La dracu! strigă unul, a rupt ghiaţa!

O tăcere de moarte s'a aşternut peste lumea privitorilor, singur râsul meu străbătu dela un capăt la altul al patinoarului, ca sunetul argintiu al unui clopoţel... Tot patinoarul Oteteleşeanu (peste 100 de persoane) s'a întors spre mine, cu a privire grea de dezaprobare. Am înţeles imediat. Să spargi o oglin-

dă de buzunar este un semn prost. Dar când e vorba de oglinda de ghiaţă a unui patinoar de vreo 160 m. p., nici nu ştii ce catastrofă se mai poate întâmpla. Ignorant al acestor superstiţii hivernale, nu isbuteam să-mi stăpânesc ilaritatea. Ochiul unanim al Oteteleşeanului deveni neliniştitor. Cineva şopti:

— O fi fost la doctor, săracul?

Dacă aş mai fi continuat aşa, aşi fi devenit de-adreptul suspect. Şi am tăcut...

La timp, căci concursul a şi început. Dacă toţi aceia care au asistat la un concurs de sărituri cu ski la Sinaia jură în mod-

solemn că n'au simţit sângele îngheţându-le în vine, fără ca eforturile unui Papana pe bob să izbutească să le încălzească picioarele, din contră, aci, la Oteteleşeanu m'am bucurat de un spectacol frumos, care a făcut să bată inima mea de sportiv... La un moment dat, ţinând seama de succesul acestei demonstraţii de patinaj artistic, s'ar putea organiza şi câteva matchuri de curling, *de dimineaţă până seara, în tot Bucureştiul, ceeace ar economisi foarte mulţi măturători municipali...*

Şi, încetul cu încetul, Bucureştiul ar putea deveni o adevărată staţiune de iarnă.

Numai că!... Toţi aceia care ar rămâne în Bucureşti, n'ar mai putea trimite cărţi poştale prietenilor, făcându-i să moară de necaz la gândul că acum când există obiceiul să se dea concedii de sărbători până şi bucătăresei, te afli pe o pistă îngheţată, cu 15 grade sub zero!..

PAUL B. MARIAN

Cinematograful

Printre filmele pe care am avut prilejul să le văd în calitate de membru al comisiei de cenzură trebue să semnalez câte-va care merită aceasta pentru buna lor calitate artistică.

Iată de pildă o poveste pe bază de revistă (sau o revistă pe bază de poveste) care se numeşte „Gold diggers", adică literal săpători de aur, pompatori de aur. In speţă aurarii sunt aci aurăriţi, căci e vorba de acele femei specific americane, frumoase şi principial cinstite, care-şi dau maximum buzele şi în schimb sting cu cumpărături pe generoşii domni. Meseria oficială a acestor fete este music-hall-ul: cântă, dansează sau fac acrobaţii. Iar ca specialitate secundară atacă pe bărbaţi în scopul ca aceştia să le atace la rândul lor şi pentru ca finalmente să ajungă ele la contra atacuri remuneratorii. Câte odată printre aceste „girl"-e există şi câte una despre care se spune în film că „she's different", că adică este „altfel ca celelalte". Avem atunci o fetiţă cu figură de elevă de pension care scoate şi mai tare în relief frumuseţea păgână a celorlalte.

Filmul de care vorbim este excelent mai întâi pentru că e impecabil jucat, al doilea pentru că e bine decupat, al treilea pentru că tot materialul fizic întrebuinţat este de prima calitate, şi al patrulea pentru că este tot timpul foarte, foarte spiritual.

Şcoala femeilor

Un alt film amuzant şi bine jucat va fi „We learn about women", tradus în româneşte „Ce învăţăm dela femei". Este vorba de un tânăr şi naiv miliardar orfan, doritor să fie util societăţii. Din cauza aceasta, el încape pe mâinile unor escroci care îl pun să facă cele mai umoristice lucruri. Printre paraziţii săi se găseşte şi o actriţă pensionară, care dă diverselor maşinaţii ale bandei un caracter vecinic teatral. Această combinaţie de melodramă şi escrocherie este extrem de savuroasă şi fecundă în efecte caraghioase. Nu mai puţin nostim este cum, încetul cu încetul, buna credinţă şi generozitatea băiatului câştigă rând pe rând pe escroci, care — cu excepţia unuia singur — sunt apucaţi de remuşcări, fac mărturisiri complecte, şi trec de partea moralei, ajutându-l pe tânăr să dejoace trucurile celorlalţi. Şi este, în toate aceste peripeţii, o vervă încântătoare.

„Dineu la ora opt"

Cred că unul din cele mai bune filme ale anului a fost „Dinner at eight" (Dineu la ora 8). Este o dramă profund răscolitoare, făcută numai cu fapte diverse şi întâmplări banale. Regisorul este Cukov — şi este, fără nici-o îndoială, un mare regisor. A ştiut să aleagă actorii astfel încât nici-unul să nu samene cu altul (şi sunt vre-o cincisprezece personagii principale). Fiecare par'că ar fi o lume în sine, guvernată de legi proprii şi unice. Subiectul este înfăţişarea, în curs de câte-va zile, a întâmplărilor survenite într'o familie cu stare din New-York; toate evenimentele se petrec în jurul unui dineu, iar filmul se termină odată cu începerea dineului. Nici-o intrigă, nici-o anecdotă. Şi totuşi, în fiece moment, suntem sguduiţi de dramatismul destinelor omeneşti pe care le vedem împreunate în tablouri cinematografice de o compoziţie perfectă. Ori cât de banale sunt semnele exterioare ale întâmplărilor, avem în permanenţă acel sentiment greu şi plin care se numeşte „sentimentul că se petrece ceva". Spectatorul, îndărătul fiecărui cuvânt spus sau gest făcut de actor, cristalizează cu gândul o întreagă biografie, cu bucurii şi neajunsuri, cu năzuinţi respectabile şi pretenţiuni deşarte, cu fapte generoase şi conduite meschine, etc., etc. In două cuvinte, subt fiecare semn cinematografic, se poate ceti un trecut întreg, un trecut omenesc care pronostică un viitor înrudit cu el. Adevăratul titlu, titlul oare cum logic al filmului, este „Oameni". Avem o expoziţie de persoane adevărate, eşantilioane autentice de soartă umană. Şi este un spectacol grandios.

„O crimă epocală"

S'a jucat săptămâna aceasta un film poliţist („O crimă epocală") foarte bine făcut, după toate canoanele genului: interesul progresează prin „corsarea" misterului care la un moment dat devine de nepătruns. Atunci, acţiunea filmului este oprită brusc, şi un „speaker" se apropie de noi (fireşte tot pe ecran) pentru a ne spune „Ladies and Gentlemen, cinematograful trebue să meargă repede. Asasinul trebue găsit imediat. Vă dau un minut de reflexiune". In timpul acesta, ni se arată un cadran enorm pe care fuge un ac indicator de secunde, iar proectate pe acest cadran, apar succesiv capetele diferitelor personagii din piesă. Fireşte — altfel n'ar mai fi avut nici-un haz — nu ghiceşte nimeni pe vinovat, care e cu totul altul de cât cel la care ne-am fi gândit. Am cunoscut totuşi un cetăţean care a ghicit. Dar să vedeţi cum: scăpase aproape jumătate din film, aşa încât nu putea cunoaşte diferite împrejurări care militau serios pentru acuzarea câtorva personagii. Astfel, lacunele informaţiei i-au ajutat la ghicire. Este exact povestea omului care a câştigat un milion la loterie pe numărul 47 fiind-că visase că trebue să cumpere numărul ce rezultă din înmulţirea lui 7 cu 7...

„Supremul sacrificiu"

Iată un film unde vă jur că nu există nici-un sacrificiu — nici suprem nici nesuprem. Dar subt acest titlu inept, se ascunde un film admirabil, făcut numai din nuanţe. Ronald Colman este, fără contest, unul din marii actori ai Statelor Unite. Şi a mai avut de data asta, norocul să i se dea un rol în exact genul care îi convine mai bine.

Aş îndrăzni să spun că specialitatea acestui strălucit tragedian este perplexitatea. Cred că nimeni nu ştie să fie mai perfect perplex ca el. A fi perplex înseamnă a te gândi în permanenţă la două lucruri odată, şi anume la două lucruri contradictorii. Aşa că atitudinea este o rezultantă nu de forţe adunate, ci de forţe în conflict, conflict care nu isbucneşte, ci e întreţinut dealungul întregii poveşti, păstrat ascuns, şi exteriorizat doar prin conduite de perplexitate, care nu-s nici răspuns la dorinţa No. 1, nici la dorinţa No. 2, nici un compromis între ele două, ci o simplă şi nesfârşită jenă în tot şi toate, o jenă care devine un întreg „stil motrice", o jenă care nu este jena emoţiei, ci pecetea unui întreg sistem sentimental. Şi Ronald Colman este de o variaţie adevărat uimitoare în găsirea de amănunte mimice mereu şi mereu altele pentru a traduce această interesantă stare de spirit.

Trei şi una

Aş fi vrut să mai vorbesc de un film viitor, cu totul remarcabil artisticeşte. Un film în care apar Gary Cooper, Frederik March şi Miriam Hopkins, film intitulat „Trei şi Una" şi făcut de marele regisor Lubitch. Vă mai aduceţi aminte de cealaltă capodoperă a lui, de „Contesa Lilly"? Este exact aceeaş factură de „comedie antiromanescă", — deci în fond extrem de romanescă. Imi pare bine că am vorbit adineauri de „Dineu la ora opt", căci îmi va ajuta, comparându-l cu „Trei şi Una", să le definesc pe amândouă. „Dineu la ora opt" este ducerea până la graniţele exagerării, a „comediei de caractere". Spuneam că „titlul logic" ar fi acela de „Oameni". Spectatorul citeşte direct în sufletul prezent, trecut şi chiar viitor al personajului. „Trei şi Una" este genul exact opus: este „comedia de situaţii" în toată puritatea ei. Fireşte, nu-i vorba de situaţii vodevileşti; intriga—, adică principalul isvor de situaţii din vechile piese „bulevardiere" pariziene —, intriga este aci nulă. E vorba de situaţii pur mentale. *Filmul nostru, care se desfăşură pe un plan semi-real, este o succesiune de „peisagii psihologice", de „grupuri morale" de o semnificaţie subtilă şi enorm, enorm de spirituală. Dar nu mai am loc aci; îmi rezerv să vorbesc altă dată mai pe larg despre această delicioasă „schiţă cinematografică" a lui Lubitch.*

D. I. SUCHIANU

DE PAŞTI

PETRECEŢI CU „REALITATEA ILUSTRATA"

în două mari excursii

1) ITALIA cu Veneţia-Lido-Neapole-Pompei-ROMA-Florenţa - Fiesole. întreţinere de absolut prim rang

dela 1—15 Aprilie
Preţul: 11.850 lei

2) PARIS-oraşul lumină, cu ITALIA DE NORD ŞI ELVEŢIA, cu oraşele Veneţia-Lido-Milano-Lausanne

1—15 Aprilie
Preţul 12.850 lei

Informaţiuni, prospecte, înscrieri, la „Realitatea Ilustrată" secţia Turism, în palatul Ziarelor „Adevărul şi Dimineaţa" str. C. Mille 11 în hall ghişeul „excursii".

Conducerea: OCTAVIAN MOŞESCU.

Foiletând pe La Rochefoucauld, distrugătorul de idoli

Tăcerea este cea mai sigură hotărâre pentru cel care nu se încrede în sine însuşi.

★

In viaţă mai adesea placem altora prin defectele noastre decât prin însuşirile alese care le-am avea.

★

Adesea oamenii fac câte un bine pentru a putea face răul fără pedeapsă.

★

Dacă rezistăm pasiunilor noastre, rezistăm mai mult prin slăbiciunea lor decât prin forţa noastră.

★

Mult mai uşor este să fii înţelept pentru alţii decât pentru tine însuţi.

★

Oamenii nu sunt niciodată atât de ridicoli prin calităţile pe care le au, cum par prin cele pe care afectează de a le poseda.

★

Puţini oameni sunt atât de înţelepţi pentru a prefera blamul care le poate fi folositor în locul laudei care-i înşeală.

★

Natura dă meritele şi norocul le valorifică.

★

Sunt oameni al căror merit constă în a spune şi a face prostii cu folos şi care oameni ar strica totul dacă şi-ar schimba felul de a fi.

★

Oricât de strălucită ar fi o faptă, nu trebue să fie considerată drept impozantă când nu este efectul unui plan mare.

★

Este mult mai uşor să pari demn de funcţiuni pe care nu le ai decât de acele pe care le exerciţi.

★

Există diferite feluri de curiozităţi: una de interes, care ne îndeamnă să cunoaştem ceiace ne poate fi folositor şi alta din orgoliu care vine din dorinţa de a şti ceiace ignorează ceilalţi.

★

Căinţa noastră nu este atât regretul pentru răul ce l-am făcut, cât frica de relele care ni s'ar putea întâmpla şi nouă.

★

Nebunia ne urmează în toate timpurile vieţii. Dacă cineva pare înţelept, este numai pentrucă nebuniile sale sunt proporţionate vârstei şi averei sale.

★

Gravitatea este o taină a trupului născocită pentru ca să ascundă lipsurile sufletului.

★

Graba în a crede răul fără să-l fi cercetat destul este un efect al lenei şi orgoliului. Vrei să găseşti vinovaţi şi nu vrei să-ţi dai osteneala ca să examinezi crimele.

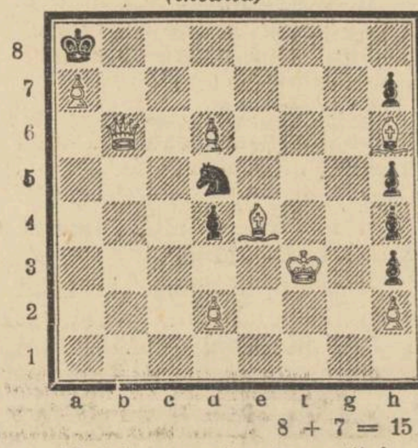
★

Meritul oamenilor are un anotimp ca şi fructele.

Trad. de A. G. STINO

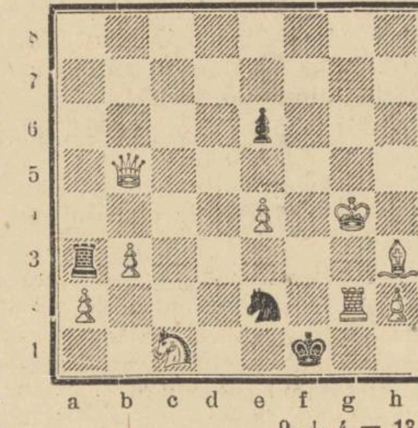
Cronica Şahului

PROBLEMA No. 689
de **A. Gross**, Haţeg.
(inedită)

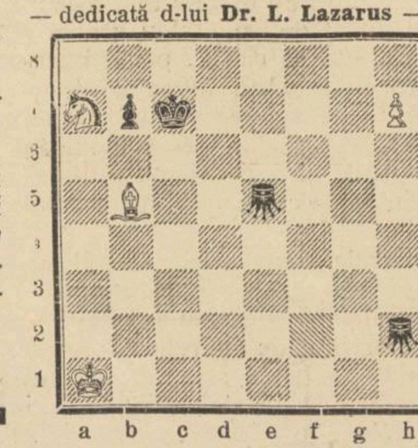
8 + 7 = 15
Mat invers în 4 mutări.

PROBLEMA No. 690
de **Dr. L. Lazarus**, Bucureşti
(inedită)

9 + 4 = 13
Mat ajutor invers în 3 mutări.

PROBLEMA No. 691
de **Dinu Negreanu**, Bucureşti.
(inedită)
— dedicată d-lui **Dr. L. Lazarus** —

4 + 4 = 8
Lăcuste negre la é5 şi h2.
Mat ajutor invers în 2 mutări.
Gemen cu lăcusta é5 la a5.

PARTIDA No. 176

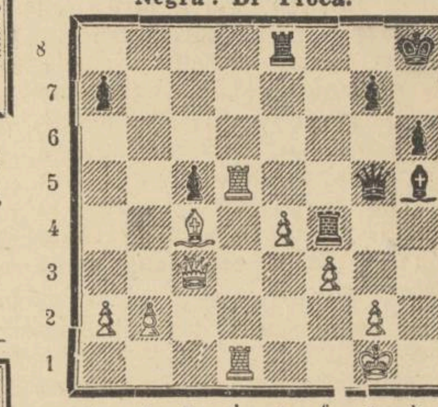
Jucată în campionatul naţional de şah în Ianuarie 1934.

ALB: E. Negruţac.
NEGRU: Dr, Z. Proca.

Gambitul Damei

1. d2—d4, d7—d5; 2. Cg1—f3, é7—é6; 3. c2—c4, Cg8—f6; 4. Nc1—g5, Cf8—d7; 5. Cb1—c3, c7—c6; 6. é2—é3, Dd8—a5; 7. Ng5×f6, recomandată de Dr. Tartakower ca cea mai solidă. 7..., Cd7×f6; 8. Dd1—b3, Nf8—d6; 9. Nf1—d3, 0-0; 10. 0—0, h7—h6; 11. Ta1—d1, d5×c4; 12. Nd3×c4, é6—é5; 13. d4—d5, schimbul la é5 nu convine albului: nebunul d6 trebue să rămână pe loc. 13..., e5—é4; 14. Cf3—d2, desigur d×c6 ar fi dezastros pentru alb, căci ar fi urmat e×f3; T×d6, Dg5; g3, şi poziţia albului ar fi complect compromiă. 14..., Da5—d8, E foarte posibil că negru a făcut această mutare cu scop de a sacrifica nevunul la h2: N×h2+; R×h2, Cg4+; Rg3, Dg5 cu multe ameninţări, fără însă o ameninţare reală, căci ar fi urmat: f4, Dg6; Cd×é4 şi alb în cel mai rău caz ar mai pierde o calitate, rămânând totuşi superior. 15. d5×c6, b7×c6; 16. Cd2×é4, Cf6×é4; 17. Cc3×é4, Nd6×h2+! 18. Rg1×h2, Dd8×h4+; 19. Rh2—g1, Dh4×é4; 20. Nc4×f7+, Rg8—h8; 21. Td1—d4, Dé4—é7; 22. Nf7—c4, c6—c5; 23. Td4—d2, Nc8—g4; 24. f2—f3, Ng4—h5; 25. Db3—c3! prepară un eventual mat prin dublarea turnurilor şi jucând Td6 cu ameninţarea T×h6 ‡. 25..., Ta8—é8; 26. é3—é4, Tf8—f4; 27. Tf1—d1, De7—g5; 28. Td2—d5,

Situaţia partidei după a 28-a mutare a albului.
Negru: Dr Proca.

Alb: Negruţac.

28..., Tf4×f3; la Dg6 ar urma Td6 Dg5; Td1—d5, şi alb câştigă. 29. Dc3×f3, Nh5×f3; 30. Td5×g5, Nf3×d1; 31. Tg5×c5, Té8—é7; probabil că negru făcând combinaţia n'a observat că nu va putea lua pionul é4, căci pierde tura. 32. Rg1—f2, g7—g5; 33. é4—é5, Nd1—c2: 34. g2—g4, Rh8—g7: 35. Rf2—é3, Nc2—d1; 36. Nc4—é2, Nd1×é2; 37. Ré3×é2, h6—h5; 38. g4×h5, Rg7—h6; 39. Ré2—f2, Rh6×h5; 40. Rf3—é4, g5—g4; 41. é5—é6+, Rh6—g5; 42. Ré4—é5, Té7 b7; 43. b2—b3, g4—g3: 44. Tc5—c3, Tb7—b5+; 45. Ré5—d6 g3—g2; 46. é6 é7, Tb5—b6+; 47. Rd6—d7, Tb6—b7+; 48. Rd7—d8, Tb7—b8+; 49. Tc3—c8, Tb8×c8+; 50. Rd8×c8, Rg6—f7; 51. Rc8—d7, g2—g1D; 52. é8—é8D+, Rf7—g7; 53. Dé8—é5+, Rg7—f7; 54. Dé5—d5+, Rf7—g7; 55. a2—a4, Dg1—b6? Negru nu observă că în 3 mutări se schimbă reginele. 56. Dd5—é5+, Rg7—h7; 57. Dé5—é7+, Rh7—h8; 58. Dé7—d8+ şi negru abandonează.

(Note de E. Negruţac pentru „Adeverul Literar").

P. I. NEGREANU
DINU NEGREANU

Virgil Godeanu: Filosofia religiei după Maurice Blondel

Autorul acestei preţioase şi scrioase lucrări — cu care, după câte ştim, s'a prezentat şi la obţinerea doctoratului în teologie, ceiace constitue o chezăşie de valoarea ştiinţifică a lucrării — afirmă în prefaţă că numele şi opera lui Maurice Blondel sunt prea puţin cunoscute la noi.

Să ne dea voie d. Godeanu să afirmăm că totuşi se găseşte o numeroasă elită intelectuală, care a cetit ceva din Blondel.

Mai puţin cunoscut e, poate, Blondel sub aspectul sub care ne este înfăţişat de d. Godeanu, anume sub cel de filosof eminamente creştin.

Era firesc de altfel ca Blondel să ajungă aci; educaţia lui, lecturile, profesorii sub care s'a format, înclinaţiile sale spre misticism — s'ar putea vorbi chiar de o predestinaţie de natură climatică — toate converg spre formarea unui gânditor religios.

Prezentarea unui autor catolic, fie el chiar din marginea catolicismului — se ştie că Blondel stă încă sub acuzaţia de „modernist" — ca teză de doctorat la o teologie ortodoxă? Desigur, deoarece problemele de filosofie religioasă abordate de Blondel sunt de natură apologetică şi morală; sunt probleme generale, care nu angajează numai decât atitudini şi convingeri confesionale. Şi apoi, felul în care d. Virgil Godeanu expune metafizica lui Blondel se menţine pe un plan mai mult filosofic decât direct teologic.

In deosebi e de remarcat *Introducerea*, în care autorul înfăţişează problema filosofiei creştine şi arată într'un chip foarte viu şi foarte clar „procesul acestei filosofii creştine" desbătut în anii din urmă de către unii reprezentanţi iluştri ai filosofiei franceze: Emile Bréher, Gilson, Maritain, Blondel.

Spaţiul nu ne îngădue mai mult decât semnalizarea câtorva capitole importante din lucrarea d-lui Godeanu. In partea II-a şi a III-a, d-sa expune concepţia acţiunii ca ştiinţă a vieţii, teoria cunoaşterii, cunoaşterea mistică, filosofia religiei la Blondel, istoricul filosofiei religiei, raportul dintre filosofie şi religie după Blondel şi metoda imanenţei: pe scurt ideile lui Maurice Blondel asupra filosofiei religiei.

Subtitlul lucrării: *Aspecte din problema filosofiei creştine în gândirea contemporană* îşi capătă îndreptăţirea pe deplin, atunci când autorul pune faţă în faţă, comparând doctrina lui Blondel fie cu cea a lui Jacques Maritain, exponentul oficial al filosofiei catolice de azi, cunoscutul neo-tomist, fie cu aceia a celebrului filosof Henri Bergson.

Nu mai puţin interesante sunt şi problemele puse de d. V. Godeanu în „Concluziile" lucrării sale. Aci reiese de altfel şi aportul său personal, anume în critica ce o face unor afirmaţiuni care, din punctul de vedere al unei înţelegeri ortodoxe, nu sunt acceptate în întregime de autor.

In orice caz, cartea d-lui Godeanu e interesantă prin problemele şi perspectivele pe care le deschide filosofiei religioase în ortodoxie. Aceasta se pare a fi pierdut de mult — din epoca patristică se poate spune — gustul de speculaţie înaltă. Dl. Godeanu aminteşte numele câtorva filosofi ortodocşi ruşi, Bulgakov şi Berdiaev, nume hotărîtoare în redeşteptarea unei gnoscologii creştine orientale.

Prin documentarea atât de îngrijită şi prin claritatea expunerii, cartea d-lui Godeanu este un „Vade mecum" în problemele de filosofie religioasă, ce abia se pune la noi.

A. B.

O săptămână la Berlin

Drieu *publică în numărul ultim al marei reviste „La Nouvelle Revue Française", impresiile singulare culese, într'o săptămână berlineză.*

Reproducem un pasaj:

„Puţină lume în teatre, cinematografe, restaurante, magazine. Pe străzi trec fără încetare detaşamente de nazi, care merg şi cântă pe un ritm puternic şi perfect.

Sărăcia se 'ntinde asupra lumii. Lumea grasă, nervoasă, epicuriană, aferată, pe care am cunoscut-o la începutul secolului, slăbeşte, se gălbeneşte, se înţepeneşte în legăturile a sute de frontiere, a sute de cingători vamale. Germania, acest frumos monstru industrial pe care l-a răsfăţat capitalismul internaţional zace aci, jigărită.

Atunci, deodată, se declară că sărăcia este foarte bună. Se aşează în rânduri, patru câte patru şi se merge cântând. Germania hitleristă cântă din răsputeri şi se'mbată de cântecul său frumos, şi se făleşte de stomacul gol.

Capitalismul a renunţat la ambiţia sa de economie universală, de liber-schimb, de diviziunea muncii între naţiuni, de exploatare rapidă şi totală a planetei întregi.

Puţin câte puţin, el a pierdut îndrăzneala. Băncile, trusturile au devenit mari administraţii care nu mai mişcă, de unde s'a retras imaginaţia, orgoliul de a cuceri viitorul. Nu mai sunt decât câţiva escroci care se frământă în unghere.

Capitalismul nu s'a încumetat să înainteze adânc în marele drum pe care l-a deschis liber-schimbului, concurenţei. A renunţat să mai răscolească lumea. El n'a îndrăznit să răstoarne graniţele — pentrucă graniţele sunt patriile.

Capitalismul s'a speriat înaintea depărtatei şi prodigioasei consecinţe a efortului său, ceeace era raţiunea sa de a fi, ceiace ar fi fost justificarea sa: Internaţionala. Fiecare capitalist a pus mâna pe inima sa care bătea mai slab, şi a zis: patria mea.

Era deci, adevărat, când un capitalist punea mâna pe inima sa — el zicea: patria mea.

Fiecare capitalism naţional se resemnează a exploata un mic socialism de Stat. D. Thyssen este comisar al poporului pentru industria grea, cu 100 milioane apuntamente pe an.

Cu suta sa de milioane în buzunar, este un învins care se aşează la fereastra sa, ridică perdeaua şi priveşte trecând nazii care cântă, fermecători, buimăciţi, cu stomacul gol. Aceştia, care îşi spun socialişti, sunt de asemenea învinşi".

Cărţi şi reviste

Doamna e geloasă

Numele d-lui C. Cosco este îndestul de cunoscut cititorilor şi nu este nevoie de a-i convinge de verva, hazul şi interesul vioiului povestitor, care este printre favoriţii săi de multă vreme.

Este destul să le amintim că povestirile sale scurte şi aţâţătoare au apărut într'o ediţie îngrijită la „Universul" şi alcătuesc, strânse la un loc, câteva ore de desfătătoare veselie în întunecata vreme de azi.

In câteva trăsături avem înaintea ochilor tipurile cele mai cu haz caricaturate, scene şi dialoguri însufleţite, întâmplări pline de neprevăzut.

Toate micile noastre tipicuri, ridicolul, patimile şi păcatele care amărăsc şi strică viaţa şi dispoziţia noastră din fiece clipă sunt prinse cu îndemânare şi povestite cu malitiozitate şi spirit în anecdote, fapte diverse, cuvinte de spirit, care ni le răsfrâng ca într'o oglindă deformantă, amuzantă şi tămăduitoare.

Iată de pildă o chestie totdeauna la ordinea zilei: *romanul cu cheie*. Se ştie cât sunt de susceptibile unele persoane de a se recunoaşte în personagiile din romane şi disputele pe tema aceasta sunt tipice în toate clasele sociale. Citiţi în volumul d-lui C. Cosco „*Din lectură*" şi veţi avea cea mai humoristică ilustrare a acestui fenomen curent. Ideile noi deformate în mintea şi scrisul semicultilor cititori de gazete la informaţiuni şi texte de cinema, problemele sociale şi politice deformate în minţile naivilor „cetăţeni" turmentaţi sau nu, aforismele şi adevărurile lui De La Palisse, concretizate de biajina, imensa şi neţărmurita prostie a lui Conu Leonida, o galerie întreagă de Mitici şi coane Miţe, care-şi dau părerile, discută, se ceartă, trăesc şi se frământă într'o varietate infinită de gesturi, atitudini şi vorbe de o neistovită putere de caricatură şi de provocare a veseliei pline, deschise şi fără rezervă a unui râs sănătos şi răsunător.

Amintirile sunt apoi schiţe evocatoare, portretizând cu îndemânare omul şi situaţia în câteva vorbe şi un singur gest.

Astfel este în „Socialistul", scena introducerii autorului, cu inginerul Herman, în biroul lui Nădejde, prin „mama Safta", servitoarea care, fiind „muncitoare" este prezumată a avea mai multă trecere la şef.

— „Prietene Nădejde, începe mama Safta, dumnealor sântără"...

„Prietenul Nădejde a ridicat capul, că scria un articol pentru „*Lumea Nouă*", ne-a privit o clipă pe deasupra ochelarilor, nu ne-a întins mâna, fiindcă între „prieteni" nu era probabil nevoie de prea multă ceremonie şi a spus doar atât:

— „Să fiţi sănătoşi!"

„Prea puţin, dar ne simţeam ca „unşi" în partidă"...

Momente prinse din zborul vremii, dar realizând o întreagă atmosferă şi subliniind cu o ironie sfichiuitoare ca în treacăt apucături, moravuri, stări sufleteşti, ca în „Românul". Cartea d-lui Cosco este una din cele mai plăcute lecturi. Moralist fără predică şi istoriograf fără pretenţii al unor clipe şi evenimente dintre cele mai caracteristice, el este mai ales un observator umorist şi un foarte bun povestitor de anecdotă. Astfel l'au cunoscut cititorii şi astfel îl vor regăsi în volumul său „Doamna este geloasă".

Biografia Katherinei Mansfield

Sunt autori care ne impresionează prin farmecul personalităţii lor şi pe care îi iubim în afară de admiraţia care ne-o inspiră opera lor.

Acesta este cazul Katherinei Mansfield. Cunoaştem aproape complect caracterul şi felul de a fi al acestei femei de un talent profund şi emoţionant, din operele, precum şi din jurnalul şi scrisorile sale. Farmecul ei se datorează cochetăriei feminine cu care se abandonează uneori până la cele mai intime confidenţe, spre a se închide apoi şi a se rezerva în ea însăşi în clipa în care curiozitatea şi interesul nostru sunt mai aţâţate. Arta este plină de viziuni strălucit colorate şi în acelaş timp de stări sufleteşti de o clipă în luminoase dimineţi din natură, sau în mărunte dureri ascuţite până la tortură, precoce deziluzii iremediabile sau fondul limpede şi luminos al unui suflet tânăr şi vibrant.

Substanţa confidenţelor sale intime se transpune în minunate povestiri, atât de vibrante şi de însufleţite, în coloritul, plasticitatea şi muzicalitatea lor unică.

Experienţa individuală, prezenţa duioasă şi fragedă a autoarei se simte pretutindeni, în acele mici capo d'opere, perfect construite, compuse şi tratate, care sunt nuveletele sale. Cărţile sale nu s'au detaşat de personalitatea scriitoarei cu toată elaborarea artistică a amintirilor, invenţiunea şi creaţiile imaginaţiei.

Biografia, publicată acum de curând la Londra de Miss R. — E. Mantz şi M. I. Middleton Murry este unul din documentele literare cele mai interesante. Regăsim acolo pe toţi membrii familiei Beauchamp cu care sunt familiarizaţi toţi acei ce au citit operele Katherinei Mansfield, decorurile casei familiare din Australia şi casa de păpuşă care a jucat un rol aşa de însemnat în opera sa literară. Pe lângă fotografiile diverse ale Katherinei Mansfield şi a multor membri din familia sa, „The Life of Katherine Mansfield" e plină de anecdote încântătoare care ne fac să credem că sunt chiar nuvele sau schiţe de nuvele ca acele pe care le-a scris simpatica scriitoare. Intreaga biografie este scăldată în acea strălucitoare lumină care se revarsă în tot ce a scris Katherine Mansfield, cu devoţiune şi credinţă de cei doi autori care i-au păstrat admiraţia şi prietenia dincolo de mormânt.

ISABELA SADOVEANU

„Gând românesc"

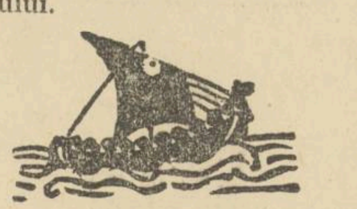
Din revista proeminentă ardeleană „*Gând românesc*", au apărut până acuma opt numere serios înzestrate şi editate într'o curată tehnică.

In afară de versuri, literatură şi studii istorice, s'au publicat în coloanele ei şi studii de sociologie, de politică şi de economie.

Intr'o „cronică externă" d. Caius Bardoşi discută cu multă înţelegere şi competinţă „*Imperialismul Italiei*". Traian Herseni scrie despre: „*Metafizică şi Sociologie*". I. Agârbiceanu, Emil Giurgiuca, semnează bucăţi literare.

Ion Chinezu, Ion Breazu, Vasile Băncilă, G. Bogdan-Duică scriu cronici informative şi critice despre cărţile şi evenimentele la ordinea zilei.

Dacă această revistă reuşeşte să se degajeze de balastul istoric, care-i dă un caracter de arhivă, oferind mai largă ospitalitate generaţiei tinere, va parveni să fie organul reprezentativ al vieţii culturale a Ardealului.

Stefan George şi Noul Reich

Cu ocazia morţii lui Stefan George, s'au scris interesante articole şi studii în jurul acestui mare preot al poeziei pure.

Studiul lui J. Gaudetroy-Demombynes: „Stefan George. profetul Noului Reich" publicat în „Mercure de France" din Ianuarie 1934, mi se pare interpretarea cea mai îndrăzneaţă care s'a dat cugetării şi liricei bardului german.

Plecând dela faptul semnificativ ale invitaţiei pe care Hitler a făcut-o poetului, de a intra la Academia din Berlin în locul rămas vacant prin demisiunea forţată a fraţilor Mann, a lui Fritz von Unruh, Iacob Wassermann, Franz Werfel, etc., invitaţie refuzată de Stefan George, J. Gaudefroy-Demombynes caută să stabilească anumite legături între viziunea profetico-poetică a poetului, solitar până'n ultimele clipe, şi evoluţia hitlerismului.

A vrut Hitler, prin această invitaţie să reconcilieze dictatura militară cu arta şi inteligenţa, după ce a triumfat prin strigătul ultra-barbar „Jos cultura!"; sau şi-a recunoscut idealul în viziunea profetică şi gândirea lui Stefan George?

Stefan George se apropie mai mult de Nietzsche şi idealul supraomului. Ca şi el, a iubit la început pe Wagner, pentru a-l părăsi apoi, îmbrăţişând cu mai multă căldură concepţia unui supraom care să schimbe umanitatea. Poporul german va fi chemat să-l creeze. Dela Heliogabal a făcut saltul către Zarathustra, dela teoria artei pentru artă, a esteticei lui Mallarmé şi diletantismului decadent, a trecut la profetism şi visuri de dominaţie.

E interesantă această dualitate a firii lui George: poet şi dominator. Are ceva din enigma lui Ianus: cu o faţă privind către poezia pură, către solitudinea absolută şi viaţa interioară ermetică; cu cealaltă privind în calitate de „şef" de *Fuhrer*, de supra-om şi dominator. In fiinţa lui Stefan George se întâlneau amândouă aceste feţe. Voia să imprime poporului german concepţia eroului, dar ura nelimitat massa, viaţa comună şi vulgară problemele practice, faţă de care manifesta un superb dispreţ de estet pur. Ar fi vroit schimbarea prin forţe interioare şi morale. Idealul socialist, egalitarismul şi uniformizarea, stateau la antipodul idealului său aristocratic şi moral.

J. Gaudefroy-Demombynes vede în poet ascuns un mare comedian. Intrucât are dreptate rămâne de discutat.

Fapt e, că Stefan George a rămas toată viaţa lui un solitar, un pur, un preot care oficia unor idealuri neînţelese de mulţime, înconjurat numai de discipoli sever aleşi şi adânc devotaţi. In mijlocul lor, el trona ca un zeu, care impunea religia nouă, ca un supraom şi erou ideal, a cărui deviză era parola nietzscheiană: *a trăi în primejdie permanentă*. Discipolii săi erau recrutaţi într'un mod esenţial aristocratic: erau nişte aleşi, nişte înţelepţi în sensul magilor.

Cercul acesta al cărui simbol era spiritul religios şi eroismul, constitue el emblema noului Reich? Intre elita admiratoare a lui Stefan George şi tinerimea germană actuală, sunt distanţe profunde. El cerea discipolilor săi, în genere intelectuali „care au petrecut multă vreme la Paris, influenţaţi şi echilibraţi de raţiunea clasică, şi puţin entusiaşti a împărtăşi vitalismul romantic al masselor hitleriene, a căror anarhie interioară are nevoe de ciomag pentru a simţi că trăeşte", o disciplină lăuntrică de natură morală şi estetică, pe care tinerimea germană nu o cunoaşte. Discipolii săi, intelectuali fini, ultrarafinaţi, nu pot muri „în numele frazeologiei perimate de patrie şi războiu". El nu cântă pe Germanii care au fost victimele „fabulei patriei şi îngâmfării războinice" ci pe discipolii săi.

In legătură cu aceasta, trebue amintit că Stefan George a refuzat semnarea Manifestului celor 93 intelectuali pentru continuarea războiului. Iar în cartea sa din 1917: „Războiul" subliniază că nu prin războiu poporul german va putea prinde cunoştiinţă de raţiunile profunde ale decăderii sale, care este de natură morală.

Intre idealul de poet al lui George şi idealul hitlerist, există aceiaşi asemănare ca între câne şi constelaţia cânelui depe cer.

Cum se explică atunci visul de dominator al lui George?

J. Gaudefroy-Demombynes are aci o explicaţie ciudată, care poate da de gândit. Ştefan George s'ar fi izolat din ambiţie numai, pentru a concentra în jurul său atenţia contimporanilor. Solitudinea sa, falsă, apare atunci ca o formă sublimată a voinţei de putere ascunsă în orice om.

Generalizând interpretarea, J. Gaudefroy-Demombynes crede că majoritatea literaţilor sunt oameni de acţiune care se ignoră, care se tem de eşec sau au eşuat şi care îşi găsesc consolarea în scris. Cum au ocazia însă, trădează „cu entuziasm" cauza artei şi inteligenţei pure, în schimbul unei influenţe politice ori naţionale. Pentru a exemplifica, citează câteva nume glorioase ale literaturii: Chauteaubriand, Lamartine, Hugo, Zola, Barres, Maurras. Ştefan George ar fi un caz elocvent, care ar arăta dorinţa de dominare a poetului, retras în cerc îngust de admiratori fanatici, pentrucă nu-şi putea realiza integral idealul.

Subliniind slaba influenţă a inteligenţei şi artei în evoluţia istoriei (ce contează inteligenţa lui Erasm în faţa ţăranului care-a fost Luther a lui Goethe în faţa corsicanului parvenit a lui Thomas Mann, Stefan George, Einstein înaintea dictatorului de azi al Germaniei?). J. Gaudefroy-Demombynes justifică dorinţa literaţilor de a deţine un rol politic ori naţional.

Incheerea sa este de un pesimism profund: omenirea n'a făcut un pas dela distrugerea Greciei lui Pericles. Când inteligenţa nu e înăbuşită de negustori şi financiari, e înăbuşită de militarism.

— n.t. —

Ing. C. Stănulescu:

Minunile Spiritismului

Ultimul rod al laborioasei activităţi, în domeniul încâlcit al fenomenelor zise „spiritiste", a d-lui ing. C. Stănulescu, voim să fie, pentru noi, prilejul unor consideraţiuni de ordin general asupra spiritismului — consideraţiuni pe care le socotim cu deosebire utile.

In cartea d-sale, abundentă în citaţii, şi în stufoase incursiuni în diverse ramuri ale ştiinţei — care nu au, în fond, nimic comun cu miezul problemei — d-l ing. Stănulescu pledează pentru autenticitatea manifestaţiunilor supranormale înregistrate de către atâţia experimentatori, mai mult sau mai puţin „ştiinţifici", care s'au consacrat cercetării în laborator a problemei spiritului şi a nemuririi.

Autenticitatea acestor manifestaţiuni nu noi o vom contesta: pentrucă pe noi contactul permanent cu datele Tradiţiei Ezoterice, precum şi o îndelungată şi conştiincioasă experimentare a realităţilor spirituale, ne-au obişnuit cu adevărul spiritualităţii, precum şi cu traducerile pe planul naturii fizice a proceselor spirituale. Lăsând la oparte, dintre fenomenele studiate de spiritişti, pe acelea — destul de numeroase — care se datoresc farsei (pe care un control nu totdeauna facil o face posibilă), precum şi pe acelea — poate mai numeroase — care se datoresc halucinaţiei (individuale sau colective) — încă rămâne un impresionant număr de fenomene psihice reale, care trebuie luate în seamă.

Ceeace este însă de subliniat este că nici unul din aceste fenomene reale nu este de aşa natură încât să implice, necesarmente, intervenţia vreunui „spirit dezincarnat" — cum obişnuiesc spiritiştii să-i numească pe cei duşi din lumea aceasta: fiindcă toate aceste fenomene psichice reale se pot explica, în mod suficient, prin acţiunea inconştientă a forţelor facultăţilor psichice anormale a participanţilor unei şedinţe spiritiste. Veritabila ştiinţă spirituală, aşa cum ne-o păstrează tradiţia, şi aşa cum, mai cu seamă în vremurile noastre s'a crezut necesar a fi — parţial — dată la lumină (dar de care spiritiştii se încăpăţânează a nu voi să ia cunoştinţă), afirmă într'adevăr — ca certitudini pentru ea banale — existenţa spiritului, supravieţuirea şi reîncarnarea; care în ştiinţa spirituală se raportă la spirit, nu la „fantomă", şi care sunt cercetate, acolo, nu ca „miracole", ci ca fenomene ascultând de o anumită „cauzalitate".

Spaţiul restrâns de care dispunem nu ne îngăduie să insistăm, dar nădăjduim că vom reveni, problema fiind, în sine, de o covârşitoare însemnătate. In orice caz, putem preciza că, faţă de o justă cunoaştere a realităţilor spirituale, nu poate fi vorba de o supravieţuire, şi mai puţin de o reîncarnare a personalităţii (la care se pare că se reduce „spiritul" pentru spiritişti); personalitatea fiind o iluzie pe care moartea o spulberă, aşa cum şi trupul se dezagregă prin moarte; iar ceeace supravieţueşte este acel sâmbure spiritual care stă îndărătul persoanei omeneşti, şi de care omul obişnuit nu poate avea cunoştinţă de cât în cazuri cu totul excepţionale — acel sâmbure spiritual care ajunge să umple viaţa conştientă a omului numai printr'o anevoioasă disciplină interioară, al căreia prim obiectiv este tocmai anihilarea personalităţii normale, printr'un proces de catharsis şi de subminare într'un oarecare înţeles. Iar dacă, între manifestaţiunile spiritiste se ivesc — foarte arareori — unele, zise „de ordin intelectual", care par că trădează intervenţia conştientă a unei entităţi umane „dezincarnate" şi personale, acelea sunt de atribuit, în realitate, unor factori invizibili care nu au cu omul nicio afinitate de structură.

Dar nu atât erorile de „doctrină" am vroit să le relevăm aci: pentru aceia care nu au destulă forţă lăuntrică pentru a depăşi frica de moarte, pentru a-şi înfrânge sbuciumările şi disperările personale pe care le evocă ideea morţii, „doctrina" simplistă şi naiv-sentimentală a spiritiştilor poate oferi o consolare şi o nădejde — un sprijin confortabil (mai puţin recomandabil, e drept, decât acela pe care îl oferă religiile care aduc, alături de dogmă, şi un ritual, despre a căruia eficacitate ar fi multe lucruri interesante şi surprinzătoare de spus). Voim însă să insistăm asupra primejdiilor grave pe care le prezintă experimentarea fenomenelor spiritiste, care sunt de aşa natură încât pot ispiti cu uşurinţă tocmai oamenii simpli şi slabi, adică tocmai pe aceia care pot găsi, înlăuntrul lor cele mai reduse forţe de rezistenţă.

O primă primejdie — aceasta de ordin spiritual — stă în tendinţa pe care o imprimă atitudinea spiritistă în mentalitatea experimentatorului, de a-l face să se străduie pentru obţinerea unor probe... concrete, pipăibile, de existenţa „spiritului" (care ajunge să mişte mobile, să se iscălească şi să se fotografieze), de a-l face să se străduie către reducerea la materie a spiritului; tendinţe ale cărei efecte sunt o concepţie materialistă despre spirit, şi — în consecinţă — o incapacitate absolută de ridicare a conştiinţei individuale până la dreapta percepere a fenomenelor spirituale reale pe care spiritiştii sunt departe de a le bănui.

O a doua primejdie stă în însuşi chipul cum se procedează la evocaţiunile spiritiste, care nefiind garantate printr'un ritual magic — expun participanţii de a fi la discreţia unor entităţi extraumane, care intervin totdeauna în asemenea fenomene, şi care pot pune stăpânire — la un moment dat — pe fiinţa vreunuia dintre asistenţii mai slabi (lucru pe care atitudinea pasivă a celor ce fac evocaţii spiritiste îl facilitează), prilejuind grave turburări psichice, foarte greu curabile, de natură obsesională.

Iar a treia primejdie stă în natura fenomenelor psihice în genere, care — folosind, pentru a se produce, însăşi forţa vitală a asistenţilor—îi epuizează, ducându-i până la neurastenie, şi mai departe.

De aceea credem că e bine să-i sfătuim, cu toată energia, pe aceia care s'ar simţi îmbiaţi să ia parte activă la asemenea tentative (care de altfel nu pot aduce niciun alt aport decât acela al unei frivole satisfaceri a unei curiozităţi maladive) să se ţină, cu toată grija, departe de asemenea exhibiţii. Fenomenele oculte cerând, pentru a fi obţinute convenabil, şi fără primejdii, o severă disciplină a tuturor forţelor vitale şi spirituale ale omului, şi o îngrijită practică rituală, care nu stau la îndemâna primului venit.

MARK

Cronica gastronomică

Secretele Yvonei: Plăcinta cu mere

Yvona nu e acasă. Mă primește Marta, mama ei, care se pregătea să plece. Insistă s'o aștept. Nu va întârzia: s'a dus până la modistă și se reîntoarce. Albită prematur (o cunosc de când era în pension), înaltă, sveltă, face parte din categoria în dispariție a cucoanelor, care știu să fie grațioase fără afectare și prevenitoare fără familiaritate. Inainte de a pleca, răsfoim amintiri decolorate. C'un surâs de mărgăritare și o voce de cristal, Marta recită:

L'âme des lilas s'endormait
dans tes yeux.
Les miroirs reflétaient les pâles
feux de l'aube,
Et les danseurs glissaient mollement, deux à deux.
Dans le rythme berceur du
frou-frou de la robe.

Surâd și eu. Acest catren cu apă de flori și zahăr vanilat i-l scrisesem pe évantail la un sfârșit de bal costumat. Avea o rochie albastră 1830, părul și vârsta Yvonei. Talia, surâsul, mersul și grația și le-a păstrat și acum.

— Imi pare bine că te-ai înprietenit cu Yvona și că te ocupi puțin de ea.

— Vrai să spui că ea se ocupă de mine: eu îți scriam dulcegării și ea mă învață să fac dulciuri.

— Să știi că asta e o dovadă de mare prietenie, din partea ei. Caetul cu rețete nu-l arată nimănui.

— Cum, are și caet?

— Ce, n'ai știut?

— Nici nu mi-a pomenit!

— Atunci te rog să nu-i spui că eu am denunțat-o.

— Bine, nu-i spun, dar cu o condiție: să-mi arăți caetul.

— Șantaj?

— Zi-i cum vrei, nu-mi arăți caetul te spun.

— Uite ce-i: nici eu n'am știut de el până azi. Cum e cam zăpăcită l'a uitat pe masa de marmură din oficiu. Du-te și-l vezi. La revedere.

— Sărut mâna!

Mă duc întins la caet: e gros de două degete și deschis la Plăcintă cu mere. *Il răsfoiesc. Pe contra-pagina turtei dulci, scris caligrafic catrenul de pe evantail. Trecut la dulciuri vra să zică! Bun! Turtă dulce! Oftez amar și copiez întocmai rețeta plăcintei cu mere, precum urmează:*

Material. *250 gr. făină, 1 până la 1½ kgr. mere, 250 gr. unt,* zahăr ad libitum, *scorțișoară puțină de tot, sau chiar deloc.*

Preparația. *Aluatul se face din făină cu apă rece și foarte puțină sare. Se bate mult. Se lasă să se odihnească. Se întinde, se pune untul în aluat și se învelește bucata de unt cu aluatul. Se întinde iar. Operația aceasta se face de patru ori (de două ori se strânge aluatul în trei și de două ori în patru). Intre fiecare întinsoare, repaus de un sfert de oră. Când e gata adică după ultima întinsoare, se coace jumătate din aluat în tavă și se presoară cu posmag fin, de cozonac, sau chifle. Când e pe jumătate copt se pun merele peste aluat. Se pune iar la copt. Când e rumenit, se presoară cu zahăr în pudră și se mai pune (un pic!), la cuptor. Apoi, se tae după normele obișnuite.*

Aluatul se lucrează la rece.

Se coace la foc potrivit.

P. S. Merele domnești *sunt indicate. Se curăță de coajă și se trec printr'o răzătoare specială care le tae în felii foarte subțiri. Când sunt gata tăiate, se pune cantitatea de zahăr după plac și se țin la marginea mașinei de gătit, până ce se încorporează zahărul în fructe. Apoi rămân în culise, la răcoare, până le vine rândul să intre în scenă, umplând plăcinta.*

★

Am lăsat caetul deschis unde l'am găsit și m'am dus în salon, cercând să descifrez la piano Couché dans le foin. *Nu trecusem de a treia măsură când intră Yvona.*

— Ți-ai scris cronica?

— Nu încă!

— Iar ai să rămâi în întârziere ca în numărul de Crăciun.

— Nu, nu, o scriu azi. Dar pentrucă nu-s în bune dispoziții de scris, am să dau vre-o câteva rețete de dulciuri.

— Câteva?

— Nu multe... patru, cinci, răspund degajat.

— Parcă nu știai nici una!

— Ei, spuneam eu așa, că-s modest!

Intre timp, venise Veta cu serviciul de ceai, sticla de Porto și plăcintă cu mere.

— Plăcintă cu mere? exclamai ironic! Am o rețetă pe care nu cred s'o știi.

— Gustă!

Aprob cu un aer competent și repet vertiginos:

— 250 gr. făină, 1 până la 1½ kgr. mere, 250 gr. unt, zahăr ad libitum, *scorțișoară puțină de tot, sau chiar deloc.*

Yvona deschide ochi mari:

— Mi-ai umblat în caet!

— Ce caet?

Mă privește nedumerită. Scandez:

— L'âme des lilas ressuscite *dans tes yeux...*

Yvona roșește până în vârful urechilor minuscule:

— Să-ți fie rușine!

AL. O. TEODOREANU

Cronica muzicală

Concerte simfonice

La pupitrul Filarmonicei au apărut pe rând, în ultimele două săptămâni, cei doi neobosiți promotori ai mișcării noastre muzicale, d-nii George Georgescu *și* Ionel Perlea, *conducând cu autoritate și proaspăt sau mereu reînnoit entuziasm două concerte simfonice care depășesc nivelul obicinuit.*

Din programul concertului dirijat de d-l Georgescu merită o mențiune specială prima audiție a concertului pentru pian și orhestră al compozitorului bulgar Panteho Wladigheroff *și execuția poemului simfonic „Till* Eulenspiegel" *de* Richard Strauss — *nici un fel de cutremur nepărându-mi-se în stare să scuture stratul compact de banalitate ce îneacă cele două fraze inspirate ale Simfoniei* Patetice de Ceaikowsky.

D-l Wladigherof, în dubla sa calitate de compozitor și pianist, e un artist remarcabil, care mânuește cu tot atâta măestrie technica pianului și-a compoziției.

Cele trei părți ale concertului său sunt solid și serios construite, cu o deosebită grije pentru formă și cu un fond bogat în idei muzicale, printre care se strecoară, întrebuințate și desvoltate cu măsură, câte-va teme cu rustic parfum. O atât de serioasă pregătire tehnică, folosită cu un talent atât de sigur, merită admirația și imitația tinerilor noștri compozitori.

Pianistul Wladigheroff e fără îndoială cel mai nimerit și mai înțelegător interpret al operei compozitorului.

Execuția scânteietoare a poemului „Till Eulenspiegel" de Strauss, în felul lui o glorificare a spiritului german, ni s'a părut mai la locul ei în cadrul acestui concert decât în cel al recentului festival dat în cinstea suveranilor bulgari înrudiți cu Casa regală italiană — și închinat aproape în întregime muzicii germane.

D-l Ionel Perlea și-a ales ca solistă a concertului condus de d-sa pe talentata pianistă d-na Sylvia Șerbescu, *ce de mult nu mai e o simplă frumoasă făgăduială. Programul oferindu-i din belșug prilej de afirmare, tânăra artistă a cules neprecupețitele aplauze ale publicului pentru interpretarea inteligentă a părții pianului din frumoasele „Nopți în grădinile Spaniei" de* Manuel de Falla — *și mai ales pentru cea atât de viguroasă și strălucitoare a obositorului — pentru executanți și ascultători — concert în mi bemol de* Liszt.

D-l Perlea și-a deschis concertul cu o furtunoasă execuție a uverturei „Euryanthe" de Weber *și l-a încheiat cu una întru nimic mai prejos a finalului (Allegro con brio) Simfoniei a șaptea de* Beethoven. *Ritmul frenetic imprimat de d-l Perlea acestei ultime mișcări, ne-a făcut să prețuim poate pentru prima dată așa cum se cuvine calificarea de către Wagner a măreței capod'opere beethoveniene, drept „apoteoză a dansului". Mai puțin lămuriți am rămas asupra interpretării pe care d-l Perlea a voit-o, fără s'o impună rutinei orhestre, în ce privește tragicul, funebrul „Allegretto".*

N.

Craiova

Premierele Teatrului Național

Teatrul Național din Craiova, și-a ridicat cortina pentru deschiderea stagiunii în prezența d-lui Popescu-Necsești, *subsecretarul de stat al Artelor și a d-lui* Ion Marin Sadoveanu, *directorul general al teatrelor, care au promis scenei noastre, înțelegere și sprijin.*

D. A. de Herz *a precedat reprezentația cu o cuvântare însuflețită, asigurând că Teatrul Național craiovean e în faza realizărilor care contează.*

Stagiunea s'a deschis cu „Aripi Frânte", *trei acte în versuri de* A. de Herz, *cu subiect împrumutat din istoria principatelor românești, evocând viața în exil a nefericitului prinț Ștefăniță, fiul mazilitului domn* Petru Șchiopul.

Piesa s'a bucurat de-o distribuție fericită, asigurându-și o interpretare bună.

Au muncit mult: d. Leonard Divarius, *în rolul principal; d.* Remus Comăneanu, *în bătrânul preot, credincios domnului său și în viața de exil; d-ra* Tantzy Blezu, *în rolul Veronicăi, fecioara din flori, rătăcită la Curtea din Tirol și îndrăgostită de voevodul român și d.* N. Dimitriu.

★

A doua premieră a stagiunii a fost „Ghiara" lui H. Bernstein, *în care autorul demonstrează, dealungul a patru acte, nebunia și consecințele fatale ale unei căsătorii încheiate între un bătrân și o fată tânără; primul fiind prins în mrejele dragostei la o vârstă prea înaintată, iar a doua pretându-se la o mezalianță din ambiție și din dorința de parvenire.*

D-na Nelly Dordea, *în rolul acestei eroine cinice și plină de subtilități feminine, a avut prilejul să dispună în voe de plinătatea abundentă a talentului său, bucurându-se și de susținerea d-lui* Remus Comăneanu, *care s'a identificat rolului de bătrân căzut în puterea unei ființe fără scrupule.*

O notă bună pentru d-ra Tantzy Benescu *și multe aplauze d-lui* N. Dimitriu.

❋

Piesa lui Claude Anet, *intitulată „D-ra Bourrat", a constituit a treia premieră. O piesă cu subiect utopic pentru vremea noastră.*

D-ra Tantzy Blezu, *interpreta acestui rol delicat și dificil, a dovedit odată mai mult că posedă inepuizabile resurse de realizare. Naivă și inconștient pasionată, chinuită și inutil supravegheată de o mamă sgârcită și rea, d-sa și-a însușit rolul și-a impresionat.*

Din restul distribuției, o vorbă bună pentru d. N. Velculescu.

CONST. I. MANEA

Mărunte

— A apărut „Satul" anul IV No. 39, Februarie 1934, cu articole literare, de agricultură, sanitare, cooperație, religioase, folclor, monografii, poeme, sfaturi, îndrumări și tot ce interesează viața satelor.

Pentru tot ce privește redacția — a se adresa d-lui M. Sevastos numai Joi, Vineri și Sâmbătă 6—7.

— Dar de ce nu i-ai spus că conduci perfect automobilul, că ești campioană de tenis, natație, dans... că poți deveni vedetă de cinema?
— Ba i-am spus.
— ... Și?
— Atunci m'a întrebat dacă știu să țirii ciorapii!

O operă inedită de Dickens

Ultimul fiu al ilustrului romancier Dickens, care a murit cu câteva săptămâni în urmă la Londra, a refuzat cu energie să publice o operă inedită a tatălui său. Opera e intitulată „Viața lui Cristos" și are abia patruzeci de foi, dar după credința celor ce-au citit-o e o adevărată capodoperă.

Se pare că această decizie inexplicabilă va putea fi anulată; deaceea prețiosul manuscris a și provocat comentarii pasionate.

Un editor american a trecut Oceanul ca să trateze cu moștenitorii autorului lui „David Copperfield", iar ziarele engleze au și început reclama. Dacă s'ar publica volumul, se crede că va ajunge ușor la un tiraj de un milion exemplare.

Descendenții marelui scriitor se vor reuni luna viitoare pentru a lua o hotărâre și se crede că vor ceda în fața opiniei dacă nu celei publice de sigur celei literare.

RÉFÉRENCES

— Când îl pot găsi pe d. doctor absolut singur?
— In ora de consultație.

Insemnări

Vasile Goldiș

Sâmbătă 10 Februarie, s'a stins din viață la Arad, marele luptător naționalist Vasile Goldiș, în etate de 72 de ani.

Născut într'o comună din jud. Arad, Goldiș face școala la Arad, intră ca profesor la școala normală din Caransebeș, pe urmă la liceul din Brașov.

Ocupă diferite funcțiuni publice și colaborează regulat la „Tribuna poporului" și la „Tribuna".

Deputat de Rodna în parlamentul ungar, Goldiș a redactat la 12 Oct. 1918, declarația din Oradia, prin care cerea pentru Românii din Ardeal plinătatea drepturilor naționale, adresând și un ultimatum către ministrul maghiar Oscar Iaszy.

A făcut apoi parte din comitetul din Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918.

In 1925 a fost numit președinte al „Astrei".

In 1926 Vasile Goldiș a intrat în guvernul Averescu ca ministru al cultelor încheind în timpul ministeriatului său Concordatul cu Vaticanul.

A publicat numeroase lucrări, iar ultima sa manifestare publică a fost un articol apărut în revista „Hotarul" cu prilejul zilei de 1 Decembrie anul trecut.

In recentele alegeri a candidat pe listele partidului național agrar la Arad și Timișoara. N'a luat însă parte la propaganda electorală, fiind suferind.

A murit, în urma unei crize de cord, cinstit și sărac.

Vorbind la înmormântarea lui Goldiș în numele guvernului, d. Al. Lapedatu, membru al Academiei Române, a spus între altele, descriind calitățile de scriitor și luptător ale dispărutului :

„A fost exponentul autorizat și calificat al cugetelor și simțimintelor ce stăpâneau și agitau conștiințele și inimile românești. De aceia ecoul scrisului și glasului său din actele și cuvântările memorabile al căror inspirator, redactor sau autor a fost, va răsuna deapururea în sufletul urmașilor noștri din neam în neam. Și cu cât anii vor trece și perspectivele istorice se vor lămuri, cu atât ei vor judeca și aprecia mai bine și mai complet meritele celor ce s'au ostenit și jertfit pentru dânșii, între care, de sigur, în locurile prime, va figura și Vasile Goldiș."

Asupra lui D. H. Lawrence

Obscura dar fascinanta lume lawrenciană, sugerează lui Jean Wahl, o seamă de profunde și subtile reflecții asupra gândirii și concepției marelui romancier.

LAWRENCE

Romanele lui Lawrence, poate cel mai caracteristic și cel mai veridic scriitor contimporan, închid o întreagă concepție de viață, o întreagă viziune metafizică, în economia căreia realitățile obscure dar substanțiale ale vieții integrale răbufnesc cu vigoare neobișnuită.

Dacă ar fi să se facă o apropiere între filozofia nouă și viziunea turburătoare a lumii, așa cum se reflectează ea în literatura lui Lawrence, autorul faimoaselor romane, despre care viitorul va vorbi mereu, se apropie de Nietzsche, W. James, Whitman, Gabriel Marcel, Jung, Martin Heiddeger, Karl Jaspers.

Drepturile sexualității pure, ale amorului orb, descătușat de tirania distrugătoare a abstracțiilor și intelectului, primatul impurității care zace în adâncuri insondabile, nu se mai pot ignora. Viața trăită, nu gândită este sensul cel profund, sensul inițial al existenței. Depărtarea din făgașurile ei este decădere și distrugere lentă.

Flacăra vie a personagiilor lui Lawrence și furorile lor, sunt încarnarea momentană a vieții cosmice și a acelei inexplicabile impulsii din adâncul universului.

Această concepție a lui Lawrence, care se degajează din toate romanele sale, nu este decât o și mai efectivă cunoaștere a lumii. Idealul, voința, conștiința trebuesc îndepărtate, pentru a găsi în stare pură, inițială, gama sentimentelor profunde și „sumbre". Aceasta ne relevă ceeace este în afară de noi; cunoașterea altor parcele de existență decât ființa noastră proprie, simpatia cu noneul, fac pe om capabil de comuniune, de comunicație cu universul. „Gândirea sensuală", ca expresie a momentelor de extaz, de trăire virginală, este un dat nou pe care-l reliefează viziunea lui Lawrence. Acestea nu-și au valoarea lor decât ținând seamă, punându-le în legătură cu dialectica pasionată care a fost existența scriitorului englez și a operei sale.

Le peuple-roi

In curând va apărea „Le peuple-roi" un studiu asupra democrației datorit lui Virgile Rossel, scriitor și om de stat elvețian — decedat de curând.

„V. Rossel și-a conceput ideea cărții sale recitind Il Principe al lui Machiavel. Principele *este azi* poporul. *El este sau ar putea fi conducătorul. In discursul său asupra* Primei *decade din Tit-Liv, Machiavel vorbește despre „facultatea ocultă de-a prevedea binele și răul" și se întreabă dacă realmente prințul a utilizat această facultate de a săvârși binele și a alunga răul. In* Le peuple-roi, *autorul se întreabă dacă poporul având posibilitățile pe care i le oferea puterea a suprimat sau alterat conștiința datoriilor pe care le impunea mândria drepturilor sale.*

Intreaga problemă a democrației se pune aci. Nimeni n'a fost mai complex, căci Rossel întrunește cunoștința perfectă a istoriei, experiența vieții administrative, sinceritatea observațiunilor și independența gândirii. Intre lingușitorii democrației și detractorii ei, e măsura adevărului pe care autorul a știut s'o păstreze.

V. Rossel admiră democrația, dar nu o flatează și nu-i ascunde mizeriile. El știe că nimic nu e mai puțin absolut ca guvernarea unui popor; că fiecare popor poate revendica forma de guvernământ care se adaptează mai bine la trecutul, nevoile și frontierele sale, tendințelor religioase ori sociale, structurii sale geografice. Arătându-și toată admirația pentru Constituția elvețiană — cea mai solid echilibrată din câte sunt pe lume — autorul Poporului-Rege, admite cu ușurință totuși că nu este acelaș adevăr dincoace ori dincolo de Alpi.

Rossel nu e un pamfletar, nu e un doctrinar. Intreaga valoare a observațiunilor și principiilor sale sunt concluziunile la care ajunge. Imbrățișând întreaga organizație a democrației moderne, Rossel nu are decât grija justiției și binelui public.

Republican, democrat și liberal, d-l Louis Barthou care face prefața acestei interesante cărți, declară că se raliază în întregime vederilor pe care fostul președinte al Consiliului național al confederației helvetice, le expune într'o formă masivă, fără greutate, fără emfază".

Statistică

Recensămintele ajung totdeauna mai târziu.

Deabea acum au apărut statisticele volumelor publicate în 1932.

Comparația cu cifrele din 1931 e cât se poate de comică.

In Franța: 12.170 cărți în 1932, contra 9.822 apărute în 1931; o creștere serioasă de 2.348 lucrări.

In Anglia: 14.834 volume în 1932 contra 14.688 în 1931; aceste cifre arată că Englezii citesc mai mult și că și-au stabilizat mai mult sau mai puțin gustul cititului.

In Statele-Unite în sfârșit 10.307 volume în 1932 contra 9.035 în 1931.

Această statistică repartizează aproape o carte pentru 3.300 locuitori în Franța; o carte pentru 3.100 în Anglia; o carte pentru 11.350 în Statele-Unite.

Comemorarea lui Darwin

S'au împlinit în anul acesta 125 de ani dela nașterea marelui naturalist englez Charles Darwin, autorul doctrinei transformismului în lumea organică, doctrină cunoscută de atunci sub denumirea de „darwinism".

Principiile esențiale ale darwinismului, enunțate în magistrala sa operă: *„Origina speciilor prin selecțiunea naturală"* — carte publicată acum trei sferturi de veac — pot fi rezumate în următoarele puncte:

1) Diferitele specii animale și vegetale nu sunt fixe, ci suferă, în decursul timpului, o serie de transformări succesive.

2) Toate speciile actuale sunt derivate dintr'un număr restrâns de ascendenți ;

3) Intre indivizii aceleiaș specii, precum și între diferitele specii se dă o crâncenă luptă pentru existență, resursele alimentare fiind limitate și înmulțirea viețuitoarelor nelimitată.

4) In această luptă înving și supraviețuesc numai speciile și indivizii mai bine înzestrați pentru luptă. Se creează astfel o *selecțiune naturală*, în care calitățile dobândite prin adaptarea la mediu, sunt transmise descendenților, devenind punctul de plecare al transformării speciilor.

Ideia evoluției o găsim și înainte de Darwin, însă nesistematizată, la naturalistul francez Lamark. Darwin are marele merit de a fi dat acestei doctrine suportul ei documentar și de a o fi explicat prin selecțiunea naturală, rezultată din lupta pentru trai.

In științele naturale ‚darwinismul" a operat o revoluție tot atât de profundă ca și descoperirile lui Copernic și Galileu în astronomie.

Cărți

LEW GUMILEWSKI : Stradela Câinilor. In românește de I. Minulescu și M. Vavilina. Ed. „Cugetarea" — București, 1934. Prețul 50 lei.

GH. CERNEA : Voluntarul Teofil Mararu. Tip. „Lupta" — București, 1934. Prețul 40 lei.

LEON NEGRUZZI : Hoinărind prin U. S. A. (Statele Unite ale Americei de Nord). In românește de Ed. Konya. Ed. „Naționala"-Ciornei — București, 1934. Prețul 25 lei.

EUGEN HELTAI : Family Hotel. In românește de Petre Tarția. Ed. „Orient" 1934. Prețul 60 lei.

PETRE TARȚIA: Penumbre (Romane în fragmente). Ed. „O r i e n t", Dej, 1934.

OLTEA I. NISTOR: Spre Orient Ed. „Glasul Bucovinei" Cernăuți, 1934. Prețul 80 lei.

I. ȘT. IOACHIMESCU: Prispa Vraciului Ed. „Adevărul" București, 1934. Prețul 50 lei.

Sindicatul Presei Române din Ardeal și Banat

ION CLOPOȚEL: Notă introductivă Vasile Goldiș No. 1, 1934. Tip. „Ardealul" Cluj. Prețul 25 lei.

ION MATEIU: Ion Al. Lepadatu (1844 — 1878). No. 2, 1934, Tip. „Ardealul" Cluj. Prețul 25 lei.

Ziare și Reviste străine

LA BULGARIE No. 3131—3135 (Februarie).

MERCURE DE FRANCE No. 885 (Februarie).

Buletine

BULETINUL CARȚII ROMANEȘTI No. 1 (Ianuarie).

A APARUT:
PLASTICA
DE H. BLAZIAN
130 CLIȘEE 150 LEI

COMISIA FILMELOR: — Respingem filmul,... dar să mai ruleze odată scena asta.

Atelierile „ADEVERUL" S. A

Adevĕrul Literar și Artistic

ANUL XIII — SERIA II-A Nr 690
DUMINICA 25 FEBRUARIE 1934

FONDATOR { AL. V BELDIMAN 1888—1897 / CONST. MILLE 1897—1920 } FONDAT IN 1893

5 LEI EXEMPLARUL IN ȚARA
10 LEI EXEMPL. IN STRAINĂTATE

Literatura onestă

Violentă nostalgie mă cuprinde adesea după arta Meistersingerilor. Estetica tabulaturii, cu regulile ei atât de candid categorice, mă atrage ca un descântec dela care aștepți vindecare, când ai rămas amărît de nereușita tratamentelor savante.

Mi-e dor strașnic de lucruri făurite naiv, dar și strict, *secundum artem*.

Mi-e poftă de cartea fără personalitatea autorului. Citesc, prin urmare, lacom romane polițiste. Citesc și Georges Ohnet. Pe acesta însă îl citesc, mi se pare, și din oarecare vanitate: îmi închipui că a mă desfăta cu *Les Batailles de la vie*, este o faptă originală. Toți esteții se mărturisesc astăzi a fi cititori avizi de romane cu crime și detectivi. Pe Ohnet nu-l mărturisește nimeni.

Rog să fiu crezut, că Ohnet mă și încântă. Imaginarea caracterelor, construirea dramelor, dialogul, gradațiile prin care se întreține nerăbdarea cititorului, concluziile abil moralistic combinate ale acestui bun autor mă încântă. Arta lui Georges Ohnet satisface excelent conștiința mea tehnică; mai bine încă pe acea morală. Această satisfacere o cred asigurată în orice carte a sa. Un volum semnat de dânsul, îl deschid totdeauna fără grije. Teamă de surprize nu încape: autorul acesta e un clasic. Ideile lui sunt ale bunului simț însuși; stilul său este tocmai cum trebuie: transparența însăși, deci clasicismul integral. Ohnet a scris și un perfect roman polițist: *Au fond du gouffre*. Aceasta chiar ar fi deajuns pentru reabilitarea acestui autor, hulit cu o înverșunare de care se vor revolta generațiile viitoare. Cel puțin așa nădăjduesc.

Grupez aci, cu oarecare ordine, calitățile romanelor polițiste. Le cunoaște, fără îndoială, orice om de bine, dacă e cititor atent, priceput, fără vanitate. Le cunoaște, fără îndoială, tice sau altele.

Prima calitate frapantă a romanului polițist, este inteligența. Literatura aceasta se întemeiază în deosebi pe inteligență. Este vorba de a construi riguros probleme, a ne purta meșteșugit pe lângă o sumă de soluții aparente; a da lovitura surprinzătoare prin soluția finală.

A doua calitate: romanul polițist trebuie să fie eminent dramatic.

A treia: acest roman nu-și permite a fi sentimental, — afară de cazul când e foarte prost.

Reprezentanții eminenți ai genului îi cunoașteți: Conan Doyle, Edgar Wallace, Anna Christie. Mi se pare că aceasta din urmă e aproape să figureze ca cea mai pură între toți maiștrii.

Inţelegeți bine foloasele romanului polițist: vă deprinde a fi inteligenți; vă desvoltă simțul dramatic; vă purifică gustul, dezbărîndu-vă de apetituri sentimentale, ce sunt isvorul eminent al gustului prost.

Prin esență, romanul polițist corespunde atitudinii obiective. El impune spiritului a fi strict reflexiv, calculator, deci lucid în grad suprem.

Socotiți că acest gen, prin energia sa dramatică, este în adevăr salvator pentru o omenire căreia i se servește, în doze de piață, literatură moluscoasă, sub pretext de profunzime psihologică. In loc de acțiune dârză și clară, ni se dau, drept icoane din viața interioară, niște prelingeri de macaroane sleite, prin care ni se recomandă să întrevedem (adică!) personalitatea rafinată a autorului — ceeace e, poate, cel mai diabolic mijloc de imbecilizare a cititorului. Imbecilizare dublă: fiindcă-l suggestionează să înceapă el însuși a-și scormoni o personalitate de comandă, și pentrucă-l deprinde a se dispensa d eo atenție exclusiv inteligentă. Literatura cu pshihologie și filosofie, deci, cum se zice pe piață, literatura bună sau rafinată, literatura pentru culturali, este o școală de strîmbare și de împrostire.

Prin o reacție spontană din cele mai sănătoase, publicul, poate fără să-și dea seama deplin, s'a năpustit la *mots carrés* și la romane polițiste. Binecuvîntată reacțiune. Ne trebuia o revenire energică la spiritul geometric.

Autorul romanului polițist este cel mai bine apărat de vorbe goale, de grimasă psihologică, de poză filosofică, de personalism teatral.

Romanul polițist este un învățământ superior al depersonalizării, al gustului sobru, al purității spiritului. Este antidotul prin excelență în caz de intoxicare din cofetăria literară curent recomandată de librari și de obișnuiții critici, — cofetăria literaturii în aluzii la concepții vaste de viață care va să zică; și cu problematică, care va să zică; și cu — personalitate obligatorie a autorului, mă 'nțelegi.

Dacă lui Ohnet îi lipsește uneori ceva din spre partea inteligenței, iar alte ori nu are un gust prea bun, — el are desigur a treia virtute: își ține personalitatea acasă, pentru familie și prieteni. Este dar om cum se cade, cel puțin prin atât. De aceea îl stimez și îl recomand, — mai jos decât romanele polițiste, dar încă destul de sus. Adineaori, spunând că mai mult din vanitate îl afișez ca autor de căpătâi, glumeam.

PAUL ZARIFOPOL

Ofrandă de sclav*)

Iată mânele mele
Care ți-au netezit părul
Care ți-au mângâiat fața,
In care stă scris adevărul
Și toată viața.

Iată mânele mele
In care am plâns, —
Mânele în care am strâns
Odată, mânele tale
Cum strângi într'o scoarță de carte
Să ai înainte de moarte
Două petale.

Iată mânele mele
Arse de soare
In care, seri târziu,
Fără să știu,
Gândindu-mă la tine,
Mi-i capul ca într'o spânzurătoare
De-asupra tristeții din mine.

Ia darul mânelor mele,
Ofrandă de sclav,
Și în ele
Ca 'n pagini de vechi manuscris
Tu singură să poți citi
Tot ceia ce va fi
Tot ceia ce mi-i scris.

DEMOSTENE BOTEZ

*) Din volumul de versuri „Cuvinte de dincolo" ce va apărea în luna Martie în Editura Fundațiilor Regale Carol al II-lea.

Moravuri literare

Prin natura activității mele, prin noua stare de spirit a literaților tineri, sunt expus în permanență atacurilor celor mai asidui și mai triviale. Scrisul meu e nul, cărțile mele inexistente, eu farseur, bestial, haimana și alte de aceste. Tânărul venit astăzi cu un manuscris pe care nu-l poți publica te atacă mâne, nu mai târziu, într'o gazetă obscură. Sunt și de aceia care înjuriază fără un motiv personal, așa ca să se afle în treabă, ca să provoace o polemică. Unii scriitori mai în vârstă, cu nemulțumiri împotrivămi, îi asmut și-i adăpostesc. Toate acestea mă lasă cu desăvârșire indiferent și nu mă clintesc de loc din conduita mea, cu atât mai mult cu cât în genere nu citesc literatura polemică a acestor purici cari saltă în țărână.

Acum îmi cade în mâni o gazetă nouă unde un individ oarecare, al cărui nume nu spune nimic, mă atacă pentru moravurile mele, mă face mârșav și cabotin, prost crescut și în fond escroc. Mici gând de a polemiza cu acest nimic. Scriu acest articol, ca o lecție de prudență în purtările față de așa zișii tineri, pentru orice critic viitor.

Intr'o zi, sunt câțiva ani de atunci, a venit la mine un tinerel abia ieșit din liceu, pe cât mi s'a părut, și care s'a oferit să-mi dea articole pentru o revistă pe care o scoteam atunci. Aveam și am încă principiul că un tânăr nu trebue să înceapă cu critică disociativă ci cu articole de informație literară care îi dau mai multă pătrundere a obiectului și mai mare respect pentru creațiune. Riscul e și el mai mic. Un articol prost de critică reprezintă un număr de pagini pierdute, un articol cu informații inedite mărește utilitatea de bibliotecă a unei reviste. Am propus deci tânărului să-mi facă un articol de istorie literară cu știri inedite, și fiindcă nu se dumirea ce, l-am trimis la d-na Apăteanu, sora regretatului V. Pârvan, ca să ceară în numele meu probabilele manuscrise inedite pe care le va fi având. D-na Apăteanu într'adevăr mi-a trimis într'un plic un număr de scrisori și câteva fotografii, precum și o scrisoare-memoriu prin care mă ruga să rectific unele informații pe care le socotea greșite. Totdeodată îmi atrăgea atenția că nu pot publica în întregime scrisorile, urmând numai să le folosesc. Cum ar fi încredințat d-na Apăteanu niște manuscrise prețioase unui necunoscut, fără încrederea că-mi vor fi predate mie? Ce credeți că scrie mucosul de nenumit? *Eu* i-am propus colaborarea și el a aprobat *parțial*. Apoi după „asidui investigații" marele cercetător s'a prezentat cu inedite de Pârvan! Ce investigații? Operă de comisionar care n'avea de unde să cunoască pe d-na Apăteanu, la care l-am trimis, și poate n'auzise nici de Pârvan. Desigur că spre a-l îndemna la studii de istorie literară intenționam să-i dau aceste ms. spre a se folosi de ele și a le publica. I le-am dat să le copieze cu condiția de a le aduce neapărat înapoi și a întocmi apoi un studiu ce urma să fie revăzut de mine ca nu cumva să apară în el fragmente care ar fi putut dăuna memoriei lui Pârvan. Tânărul escroc le-a copiat în parte dar originalele nu mi le-a mai adus. Tot pe atunci, neavând ce oferi d-lui C. Baltazar, care îmi cerea insistent un articol pentru *Vremea* am dat câteva fragmente de scrisori de-ale lui Pârvan. Asta numește obraznicul necunoscut proastă creștere. Eu, care am fost doi ani de zile, la Roma, scolarul lui Pârvan n'aveam dreptul să public din manuscrisele pe care stimata lui soră le trimetea pentru revista mea? Făcusem totuși o greșală. Căci din cercurile academice mi s'a atras atențiunea că dispozițiunile testamentare ale defunctului interziceau folosirea hârtiilor sale. Era însă prea târziu. Scrisorile căzute în mânile tânărului bandit începeau să se publice prin fel de fel de publicații, în loc să fie folosite într'un studiu așa cum îngăduise familia. Manuscrisele nu mi-au mai fost înapoiate, ba ceva mai mult, îndrăznețul s'a încumetat să-mi ceară și restul ineditelor, constând în fotografii. Evident că nu l-am mai primit. El are acum neasemuita impertinență să scrie: „Mi-au mai rămas la dânsul două fotografii inedite" ca și când relicvele unei familii de om mare îi aparțin. De aci pot să bănuesc că n'a înapoiat nici manuscrisele de scrisori. O jenă firească m'a împiedicat după o asemenea ușurință să mai întreb pe d-na Apăteanu de soarta hârtiilor pe care le dădusem în mânile unui tânăr necopt.

Un astfel de bandit merită o corecțiune exemplară și e păcat că nu există un mic parchet pentru tineri escroci de felul acesta, care compromit „noua generație".

G. CALINESCU

Trecere

D-lui G. Baldovin

Pe lângă munți, subt stele, trec singur pribegind
Și glodul depe drumuri vrea să-mi reție pasul.
Prin sufletul meu toamna grăpează amurgind,
Să-mi prade năzuința și cugetul și glasul.

Spre steaua care moare asemeni unui fulg,
Din mine stoluri negre se năpustesc afară.
Din aripa lor lată lucioase pene zmulg,
Să-mi scriu pe ele soarta pe zidul nopții iară.

Trec lângă oameni sumbri, toți după umbra lor,
Ea curge prin mocirle săltând nepăsătoare,
Când mersul șovăiește la pasul următor,
Ea țopăie voioasă pe lungile-i picioare.

De propria-mi fantomă necontenit mă rup.
N'am nici un fel de țintă; vreau numai să mă apăr
De bezna ce-mi pătrunde necontenit în trup
Și liniștea mi-o stinge de câte ori mi-o scapăr.

Cu ochii din lăuntru miragiile 'nfrâng;
Mi-i frig — dar nu de geruri, mă tem—dar nu de moarte,
Din tot câștigul vieții, din câte pierd și strâng,
Eu pentru veșnicie nu pun nimic deoparte.

Ce-i carnea potopită cu visuri de noroc?
Ce 'nseamnă sărutarea în fața unei stele?
Porunca mea nu poate clinti un pai din loc,
Nu-i dragoste s'astupe abisurile mele.

Hai-hai... mereu spre zare, mereu către apus...
Se irosește 'n mine al anilor descântec
Și oțețit e vinul cuvântului nespus, —
De asta suferința mi se prăvale'n cântec.

Prind rădăcini, cu toate că mersul mi-i tumult.
Albastra mea dumbravă zădarnic se usucă.
Hai, viața mea, pășește căci nu mai este mult,
Hai-hai... la întâlnirea cu propria-ți nălucă.

GEORGE LESNEA

Femeia modernă

De vorbă cu Georges Duhamel

Domnul Georges Duhamel, autorul fecund a circa patruzeci de volume de proză, adică roman, critică și teatru, plus nelipsitele două volume de poezii din cariera oricărui scriitor care se respectă, cărți care, toate, au cunoscut și succesul tirajului și cel al criticei; autorul „Oamenilor părăsiți, Geografiei cordiale a Europei, Vieței și aventurilor lui Salavin — cinci volume" — precum și al „Cronicei lui Pasquier" din care a apărut acuma „Le jardin des bêtes sauvages", roman discutat, comentat și lăudat de toată oficialitatea spiritului francez; domnul Georges Duhamel, criticul de autoritate necontestată, călătorul, vagabondul, cu sufletul veșnic neîmpăcat,— mi-a dat o mare dezamăgire.

Domnul Duhamel, ca toți marii scriitori, nu primește decât cu „rendez vous". Am așa dar ora fixată de mai 'nainte. Cinci. La cinci fără un sfert, cobor la stația „Europe". Mă gândesc că poate stația aceasta de „metro" a fost muza „Geografiei cordiale a... Europei". Urc strada Liège și la mijlocul ei mă opresc ca să pătrund într'o curte lungă. In fund, câteva trepte. Pe ușe, o carte de vizită: G. Duhamel. Controlez ceasul. Exact cinci! Răsuflu bucuros și suav. O servitoare bătrâioară mă examinează atent, îmi cere parola — numele — și iată-mă în hall, așteptând să apară scriitorul cunoscut în toată lumea și tradus în toate limbile.

E ora când începe să se întunece.

Omul și opera.

Domnul Duhamel nu poartă pijama. Are o haină verde de postav, cu dungi violete. In picioare n'are pantofii obicinuiți ai scriitorilor. Nu. Domnul Duhamel poartă ghete. Iar pantalonii săi sunt probabil destinați expré timpului cât nu iese în oraș și deci sunt una din perechile uzate.

E un om amabil, care-ți oferă imediat un scaun, și se dă cu plăcere interviewului, după ce se aranjează confortabil în fotoliul său, în fața biroului pe care e o ordine perfectă, ca și în tot cabinetul său de lucru.

Mi-e greu să spun, dar domnul Duhamel nu e artist. M'am obișnuit cu scriitorii care fac și cinema sau dacă nu fac încă, sunt oricând gata să facă. Știu să se uite după cum sunt mai fotogenici, în față sau profil, stau turcește pe un sfert de scaun și-ți recomandă la primele cuvinte rețeta ultimului coktail.

Nimic din toate acestea la d. Duhamel.

Domnul Duhamel e un burghez serios, un om sănătos, întocmai ca și opera sa.

Deci nici artificii, nici reflectoare.

Când vorbește, nu se entuziasmează. Cuvintele nu cad cascadă. Te înconjoară o atmosferă atât de simplă, încât îți freci mereu fruntea nedumerit. Nu a fi vreo greșală? Poate sunt mai mulți Duhamel. Poate am dat peste altul. Dar nu! Acesta este domnul Georges Duhamel. Și știți care e dovada?

Când l-ai părăsit și-ți readuci mai târziu în minte vorbele care prima dată păreau atât de ușoare, începi să constați că au fost invers prea grele, pentru a le savura. Și întocmai ca și după cărțile sale, ai vrea să te întorci încăodată la prima pagină, să începi acum deliciul. Dar în cazul nostru, reîntoarcerea e imposibilă.

Femeia modernă.

— *Ce credeți despre femeia modernă?*

Domnul Duhamel începe mai întâi cu un zâmbet.

— Eu despre femeia modernă nu cred încă nimic...

— *De ce?*

— N'am ajuns încă acolo.

— *Vă rog explicațivă-ți, nu înțeleg.*

Acelaș zâmbet ca și la început.

— Iată ce vreau să zic. Știi că am început să scriu Cronica clanului Pasquier. A familiei Pasquier. E bine înțeles aci și o femeie. Am dus anul acesta cronica mai departe. Am scos „Le jardin des bêtes sauvages". E aci, cum am spus, o femeie. Dar nu e ce vrei dumneata. Nu e modernă. Așa că nu mă pot executa. La anul însă, când cred că voi termina al treilea volum și care va fi romanul, cum se spune, al zilelor noastre, îți voi putea da informații asupra femeii moderne.

— *Glumiți?*

— Nici de cum.

— *In orice caz, cel puțin câteva cuvinte.*

— Câteva cuvinte; câteva cuvinte, dragul meu, spun totul. Dar dacă vrei numai câteva, iată:

„Mai întâi nu trebuie negat, că dela început femeia a deținut adevărata putere. Și acolo, unde ea nu a avut nici un drept, acolo a avut o influență mai mare. De pildă în orient, unde poligamia părea că transformă femeia dintr'o ființă ce-și duce o cât de mică existență a ei, într'o simplă fântână de plăceri, acolo femeia a dictat și dictează mai mult decât ori unde.

Invers. In lumea, să-i spunem „ultra-civilizată", de dincolo de Atlantic, când femeia a devenit obiect de lux, ea a pierdut orice influență asupra bărbatului, asupra omenirii.

E un contrast.

Femeia conduce atunci când nu are drepturi.

— *Atunci, domnule Duhamel, să i le dăm.*

— De acord.

— *Dar în Franța?*

— In Franța noi am cunoscut și cunoaștem femeia care reprezintă căminul. In concepția aceasta, ea a adus servicii enorme, datorite geniului ei. Concepția mea? Femeia așa cum o văd eu? E femeia din „le jardin des bêtes sauvages". E nevasta lui Pasquier, e mama lui Laurent. Și chiar Cécile, artista, — o, nu în înțelesul vulgar ce se dă acestui cuvânt, — artista în care vibrează întreaga muzică, Mozart și Chopin, și chiar ea care va fi poate mâne ceiace vrei dumneata, femeia modernă și ea nu reprezintă decât tot căminul, și ea nu este decât echilibrul pe care trebuie să-l facă o femeie, cu geniul ei feminin, într'o căsnicie.

Imbecilii mi-au adus învinuiri. Mi s'a spus că sunt retrograd. Dar nu este adevărat. Iubesc viața și deci viitorul. Dar îmi place și găsesc chiar că e o datorie, de a atrage atenția lumii, asupra anumitor pericole.

Poate odată, forma căsătoriei va dispare.

Azi însă, pentru noi, nu avem cu ce s'o înlocuim.

Dar trebuie să lămurim ceva.

Cinematograful a adus o influență nefastă asupra maselor. Multe femei au crezut că starurile, vedetele, pot fi imitate în viața de toate zilele.

Eroare mare!

O vedetă de cinematograf e de obicei o ficțiune. E o halucinație.

Și când aceste ficțiuni, aceste halucinații sunt coborite depe ecran, jos în viață, nu pot trăi. Se sting. Mor. Pentrucă nu-s făcute decât pentru lumina reflectoarelor.

„Le Jardin des Betes sauvages".

Domnul Duhamel și-a terminat expunerea. Interviewul s'a oprit și el aci. Dar noi nu putem face acelaș lucru. Noi suntem datori să mergem mai departe, la „Le Jardin des Bêtes sauvages" unde ne-a trimes domnul Duhamel.

— Concepția mea e acolo. Femeia așa cum o văd eu? E nevasta lui Pasquier, e mama lui Laurent.

„Le jardin des bêtes sauvages" redă magistral familia cu viața ei, dela sfârșitul secolului trecut. Mica burghezie care, după d. Duhamel, e întotdeauna satirizată, dar care e cea care alimentează continuu societatea cu savanți, cu genii, cu oameni mari.

O familie Pasquier s'a mutat în strada Guy-de-la-Brosse. Așa începe romanul. Și se va sfârși, cu aceiași familie, care se va muta în altă stradă. Intre aceste două mutări, nu se vor întâmpla lucruri mari. Lucruri

(Continuare în pag. II-a)

chiar foarte mărunte. Doamna Pasquier e necăjită veșnic, din cauza privațiunilor. Laurent-fiul e un copil sensibil, iar Cécile, sora lui, va deveni o mare muzicantă. Domnul Pasquier, care are un fiu ce face serviciul militar, studiază medicina, după ce a făcut alte șase, șapte cariere, și își înșeală nevasta între cinci și șapte în strada Fleurus.

Acestea le bănuim dela primele pagini, acestea se desfășoară în toată cartea, și cu acestea terminăm volumul.

Veți zice: atunci nimic extraordinar. Nici pasiuni, nici catastrofe, nimic.

Nimic. Intr'adevăr nimic, afară de familia Pasquier, de clanul acesta și de viața sa simplă.

Dar în definitiv, viața e complicată? Viața adevărată, e un roman polițist? Nu!

Viața adevărată a unei familii se deapănă între două mutări și poate un eveniment. Concertul Ceciliei.

Măreția acestei cărți o formează însă personagiile. Sunt tipuri, cum rar reusesc. Sunt creații, cărora autorul a reușit să le insufle viață.

Noi nu ne vom ocupa decât de doamna Pasquier, pentru că ea, a fost motivul acestui interview. Și ea, dacă nu e femeia modernă, e în schimb femeia ideală, mama care îndură toate pentru copiii ei, *și chiar pentru însuși omul care o înșeală, dar care fără ea ar fi pierdut. Ar muri.*

In casa aceasta sunt cinci copii. Ar fi trebuit să fie șapte. Doi au murit însă. Și cu toate că anii au trecut, doamna Pasquier se mai înșeală încă și mai strigă pe Michel, care nu mai există.

Doamna Pasquier se ocupă de toate. De mutări. Pentrucă în zilele acestea, domnul Pasquier e foarte ocupat, și întotdeauna trebuie să rămână în oraș.

Iată un portret al doamnei Pasquier:

„Mama nu e cultă... în fine ea este instruită bine-înțeles, dar nu ca noi. Ea nu cunoaște latina, de exemplu. Dar bine! e extraordinar de inteligentă. Ea înțelege totul. Nu latina, dar lucrurile care se petrec, ceeace fac oamenii, ceeace zic și chiar ceea ce gândesc". (pag. 39).

Portretul acesta de patru rânduri, e suficient, ar ajunge, dar el nu se oprește aci. El se completează pagină cu pagină, printre rânduri. De pildă când domnul Pasquier vorbește, fiecare îl ascultă; cu politețe, cu interes. Doamna Pasquier îl ascultă cu „mândrie". Iată un adjectiv, unul singur, care dă sufletul în vileag, sufletul d-nei Pasquier, al femeii din 95 al *„lumii atât de departe de noi, oameni din 1932, al lumii care nu avea nici pasul nostru, nici gusturile noastre, nici ritmul nostru, nici credințele și mai ales plăcerile noastre, ale acestei lumi care e totuși aproape încă de noi, încă caldă sub un fin acoperiș de cenuse"*. (pag. 64).

Familia Pasquier e un „clan" bine închis — cu atmosfera lui. Tot ce se petrece, se petrece aci înăuntru, în jurul doamnei Pasquier, care e centrul. Nimic în afară.

Insfârșit — adulterul. Domnul Pasquier, are și alte legături, care „nu costă bani". Aventuri multe, mici, unele după altele. Doamna Pasquier știe de toate acestea. Știe și le tolerează. E o lașitate? Ca să putem răspunde iată motivul. Iată ce-i dă ca replică lui Laurent, fiul, când acesta îi propune să-și părăsească soțul, să fie amândoi fericiți, undeva departe.

— Să-l părăsim, mamă, să-l părăsim. (pag. 284).

— Dragul meu, murmură ea. N'ai să fi fericit cu felul tău de a lua lucrurile.

— Să plecăm, mamă. Vezi bine că-l jenăm.

— Dar ce vrei să zici, Laurent? Ce vrei să cauți, Laurent? Cum poate să-ți vină în minte, așa o ideie? A-l părăsi pe tatăl tău, Laurent? Dar pentru ce? Te întreb?

— Mamă, ne-a înșelat.

— Ne-a înșelat? Ce vrei să spui cu asta? Pe cine a înșelat? El nu m'a înșelat niciodată; el mi-a spus totul, m'a lăsat totul să înțeleg. El nici nu știe să mintă. Când încearcă, îl simt; și el știe că eu simt; și asta ajunge.

— Oh! oftă Laurent plin de furie. Dacă ai ști ce am văzut?...

— Taci din gură, spuse ea repede. Iți mărturisesc că știu totul. Nu știu la cine te gândești, dar poate te înșeli, și ar fi mai bine să nu mai spui nimic. Să plecăm, Laurent? Dar e o ideie de copil. Unde să plecăm? Toată viața mea e aci, lângă el, lângă voi. Ce să facem singuri? Nu vorbesc de bani. Am putea lucra. Dar el ne iubește, Laurent. Și așa sunt familiile. El ne iubește după concepția lui. Și chiar el, nu ne iubește decât numai pe noi. Restul, sunt capricii. De altfel e și încă tânăr. Vrei să-l părăsim, Laurent? Dar dacă ași dispare, dacă n'ași mai fi înapoia lui, cu un șervet și o flanelă și cu fricțiuni, poate că ar muri imediat, cu toate bronșitele lui. El nu se poate lipsi de mine; și tu îmi spui să-l părăsesc! Și *pentru mizerii care vor sfârși prin a dispărea cu vârsta. Asta nu va dura mereu".*

Ar mai fi pagini de citat, ar mai fi multe, care să dea concepția d-lui Duhamel.

— Femeia așa cum o văd eu? E nevasta lui Pasquier, e mama lui Laurent".

Concepția d-lui Duhamel, sunt rândurile de mai sus, sunt cuvintele blânde ale femeii care știe că e centrul clanului, că nu poate să-l părăsească pe bărbatul ei, pentru că „toată viața mea e aci, lângă el, lângă voi". Și să plece... pentru ce? Pentru mizerii care vor sfârși prin a dispărea cu vârsta".

Familia Pasquier a intrat acum în istoria literaturii franceze, cum de mult a intrat și domnul Duhamel, și chiar... lampa sa din hall, lampa sa mare ca un malacov împodobit cu mărgele.

R. E. MOREL

Paris 12 Febr. 1934.

H. G. Wells și rostul educativ al Istoriei

Intr'un scurt articol publicat în revista de sinteză a activității mondiale *„Le Mois"*, (în depozit la librăria Hasefer), istoricul, eseistul și cugetătorul englez care de atâtea ori a dovedit o pătrunzătoare intuiție a unora din capitalele probleme moderne, face câteva reflexii demne de meditat, asupra Istoriei și învățământului său în școlile de azi.

Vorbind despre metoda sa de a scrie Istoria, H. G. Wells spune: „Pentru mine, o istorie a rasei umane trebue să fie scrisă de către „o ființă umană", fără distincție de naționalitate. Eu am voit să prezint istoria omenirii cum ar fi putut-o face un locuitor al lui Marte, inteligent, venit să facă o vizită pământului nostru și care ar fi nutrit un interes pasionat să studieze prosperitatea, desvoltarea rasei noastre".

O scurtă Istorie a omului în univers, este un studiu indispensabil educației bine concepute, pentrucă Istoria se învață pentru a face pe elevi să iasă din cercul lor de existență, să aibă conștiința relației dintre ei și lumea în care trăesc.

După credința lui Wells, două lucruri sunt indispensabile, fundamentale pentru pacea lumii: înlocuirea naționalismului strâmt, care, în anumite școli, e legat de studiul Istoriei, prin învățământul Istoriei universale, și abolirea barierelor vamale.

Din fragedă vârstă, copilul trebue să învețe a considera lumea ca o entitate din punct de vedere economic, politic, intelectual. Pentru aceasta trebue să i-se predea o Istorie universală și cosmopolită, începând cu cel dintâi om, descriind ascensiunea și decadența tuturor civilizațiilor până la noi. Faptele cele mai semnificative ale Istoriei omenirii să fie predate în aceiași termeni, în toate țările, cu imparțialitatea unui observator din Marte.

Pregătite în acest mod, spiritele vor fi deschise pentru „pacea mondială organizată".

In calea acestei metode preconizate de scriitorul englez. stau însă profesorii, opinia publică, examenele, manualele și cărțile. Știința a devenit un simplu formalism. Tradiția strivește totul.

Cosmopolitismul acela sănătos, care să dea fiecărui popor noțiunea justă a rostului său în desvoltarea lumii, lipsește. El trebue realizat. Și va trebui să fie pregătit prin o remaniere a Istoriei în înțelesul de mai sus.

Nemaipomenit!

Revista „Magazinul" deși și-a mărit numărul paginilor la 160 și și-a îmbunătățit condițiile technice de apariție se vinde cu prețul minim de lei 20.

Pe lângă un bogat material beletristic conține complet și tragedia Richard III-lea de W. Shakespeare.

Nu uitați să-l cereți la toate chioșcurile din țară.

Actualități științifice

O nouă mătase artificială?

Actualmente se fac în Germania încercări interesante și foarte promițătoare pentru realizarea unui nou fel de mătase artificială. Această mătase neinflamabilă e obținută printr'un procedeu chimic, care folosește un produs secundar al făinei de secară.

Noua mătase se deosebește de actuala mătase artificială, prin faptul că nu are nevoie de celuloză pentru fabricația ei.

Prin aceasta pare destinată, în special, pentru țările sărace în păduri.

Încăpățânarea, un efect al glandelor.

Un medic englez, specialist în boli de copii, a constatat că la o mare parte din copii, încăpățânarea este produsă printr'o funcționare anormală a unor glande cu secrețiuni interne.

De aci derivă și forma specială a craniului, cunoscută sub numele de „cap căpățânos" (cuvânt care a dat probabil naștere termenului „încăpățânat"). Persoanele atinse de această anomalie, prezintă o desvoltare anormală în partea cefei și în regiunea laterală a tâmplelor, care devin extraordinar de late. Deasemenea, fruntea capătă o incurbațiune ușoară spre interior.

Incrucișare între vacă și antilopă.

Un fermier din Africa de Sud a reușit de curând să obție o asemenea încrucișare între cele două animale.

E vorba de un țap special din familia marilor antilope și o vacă domestică. Vițelul, rezultat din această încrucișare, seamănă mai mult cu tatăl său și se desvoltă normal.

Rămâne însă de văzut dacă acest descendent e capabil să se reproducă, la rândul lui.

Microscopul electronic.

Savantul rus Ruska a arătat că se poate obține o mărire de 20.000 până la 30.000 de ori cu ajutorul unui instrument special, pe care el îl numește „microscopul electronic".

S'a stabilit, într'adevăr, că un mănunchiu de raze catodice e supus la aceleași legi geometrice-optice ca și razele de lumină. Elementele microscopului optic obicinuit ca: oglinzi, lentile și prisme, sunt înlocuite în acest „ultra-microscop" prin câmpuri electrice sau magnetice, străbătute de razele catodice.

Pe când cu ajutorul unui microscop obicinuit, putem obține o mărire de maximum 3000 de ori, Ruska a realizat dela început cu noul său aparat o mărire de opt mii de ori, care va putea fi împinsă cu ușurință până la 20—30.000.

Pământuri rare și juvaerurile artificiale.

De vreo trei ani încoace, profesorul german Weidert face asidue cercetări relative la operația colorării sticlelor, cu ajutorul așa ziselor „pământuri rare".

Prin această denumire se înțeleg corpii simpli, pe care nu-i întâlnim în natură decât în cantități foarte mici, și despre care nu știm ceva precis, decât de foarte scurtă vreme. Sticlele astfel colorate absorb anumite raze luminoase, lăsând trecerea altor raze, ceeace provoacă accentuarea deosebirilor de colorație a obiectelor văzute prin sticlă. Echipate cu aceste geamuri speciale, anumite persoane sunt în măsură să distingă nuanțe fine, pe care nu le-ar putea percepe altfel.

Profesorul Weidert a avut ideia să aplice această descoperire la juvaeruri. El a putut realiza astfel pietre care, la o anumită formă și grosime convenabilă, dau naștere la jocuri de lumini tot atât de frumoase ca și acele ale pietrelor naturale.

Știința și monstrul dela Loch-Ness.

Faimosul monstru descoperit în fiordul scoțian dela Loch-Ness, continuă să pasioneze opinia publică de pretutindeni.

Monstrul acesta ar putea să fie un șarpe de mare? Iată întrebarea pe care și-o pun atât publicul cât și oamenii de știință. Monstrul scoțian n'a putut fi descris cu destulă preciziune pentru a se putea răspunde într'un chip hotărât. E drept că a fost văzut de multe persoane și i s'au ridicat chiar... amprentele „digitale" — lucru destul de curios, de altfel, pentru un șarpe, care n'are ce căuta pe uscat. Pe de altă parte, i s'a zărit din depărtare o coamă, apendice anatomic — care pare a fi atributul caracteristic al șarpelui de mare.

D. Georges G. Toudouse, profesor la Institutul oceanografic din Paris, într'o expunere făcută în public asupra șarpelui de mare, afirmă că acest animal a existat în realitate și că ar mai putea exista și astăzi. El citează numeroase cazuri când prezența șarpelui de mare a fost semnalată în diferite puncte ale globului, în special în insulele Pacificului. Se pare însă că în nici un caz monstrul dela Loch-Ness nu corespunde — după indicațiile celor care pretind că l-au văzut — cu însușirile pe care ar trebui să le aibe șarpele de mare.

Din moravurile furnicilor.

Savantul englez Julian Huxley a făcut de curând la Asociația naturaliștilor britanici, o interesantă comunicare asupra vieții furnicilor.

In primul rând, Huxley observă că regele Solomon a greșit, când a dat furnicile ca exemplu de ființe muncitoare și cumpătate. Intr'adevăr, observatorul atent recunoaște imediat existența multor vicii la aceste insecte.

Intocmai ca și oamenii, furnicile trag la... băutură. Așa, de exemplu, ele au o adevărată patimă pentru sucurile dulci, secretate de anumite coleoptere și nu cruță nici o osteneală ca să și-le procure. Mai mult încă: ele jertfesc de multe ori propria lor progenitură, atunci când trebue să aleagă între copiii lor și coleopterele producătoare de sucuri dulci. Când mușuroiul de furnici e în primejdie, furnicile salvează în primul rând pe acești paraziți, neglijându-și ouăle lor. Mai multe specii de furnici se dedau la traficul de sclavi. Ele întreprind expediții îndepărtate și silesc pe vrăjmașii lor, pe care i-au făcut prizonieri, să muncească pentru ele. Altele duc o viață nomadă, o adevărată viață de vagabonzi.

Societatea furnicilor e ciudată din toate punctele de vedere. Numărul locuitorilor unui mușuroi de furnici poate atinge un milion și organizația lor socială prezintă analogii isbitoare cu aceea a oamenilor. Ele constituesc singurele societăți animale, care cunosc instituțiile domestice, munca „minorilor", războiul organizat. Deasemenea ele practică un soi de argicultură. Societățile de furnici posedă un sistem de caste, în fruntea cărora se găsesc monarhi, șefi militari și șefi de soldați. Soldații și lucrătorii sunt asexuați. Unele dintre furnici au și servitori, altele cultivă plantele și altele se transformă în borcane vii de miere.

Caracteristic e faptul că la furnici nu există perioade de ucenicie. Ele se nasc deadreptul apte să exercite cutare funcție, pe care le-o asumă diviziunea muncii sociale și toată viața lor nu fac decât unul și acelaș lucru.

Știința și ascensiunile stratosferice.

Incă de acum câteva zeci de ani, savanții reușiseră să înalțe în văzduh până la 20—30 de kilometri, aparate care măsurau temperatura, gradul de umezeală și compoziția atmosferei.

Importanța aerostatelor de dimensiuni mari constă în faptul că ele permit *unui om* să se ridice la 15—20 de kilometri.

Grație acestei realizări, avem posibilitatea să facem observații științifice, care ar fi cu neputință în lipsa unui om. Aceasta, din cauza preciziunii și necesității de a folosi aparate complicate.

Așa, de exemplu, trebue să menționăm în această categorie de experiențe, studiul proprietăților electrice ale atmosferei și în special, trecerea curenților electrici verticali.

Studiul bulversărilor atmosferice provocate de emisiunea undelor radioelectrice prezintă deasemenea un mare interes pentru radiotechnică.

In acelaș timp, în programul observațiilor unui stratostrat (aceasta-i denumirea rusească a aerostatelor voluminoase), figurează studiul radiației razelor cosmice.

Ar mai fi interesant să se studieze particularitățile sunetului.

După cum se știe, o detunătură se aude mai întâi la câțiva kilometri împrejur, apoi se constată o zonă de tăcere și în urmă se regăsește, însfârșit, o zonă de sonoritate.

Observațiile în stratosferă ar putea ajuta știința să lămurească prin experiențe această anomalie.

O atenție cu totul particulară trebue acordată folosirii posibile a super-avioanelor, în caz de războiu. Tunurile anti-aeriene bat acum numai până la 12 sau 13 kilometri. De aceea ele n'ar putea avea nici un efect împotriva avioanelor care ar sbura în stratosferă.

Succesul răsunător al primei ascensiuni a unui balon sovietic e o garanție că lucrările începute vor continua să dea rezultate interesante în lupta pentru cucerirea păturilor înalte ale stratosferei.

Invențiunea unei nacele închise ne permite să luăm în considerație o super-aviație, în care viteza de sbor ar putea crește eventual până la 2000 de kilometri.

I. S.

Antologia dragostei și a femeii

■ *Femeile, care nu inventează nimic, pot însă propaga totul.* (R. de Gourmont).

■ *Intr'o femee tânără, sănătoasă și fragedă nu este nici un loc unde s'ar putea oploși virtutea. Virtutea se ascunde prin ruine, ca și corbii. Locuește în sbârciturile veștede ale corpului.* (A. France).

■ *Dintre multele adevăruri eterne răsturnate de dragoste, unul din cele mai interesante este și „drumul cel mai scurt între două puncte e linia dreaptă". Iubirea i-a arătat deplina netemeinicie.* (L. Sieys).

■ *Femeia căreia nu-i trece prin cap să-și arunce greșalele ei în spinarea bărbatului nu trebuie să-și alăpteze copilul, căci acesta va suge și prostia, odată cu laptele.* (W. Shakespeare).

■ *Cea mai tristă clipă din existența unei femei, este acea a indulgenței.* (G. de Porto-Riche).

■ *A roși este pentru fetele tinere când carta de vizită, când anunțul mortuar al inocenței.* (A. Dumas).

■ *Aproape toate femeile își petrec viața spunându-și că sunt prea tinere pentru a ști, până în ziua când ele se cred prea bătrâne pentru a învăța.* (D-na de Souza).

■ *Dragostea este cel mai matinal dintre toate sentimentele noastre.* (Fontenelle).

■ *Ne putem feri de invidie refugiindu-ne în iubire.* (Goethe).

■ *Iubirea înseamnă dăruire.* (Lely Kempin).

■ *Nu se demonstrează că trebue să fii iubit, expunând în ordine cauzele iubirii: aceasta ar fi ridicol.* (Blaise Pascal).

■ *Femeia este prea slabă pentru ca să nu iubească deloc și prea slabă pentru ca să iubească multă vreme.* (Etienne Rey).

■ *Supremul omagiu al unei femei pentru un bărbat este a-i cere prietenia. Suprema probă de indiferență este să-i ofere ea însăși prietenia.* (D-na de Girardin).

■ *Plăcerile gândirii sunt remedii contra rănilor inimii.* (D-na de Staël).

■ *Cu cât gândești mai mult bine despre o femee, cu atât ești nevoit să fii vinovat față de dânsa, de prea multă îndrăzneală.* (Crébillon fiul).

■ *Când iubești, vrei să-i vie celuilalt sau celeilalte toată fericirea, sau dacă nu se poate aceasta, toată nenorocirea.* (La Bruyère).

■ *Condamnăm nestatornicia femeilor, dar numai când îi suntem victimă; o găsim încântătoare când îi suntem profitorul.* (L. Desnoyers).

■ *Frumusețea femeilor durează dela cincisprezece ani la treizeci, adică influența lor încetează în clipa când le vine mintea.* (A. Karr).

■ *Dragostea este un trădător, care zgârie chiar când nu vrei decât să te joci cu ea.* (N. de Lenclos).

■ *Ce bine îi stă unui bărbat care nu mai este tânăr, să uite că a fost vre-odată.* (Saint Evremond).

■ *Este tot atât de greu unei femei tinere să știe că este urâtă, precum îi este greu să nu știe că-i frumoasă.* (I. Petit-Senn).

■ *Dacă se judecă dragostea după cea mai mare parte a efectelor sale, seamănă mai mult cu ura decât cu prietenia.* (La Rochefoucauld).

■ *Respectul este același pentru femee și cer, abisul sorilor fiind continuat de pântecul mamelor.* (Victor Hugo).

■ *Prima sbârcitură de pe obrazul unei femei, apare de frică că i s'ar putea ghici etatea.* (Gérard d'Honville).

■ *Femeia niciodată n'a născocit ea un desfrâu; curtezana este un mit.* (G. Flaubert).

■ *Nu porunci niciodată ceva unei femei, decât dacă ești dinainte sigur că se va supune.* (Alfred Capus).

■ *Sunt două feluri de persoane de la care poți primi palme fără să te superi: femeile și episcopii.* (Talleyrand).

■ *Tot timpul care nu se consacră dragostei este timp pierdut.* (Torquato Tasso).

■ *Amantele dispar la vreme rea, ca și muștele.* (Lamothe-Levayer).

■ *Trebue să fii femee pentru a ști să te răzbuni.* (D-na de Rieux).

■ *Ceiace este mai ridicol în dragoste la bătrâni, este dorința lor de a o inspira.* (D-șoara de Lespinasse).

■ *Adulterul, care în codul civil este ceva imens, nu este de fapt decât o galanterie, o chestiune de bal mascat.* (Napoleon I).

■ *Dragostea este egoismul în doi.* (A. de la Salle).

■ *Nu te mândri de a fi iubit mult de o femee care se iubește mult pe sine.* (Pitagora).

■ *Frumusețea este un bun pentru alții.* (Bion).

■ *O femee nu devine spirituală decât pe socoteala virtuții sale.* (D-na de Lambert).

■ *Femeia nu este decât un bărbat nereușit.* (Filon).

■ *Sunt femei care își privesc iubiții la fel ca și cărțile de joc; se servesc de ele câtva timp ca să joace, apoi le aruncă, cer altele, și sfârșesc prin a pierde cu cele noui, tot ce câștigaseră cu cele vechi.* (Sophie Arnould).

Extrase și traduse de
AUREL GEORGE STINO

Metagnomie

Analize

Rodica A. — Sunteți înzestrată cu o deosebită putere de pătrundere și de analiză, cu un remarcabil spirit practic și cu o voință sigură și tenace. Cu un complex de însușiri, cu alte cuvinte, cari — prin ele însile — prevestesc o desăvârșită izbândă în viață. Cu atât mai mult, cu cât aceste calități ale Dvs., sunt potențate de o cultură generală largă, iar activitatea Dvs., pare mult înlesnită prin relațiile Dvs., sociale. *Totuși nu reușiți.* Cauza repetatelor Dvs., insuccese — oricât ar părea lucrul acesta de neverosimil — stă, pe deoparte, într'un anumit dezechilibru în viața Dvs., familiară, iar pe de altă parte, în obstacolele pe cari anumite vrăjmășii le pun — inconștient — acțiunii Dvs. (Mă refer la anumite operații magice de invutare, a căror victimă sunteți). Răul e totuși remediabil. Dacă însă veți comunica adresa Dv., vă voi putea răspunde mai pe larg.

M. Pr. 2. — Inteligență ascuțită, mobilă. Sensibilitate. Susceptibilitate. Sistemul nervos dezechilibrat. Agitație. Nestatornicie. Egocentrism. Ambiție. Vitalitate. Sensualitate. Impulsivitate. In general un temperament cu care nu armonizați.

M. O. și S. S. — Dacă sunteți una și aceiași persoană, cum se face că v'ați născut la două date succesive? Imi pare că e vorba de două vieți al căror paralelism e izbitor. Comunicați adresa Dvs., spre a vă putea răspunde mai detailat.

A. B. C. 204. — Din punctul de vedere al sănătății sunteți în afară de orice primejdie. Vă susține, de altfel, o vitalitate cu totul excepțională. Trebuie însă să biruiți starea de deprimare în care v'a cufundat boala, și să vă dedați unei activități continue și liniștite, care să vă silească să ieșiți din preocuparea excesivă de Dv. înșivă.

Johnny C. Raja. — Vorbiți cu atâta exaltare de fericirea Dvs., probabil numai pentru a vă minți singur asupra deprimării care vă apasă. Aceasta însă nu este o metodă sănătoasă de îndreptare. Ci trebuie să vă deprindeți să priviți lucrurile în față, și să tăiați răul dela rădăcină. In cazul Dvs., e vorba de o depresiune organică pricinuită de o viață sexuală anormală, iar primul lucru pe care îl aveți de făcut este tocmai să tindeți — în această privință — către un perfect echilibru. Evitați singurătatea. Renunțați la reverie și la literaturizarea vieții care nu e sănătoasă decât în adevărul ei. Cât despre „logodna spirituală" de care scrieți nu e decât o chimeră. Ați idealizat o persoană care nu va putea face altfel decât să vă chinuie. Mi-ați scris la 18 Ianuarie. Cred că până în ziua când veți citi aceste rânduri imprimate veți avea motive să înțelegeți că am avut dreptate. Căutați liniștea în Dv. înșivă. Ieșiți din inerție. Și, în orice caz, mai multă încredere în viață, și mai mult curaj.

M.

P. S. In cuprinsul acestei rubrici cititorii pot obține în mod absolut gratuit o *analiză metagnomică sumară, numai dacă solicită* o asemenea analiză *dintr'o reală necesitate de viață.*

Pentru aceasta sunt suficiente câteva rânduri scrise firesc, indiferent copiate sau nu, cu creionul sau cerneală, etc. Pentru mai multă preciziune în răspunsuri să se indice data exactă a nașterii, pe stil nou (ziua, luna, anul — dacă e posibil și ora).

Eventual să se asocieze și o fotografie, pe care ne obligăm s'o restituim la cerere.

Scrisorile trebuie să fie însoțite de *trei cupoane* succesive de tipul celui de mai jos.

Adeverul Literar
CUPON No. 8
Metagnomie

A APARUT IN VITRINA LIBRARIILOR

PRISPA VRACIULUI

roman de: I. ȘT. IOACHIMESCU

Editura „Adeverul"; prețul lei 50

Adevĕrul Literar și Artistic

Redacția și Ad-ția București, Str. Const. Mille No. 5-7-9 Telefon 3-84-30

Apare săptămânal

5 lei exemplarul

Prețul abonamentului:

1 an	Lei 200
6 luni	Lei 100
3 luni	Lei 50

Gratuit

Trimitem fiecărui care își comunică adresa
MNEMONICA
sau arta de a ne întări
MEMORIA
OCULTISMUL
Str. V. Alexandri, No. 73
*Bolgrad * Județul Ismail*

Baudelaire la Sorbonna

D. André Ferran, profesor la Liceul din Lyon, a prezentat la Sorbonna teza sa de doctorat, tratând despre Estetica lui Baudelaire. Doctorandul și-a susținut teza timp de patru ore. Discuția tezei lui Ferran a fost una din cele mai remarcabile. Lucrarea, bogată în fapte, pune în discuție însuși învățământul Sorbonnei, care susține că în istoria literară nu trebue considerate decât faptele. Singura critică ce poate fi adusă lui André Ferran este de a se fi arătat prea bun elev al Sorbonnei, din acest punct de vedere.

Astfel, vorbind despre estetica lui Baudelaire, ne dă impresia că a spus tot ceeace se poate ști despre Baudelaire, și prea puțin despre ceeace crede d-sa, evitând chiar concluzia necesară lucrării, asupra relației dintre estetică și opera lui Baudelaire.

Baudelaire ne apare ca cel mai mare poet al secolului, în sensul că a fost și cel mai modern. Gloria lui însă a fost postumă. Contimporanii n'au știut să-l aprecieze. Dar Baudelaire mai mult decât oricine s'a amuzat că e nesuferit, și s'a străduit în acest sens sistematic, cu o voință perversă și continuă, printr'o atitudine deconcertantă.

BAUDELAIRE

Astăzi se știe că este puțin adevăr în anecdotele lăsate de martori asupra gustului său de a scandaliza și de-a uimi. Vocea, mișcările, îmbrăcămintea, cuvintele, glumele reci și silite, căutarea efectului neobișnuit și ciudat, trebuiau să facă de neînțeles și de nesuferit pe poetul adânc, descoperitor al freamătelor noi în care ne place să recunoaștem pe primul și cel mai subtil analist al sensibilității moderne.

Atât de grăbit și de înflăcărat să releve la altul cabotinajul, Baudelaire a fost și el un cabotin, și s'a străduit să-și facă o mască. Un joc copilăros, menit să iște neînțelegerea a cărei primă victimă a fost el însuși, ajungând chiar la închisoare sub acuzarea de realism, el, tip asențialmente spiritual.

Sub această mască primejdioasă în care oamenii obișnuiți nu discern decât părul văpsit în verde și mănușile trandafirii, se ascundea însă altceva decât ceiace se definește greșit sub denumirea de „Dandismul lui Baudelaire".

Nu se poate explica un lucru nelămurit cu un cuvânt vag. Baudelaire singur a contribuit la această confuzie cu teoria sa despre „Dandism", în care, cu toată subtilitatea dialecticei și esteticei sale, se rânduește într'o categorie destul de inferioară, alături de un imbecil vanitos, Brummel, sau de un monden ușuratec ca d'Orsay ori Roger de Beauvoir.

Pentru Baudelaire „dandismul" este o atitudine intelectuală, o formă superioară de cultură a eului, prin desvoltarea personalității și concentrarea intensivă și artificială a facultăților.

D-l Ferran a determinat foarte bine, dincolo de această dorință de a uimi, elementele spirituale ale acestei slăbiri de sine care constitue etica lui Baudelaire.

Doctrina lui se desprinde din opera sa, este rezultatul ei, n'a fost un principiu aprioric de compoziție. Incă din 1842, la 20 de ani, în micul său grup Baudelaire era autorul admirat și conștient al unora din cele mai expresive poezii din „Fleurs du Mal", și nu e un abuz de cronologie când se afirmă că în Baudelaire poetul a fost anterior esteticianului.

Acest lucru este foarte important, pentru a putea reduce partea influențelor sau a o deplasa.

Descoperirea lui Egard Poë datează din 1847 și Baudelaire a mărturisit extraordinara lui surpriză descoperind la poetul american lucrurile pe care le simțise și le gândise el însuși.

De aci prietenia lui pentru Poë.

Hoffmann semnalase de mult misterioasa corespondență a sunetelor, a parfumurilor, a culorilor, pe care Baudelaire va întemeia mai târziu un sistem.

Poetul, oricât de mare ar fi, nu se naște niciodată spontan și înarmat, fără a datora nimic înaintașilor săi. Un sistem este pentru el fructul unei experiențe și nu punctul de plecare al operei care va veni. Ceeace interesează la Baudelaire, în studiul isvoarelor geniului său, este tocmai de a observa ce datorează el atmosferei în care și-a petrecut tinerețea și ce a câștigat dealungul vieții, până la ultima licărire de conștiință. Doctrina la el e o sumă, nu o religie revelată. Și s'ar părea că poetul din el, anterior criticului l-a format pe criticul emerit de mai târziu.

Ar fi un lucru interesant de lămurit, chiar dacă nu ar fi decât spre a pătrunde mai de aproape alcătuirea tainică a inimii și spiritului unui poet, a unui poet în care sensibilitatea fremătătoare a mers totdeauna împreună cu cea mai lucidă și voluntară inteligență.

Frumosul este un tot indivizibil, produs sau atins pe căi deosebite, dar în ascuns corespunzătoare. Sprijinit pe Poë, marele merit al lui Baudelaire este de a fi lucrat, ca poet, să desprindă corespondențele prin care arta ne este comunicată mai firesc, în așa măsură încât cultura nu ne pare completă azi dacă nu implică o informație egală, o desăvârșită înțelegere a feluritelor forme ale frumosului. Clasicii n'au cunoscut această unitate.

Baudelaire a vorbit cel dintâi ca tehnician, cu o patimă luminată și ca poet mișcat de propria-i frumusețe.

„Salonul din 1845", lucrarea de debut a lui Baudelaire, arată ce va fi critica sa, parțială cu hotărîre, insuflețită de această părtinire, pătrunsă în admirație, care va fi prima lui lege împotriva fabricanților și industriașilor de artă. Este critica subiectivă, singura care contează în artă și în literatură, fiind singura care te face să iubești și să înțelegi, și care îndreptățește admirația.

Nimeni înaintea lui Baudelaire nu știuse cât trebue admirați *Delacroix* și *Corot*.

Mai târziu, în „Saloanele din 1846 și 1859", în minunatele studii ale „Corsarului lui Satan", analiza câștigă în pătrundere, afirmarea în autoritate. Doctrina se închegă și evoluiază, chiar dacă supără câteodată prin siguranță.

Esențialul fusese spus în „Salonul din 1845". Baudelaire arătase acolo ce așteaptă dela arta timpului său pe care, în ceeace-l privea, el a realizat-o în „Fleurs du mal" și în micile sale poeme în proză.

„Pictor adevărat, a spus Baudelaire, e numai acela care știe să smulgă vieții actuale partea ei epică, și să ne facă să înțelegem prin linii, forme și culori, câtă frumusețe e în cravatele și în cismele noastre".

Estetica lui Baudelaire e definită prin însăși opera poetului.

APARE IN CURÂND
TEODOR RAȘCANU
„ILEANA LUPULUI"
Autorul care va rămâne în scris în Istoria noastră Literară a scris acest roman din viața satelor care va smulge un viu curent de admirație și-l va consacra definitiv.
Editura ALCALAY & Co.

Benedictina Papadopol — Nud

PLASTICA

In sala Ileana expune pictorul *Vasile Popescu*.

Pe teme obișnuite, de natură, artistul plămădește viziuni de fantezie poetică, înfățișând lucrurile, chiar și cele mai banale, în lumină nouă de pitoresc.

Imaginea este realizată lăuntric. Copacii, casele, toate motivele din afară ‚sunt organizate în tablou după adevăratele legi plastice, care nu urmăresc redarea aidoma a naturii, ci executarea unei opere de pură artă.

C. Mihalcea — Autoportret

D-l Vasile Popescu sugerează mai mult decât descrie priveliștea întâlnită, compunând, — cu sensibilitate și rafinament — după o imaginație mai mult a sufletului și mai puțin a minții, cântece de culoare și de linii.

Toate sunt ornamente, podoabe risipite cu dărnicie în compunerea tabloului, care transformă fața lumii cu forme știute de toți, creînd lumea cea nouă a artistului. O lume de surprize încântătoare, cu un singur scop de artă: dragostea de viață.

*

La „Universul" debutează în expoziții personale doi tineri artiști: d-ra *Benedictina Papadopol* și d. *C. Mihalcea*.

D-ra Papadopol, fostă elevă a meșterului Steriadi, are bune însușiri de compoziție, știe să deseneze și pe alocurea colorează atent.

Influențele, nu todeauna binefăcătoare, se resimt vizibil, în subiecte și tratare.

Totuși, artista se îndreaptă, în câteva lucrări, spre orientarea personală.

*

D-l Constantin Mihalcea prezintă o serie de studii în ulei, acuarelă și desen, multe cu frumoase rezultate plastice.

Atacând subiectele cele mai grele, portretul și compoziția, d. Mihalcea vădește serioase preocupări de artă.

In peisaj, d-sa aduce o atmosferă calmă, bogată în expresivitate cromatică, amintind paleta d-lui Camil Ressu.

*

La librăria Hasefer se află deschisă expoziția pictorului ardelean *Ladislas Keleti*.

Artistul expune portrete și compoziții cu subiecte sociale.

In toate, aceiași viziune sumbră de dramă, de apăsare tragică, accentuând efecte puternice.

Sunt ilustrații care zugrăvesc lumea noastră de vajnice conflicte, nedreptăți și prăbușiri sociale. Tablouri, care vor să fie învățăminte și avertismente, pledând ca niște placate, pentru vremuri mai bune de armonie omenească.

Unele — se apropie de artă.

Riza Propst-Kraid — Peisaj

D-na *Cecilia Cuțescu-Storck* a termniat pictura murală, care împodobește marele perete al aulei Academiei de Inalte Studii Comerciale.

Inaugurarea oficială a frescei a avut loc cu prilejul comemorării a 20 de ani dela întemeierea Academiei.

Fresca înfățișează o înșirare ritmică de oameni și de scene care spun, ca o poveste nesfârșită, istoria negoțului românesc dintru început până în vremea noastră.

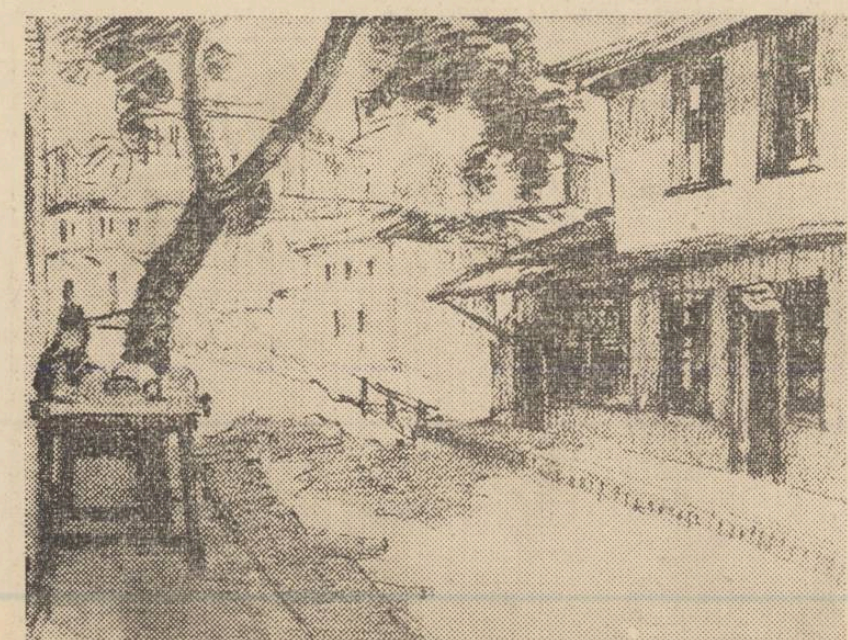
I. Fekete — Sculptură decorativă

Pe valurile ce bat picioarele de piatră ale Chiliei și Cetății-Albe ‚se leagănă pânzele corăbiilor feniciene, grecești și genoveze, venite să se alimenteze dela grânarul vestit al țării.

Se arată țara cu drumurile ei vechi, cu iarmarocul recoltelor trecute, cu boeri în costume pitorești de epocă, cu soli pe cai mândri, cu domni alături de curte, primind daruri de vamă: — pagini simbolice de cronică a industriei și a comerțului românesc, scoborînd până la bogatul ansamblu al vieții actuale, cu schele de petrol, cu vagoane de tren, cu silozuri și elevatoare de cereale, cu pescari, hamali, marinari și vapoare impunătoare.

Lucrarea d-nei Storck are mari calități de artă și de poezie, care încântă ochiul și deapănă, ca într'un vis frumos, un capitol din istoria neamului.

H. BLAZIAN

Violetta Cherulescu — Peisaj

Umorul sovietic — M. ZOȘCENCO

Un bucluc

SCHIȚA

Desigur, povestiri în care un om a câștigat, să zicem, o sută de mii de ruble, și după aceia s'a întâmplat cu el ceva care l'a sguduit, există destule în literatură...

Dar ceiace vrem noi să povestim acuma, întrece prin comicul situației tot ce s'a scris până azi în acest gen.

Mai trebue să notăm că totul nu-i decât adevărul curat.

Iată: închipuiți-vă într'o dimineață Leningradul cețos. Muncitorii trebue să plece la lucru. Iși beau ceaiul și pornesc.

Dar ce s'a întâmplat? Se aud — iertați-mă — niște țipete.

Da, în locuința noastră comunală, unde s'aude orișice, răsună răcnete, șoapte, trosnituri și diferite vociferări.

Locatarii aleargă într'acolo și iată ce văd:

Muncitorul Borica Fomin, numai în chiloți roz, umblă de colo până colo prin odaie.

Ii tremură fălcile și-i alb ca varul la față. Intr'o mână ține o gazetă. In cealaltă — o cartă poștală. In mâna... a treia, soția lui ține un bilet de loterie și exclamă:

— Eșiți afară cu toții!... Plecați din odaie... Nu se știe încă nimic. Eu personal nu pot să cred că am câștigat cinci mii de ruble! Nu pot crede una ca asta!

Borica Fomin (căruia, de emoție pe semne, îi cade din nas un strop), zice:

— Primesc o cartă postală de la „casa de păstrare". Ce este? Pardon,... am câștigat niște parale.

Nevasta zice:

— Toată viața mea e un trist amurg. Ca să se întâmple una ca asta — e de mirare, e extraordinar, e nemaipomenit... Dacă însă, Borica a câștigat atâția bani, atunci eu, negreșit, știu că se va întâmpla ceva încât n'am să văd o lețcaie din tot bănetul ăsta.

Un locatar zice:

— Se întâmplă adesea ca cei dela loterie să tipărească neluând seama la cifre. Sau, la ei zerourile mititele sar și se bagă singure aiurea decât acolo unde trebue să fie înșirate. Muncitorii oftează, apoi, bineînțeles, nu câștigă nimic.

Se aduc din alte odăi vreo șapte gazete. Toți se uită, se chiorăsc la cifre, verifică rezultatul tragerii și constată că nu-i nicio îndoială: Borica Fomin, un om de nimic, a câștigat cinci mii; și dracu' știe ce va face cu acești bani, îndată ce va pune mâna pe dânșii.

Nepotul lui Borica locuește și el aici. E un băețandru de vre-o 17 ani, Vovca Ciucelov, care dă examen la titlul de șofer și nu e încă deprins să calce oamenii.

— Unchiule — îi spune el lui Boris Andreevici — nu mai pierde vremea. Dă fuga la „casa de păstrare". Dacă-ți dă banii, înseamnă că ai câștigat în adevăr.

Toți încep să răcnească la Boris Andreevici și-i poruncesc să se grăbească.

Nevastă-sa, cu toată feminina-i neîncredere, exclamă:

— Nătărăul meu de soț sau va cădea sub un tramvai, sau se va lăsa călcat de un autobuz. Nu se poate să câștig fără nici un bucluc cinci mii de ruble.

Boris se îmbracă imediat, o șterge, și curând se înapoiază alb ca varul.

Se adresează tuturor celor de față, cu vocea slăbită a omului care chiar atunci s'a întors dintr'un zbor în stratosferă:

— Da, am câștigat cinci mii de ruble. Mi-au spus să viu poimâne după bani!

Toți îl felicită pe Boris Andreevici și-l sfătuesc să se culce puțin pe o canapea, pentru a-și cruța sănătatea până la primirea banilor.

Nevasta spune:

— Plecați toți din odaie! Eu vreau să mă gândesc, cam ce s'ar putea întâmpla să nu primim totuși aceste parale.

Astfel, trecu o zi întreagă, și dimineața următoare din nou răsunară răcnete și șoapte și exclamații.

Toți locatarii se grăbesc la locul întâmplării și iată ce văd:

Boris Andreevici zace în chiloți roz pe canapea. Fălcile îi tremură și-i curge nasul.

Nevasta nu tace deloc:

— Tot e bine că pe nătăfleața ăsta al meu nu l-au primit în partid. Cu ce ne-am mai fi ales?

Un locatar zice:

— Nu, nimeni nu e obligat să dea. Insă, desigur, unii, din propria lor voe, își lasă vre-o șease ruble pentru țigări, iar restul îl dau pentru clădirea colectivismului.

Nevasta îi gonește:

— Plecați toți din cameră. Vreau să mă gândesc, cam ce s'ar mai putea întâmpla...

A treia zi Boris a primit banii. Oftând, a dat douăzeci de ruble pentru dirijabil, iar restul l-a adus acasă.

A patra zi dimineața se aud răcnete, vociferări și înjurături. E Boris Andreevici, certat cu nevasta, o lasă și pleacă la o domnișoară, Fenicica, din cellalt capăt al coridorului. Era o blondă, drăguță și subțire ca în viziunile poeților!

Strângându-și bulendrele, tocmai se cărăbănea la ea și, în treacăt, exclama despre nevastă-sa:

— Plec de la dânsa. Și-a dat arama pe față! N'am s'o iert niciodată. De fiecare dată, văzând-o, voi suferi negreșit și mă voi amărî. Mai bine mă despart de dânsa. Totuși, nu vreau s'o lepăd așa, degeaba... Ii voi da o sută sau nouăzeci de ruble, și să mai poftească să se amestece în afacerile inimii mele!

Nevasta zice:

— Iată! Nu v'am spus eu?

Nepotul Vovca, împreună cu Boris Andreevici, cară lucrurile la Fenicica și toată seara chefuesc strașnic.

A șasea zi în locuință răsună din nou răcnete și țipete și curg lacrimi de femeie.

— Ce este? Ce s'a întâmplat, mă rog?

— Cum, nu știți? Lui Boris Andreevici i s'au furat toți banii! Inchipuiți-vă tabloul monstruos de groază și de emoție.

Boris Andreevici zace în pat, cu fața palidă ca varul. Șop-

(Continuare în pag. IV-a)

Reputația acestui produs binefăcător al epidermei, este recunoscută și apreciată de toate femeile din înalta societate. „La Reine des Crèmes" este un adevărat tonic al tenului și și-a creat faima, grație compoziției inegalabile. Incercați încă astăzi această minunată cremă.
La Reine des Cremes este una din cele mai reușite creme de înfrumusețare, cunoscute până azi. Ea previne și înlătură ridurile timpurii.
La reine des crèmes
PARIS
Privirea admiratorilor urmărește femeia frumoasă!

teşte cuvinte de mirare şi dă nedumerit din mâni, arătând, cu asta — gradul suferinţei lui sufleteşti. Alături, pe covor, zace fără simţire Fenicica. Şi ei i s'au furat pantofii şi paltonul!

Nepotul lui Boris, Ciucelov, deşi fără să fi dat examen de şofer, a dispărut nu se ştie unde! Aşa dar, au fost victimele unui furt mişelesc din partea acestui mizerabil cumnat.

Deodată apare fratele Fenicicăi.

El nu zice nimic şi numai cu picioare în spate scoate afară din cameră pe privitorii de prisos.

Ca ultim număr din program, goneşte şi pe Boris Fomin, şi-l ia la palme pentru nimicirea vieţii unei femei nevinovate, plus pantofiorii şi paltonul.

Borica, cu strigăte de suferinţă, aleargă prin coridor cu faţa umflată cât un cozonac.

Fosta lui nevastă îl ia sub protecţia ei şi-l permite din nou să se adăpostească în jumătatea ei de locuinţă.

Borica se culcă pe podea în camera ei şi suferă atâta încât poliţistul care venise, om deprins să pătrundă îndată rostul a tot ce se 'ntâmplă, nu prea putu înţelege cam ce s'a 'ntâmplat aici...

Borica îi spune nevestei:

— Nici eu însumi nu înţeleg cum am putut pleca dela tine. Numai dragostea ta îmi alina suferinţele. Ca într'un delir, am trăit trei zile cu scârnăvia aia blondă, căreia aşa-i trebue: i s'au şterpelit pantofii şi paltonul. Ah, ce bucluc a căzut pe capul meu din cauza tuturor acestor afaceri! Iţi aduc, în prezenţa tovarăşului poliţist, sincerele mele scuze pentru toate aceste evenimente!

Poliţistul zice:

— Incetaţi cu bocetele! Mi se rupe inima! Vă rog să-mi povestiţi ce s'a întâmplat... Eu drezez proces-verbal; nu scriu poeme din viaţa golanilor.

— Atunci ascultaţi, — începe Boris: — Fenicica dormea noaptea, iar eu, nu-mi amintesc pentru ce, am eşit pentru... m'am dus, pardon, până afară... Desigur, Vovca Ciucelov m'a văzut şi a profitat de această împrejurare, luând din odaie banii şi lucrurile.

Poliţistul notează faptele şi pleacă.

Soţul şi soţia se împacă şi trăesc acum împreună — cu o dragoste neobişnuită.

Borica n'o salută pe Fenicica.

Iar ea umblă mândră, cu alţi pantofi, primiţi nu se ştie de unde.

Sora Fenicicăi, Sima, pe care Borica a reuşit s'o descoase, i-a spus că ticălosul acela blond care l-a umflat în palme, nu-i nicidecum fratele ei, ci cu totul altceva: — un amant. Şi astfel totul se explică.

Suferinţele lui Borica încetează. Se duce la lucru; şi, acolo, face diverse şi îndrăzneţe promisiuni.

Nevasta zice:

— Roagă frumos pe cineva să-ţi dea o recomandaţie. Poate îţi dă cineva.

Peste două săptămâni, Borica e chemat la poliţie şi i se comunică acolo că la Gagri, în Caucaz, a fost prins Vovca Ciucelov, nepotul. Cheltuise 400 de ruble, iar restul de bani Borica poate să-i primească înapoi.

Borica, cu faţa palidă ca varul, se întoarce acasă. Are în mâni — paralele. Se trânteşte pe canapea, fără bună dispoziţie, se uită la toţi; şi nu prea pricepe ce s'a întâmplat.

Nevasta îi dă iar afară pe toţi din cameră:

— Cine ştie ce va mai fi!?

Incertitudinea mai continuă trei zile, după care Boris Andreevici se însoară aşa ţam-nesam cu Sima, sora Fenicicăi.

Din cauza fericirii, el nu se duce la lucru trei zile, şi e dat afară pe timp de şase luni. Dar nu se sinchiseşte de asta şi nu e amărît. Depune banii pe carnetul de păstrare, — şi poartă acuma carnetul la piept, legat cu cea mai groasă sfoară.

Fenicica susţine că toate astea îi sunt indiferente. Iar fosta lui nevastă se mărită şi ea cu un cunoscut, fost polonez, care se şi mută pe suprafaţa ei de cameră, ca unul care n'o are pe a sa...

Acuma e interesant: ce va fi când Boris Andreevici va mai cheltui....

Citind povestirea, putem împreună cu voi, cititori, să ne mirăm de această uimitoare afacere.

Şi, minunându-ne, hai să ne gândim la acele zile frumoase în care banii nu vor mai avea, poate, atâta însemnătate ca azi.

Lumea se va mira ce viaţă minunată va fi atunci. Iar nouă, fiind educaţi cu urîciunea şi cu ticăloşia dinainte, nu ne va fi dat să înţelegem cum va fi asta atunci...

Trad. de A. N.

Mică Antologie a Răutăţii

Cei care sunt severi pentru alţii, nu s'au examinat nici odată de aproape pe ei înşişi. (Lacordaire).

Sunt oameni a căror ură şi dispreţ aduc mai multă cinste decât laudele şi prietenia lor. (Oxenstierna).

Răutăcioşii trebue să fie cu toţii nişte nenorociţi pe care nimeni nu i-a iubit! (Virginie Ancelot).

Fie-vă milă de răutăcioşi; nu ştiţi ce se petrece în inima lor! (V. Hugo).

Nu scuipa într'o fântână, poate că vei bea tu cel dintâiu din ea. (H. de Pommeraye).

In zadar fuge răutăciosul de pedeapsa faptelor sale; el o duce mereu cu sine. (Fontenelle).

Pentru ca un răutăcios să fie fericit, ar trebui să uite că există un Dumnezeu. (Massillon).

Răutăcioşii au multă trudă ca să rămână uniţi. (Fénelon).

Răutatea ţine loc de inteligenţă. (Vauvenargues).

Oricine s'a născut răutăcios şi invidios în chip firesc trebue să fie trist. (Pouilly).

Câte odată ignoranţa şi eroarea pot servi drept scuză celor răutăcioşi. (Bernardin de Saint-Pierre).

Răutăcioşii fac câte odată şi fapte bune. S'ar zice că vor să constate dacă este adevărat că aşa ceva face atâta plăcere, după cum susţin oamenii de bine. (Chamfort).

Există răutăcioşi care ar fi mai puţin primejdioşi dacă n'ar avea nici o bunătate de suflet. (La Rochefoucauld).

Un mare senior răutăcios are o altă alură decât o canalie burgheză. (Fortunat Strowski).

Un aforism substanţial valorează cât şi un volum întreg, de aceia maximele acestea formează o întreagă pinacotecă unde se răsfaţă răutatea, eternă şi aceiaşi pretutindeni, numai cadrul şi luminile fiindu-i variate.

Purtăm răutatea în noi şi pentru ca să-şi facă debutul strălucit, nu este nevoie de nici o sforţare, pe când binele necesită anumite eforturi intelectuale chiar, neaccesibile oricui.

Fiecare om, cât de distins, are momente când se pretează a face cuiva rău cu o deosebită voluptate şi prin aceasta se deosebeşte puţin de copilul care savurează plăcerea ce-i produce schelălăitul căţelului chinuit de mânuţele lui „nevinovate".

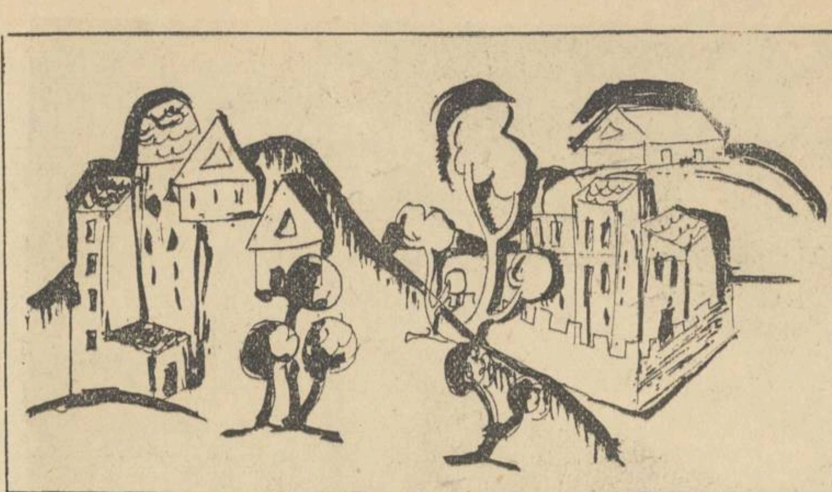
Răutatea este o formă precisă de activitate omenească ca şi oricare alta şi după cum şopteşte un Vauvenargues, adesea ori poate fi unica scânteie de inteligenţă a celor pentru care în limba germană există chiar termen special „schadenfreude", plăcerea de a face rău, termen care compromite nu numai limba lui Goethe, dar şi sufletul omenesc.

Căutând în jurul nostru, prin bogata galerie a cumetrelor şi moraliştilor de răspântii, sau a celor incapabili de orice creaţie, doar idealizatori de fapte diverse, uşor vom stabili identităţi surprinzătoare cu tablourile unui Lacordaire sau altul.

Tot individul este răutăcios, cu distincţia că fiecare îşi filtrează răutatea prin păturile eventual suprapuse ale educaţiei şi resurselor sufleteşti.

Nicăeri nu apar mai vibrante figurinele create de scriitorii de mai sus, decât tot prin unităţile geografice şi spirituale ale spiţerului Homais, multiplicate în miile şi miile de còpii mai mult sau mai puţin fidele ale vreunui Yonville.

APARE IN CURÂND
URY BENADOR
„GHETTO VEAC XX"
Autorul care a trăit intens viaţa evreiască, redă în acest roman dinamismul contimporan al uliţei evreeşti de la noi·
Editura ALCALAY & Co.

Centenarul morţii lui Friedrich Schleiermacher

Azi, când s'a stins orice licărire a strălucirii ei de odinioară, şcoala romantică poate fi înţeleasă şi judecată obiectiv. De fapt, ea a fost un copil al desnădejdei şi al lamentărilor poetice, care puseseră stăpânire pe toate sufletele, în urma marei revoluţii franceze. Şcoala romantică a luat naştere în acelaş timp în Anglia, Franţa şi Germania, ca o împotrivire faţă de exagerata îmbrăţişare a antichităţii, cât şi faţă de excesele raţionalismului.

Infiripată şi desvoltată la şcoala clasică, şcoala romantică s'a situat în cursul desvoltării ei pe un plan cu atât mai opus aceleia, cu cât doctrinele ei se separau mai vârtos de sistemul de gândire al lui Goethe şi Schiller.

Pentru a opune elenismului antic o nouă dogmă, nu era nimic mai natural decât o întoarcere a privirii spre evul mediu. Şcoala romantică a însemnat deci o renaştere a poeziei medievale, astfel cum se oglindea în cântece, arhitectură, artă şi în viaţă. Dar această poezie avea isvorul în creştinism.

★

Trei gânditori au imprimat romantismului german structură filosofică: Fichte, Schelling şi Schleiermacher.

Eul suveran al lui Fichte a devenit cuvântul de ordine al romanticilor. Incercând să dovedească anume că, eul nostru e singura expresie a existenţei noastre — întrucât activează, creându-şi prin aceasta o lume vizibilă — Fichte a propovăduit un subiectivism dus până la extrem, care impunea extraordinar tinerilor conducători ai şcoalei, oferindu-le armele necesare luptei lor; bine'nţeles, numai întrucât trăgeau consecinţele filosofiei fichteene. Astfel, principiul că „libertatea deplină a poetului nu trebue să sufere constrângerea nici unei legi", era consecinţa logică a eului fichtean, raportată la artă şi poezie.

Pe lângă acest eu fichtean, tinerii romantici şi-au adăpat înţelepciunea îndeosebi la „filosofia naturii" lui Schelling: „Natura trebue să fie spiritul vizibil, spiritul natura invizibilă". El a fost creatorul „sufletului universal", coordonând în a sa filosofie a naturii concepţia filosofică a lui Goethe şi Fichte într'un universalism, care a devenit fundamentul concepţiei romantice. Sistemul identităţii idealului şi realului, prin plasarea întregului univers sub unghiul vizual al romantismului, a devenit într'o oarecare măsură un codice, pledând pentru justificarea lui lăuntrică.

★

Dacă Schelling a fost filosoful romantismului, Schleiermacher a fost teologul şcoalei romantice, aparţinându-i prin rafinamentele idealismului şi prin eleganţa stilului său. Religia era domeniul lui propriu, singurul în care s'a manifestat cu reală competenţă. Judecata lui literară a fost totdeauna nesigură, adesea determinată de consideraţiuni de ordin personal; sentimentul artistic îi lipsea cu desăvârşire.

Născut la Breslau, în anul 1768, Friedrich Schleiermacher era fiul unui pastor. „Religia — spunea el — e sânul matern care a nutrit copilăria mea". Două trăsături, ce par a se exclude, au constituit de timpuriu originalitatea sa: de-oparte, un sentiment profund şi delicat, de altăparte un spirit inchizitorial şi aproape sceptic, o trebuinţă de a-şi da seama asupra lucrurilor în chip absolut exact. La vârsta de doisprezece ani, pe băncile gimnaziului, se plângea de un autor latin, pe care-l traducea bine, dar pe care nu-l putea înţelege, şi se întreba dacă toată istoria antică, pe care trebuia s'o înveţe, nu era apocrifă. Pentru moment, nu era vorba decât de istoria profană; dar istoria sacră, cu dogma ei, îi va inspira curând aceleaşi scrupule.

In anul 1785 a fost trimis la seminarul fraţilor moravi, la Barby, unde domnea o disciplină severă, sistematic ostilă oricărei curiozităţi ştiinţifice. Aci a izbucnit criza, care mocnea de multă vreme în el — acea criză religioasă pe care au încercat-o înaintea lui şi după el, mulţi gânditori sinceri. Intr'o scrisoare adresată unui prieten al său, el scria: „Sofiştii sunt aceia, care au făcut din christianism un sistem dogmatic, şi care l-au încâlcit astfel în toate vicisitudinile filosofiei. Dacă n'ar fi fost ei, ar fi rămas ceiace a fost la origină: un ghid în viaţă, o regulă de perfecţionare".

Lectura lui Kant şi Spinoza i-a întărit convingerile. In pragul examenului final la Berlin, el scria: „Nu mi-e teamă decât de un singur lucru, ca geniul meu bun să nu-şi întindă aripile de-asupra mea, şi să nu mă părăsească în clipa hotărâtoare, când voiu avea de răspuns subtilităţilor teologice, care în fundul sufletului îmi provoacă râsul".

Schleiermacher ne e complet înfăţişat în cele două lucrări ale sale, pe care le-a scris la vârsta de 30 de ani: „Cuvântări despre religie" şi „Monologuri". Asemeni lui Kant, care proclamase autonomia conştiinţei morale, Schleiermacher vrea ca religia să fie însfârşit constituită pentru ea însăşi, să fie despărţită de ceiace nu-i ea. Ea nu e nici metafizică, nici morală; ea nu încearcă asemeni celei dintâi, să explice sistemul lumii; ea nu aspiră, asemeni celeilalte, să continue opera creatorului prin activitatea liberă a creaturilor. Ea e pură contemplare sau intuiţie a universului — cognitio Dei intuitiva, *cum spunea Spinoza. „Activitatea morală este o artă, speculaţiunea metafizică este o ştiinţă: religia e simplu simţ şi gust al infinitului".*

Pentru a menţine religia în esenţa ei pură, Schleiermacher o reduce la ceva insezisabil, nenumit, la o mişcare a sufletului pentru care chiar cuvântul sentiment devine prea precis. El o numeşte undeva „o muzică interioară, care întovărăşeşte omul în toate manifestările vieţii sale". O astfel de religie n'are nevoie de nici un formular, de nici o mărturie scrisă. „Omul religios nu-i acela care crede în sfânta Scriptură, ci acela care se poate lipsi de ea, şi care la nevoie ar putea să scrie una". Religia e cu totul individuală; fiecare o găseşte în fundul sufletului său, la punctul de contact cu infinitul. In ziua când fiecare se va fi ridicat până la perfecta intuiţie a universului, biserica vizibilă va fi inutilă.

„Monologurile" scrise în acelaş an cu Cuvântările *trebuiau să fie un răspuns indirect la obiecţiunile pe care autorul le prevedea, sau care i-au fost deja făcute, chiar de către prietenii săi. Lumea putea fi surprinsă că un cap al bisericii se făcuse apostolul unei doctrine, care nu tindea nici mai mult, nici mai puţin, decât la disolvarea oricărei comunităţi religioase.*

Schleiermacher arăta cum s'a format în sufletul său această teologie. In loc să discute cu alţii, a procedat la un examen de conştiinţă. Apoi, lărgind cadrul, a ajuns să confieze publicului principiile care-i călăuzeau viaţa, să expună filosofia lui practică. După cum e de aşteptat, el e acelaş individualist în morală, caşi în religie. Să fi ceiace eşti, fiinţa cea mai desăvârşită cu putinţă, iată ţinta. Fiecare poartă într'însul idealul lui. Dar, aşteptând ca acest ideal să devină o realitate pentru toţi, aşteptând ca binele să domnească peste tot pământul, cei aleşi trebue să se asocieze, să formeze „o conspiraţie a binelui", o mică bisericuţă, care va câştiga pas cu pas. Morala lui Schleiermacher se sfârşeşte, caşi teologia lui, printr'o perspectivă în viitor.

Friedrich Schleiermacher a murit în anul 1834. El numea bătrâneţea o prejudecată, iluzia acelora care îşi imaginează că trupul are vre-o putere asupra sufletului. Ea slăbeşte senzaţia — spunea el — ea încetineează activitatea, dar nu atinge gândirea; or, gândirea, e omul.

A. B.

Mărunte

— Editura Gaston Doin, din Paris, publică o interesantă monografie intitulată: „DE LA DOULEUR", *a d-lui dr.* I. WESTFRIED.

Printre capitolele care formează obiectul cercetărilor cităm: Despre durerea fizică şi morală; Memoria durerii; Mecanismul durerii; Legile durerii; Durere reală; Durere imaginară; Caracterele durerii; Sensibilitatea inconştientă; Algomania, etc.

Lucrarea prezintă un interes deosebit şi vom reveni asupra ei, făcând o analiză amplă.

Cărţi nouă

„Creanga de Aur", *noul roman al* d-lui M. Sadoveanu, *apărut zilele acestea în editura „Cartea Românească", e una din cele mai interesante opere ale acestui scriitor.*

Autorul tratează, în cadrul unor evenimente petrecute cu multe veacuri în urmă în Bizanţ, o serie de probleme sufleteşti şi mistica unor chestiuni de ordin umanitar.

E o carte admirabilă şi de un interes palpitant.

★

In editura „Vremea" a apărut cartea d-lui Ion Totu: „Geografie sentimentală", *cuprinzând note şi impresii de călătorie.*

Cartea are 240 pagini, 30 planşe, (picturi) în culori, pe hârtie de lux. Preţul unui volum lei 60. Vom reveni cu o recenzie asupra acestei cărţi.

★

In editura „Cartea Românească" a apărut de curând un interesant roman, datorit d-nei Profira Sadoveanu, fiica d-lui M. Sadoveanu.

E o carte scrisă cu mult talent, cuprinzând tablouri suggestive şi colorate din viaţa copiilor.

— Il auzi cum bîrie?... Să ştii că a înghiţit un radio.

Colindând bulevardele pariziene de Crăciun...

Dealungul marilor bulevarde, în faţa magazinelor şi a cafeurilor ale căror terase au fost prevăzute pentru iarnă cu paravane de sticlă şi sobe de mangal, negustorii ambulanţi şi-au instalat de două săptămâni tărăbile. La prima vedere contrastul e strivitor pentru străinul neobişnuit cu un asemenea spectacol şi nu poţi să nu te întrebi cu o strângere de inimă ce vor fi căutând aici, alături de risipa de lumină, de strălucirea şi luxul uriaşelor vitrine, etalajele acestea mizere unde de cele mai adese ori cel mai scump obiect nu costă peste cinci franci. Dar după ce ai făcut o sută de paşi îţi dai seama după îmbulzeala din jurul lor, după interesul cu care sunt examinate lucrurile, după frânturile de discuţii şi replicile repezi ce-ţi ajung la ureche, că pe adevăratul parizian îl atrag mai mult dughenile acestea verzi luminate de flacăra tremurătoare a unei lămpi de acetilenă, decât vitrinele orbitoare din faţa lor.

Găseşti aici lucruri de o diversitate uluitor de neaşteptată, dela acul de cravată de cinci centime bucata până la litiera autentică de pe vremea lui Ludovic al XIV-lea, pe care — până la o eventuală şi problematică vânzare — negustorul o transformă de două ori pe zi în sală de mâncare, aprinzând găleata de mangal şi încălzindu-şi supa înlăuntrul ei, la adăpost. Obiecte pe care nu le vezi nicăiri aiurea, în nici un magazin al Parisului, mărunţişuri de care dacă ai nevoe trebue să aştepţi Crăciunul, de nu vrei să colinzi cu rezultat îndoelnic prăvăliile de periferie, iată ce găseşti pe tarabele înşirate de Crăciun, dealungul marilor bulevarde.

Tot ce poate iscodi ascuţimea şi îndemânarea micului meseriaş parizian, toate măruntele invenţii practice la care fiecare a lucrat cu răbdare timp de un an întreg, sunt aduse şi înfăţişate acum unui public ce le-a aşteptat cu înfrigurare şi curiozitate.

Iată aici, un suport de carte mulţumită căruia poţi ceti culcat fără să te mai osteneşti să ţii volumul în mână. Iată dincolo o substanţă cu care îţi poţi curăţi mănuşile sau pălăria în mai puţin de cinci minute, adică tocmai timpul necesar să ungi obiectul cu acel lichid miraculos, ce te scuteşte de spălătorie, de vreme pierdută şi neplăceri anexe. Admiraţi, vă rog împreună cu mine, această minune de ingeniozitate — Kikloul — instrument cu ajutorul căruia poţi înfige — căci nu se poate spune altfel — cuic de toate dimensiunile numai printr'o simplă apăsare de mână.

Cine n'ar da patru franci pentru un astfel de obiect ce înlocueşte ciocanul şi toate desavantagiile lui, ce poate înfige până la cinci cuie pe minut şi durează cu anii?

Acesta e numai un minimum de exemple din câteva zeci de astfel de mici minuni văzute la repezeală şi la întâmplare în câteva ore de hoinăreală în îmbulzeala veselă a marilor bulevarde. Ele trebuesc însă socotite cu sutele căci — o pot spune fără prea mare eroare — bulevardele pariziene sunt nesfârşite, iar resursele inteligenţii acestui mare popor, inepuizabile.

⁂

Tot atât, ba poate mai interesanţi, sunt în acelaş timp oamenii, negustorii aceştia ambulanţi, care nu sunt decât negustori de ocazie, pentru aceste două săptămâni. Dela bătrâna neputincioasă, căreia oboseala şi descurajarea îi stau dureros înscrise pe figură şi în ţinută, până la Ovreiul vioiu şi simpatic, cu ochi sclipitori de inteligenţă, ce repetă cu adâncă convingere la fiecare cinci minute uluitoarea frază: „je perds sur chaque objet mais je me rattrape sur la quantité", găseşti aici o nesfârşită serie de tipuri uimitoare pe care cu greu le-ai putea reuni aiurea laolaltă.

Uitaţi-vă la tânărul acesta zvelt, cu corpul strâns într'un complet maron, cu capul gol sub ploaia măruntă şi rece, ploaia de iarnă a Parisului. S'a urcat pe un taburet ca să domine mai bine mulţimea. Vorbeşte rar şi sonor ca în faţa microfonului, punctează cuvintele de gesturi sigure, tăioase. Credeţi că îşi laudă aparatul de ascuţit lame de ras, pe care îl vinde? Vă înşelaţi! El a uitat unde se află. Sunt sigur că se crede la o tribună publică. Ascultaţi-l numai:

— Domnilor şi Doamnelor, vă amintiţi tot atât de bine ca şi mine că în luna Iulie a anului trecut Ministrul de Finanţe de pe atunci, D. Bonnet, retrăgea din circulaţie printr'o lege specială monedele de 5 centime. Două luni mai târziu aceleaşi monede apăreau pe piaţă ca monede de 50 de centime. S'o fi făcut eu sau oricare dintre d-tră, aceasta s'ar fi numit escrocherie şi ar fi avut urmările obişnuite. Pentrucă acela care a făcut-o era Ministrul de Finanţe, fapta a luat numele de măsură pentru salvarea economiei naţionale şi îi va fi adus, ca răsplată, decoraţia ce îi mai lipsea. Din aceste mărunte fapte am putea extrage o definiţie a relativităţii dar...."

Şi continuă aşa, cu o logică strânsă, neînduplecată, timp de o jumătate de oră. Din când în când privirile i se plimbă circulare cercetând asistenţa, culegând aprobările unora, cercând să aplece de partea lui balanţa indiferenţii altora printr'un zâmbet, printr'un gest, magnetic ca o passă de hipnotizator.

Rămâi înmărmurit. Viitor tribun al poporului!

Iată dincoace un bătrân simpatic a cărui beretă pusă ştrengăreşte pe-o ureche îl întinereşte cu zece ani. Vinde chibrituri care nu iau foc sau care fac explozie pârlindu-ţi genele sau mustaţa, vinde portocale false care miaună când vrei să înfigi cuţitul în ele, batiste ce-ţi văpsesc faţa dacă ai imprudenţa să le întrebuinţezi şi tot soiul de articole asemănătoare, „articles pour rigoler" cum le numeşte el surâzând. Ce-are a face? El îţi vorbeşte de Filip cel Frumos, de Francisc I şi de curtea lui, de Rabelais în sfârşit. Şi deodată îşi aduce aminte de romanul recent al lui Leon Daudet şi-şi invită autoritar ascultătorii:

— Trebue să-l citiţi; e o bijuterie!

Iată în sfârşit aici, la colţul Bulevardului Montmartre cu strada Drouot, pe vânzătorul de şoareci de cauciuc „porte-bonheur", unul din cele mai interesante tipuri pe care le-am văzut vreodată. Reunire de contraste uluitoare, mixtură de om de lume ruinat şi de vagabond ce nu are alt acoperiş de cât cerul Parisului şi podurile Senei, el uimeşte şi înduioşează în acelaş timp. Costumul lui de tăetură englezească, elegant odinioară, e acum terfelit şi ciuruit de găuri şi pete de noroiu. Dar în buzunarul din stânga al vestonului o batistă nouă de mătase violetă flutură inutilă şi tristă, ca un drapel deasupra unei cetăţi părăsite în ruină. Furată? Dăruită? Cine ştie! Faţa îi e răvăşită, îmbătrânit înainte de vreme, tâmplele albite, ca uşor pudrate şi numai ochii îi sunt încă vioi şi tineri.

Acum s'a descoperit şi a luat în mâna stângă melonul soios, invernit de soare şi ploi, cu panglica sfâşiată. A scos din buzunarul vestonului un şoricuţ alb cu coada flexibilă şi l-a aşezat pe pălăria pe care a ridicat-o cât mai sus cu putinţă. A început apoi să vorbească cu vocea înfundată, răguşită a alcoolului. Fraze sigure, ample, aproape academice.

Prea departe de dânsul ca să-l aud bine nu pot prinde decât frânturi din peroraţia lui:

— Ştiţi tot aşa de bine ca şi mine, Doamnelor şi Domnilor, că există persoane care au oroare de acest animal — inofensiv totuşi — a cărui imagină o aveţi aici, pe pălăria mea! La unii răul acesta — căci nu pot să-i spun altfel — se manifestă nu ca o simplă frică amestecată cu dezgust ci ca o adevărată boală. Ingăduiţi-mi să vă citez cazul uneia din cunoştinţele mele, (aici glasul i se îngroaşă brusc) ducesa de Larsan, care a murit tocmai din cauza unei vietăţi de acest soiu, de care avea groază. Dormind într'o noapte cu braţul atârnând descoperit pe marginea patului, un şoarece i se ridică pe el, până pe umăr. După cum e de închipuit ducesa se deşteptă, dar pentru a cădea într'un lung leşin ce se schimbă apoi în febră cerebrală. Opt zile mai târziu o conduceam la Père-Lachaise [1]. Dacă pe atunci invenţia mea — şoricuţul ce-l vedeţi — ar fi existat, femeia aceasta încântătoare n'ar fi pierit într'un chip atât de stupid. O simplă passă pe frunte cu animalul meu şi ea ar fi fost definitiv vindecată pentru toată viaţa de o boală, ridiculă în definitiv pentru secolul nostru.

Dar aceasta nu este, Doamnelor şi Domnilor, singura întrebuinţare ce se poate da invenţiei mele. Pentru a nu vă pune la încercare curiozitatea să vă spun numai decât că ea vă poate face să câştigaţi la Loteria Naţională. Iată cum trebue să procedaţi pentru aceasta. Ştiţi că peste două zile au loc tragerile la Trocadero. Vă duceţi acolo, într'o mână cu biletul d-stră şi în cealaltă cu şoricuţul meu. Să zicem că biletul d-tră are un număr ce începe cu cifra trei. In clipa când se trage prima cifră, d-tră trageţi şoricuţul de coadă de trei ori. Dacă cifra ce urmează e şapte, procedaţi la fel de şapte ori. Şi aşa mai departe. Pentru zero nu vă atingeţi de el. Şi lozul d-tră va ieşi cu siguranţă câştigător..."

...Dinspre Madeleine un şuer ascuţit străbate aerul dintr'odată.

Apoi altul şi altul, apoi mai multe deodată. E opt. Se închid magazinele. Vagabondul cu tâmplele albe îşi închee discursul, apucă delicat între două degete şoricuţul miraculos şi-l dărueşte cu un zâmbet unei fetiţe cu ochi albaştri care, în faţa lui, l-a privit minunată tot timpul. El n'are poate ce mânca în seara asta dar ce importă! Surâde ochilor albaştri, surâde mulţimii care nu ştiu de ce, dar îi face loc respectuoasă, şi cu umerii curbaţi a oboseală şi descurajare se depărtează încet dealungul zidurilor, în ceaţa rece a serilor pariziene ce-l înghite ca o gură de mormânt.

...Unul după altul, negustorii ambulanţi îşi închid bărăcile. Le vor deschide după cincizeci de săptămâni, la anul...

EMIL COLIU

Paris, Ianuarie, 1934.

1) Marele cimitir al Parisului.

A APARUT:
PLASTICA
DE H. BLAZIAN
30 CLISEE 150 LE

H. St. Streitman
MI SE PARE CĂ...
Volum de incisive eseuri privind morala, politica, literatura şi tot ce ţine de domeniul intelectualităţii
Editura ALCALAY & Co.
PREŢUL 60 LEI

Ştefan C. Pop

După Teodor Mihali şi Vasile Goldiş, la un interval scurt, iată-l şi pe Baciu Ştefan luând drumul veciniciei, lăsând în urma sa regrete unanime.

Un tânăr din generaţia mea nu poate să scrie decât cu o tristeţă profundă despre dispariţia lui Ştefan Cicio Pop, care lasă Ardealul din nou mai sărac cu o personalitate reprezentativă şi populară.

Ştefan Cicio Pop a făcut parte dintr'o generaţie politică romantică. O generaţie plină de idealism, de curaj şi de generoasă desinteresare, care bravând toate obstacolele s'a năzuit să ducă steagul naţiunii la biruinţă politică.

Mulţi au scris contra generaţiei istorice a Ardealului, pentru că mulţi nu i-au înţeles rolul imens jucat în istoria Unirii, şi fiindcă pe foarte mulţi epigoni prezenţa mustrătoare a generaţiei istorice în viaţa politică a României de după războj îi jena, şi le poruncea o atitudine conformă cu interesele permanente ale statului.

Ştefan Cicio Pop a fost un mare luptător şi un mare democrat.

La etatea numai de 29 ani, îl vedem deja delegat al comitetului executiv naţional român la Haga, pentru a expune Conferinţei internaţionale persecuţiile la care sunt supuse naţionalităţile din Imperiul dualist, şi pentru a atrage atenţiunea lumii asupra monstruozităţii procesului Memorandului, care se desbătea în acel an la Cluj.

Un an mai târziu, în 1895, Ştefan C. Pop face cunoştinţa faimosului conte Apponyi, într'o discuţie contradictorie la Bruxelles, repurtând un succes categoric asupra oratorului de mare talent maghiar.

Deatunci şi până la sfârşitul vieţii sale, fecundă în fapte mari, Ştefan C. Pop n'a încetat o singură clipă să lupte pentru neamul său şi pentru libertăţile sale cetăţeneşti.

Baciu Ştefan nu era un teoretician. Şi spre deosebire de alţii, el nici n'a avut niciodată o asemenea pretenţie. Democratismul său era un democratism mai mult sentimental, decât unul doctrinar. Adeseori însă, un om se defineşte mai bine prin atitudinea ce o ia faţă de problemele la ordinea zilei şi faţă de viaţă în general, decât prin ideile pe care le profesează, mai ales în România, unde din nefericire, oamenii politici îşi schimbă doctrinele an de an, îmbrăţişând cu o exasperantă uşurinţă cele mai contradictorii idei, cu o singură condiţie, ca ele să fie la „modă".

Ştefan Cicio Pop, spre cinstea generaţiei eroice căreia i-a aparţinut, n'a făcut parte din această categorie de oameni politici. Pentrucă Ştefan Cicio Pop a fost un om de curaj în toată viaţa sa, şi nu i-a fost teamă să opună rezistenţă ideilor la „modă", să-şi afirme non-conformismul politic, în ciuda valurilor agresive a unor curente anarhice, pe care atâţia oportunişti şi laşi, le credeau invincibile.

Format la şcoala politică a Budapestei şi Vienei, şi posedând o mare experienţă a afacerilor publice, bătrânul luptător ardelean era convins, că pentru a se consolida şi pentru a prospera, România întregită are nevoie de un minimum de principii politice, pe care este datoare să le respecte în ori şi ce împrejurări.

Acest program minimal dela care statul român nu poate face nicio abatere, fără o periclitare reală a existenţei sale, este aceea democraţie banală, cu corolarul ei firesc, parlamentarismul şi respectarea libertăţilor cetăţeneşti, care astăzi întâmpină ostilităţi din toate părţile.

Ştefan Cicio Pop a fost totdeauna un tolerant. Acţiunea lui politică îmbrăţişa nu numai pe românii din Transilvania, ci toate naţionalităţile etnice din fostul Imperiu — cu deosebirea

ŞTEFAN C. POP

saşilor, care erau aliaţii Budapestei contra românilor. Pledoariile avocatului din Arad, pentru apărarea sârbilor şi slovacilor, implicaţi în procese de „înaltă trădare", sau internaţi în lagărele de concentrare în timpul războiului, ar fi onorat oricare Barou din Europa.

Ştefan Cicio Pop a fost un mare orator. Discursurile sale rostite fie în Parlamentul din Budapesta, fie în congregaţiile judeţene, fie la întruniri populare, au impresionat totdeauna.

Dar succesul cel mai mare din cariera sa politică l-a repurtat în 1930, în Adunarea Naţională când a rostit discursul, deja celebru, cu ocazia proclamării Prinţului Carol, ca Rege al României.

Ca Preşedinte al Camerei, Ştefan Cicio Pop a fost de o imparţialitate desăvârşită, un Preşedinte cu autoritate şi prestigiu, respectat şi iubit de către toate partidele politice.

Prin moartea sa ţara pierde un mare luptător şi un mare patriot, a cărui întreagă viaţă a fost închinată neamului românesc, şi care a contribuit nespus de mult la realizarea Unirii; iar acei care mai cred în valabilitatea principiilor democratice, prin dispariţia lui Ştefan Cicio Pop, au pierdut un preţios sprijin.

PAVEL PAVEL

Ţambalagiul

— Oare aşa să fie?

— Ascultă-mă pe mine, să n'am parte de ochii iştia, de nu i-am văzut eu,

Muftea plecă capul, rămase pe gânduri, apoi ridică paharul gol, se uită în fundul lui şi, după ce-l învârti de câte-va ori între degete, îl trânti pe masă.

Vasile Pleşca nu-l pierdea din ochi. Bătu cu sticla goală în masă şi porunci:

— Incă un sfert de rachiu!

La ceasul ăsta nu găseai în cârciumă pe nimene. Numai ei doi, Vasile Pleşca şi Muftea ţambalagiul, stăteau la o masă mai la întunerec, între perete şi tejghea şi vorbeau în şoapte.

Cârciumarul îşi căuta de treaba lui, învârtindu-se ca un titirez, ba prin ogradă, ba în dughiană.

Pleşca umplu din nou paharul ţambalagiului, care-l bău dintr'o duşcă.

Muftea era ţigan, pripăşit nici el nu ştie cum, acolo în sat. Fără nici un neam, ocolit de toată lumea, bietul Muftea n'avea altă vină, decât aceia că era ţigan.

La cârciumă ca şi la horă, ţambalagiului îi era îngăduit să cânte numai şi ce n'ar fi dat să se prindă şi el în horă.

Fetele din sat se uitau la ţigan numai cu coada ochiului, căci era frumos lucru mare; iar când zâmbea, i se vedeau dinţii albi, mari şi sănătoşi, ca ai unei fiare.

Intr'o Duminică, Muftea a văzut la horă o ţigăncuţă care nu era din partea locului şi a aflat că o adusese boerul să slujască la curte. Lui Muftea i-au scăpărat ochii după fată şi i s'a aprins inima. Din ziua aceia, a tot dat târcoale pela curtea boerească, până ce-a intrat în vorbă şi în dragoste cu fata. De atunci, ţambalagiul cântă mai cu foc şi glasul lui întrece acuma chiotele dela horă şi chiar cele dela cârciumă, când cheful e în toi.

Intr'o zi, Vasile Pleşca, care fusese chelar la curte, l-a pândit pe Muftea, când se întorcea spre casă şi făcându-se că nu ştie nimic de dragostea ţiganului, din vorbă în vorbă, i-a spus că el pune mâna în foc că boerul cel tânăr se are bine cu Catrinuţa, — căci i-a văzut pe amândoi de mai multe ori, pe sub seară în livadă.

De atunci lui Muftea nu i-s boii acasă; are inima, nu ştiu cum, grea de tot.

Vasile Pleşca nu putea să uite c'a fost dat afară dela curte. Chiar acuma la măsuţa ceia între perete şi tejghea, îi zicea ţambalagiului:

— Măi Muftea... ce le pasă boerilor de noi... pe mine m'a dat afară cuconelu, fiindcă m'a prins cu un căuş de făină pe care-l duceam acasă... Şi ce mare lucru... Calicea ciocoiul?... A adus-o pe Catrinuţa ceia la curte, să-şi bată joc de tinereţea ei... Cine vreai s'o apere... biata fată n'are pe nimene şi...

— Ba mă are pe mine! răcni Muftea.

Vasile Pleşca se prefăcu că nu înţelege.

— Dar ce, sunteţi neamuri? De unde vă cunoaşteţi voi?

Ţiganul tăcu; îşi umplu singur paharul şi-l dădu peste cap. Fostul chelar nu-l slăbea de loc:

— Ce, crezi c'ai să i-o iai tu boerului?

Şi Pleşca începu să râdă batjocoritor.

— Cum are să simtă ciocoiul că râvneşti la Catrinuţa, te svârle depe moşie. Ce eşti tu pentru el? Un puf! Te suflă de nu te vezi bine.

Ţiganul mai umplu paharul. Pleşca strigă:

— Incă un sfert!... Hei, măi Muftea... aşa ne-a fost scris nouă să ne înăbuşim până şi dragostea... Vezi, eu acuma îmi dau seama că ţie ţi-i dragă Catrinuţa... Degeaba îţi mai faci inimă rea, din ghiara ciocoiului n'o mai scoţi tu.

— Ba da! scrâşni printre dinţi ţiganul.

— Ce poţi tu, măi omule... Doar atâta... să-i faci seama ciocoiului. Pe mine unul, aşa m'ar tăia capul de mi-ar fi drag cineva... Dar tu?

Şi Pleşca ridică din umeri.

Muftea îşi îndoi degetul arătător, îl vârî între dinţii lui de fiară şi-l muşcă până la sânge.

— Iaca vezi că am eu dreptate... Iţi muşti degetul tău, muşcă mai degrabă din capul ciocoiului.

Muftea duse sfertul de rachiu la gură şi din două gâlgâituri îl goli. Apoi trânti sticla de masă de se prefăcu în ţăndări.

— De n'o scot pe Catrinuţa dela curte, să ştii — domnule Vasile — că-i ridic zilele boerului.

— Fugi mă! Zici asta aice în cârciumă.

— Nu! Aşa să am eu bine de n'o fac.

Vasile Pleşea se plecă peste masă, să poată ajunge la urechea ţiganului.

— Cât are să trăiască boerul, tu n'ai să ai parte de Catrinuţa... ascultă-mă ce-ţi spun eu... La vremea asta, ciocoiul se întoarce călare dela câmp spre curte.

La „Fântâna popii" ştii acolo unde sunt sălciile dese, te ascunzi şi când trece feciorul boerului, îi dai un ciomag, două în cap. Cine are să ştie că ai fost tu? De când eşti pe moşie n'ai avut cu el nici în clin nici în mânecă.

. . . .

Incepuse să se întunece. Din jos dinspre moară, ridica dealul călare boerul cel tânăr. Calul mergea agale, iar stăpânul se legăna în umbletul lui. Fără griji, cu gândul aiurea, venea boerul şuerând spre casă. Soarele se lăsase de mult după deal şi la vremea asta, spre amurg. oamenii, dobitoacele şi lanurile păreau moleşite.

Până şi vântul de abea mişca spicele cu un foşnet ce parcă te înfiora.

De undeva, de pe drum, se auzea scârţâitul unei roţi leneşe şi ea, care cu greu îşi trăgea sufletul ca să mai scârţâie odată.

Boerul ajunsese în dreptul „Fântânei popii". Calul ciuli urechile, ridicând capul. Luna începuse să se ivească de după deal şi deodată o umbră tăie drumul de-a curmezişul. Boerul se întoarse în şea spre salcie. Dintr'o săritură, ţambalagiul se ivi în mijlocul drumului, la un pas în faţa calului.

— Ce faci, Muftea? De unde vii? îl întrebă boerul liniştit fără să bănuiască ceva. Ţiganul rămase pironit pe loc, scăpă ciomagul din mână şi se uită după el, stând la îndoială să-l ridice sau nu.

— Cum o duci, măi Muftea?

Ţambalagiul holbă ochii mari, aiuriţi, se clătină pe picioare, se opinti să zică ceva şi după un răstimp răspunse:

— Rău cucoane... ce să fac... Catrinuţa...

— Ţi-e dragă Catrinuţa?

Ţambalagiul scoase pălăria din cap, o frământă de câteva ori între mâni:

— D... a... sărut mâna...

— Şi ea ce zice?...

— Şi ea...

Boerul rămase puţin pe gânduri, ca şi cum şi-ar fi făcut o socoteală.

— Să vii Miercuri pe vremea asta la curte... sau stăi, Miercuri n'am să am vreme... vină Vineri, vorbesc cu tata şi te cununăm noi.

HORIA MICLESCU

Din carnetul unui muncitor

Fapt divers

S'au tras în noapte praştii de lumină
Şi noaptea 'n plopi a plâns din mandolină. —
Hangiule de ceară te închină!

Pe undeva imperiile sorţii
Şi-au dat în lături aripile porţii
Să intre 'n umbră dragostea şi morţii.

— In faţa unui han de vreme grea
Vin vechiu în oale roşii petrecea
Cu doi flăcăi şi-o fată — piază rea.

Dar ce-i? S'arată om de după han.
Flăcăii 'ncruntă 'n noaptea de catran
Şi fetii-i tace gura de mărgean.

Şi unu-a rupt din linişte zicând;
Azi l'am văzut pe Gânju 'ncoa' trecând
Cal vajnic de aramă spumegând.

Iar celălalt ce sta pe gânduri, mut
Din reci priviri părea că-şi face scut. —
Un vreasc trosni sub pas necunoscut.

Din preajma lor atunci plecă în zări
Răzbubuit de armă pe cărări,
Spărgând timpanul oarbei depărtări.

Un ţipăt scurt şi 'n flori de maghiran
Ce răspândeau mirezme lângă han
Flăcăii gem pândiţi de ochiu duşman.

Şi fata stând cu dragostea 'ntre ei
A rătăcit un plumb şi 'n pieptul ei
Şi-atinşi de moarte au tăcut toţi trei.

S'au tras în noapte praştii de lumină
Şi noaptea 'n plopi a plâns din mandolină. —
Hangiule de ceară te închină!

CRISTIAN SARBU

Scriitorii despre „Aventurile din Strada Grădinilor"

D. *L. Leoneanu* publică în ziarul *„Dimineaţa"* cu data de 21 Febr. crt. şi în *„Adevărul"* cu aceiaşi dată, două extrem de interesante convorbiri cu d-nii *M. Sadoveanu* şi *I. A. Bassarabescu*, despre romanul d-lui *M. Sevastos: „Aventurile din Strada Grădinilor"*.

Reproducem mai jos părerile domniilor lor despre opera d-lui *Sevastos:*

Aprecierile d-lui M. Sadoveanu.

— Am citit şi eu romanul acesta, îmi spuse d-sa.

— Şi ce părere aveţi?

— Cum mi l-a adus poşta nu

M. SADOVEANU

l-am lăsat din mână până ce n'am încheiat cu ultima pagină; atât de mult mi-a deşteptat curiozitatea filă cu filă cu tot ce fiecare aducea nou după ea.

E o carte tristă. Deşi s'ar părea că ne prezintă viaţa fragmentar, totuşi la sfârşit lasă o impresie de unitate. Autorul o exprimă aşa cum e: meschină, cu oameni dominaţi numai de instinct, fără nici un ideal, încât îţi vine să te întrebi la ce mai trăesc.

In romanul acesta toate decurg simplu, tragic, aşa cum le vedem în jurul nostru. „Aventurile din Strada Grădinilor" te cuceresc printr'o adâncă şi dramatică seriozitate a cuprinsului. Ele mi-au evocat multe lucruri din trecut: scene de vânat şi pescuit pe care le-am trăit împreună cu autorul. Am recunoscut multe personagii ca Vernescu-Vâlcea, Costică Botez, Gh. Haralamb, etc.

Mi-a plăcut mult şi stilul concis, fără descripţii lungi, fără artificii şi podoabe greoaie. Peste tot simplitate absolută. Nimic altăceva decât cuvântul care trebue, calitate pe care Sevastos a căpătat-o, fără îndoială, din practica gazetăriei, căci el ştie să-şi măsoare cuvintele pe care le înşiră ca pe nişte pietre rare, atent, liniştit şi simetric. Numai aşa au putut eşi la iveală acele pagini impresionante, pline de melancolie, păstrând pretutindeni expresia originalităţii şi a noutăţii care surprinde.

Scris cu limpezime şi chibzuială întregul roman îşi păstrează până la sfârşit vigoarea. Cartea aceasta va avea de sigur mai multe ediţii.

Apoi după un minut de reflexie, d. Sadoveanu adaogă zâmbind:

— Fetei mele Profiriţa (autoarea romanului „Mormoloc") prietena mea, cu care mai totdeauna mă potrivesc în gusturi, — deşi ea face parte din generaţia tânără — i-a plăcut mult cartea lui Sevastos şi a citit-o pe nerăsuflate.

Ea zice foarte bine că din romanul său, autorul reese aşa cum îl cunoaştem: calm şi plin de stăpânire de sine, cu un neîntrecut fond de delicateţă, privind viaţa printr'un ochiu melancolic; adânc înţelegător al ei, redând în scrisul său numai ceeace în adevăr e sincer şi omenesc, ferindu-se de tot ce e invenţie.

Mi-e imposibil să mi-l închipui pe Sevastos că ar putea construi ceva artificial.

E atât de interesantă opera lui — spune apoi d. Sadoveanu — *atât de atrăgătoare şi captivantă, încât la prima lectură nici nu bagi de seamă arta cu care e scrisă. Ea rezultă însă din întreaga ei factură, din tonul grav şi sombru al frazei. O simţi cum mocneşte în adâncul paginilor şi mai ales cum stărue mereu în inimă după ce ai închis cartea.*

Părerea d-lui I. A. Bassarabescu.

— Vrei să ştii cât de mult mi-a plăcut romanul d-lui Sevastos? Aş vrea să-ţi spun că nu mi-a plăcut de loc, ca să nu-i fac duşmani autorului. Dar ce-s eu de vină dacă singur cade bietul om în păcatul de-a fi creat o operă care s'a impus dintr'odată prin originalitatea ei?

Văd această originalitate în forma surprinzător de nouă pe

I. A. BASSARABESCU

care d. Sevastos a dat-o romanului fixându-şi, ca axă de rotaţie a acţiunii, o stradă.

Cele mai multe din personagiile care se perindă în cadrul lucrării n'au nimic comun între ele şi, totuşi, nouă, ne lasă impresia că aparţin aceluiaşi trib, că împărtăşesc aceleaşi necazuri şi bucurii.

Gardurile care despart curţile şi adeseori zidurile care separă odăile, dispar, lăsând să se sbată laolaltă, o lume reală, viabilă, interesantă.

E drept că Vrânceanu, originalul grefier de judecătorie, n'are nici un conflict cu frumoasa Tamara, nefericita soţie a lui Groper şi apoi a lui Vulturescu.

(Continuare în pag. VI-a)

APARE IN CURÂND
JOSE CARRETERO
FEMEIA BINE PLĂTITĂ

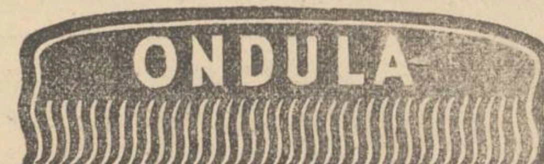
Traducere din limba spaniolă. Un roman interesant şi bine ţesut al cărui subiect e populat cu fiinţe vii.

Editura ALCALAY & Co.

MARELE ŞI BINEMERITATUL SUCCES DE LIBRĂRIE IL OBŢINE ASTĂZI ROMANUL D-LUI
CEZAR PETRESCU
APOSTOL
APĂRUT IN EDIŢIA DOUA LA EDITURA „CUGETAREA"

ECONOMISIŢI FRIZERUL
INTREBUINŢÂND PIEPTENUL

ONDULEAZĂ PĂRUL PRIN SIMPLĂ PIEPTENĂTURĂ
OFERIM 10.000 BUCĂŢI CU PREŢUL DE RECLAMĂ
COMANDAŢI INCĂ AZI PIEPTENUL D-V LA:
Lei 55
„COSMA"
SERVICE P. I.
BUCUREŞTI VI. — STR. GRAMONT No. 10

E iarăşi foarte drept că profesorul cleptoman, Iorgu Drăgoi, — „Nebunul" — care fură găinile vecinilor, rămâne cu totul străin de durerea „Filipeştelor" mama şi fiica scăpătate, la care el n'ar putea găsi nici păsări de furat, nici minorele după care umblă.

Dacă autorul ar fi luat cu deasila un personaj muncit de un anumit gând sau o anumită durere şi ar fi căutat să-l îmbine fals şi strident cu un altul pus într'o stare sufletească cu totul opusă, — opera ar fi pierdut din dinamismul ei, conflictul dramatic ar fi poate tras de păr, scena ar fi avut un decor mai familiar ochilor noştri, dar niciodată nu s'ar fi putut concentra în numărul de pagini în care s'au scris „Aventurile din Strada Grădinilor", această creaţie atât de substanţială, conţinând, sub o formă minunat alcătuită, subiecte pentru nu ştiu câte alte romane.

Strada e scena. Cei ce se mişcă în ea, şi se mişcă cu neastâmpăr dar fără ţel, ca un viespar în toiul verei, e viaţa cu mediocrităţile ei, conduse de patimi şi instincte legate numai de pământ, mişunând până la sfârşit ca mormolocii în băltoacă.

Romanul acesta are darul, pe măsură ce-l citeşti, să te facă să vezi cum — pe nesimţite — strada devine oraş, oraşul se face ţară, şi ţara cuprinde lumea întreagă, ca prin farmec; atâta viaţă unitară e înfăţişată sub aparenţele unor „aventuri" diverse.

Stilul e la înălţimea conţinutului prin concizia lui clasică. Nimic care să-ţi sustragă atenţia dela cele descrise şi povestite.

M'am oprit la multe pagini ca să le recitesc, vrând să desprind toată arta din întregul lor cuprins. Dar aceste două elemente — arta şi conţinutul — se confundă atât de mult unul cu altul, încât m'am văzut silit să-mi întorc şi să-mi rătăcesc privirile în adâncul sufletului fin şi delicat al autorului, — isvorul preţios din care au luat fiinţă — ca să pot înţelege măestria cu care a fost realizat acest roman, unul din cele mai izbutite până acum în literatura noastră.

L. LEONEANU

Foiletând pe La Rochefoucauld, distrugătorul de idoli

Sainte Beuve vorbind despre opera lui La Rochefoucauld, o aşează în funcţiune de cetitor: „pare adevărată, exagerată sau falsă, după dispoziţia celui care o citeşte. Fără îndoială că este în sfera adevărului această afirmaţie căci mai mult decât orice, reflexiunile morale de care ne ocupăm, formează un adevărat breviar al celor care n'au reuşit în viaţă din cauza propriei lor superiorităţi.

★

Meritul său este că după o viaţă mobilată cu atâtea deziluzii şi nereuşite, a reuşit însă să se retragă sub cortul său de unde a trimis omenirii în dar acele Maxime care pun atâtea decizive puncte pe i şi ne învaţă a deosebi bijuteria adevărată de cea falsă, oricât de dibace ar fi imitaţia.

★

Sunt rari cei care ştiu să se retragă şi mai rari sunt însă cei care ştiu ce să facă în retragere. Mândrul duce de La Rochefoucauld a fost printre aceştia. Şi în fond vorbele intrigantului de geniu, Cardinalul de Retz, cum că ar fi fost totdeauna într'însul un „je ne sais quoi", sunt strălucit desminţite de supărarea oamenilor care s'au recunoscut adesea în paginile sale.

★

Totdeauna iubim pe acei care ne admiră şi nu iubim totdeauna pe acei pe care-i admirăm.

★

Nu putem părea mari într'o funcţiune inferioară meritului nostru, dar adesea părem mici într'o funcţiune mai mare decât posibilităţile noastre.

★

Acelaş orgoliu care ne face să condamnăm defectele de care ne credem lipsiţi, ne îndeamnă să dispreţuim şi calităţile alese pe care nu le avem.

★

Cei care au avut pasiuni puternice se găsesc toată viaţa lor fericiţi şi nenorociţi pentrucă s'au vindecat de ele.

★

Ceiace ne împiedică adesea de a ne lăsa în voia unui singur viciu, este faptul că suntem stăpâniţi de mai multe.

★

Cât timp eşti în stare să faci bine, n'ai să dai peste nerecunoscători.

✳

Sufletele mici se simt jignite de cele mai neînsemnate lucruri.

Nimic nu-i mai rar decât adevărata bunătate; chiar acei care cred că o au, nu posedă de obiceiu decât bunăvoinţă sau slăbiciune.

„Cuvinte potrivite şi... încrucişate"

După cum s'a mai anunţat, editura „Adeverul" acordă următoarele premii pentru cititorii cari au reuşit să descifreze toate jocurile de spirit din volumul d-lui Tudor Arghezi:

Premiul I: **1.500 lei, în numerar.**

Premiul II: **1.000 lei în numerar.**

Premiul III: **500 lei în numerar.**

BONURI DE CARŢI

Editura „Adeverul" mai acordă şi următoarele bonuri pentru cumpărat volume literare:

Premiul IV: **un bon în valoare de 500 lei.**

Premiul V: **10 (zece) bonuri în valoare de 200 lei fiecare.**

Premiul VI: Un abonament **pe 1 an la „Adeverul literar şi artistic".**

N. B. — Deslegările se trimit în tot cursul lunii Martie, pe adresa „Adeverului literar", purtând menţiunea: „pentru cuvinte potrivite şi... încrucişate", **fără a se adăoga şi cuponul.**

Pe măsură ce le vom primi, vom publica şi numele participanţilor. La tragerea premiilor însă nu iau parte decât cei cari — după ce au fost publicaţi — trimit într'un plic, separat, cuponul dela sfârşitul volumului.

Cinematograful

Obscenitate

Prin jurnalul consiliului de miniştri No. 22.860/934 (Mon. of. 12 Febr.), se aduc „câteva modificări" comisiei de cenzură a filmelor „spre a face controlul mai eficace". In fond, singura modificare (modificările de persoane nu-s modificări adevărate) este aceea de la art. VII, care spune:

„Este interzis teatrelor-cinematografice a intercala printre numerele programului lor cinematografic piese teatrale (reviste, canţonete, scenete, etc.,) care au caracteristica filmelor considerate ca rele(conf. art. II al. 2)."

„Impotriva teatrelor cinematografice care ar călca dispoziţiile din acest articol, se vor lua măsuri prin direcţia generală a teatrelor şi autorităţile de ordine publică".

Sunt bucuros că văd realizat un vechiu deziderat al meu, care a făcut chiar obiectul unui memoriu pe care, acum un an, l'am adresat în calitate de membru al comisiei de cenzură preşedintelui acestei comisiuni. Este inadmisibil — spuneam eu acolo — ca sforţările noastre de a purga sălile cinematografice de orice exhibiţie indecentă să fie sabotate şi neutralizate printr'un spectacol de revistă, intercalat între filme, şi care scăpând de controlul nostru, face zadarnice toate eforturile noastre de luptă împotriva obscenităţii şi a vulgarităţii. Citam în acel memoriu câte-va exemple de cântece cu dublu înţeles genito-urinar, şi mă întrebam cum oare autorităţile prepuse la paza moralităţii publice tolerează asta (căci publicul nu numai că admite, dar chiar se înebuneşte după această artă sexuală şi această literatură de mahala).

Prin jurnalul consiliului de miniştri de care ne ocupăm se dă acest control comisiunii de cenzură. Fireşte, măsurile se vor lua, cum spune jurnalul, „prin direcţia generală a teatrelor şi autorităţilor de ordine publică"; căci comisia de cenzură nu e organ de execuţie; execuţia, — cum spune art. XIV — „execuţia hotărîrilor comisiei se va face prin organele şcolare, poliţieneşti şi militare". Comisia nu are a se amesteca în teatru; însă când teatrul vine şi se instalează în casa unde comisia de cenzură e stăpână, comisia nu poate să nu intervină. Este ideea din memoriul meu sus amintit, idee pe care a realizat-o ministrul instrucţiunii prin decizia cea nouă.

Filmul cultural

In aceaş decizie se hotărăşte (art. VII) ca:

„Toate teatrele cinematografice sunt obligate să introducă în programul reprezentaţiilor lor şi filme culturale, în proporţie de cel puţin 25% din totalitatea metrajului lor. Nu sunt considerate ca atare jurnalele de actualităţi".

A fost un moment când m'am ocupat de chestia filmului cultural; fusesem însărcinat să redactez un raport asupra acestei probleme, pe care o studia „Asociaţia Amicilor Statelor-Unite" din care fac parte.

Ideia principală pe care am susţinut-o în faţa comitetului asociaţiei era aceasta:

Filmul cultural e un film eminamente plicticos. Nu pentru mine, care îl ador, dar pentru marele public care face concesia de a se cultiva numai în schimbul unei distracţii propriu zise. Asta se realizează în alte ţări, ca bunioară în Franţa, unde în programele cinematografelor figurează mai totdeauna un film instructiv. Şi publicul admite asta fiindcă spectacolul ţine peste trei ceasuri, în care i se dă jurnal, o dramă, o comedie şi un film cultural. In condiţiile acestea se consimte a se „înghiţi" un film fără subiect dramatic.

La noi însă spectacolele durează mai puţin de două ceasuri. Şi asta pentrucă spectacolul scurt e singurul mijloc de a aduce filme bune şi noui (în România avem totdeauna filmele cele mai bune şi mai noui; este un mare avantaj cultural, în cazul când se admite că buna calitate artistică este şi ea un bun cultural). Filmul bun costă scump. Pe de altă parte publicul românesc nu poate plăti preţuri mari de intrare. Să ne gândim că un stal de parter la cinema Paramount la Paris costă 25 franci — adică 200 de lei. In condiţiile acestea e uşor de dat programe de trei ceasuri. La noi trebuiau conciliate eftinătatea cu buna calitate.

Fără îndoială, după 2—3 ani de filme culturale, publicul se va obicinui cu ele, le va gusta din ce în ce mai mult, şi va sfârşi prin a le simţi direct necesitatea. Dar asta se va obţine cu timpul. Deocamdată filmul cultural plictiseşte pe cetăţean.

Concluzia la care ajungeam în raportul meu era următoarea:

Filmul cultural trebue impus. Şi singurul mijloc este — spuneam eu — înfiinţarea unor săli de cinematograf, unde să se aducă filmele artistice cele mai bune, unde intrarea să fie jumătate cât cea din „sălile de premiere", şi unde să se strecoare şi filme culturale. Ieftinătatea aceasta a biletului va fi posibilă graţie scutirilor fiscale pe care aceste săli privilegiate le vor obţine, pe baza utilităţii rolului lor de propagandiste ale filmului cultural.

Procedeul propus de mine avea avantajul de a concilia principiile de libertate a comerţului şi libertate a consumatorului de spectacole publice, — cu necesitatea de a impune oarecum coercitiv o marfă deocamdată antipatizată de consumatori.

Jurnalul consiliului de miniştri de care ne ocupăm recurge la o coerciţie mult mai radicală. Mă întreb dacă asta nu va stârni o împotrivire din partea populaţiei, mai ales că decizia prevede ca în zilele de Duminică şi sărbători spectacolul să fie compus exclusiv din filme culturale.

Dar asupra acestei chestiuni vom reveni.

Filme

Singurele filme onorabile ce rulează actualmente sunt: „Liliana" şi „Disgraţiata".

D. I. SUCHIANU

Un mare poet american

Aproape necunoscut pe continent *Hart Crane*, născut în 1899, dintr'o familie emigrată din Noua Engliteră în Ohio, este privit ca unul din cei mai mari poeţi americani, deşi a murit tânăr, căci s'a sinucis pe un vapor cu care plecase din Cuba în 1932.

Tatăl său, mare fabricant de zahăr se instalase în Cleveland când Hart era de zece ani. La 13 ani a scris cele întâi versuri. O mare influenţă asupra dezvoltării sale a avut-o faptul că în iarna lui 1916 s'a instalat cu mama sa despărţită acum de soţul ei, în insula Pinilor la sud de Cuba.

In 1817, intră în cercul scriitorilor adunaţi în jurul Revistei *„The Little Review"* şi *„The seven Arts"*.

Mare admirator al lui Rimbaud şi Laforgue, s'a inspirat în acelaş timp de opera lui Walt Whitmann, Sherwood Anderson şi Melville. In timpul războiului a părăsit universitatea şi s'a înscris ca simplu lucrător în Arsenalul din Cleveland şi apoi într'un şantier pe lacul Erie. Ii plăcea mirosul maşinei şi al pământului în fiinţa lucrătorilor, dar era şi mare iubitor de muzică. Dar ca să scrie avea nevoie de oarecare uşurinţă de trai, ceia ce-l făcu să revină pe lângă tatăl său şi să primească un loc în întreprinderea acestuia. Insă marele comerciant privea ca o dureroasă decădere faptul că fiul său devenise poet şi începu o persecuţie înverşunată în potriva sa. El rupse cu părintele său definitiv în 1920 şi se reîntoarse la New-York, unde dete la lumină, întâi culegerea sa de versuri *„The White Building"* (1926), apoi poemele „The Bridge" în 1930. Dar cearta cu tatăl său zgudui adânc constituţia sa delicată, se dădu la beţie şi aceasta îl duse la sinucidere fiind în vârstă abia de 43 ani. Versurile sale sunt de o înaltă spiritualitate şi deşi foarte apreciate în America intelectuală, este foarte probabil că adevărata glorie a acestui tânăr talent nu va putea fi recunoscută decât într'un viitor îndepărtat, când omenirea va fi trecut criza economică cu materialismul său **brutal.**

D. H. LAWRENCE

FEMEI IN DRAGOSTE

Autorul romanului „Amantul Doamnei Chatterley" a redat în acest roman o analiză psihologică de ciudate întâmplări petrecute între oameni cari se iubesc, se urăsc şi se ucid.

Editura ALCALAY & Co.

PRETUL 50 LEI

A APĂRUT

Romanul

Aventurile din str. Grădinilor

de M. SEVASTOS

EDITURA „ADEVERUL"

PREŢUL 60.— LEI

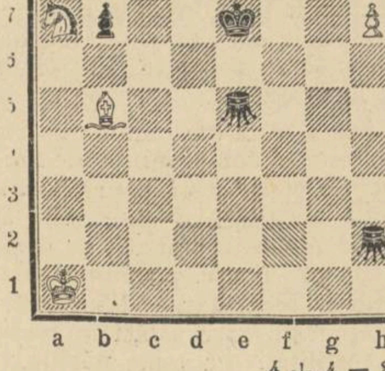
E o frescă a societăţii actuale — cu toate mahalagismele ei, care stăpânesc sufletul eroilor dela servitoare şi până la profesorul universitar.

Cronica Şahului

PROBLEMA No. 691 *)

de **Dinu Negreanu**, Bucureşti.

(inedită)

4 + 4 = 8

Lăcuste negre la é5 şi h2.

Mat ajutor invers în 4 mutări.

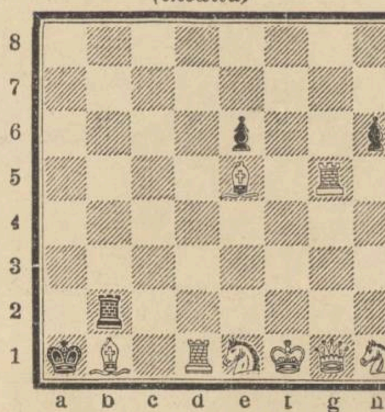
Gemen cu lăcusta é5 la a5.

*) Publicăm din nou aseastă problemă, greşit apărută în numărul nostru trecut.

PROBLEMA No. 692

de **S. Herland**, Bucureşti

(inedită)

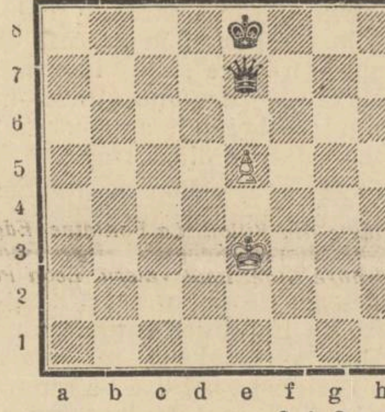
8 + 4 = 12

Mat invers în 4 mutări.

PROBLEMA No. 693

de **W. Pauly**, Bucureşti

(inedită)

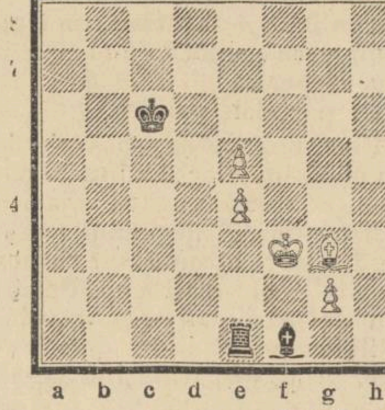
2 + 2 = 4

Mat ajutor invers în 3 mutări.

PROBLEMA No. 694

de **Av. Sady Barber**, Bucureşti.

(inedită)

5 + 3 = 8

Mat ajutor invers în 3 mutări

PARTIDA No. 176

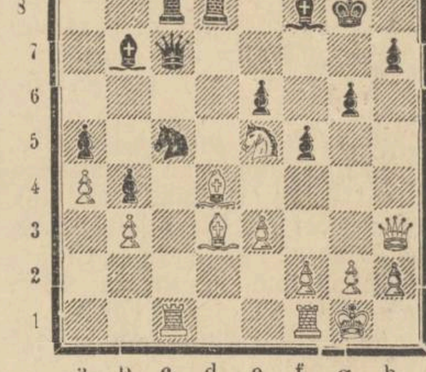
Jucată la Bucureşti, în campionatul naţional de şah în ziua de 4 Ianuarie 1934.

ALB : R. Spielmann.
NEGRU : St. Erdely.

Gambitul Damei

1. d2—d4, d7—d5; 2. c2—c4, c7—c6; 3. Cg1—f3, Cg8—f6; 4. é2—é3, é7—é6; 5. Cb1—c3. a7—a6; 6. Nf1—d3, d5×c4; 7. Nd3×c4, b7—b5; 8. Nc4—d4, c6—c5; 9. a2—a4, b5—b4; 10. Cc3—é4, Cb8—d7; 11. Cé4—d2!, Nc8—b7; 12. Cd2—c4, a6—a5; la Né7 ar fi urmat a5. 13. b2—b3, Nf8—é7; 14. Nc1—b2. 0—0; 15. 0—0, Dd8—c7; 16. Cf3—é5, c5×d4; 17. Nb2×d4, Né7—c5; 18. Cé5×d7!, Cf6×d7; la N×d4, ar fi urmat C×f8; N×a1; C×e6 şi alb câştigă un pion. 19. Nd4—b2, Tf8—d8; 20. Ta1—c1, Nc5—f8; 21. Cc4—é5, Cd7—c5; O interesantă legare a nebunului alb şi a calului negru. 22. Nb2—d4, Ta8—c8; 23. Dd1—h5, g7—g6; 24. Dh5—h3, ameninţă Cg4 şi apoi Ch6‡. 24.., f7—f5? Greşeală decisivă!

Situaţia partidei după a 24-a mutare a negrului.
Negru : St. Erdely.

Alb : R. Spielmann.

Singura apărare a negrului ar fi fost Dé7!; Cg4, Ng7. 25. Ce5×g6!, h7×g6; 26. Dh3—h8+, Rg8—f7; 27. Dh8—f6+, Rf7—e8; sau Rg8; D×g6+, Ng7; T×c5. 28. Nd3—b5+, Td8—d7; la Nc6, ar fi urmat: N×c5, N×c5; T×c5, Dd6 (sau d7); Té5! Rd7; Df7+, De7; Td1+; şi alb câştigă. 29. Df6×g6+, Ré8—d8; 30. Nd4—f6+, urmat de Dg8‡ sau Dé8‡.

CORESPONDENŢA

I. F. *(Buhuşi)*. — Publicăm cu plăcere probleme originale şi inedite ale oricui; singura condiţie este să fie corecte. Problema dv. se va publica.

P. I. NEGREANU
DINU NEGREANU

Citiţi toţi azi :

în „LECTURA"

FLOAREA LITERATURILOR :: :: STRĂINE :: ::

UN MAESTRU AL PUNGAŞILOR

de

JOSEPH DELMOTN

A apărut volumul 2 din „Romanele Captivante"

Gilgi descoperă viaţa

de Irmgard Keun

O adevărată şi pasionantă operă literară. Gilgi. Un pui de fată. Un drac de fată. Un înger de fată. Gilgi, tipul unei feminităţi noui, care invadează arena vieţii.

Numai 12 Lei, un roman de 272 pagini

Cereţi-l la librari şi chioşcari.

Un frumos succes de librărie promite să aibă originala şi captivanta carte a profesorului universitar

EUGENIU SPERANTIA

PAPILLONS DE SCHUMANN

care apare zilele acestea în Editura „CUGETAREA"

E o carte despre care se va vorbi mult şi care e aşteptată cu mult interes

Adevărata culturalizare a satelor

Problema culturalizării maselor noastre sătești, ținute din cauza împrejurărilor istorice vitrege ,cu totul departe de adevărata cultură și de adevărata civilizație, ia un caracter din ce în ce mai tragic.

Tragicul acestei probleme stă în faptul că, deși în fiecare an se discută atât de mult asupra ei, luându-se atâtea inițiative și propunându-se atâtea soluții, ea rămâne mereu nerezolvată. Culturalizarea satelor stărue încă să rămână în țara noastră un nobil desiderat, un prilej. de vorbărie sforăitoare, când nu servește drept o bună platformă de reclamă politicianilor.

Ba, în loc să fi făcut, în curgerea atâtor ani de la unire, un cât de mic pas înainte, întunerecul analfabetismului se îngrămădește tot mai des asupra satelor, judecând după ultimele statistici publicate de chiar ministerul instrucțiunii.

Față de această tristă situație, față de perspectivele și mai sumbre încă de viitor, îngrijorarea celor cu sinceră dragoste de neam, este cu totul explicabilă.

Ziarele mari din Capitală, revistele de specialitate, prin penele cărturarilor noștri de seamă, cercetează din nou problema iar organele ministerului de instrucție au și propus unele soluții care sunt în curs de perfectare.

In această deosebit de arzătoare chestiune, să ni se permită unele observații de natură a pune întreaga discuție pe o cu totul altă bază.

In primul rând, se vorbește, cred, prea mult de așa zisa *„culturalizare"* a satelor, rezolvirea ei lăsându-se numai în sarcina ministerului școalelor și a antenelor lui, preoții și învățătorii.

Problema nu trebue pusă numaidecât pe planul „culturalizării", cât ea se cere pusă, mai ales, *pe planul ridicării țărănimii pe o treaptă de viață mai omenească, mai civilizată.*

Această ridicare a nivelului vieții sătenilor, nu trebue să cadă exclusiv în sarcina ministerului instrucțiunii, ci și în seama altor ministere: de agricultură, de sănătate și, mai ales, de finanțe.

Infiltrarea în massa țărănească și deprinderea ei cu unele elementare principii de morală socială, percum și cu unele elementare reguli de igienă, de bună gospodărire a casei proprii cât și a satelor, spre aceasta trebuesc îndreptate deocamdată toate silințele celor care se ocupă de problema propășirii poporului.

Activitatea conducătorilor firești ai țărănimii s'a mărginit prea mult până azi numai la o activitate platonică, teoretică: șezători, conferințe, teatru sătesc, etc. utile toate, fără îndoială, dar repede uitate de imensa majoritate a ascultătorilor.

Metoda este greșită, s'a dovedit, și ea trebuește părăsită. De pe terenul vorbăriei, acțiunea preoților și a învățătorilor să treacă pe tărâmul înfăptuirilor practice.

Cooperative de consum, asociații de desfacere în cât mai bune condițiuni a produselor țărănești, bănci populare atât de necesare procurării de mașini agricole și valorizării recoltelor, infirmerii cât de modeste, băi populare sătești, comitete edilitare alcătuite din gospodarii mai luminați și mai înstăriți pentru schimbarea aspectului atât de dezolant al satelor noastre românești, — spre înfăptuirea acestora, prin orice mijloace, prin oricâte silinți, să se îndrepte activitatea luminătorilor și îndrumătorilor satelor.

Ridicându-se mai întâiu nivelul vieții materiale a plugarilor, desigur că și celălalt deziderat, al ridicării nivelului cultural, va putea fi atins cu multă ușurință.

La această operă de redresare națională, concretă, trebue să conlucreze toate ministerele: cel de instrucție printr'o cât mai completă pregătire a preoților și învățătorilor potrivit mediului în care vor avea să lucreze și printr'o mai bună salarizare a lor; celelalte ministere în sfera atribuțiunilor lor.

Intunerecul în care satele se permanentizează de atâtea decenii, nu se înlătură cu vorbe și cu proecte. ci cu fapte.

Prof. MIHAIL DEMETRESCU

Caligrafia

Mai este nevoie să ne preocupăm în prezent când scrisul la mașină ia din ce în ce mai mult locul scrisului de mână?!

Totuși a fost în Decembrie 1933 o expoziție la Galerie Vignon, *unică în felul său, care pare a pune din nou în valoare caligrafia. In această expoziție s'au expus opere ales trase numai în câte un exemplar, copiat în întregime cu mâna de un caligraf.*

Guido Colucci *este numele acestui artist. In colaborare cu cei mai străluciți tineri ilustratori, destul de numeroși în Franța ca d-na Exter, domnișoarele Cabrera și Amelia Pelaez, cu André Lhote. Clément Serveau, Simon Lissim, Poliakoff și însuși fratele caligrafului Gio Colucci, au fost enluminate cu artă subtilă texte din Villon, La Fontaine, Edgar Poë, Marcel Schwob, Ivan Bunin, André Gide, Paul Valéry, Leon Paul Lafargue și o operă inedită de Francis de Miomandre intitulată Théophanie.*

Iată deci reabilitată o artă care părea condamnată definitiv în epoca noastră de technică mecanică și aceasta numai pentru că s'a găsit un artist atât de pasionat în cât să-i închine munca cea mai plină de răbdare și mai minuțioasă, în secolul nebuniei vitezii.

Victor Margueritte

CAMARADELE

Autorul romanului „La Garconne" ne prezintă în acest roman tinerele generații cărora li se pun cele mai turburătoare probleme.

Editura ALCALAY & Co.

PREȚUL 50 LEI

Cărți și reviste

O trilogie de Maxim Gorki

In colecția „Ileana", editura *„Cartea Românească"*, a apărut *„Copilăria mea"* autobiografia lui M. Gorki, în excelenta traducere a mult regretatului Axinte Frunză. E o carte pe care nu poți să nu o recitești, pentru că te prinde, se agață cu mii de cârlige pe care ți le înfige în suflet, te vrăjește și te stăpînește până la obsesie.

Cu prilejul împlinirii a 40 de ani de producție literară s'a jucat la Moscova, în teatrul Vakhtangov, prima piesă dintr'o trilogie pe care marele scriitor o scrie: *„Egor Bulicher* și *alții"*.

Gorki are aci o familie burgheză, din provincie, în ajunul revoluției din Martie care a răsturnat țarismul. In ultimul act se aude Marseillese-a cântată de mulțime în desfășurarea revoluției.

A doua piesă ne va arăta aceiași familie în epoca Nep (Noua Economie politică), iar a treia va pune în scenă epoca planului quinquenal, a raționării alimentelor, a marilor întreprinderi industriale create de Stat și lichidarea clasei așa zișilor „Kulaki".

Destinul...

Un romancier amintea acum de curând cum s'a făcut logodna lui Frantz Iosef cu Elisabetha de Austria.

Tânărul archiduce fu invitat la un dejun, în castelul Ischl, pentru a cunoaște pe prințesa Elena, fiica marei ducese de Bavaria care-i era destinată ca soție. Frantz Iosef era întovărășit de mama sa archiducesa Sofia. Dar dejunul era trist și fără nici un pic de însuflețire, când de odată se auzi dintr'o cameră alăturată un cântec vesel, strălucitor de tinereță. Prințesa Elisabetha, sora mai mică a Elenei, cânta ca să-și treacă de urît, călcând toate cerințele etichetei.

Mama sa o chemă în sala de mâncare spre a cere scuze oaspeților pentru călcarea legilor de politeță. Fu atât de drăgălașă și de spirituală, în cât Frantz Iosef, fermecat, se îndrăgosti numaidecât de ea. Ceru și obținu mâna mezinei. Ce a urmat se știe.

Doliuri dureroase, decepții,— până ce — „Veșnica rătăcitoare" — căzu sub cuțitul unui anarchist.

Sora sa Elena se mărită mai târziu cu ducele de Alençon și avu o moarte grozavă în incendiul Bazarului de Caritate din Paris, 1896.

Ce s'ar fi întâmplat dacă vioaia și nebunatica fetiță nu ar fi cântat cântecul acela plin de zburdălnicia tinereții, în dimineața când Frantz Iosef lua dejunul morocănos în castelul trist și întunecat de la Ischl?

Care ar fi fost oare destinul celor două surori?

Christina Suediei, altă pildă dramatică a puterii destinului, presimțindu-i puterea, spunea: „Fatalitatea este fundul adevărat al vieții" Din memoriile lui *Caulaincourt*, din care s'a publicat al treilea și ultimul volum, avem mărturia cea mai emoționantă asupra *Agoniei de la Fontainebleau*.

In noaptea din 12 spre 13 April 1814, Napoleon a luat otrava pe care o pregătise Cabanis la Malo-Yaroslawetz când era să fie prins de Cazaci.

Caulincourt a asistat în noaptea aceia tragică la agonia marelui împărat, l-a ținut în brațe înghețat și gâfâind. Numai întâmplarea l-a scăpat. Doza fusese prea mare și stomacul a dat-o afară...

Ce s'ar fi întâmplat dacă otrava și-ar fi făcut efectul?...

D. H. Lawrence:

„L'homme et la Poupee"

Două lungi nuvele urmate de câteva povești ale lui Lawrence au fost strânse într'un volum. Găsim aci mereu aceiași obsesie a vieții trupești, a arsurilor ei intime și a svâcnirilor ei surde, care prelungesc freamătul ritmic al vieții.

Cartea va plăcea mai ales femeilor; nu numai admiratoarelor lui Lawrence, dar și cetitoarelor care, pentru motive legitime, se simt puțin stingherite după lectura „Amantului doamnei Chatterley".

S'a gândit oare cineva la influența obscură și puternică pe care o au femeile care cetesc asupra orientării literaturii? Publicul feminin va fi întotdeauna un obstacol pentru triumful romanului naturalist. Tendința profundă a romanului naturalist este de a face din literatura de imaginație o provincie de sociologie.

Pentru acest public omul nu există decât în măsura în care ființa lui se modelează pe situația lui socială; conflictul oamenilor nu-l interesează decât în măsura în care simbolizează frământări de ordin social. Pericolul este de a lăsa de o parte o seamă de conflicte omenești de primul ordin, însă care nu sunt de natură socială.

G. Brunet reproșează romanului naturalist că nu e decât o realitate parțială. Literatura idealizantă este o înșelătorie, dar feeria intimă este o realitate. A vedea lumea prin această feerie este și asta o realitate. iar pentru unii oameni această feerie interioară este *toată* realitatea.

Femeia păstrează viu gustul de a exprima feeria interioară pentrucă această a doua viață este adesea refugiul în care se realizează tainic prin imaginație. Deși cele mai mari subtilități ale civilizației îi pot sluji femeii ca turburătoare podoabă, ea rămâne totuși, mai mult decât bărbatul, în contact cu elementarul și nelămuritul fond al vieții.

Raporturile individului cu centrele sociale nu-i sunt deajuns. In romane femeia are nevoie să simtă contactul fizic al umanității cu puterile ascunse și primitive. Mai puțin despărțită de cosmos decât omul, ea cere instinctiv romancierului o gamă de raporturi mai surprinzătoare decât simplele raporturi sociale.

Și acum să vedem ce putere are opera lui Lawrence asupra anumitor temperamente feminine. O cetitoare a lui Chateaubriand spunea că frazele lui de vrajă îi alunecau pe nervi ca un arcuș.

Lawrence nu aduce oare, înainte de orice, cetitoarelor sale o vrajă elementară, ceva asemănător clocotului, sucurilor întregului pământ, ceva asemănător licăririlor senzuale ale tuturor ierburilor făuririi noastre?

Femeii îi place să fie cunoscută, dar cu o condiție: privirea care o ghicește să fie turburată.

Autorii pot fi de o luciditate tăioasă, dar în acelaș timp ei trebue să-și mărturisească turburarea.

Cartea aceasta va arăta cu câtă dibăcie surprinde Lawrence la femei, jocurile complicate și subtile ale conștiinței limpezi și ale instinctului profund.

Lawrence își face plăcerea de a rupe vălul închipuit, care se strecoară între femeie și instinctul ei profund.

Treizeci de ani de viață germană

Marea operă a lui *Hermann Broch, „Somnambulii"*, s'a terminat cu volumul al III-lea, ultimul din seria care a început cu *„Pasenow romanticul"*, s'a continuat cu *„Esch sau anarchia"* și s'a încheiat cu *„Huguenau sau Realitatea"* (Rhein Verlag. Münich-Zürich 1932).

Fără volumul acesta al treilea, mai gros de cât celelalte două la un loc și foarte bogat în material, opera lui Hermann Broch nu se poate prinde în toată soliditatea construcțiunii sale și în toată semnificația bogatei experiențe și a lungilor meditații care i-au dat naștere.

Herman Broch, care e în vârstă de 47 de ani, nu a devenit scriitor de cât după ce a fost multă vreme un om de acțiune, membru în consiliul administrativ și directorul unei mari întreprinderi textile.

Citind opera sa lectorul rămâne profund impresionat de elanul adânc din care izvorăște această operă, care nu e o operă de profesionist literat, ci expresiunea unei adânci zguduiri lăuntrice, pe care autorul nu s'a putut împiedica de a o întruchipa în opera sa.

Chestiunea torturantă pe care și-o pune H. Broch, este cum de s'a putut să treacă omenirea prin ororile îngrozitoare ale războiului, prin durerile peste puterile sale și totuși să se coboare în tranșee, fie spre a muri acolo sau spre a se reîntoarce să-și reia viața obișnuită? Cum de n'au înebunit sau mai bine zis nu sunt ei deja nebuni tocmai pentru că n'au înebunit?

Răspunsul la această problemă nu a putut fi dat de cât întrupându-se într'o vastă operă literară.

Această operă născută din războiu și din lumea de după războiu arată în trei generații succesive (1888—1903—1918) cum se realizează descompunerea valorilor în omenire, pentrucă au pierdut legătura lor organică — credința și morala — care le îngăduia o permanentă erarhie, clasându-le și subordonându-le una alteia.

Passenow (1888) ne prezintă o lume, lumea proprietarilor de țară prusieni, care deși în fierbere se menține în cadrele rigide ale tradiției prin forța inerției, dar fără încredere și chinuiți de deznădejde. Cu *Esch* intrăm în haos (1903). Romanticii din lumea lui Passenow și „somnambulii" mai săvârșeau încă acte de oameni cu rațiune. Generația lui Esch a pierdut orice intenții conștiente și nu se lasă condusă de cât de instincte primitive, nu e stăpânită de cât de egoismul cel mai strâmt. Eroul vrea să plece în America să facă bani, deschizând un circ popular cu atleți, după ce s'a gândit o clipă să facă revoluție...

In sfârșit se gândește să săvârșească o crimă ucizând pe un mare bogătaș, von Bertrand, care figurează și în romanul precedent, reprezintând pe individualistul pesimist, romanticul răsvrătit împotriva tradiției. Dar află din ziare că acesta s'a sinucis între timp. Atunci se căsătorește cu „o țață", stăpâna unui han, fără vârstă și fără nimic atrăgător și totuși între el și această creatură, femeia sa, se naște o legătură, pe care autorul o descrie și o analizează cu multă luciditate și măestrie, în toată realitatea sa degradantă, subliniind cu amărăciune haosul în care se pierde lumea aceasta rătăcită.

Decăderea, părăsirea aceasta din ce în ce mai mare a calității de om, se accentuiază și mai mult în personalitatea lui Huguenau din al treilea roman. Acțiunea aci se desfășoară în cele trei luni ale armistițiului. Intriga principală a romanului se leagă între Pasenow, Esch și Huguenau. Acesta din urmă fuge de pe front, se instalează într'un orășel de pe valea Mosellei, ajunge om însemnat printr'o foaie locală, pe care o capătă prin fraudă de la Esch și sfârșește prin a deveni după războiu un negustor onorabil, după ce a omorât pe Passenow, pe care-l adăpostise în casă, salvându-l într'o revoltă.

Ultimul capitol al romanului este și concluzia cugetărilor sale asupra descompunerii valorilor.

Atmosfera morală se schimbă de la un roman la altul și chiar forma povestirii. *Passenow* are ceva din vechea literatură prusiană, aproape idilică, cu încercări de a pătrunde în subconștient și o rafinare a analizei psihologice. Forma e senină cu un colorit luminos. In *Esch*, povestirea e ruptă brusc, în epizode și îmbucătățiri, care nu se pot sintetiza.

Se resimte fărămițarea vieții morale crescândă, solitudinea neînvinsă în care se izolează tot mai mult realiștii lui *Huguenau* în egoismul lor tot mai strâmt și mai neuman, în fărămițarea și decăderea, descompunerea valorilor în viața de după războiu.

Foarte greu de tradus în altă limbă, stilul lui Broch are o putere de expresie și o vigoare de mare scriitor, deși nu este în el meșteșugul unui artist desăvârșit, o lipsă de experiență technică, ce se explică de altfel, prin aceia că deși om matur el este un debutant.

Totuși nimeni n-a redat ca el în bogata literatură asupra războiului pagini mai zguduitoare. Nici o descriere directă, dar o impresie covârșitoare de deznădejde omenească, deznădejde de adevărată fără ura și desperarea înfrângerii: oroare și tristeța iremediabilă și fără margini a războiului. Puterea acestei opere este însă în legătura și puterea ansamblului și în impresia de nevoie concentrată de a se exterioriza a autorului.

Cronica literară

George Murnu, Altare, Ritual pentru tine

D. George Murnu este cunoscut aproape exclusiv ca traducător și admirat pe drept cuvânt pentru magistralele interpretări ale Iliadei și Odiseei. D-sa este și un poet original dar, ori prejudecata ori modestia, activitatea sa poetică n'a produs interesul pe care-l merită. Trebue să mărturisesc aci cu sinceritate că dintr'o cunoaștere insuficientă a versurilor sale am avut sentimentul că d. Murnu nu-și găsise o expresie a sufletului său propriu. M'am înșelat și două volume de versuri care-mi stau dinainte sunt o dovadă hotărîtoare.

O bogăție verbală, o voluptate a sonului, o împerechere savantă de neologisme și arhaisme, de dialectalisme și forme inventate caracterizează această poezie de măestrie formală. Era un lucru de așteptat la d. Murnu care făcuse din traducere un înalt proces de creațiune în limba națională. Dar să nu se creadă că d. Murnu sună harpa fără melodie, că se îmbată cu goale sonorități. Aci este surpriza care dovedește și insuficiența informației noastre literare. Lirica d-lui Murnu este expresia unei bucurii de viață mediteraneene, a unei gingășii, mai ales în domeniul erotic, indicibile, a unui fulger de lumină sufletesc paradisiac. Iată cu câtă spaimă delicată se apropie poetul de trupul tinerei femei iubite:

Inima ta, 'nchisoare
de pasăre, pe care
la piept am apăsat-o
în clipa de 'mbătare,
simțeam că 'n pulsu-i tare
e gata de 'ncetare
și molcom am lăsat-o
blajin de cumpătare
pentru tine, adorato.

fierbintea-mi năzuire
mi s'a'ncropit în milă
cetind ca într'o filă
de candidă sibilă
a ta desvăluire
în fața de copilă
eteric de subțire
și fină și fragilă,
c'un înger în privire
cu-o lacrimă 'n pupilă.

E aci o mișcare aproape religioasă de adorare, culminând în admirabila expresie „blajin de cumpătare".

Tot așa de paradisiacă este compunerea *Porumbele* înfățișând pe femeia înveșmântată în spume de dantelă și năpădită de un roiu de păsări albe, care e un tablou extatic de o mare putere de sugestie:

Solii de albe porumbele
din sbor la tine se opresc,
surori de gânduri de-ale mele,
și gurue și gunguresc,
duioase ritmuri de rondele.
se sbat nebune, tăinuesc
pe crinul mânii cu inele,
pe pieptul leagăn de mărgele
și-n fulguioase drăgănele
din părul tău dumnezeesc,
beteală magică din stele.
se scaldă 'n spume de dantele
și de mătase se lipesc;
se 'ncuibă 'n fiecare cută,
stau duse și 'n extaz privind
făptura ta neîntrecută,
se lasă moi și te sărută,
se 'ntind cu drag și te cuprind
și 'n tine mor și simt, murind,
nespusă 'nfiorare mută.

Bucuria păsărilor de a muri în cutele hainei femeii accentuiază nota mistico-frenetică a acestei poezii.

Iată și altă lapidară, admirabilă închinare femeii:

Ție din toate cea mai fină,
mai pură 'n tină și mai plină
de-avutul vieții mă supuiu
deplin ca pomul ce se 'nchină
cu toate ramurile lui.

Vraja dragostei e cântată în versuri greu curgătoare ce amintesc prin analogie versul arghezian:

Decând, ca din vrăjite ape
de cer, mă-mpresură stelat
descântec umed de subt pleoape,
de-ascuns năvod catifelat
cuprinsă vrerea-mi toată încape;
nu-i chip să mă desprind, mă sbat
zadarnic, lînced cad pe-aproape.

virtutea fulg mi s'a topit,
surpată mi-i mândria.
tot mai smerit și domolit
mă 'nduplecă solomonia
deochiului ce m'a orbit
și stau ca roibul arcănit
să-mi duc supus robia.

Incontestabil căutarea elementelor verbale produce oarecare supărare, dar căderea sigură a versului și concisiunea lui internă învinge pe meșteșugar.

D. Murnu este un emerit versificator ,dar asta e o însușire, nicidecum o vină și nu se va putea spune că versurile pe care le cităm mai jos, vibrînd de voluptăți panteistice, nu sunt autentice fiindcă sunt prea bune:

Ca salcia rădăcinoasă
ce'n vifore stă neclintită
cu-o sută de căngi otgonită
pe malul tău, apă tinoasă
a vieții, eu beau cu-o setoasă
dorință nici-când ostoită
mieroasa ta floare spumoasă
de lamură închipuită
din cupa de aur frumoasă
ce-o 'ntinde eterna mireasă
eterna iubită
proteică și numeroasă
și 'n căile ei infinită!

Nu toate poeziile d-lui G. Murnu au această linie internă simplă. Multe sunt prea meșteșugite, prea măsurate în melodia lor, prea sterilizate prin voința de a face opere fără cusur. Dar nu e atitudine generală aceasta și personalitatea umană a poetului e prea de tot evidentă ca să nu i se acorde meritul a fi un poet original, valoros și capabil, odată căpătată încrederea de sine, de o evoluție din cele mai fericite.

Dragoș Protopopescu,

Condamnații la castitate

D-lui Dragoș Protopopescu i s'a întâmplat de curând o supărare datorată activității sale politice și se află de altfel cu totul dincolo de concepțiile noastre despre viață. Asta nu ne poate împiedica să fim obiectivi și ne va scuza că facem cronica ce se 'ntâmplă a fi defavorabilă în acest moment, cerut de criteriile redacționale.

D. Dragoș Protopopescu este fără îndoială un om cult, un profesor universitar la urma urmii, și în asemenea împrejurare se cere mai multă prudență în activitatea literară. Mi se pare cu totul curios ca un om care are prilejul să se manifeste în domeniul studiilor să dorească așa de frenetic să se ilustreze în literatură unde nu are nicio vocație și în gazetărie unde aduce mijloacele unui vagabond al presei.

Rar mi-a fost dat să citesc o carte mai stupidă, mai scabroasă, mai ininteligibilă în finalitatea ei decât *Condamnații la castitate*. Nici nu mă servesc de argumentul ieftin al indecenții ei, căci aci se fac aluzii la toate formele de sexualitate. Este o compunere pur și simplu ridicolă și, în tendințele ei de humor, deconcertantă. Spirite ca „Vezi *Teoria Poeziei* (manual de sanscrită) de Mihail Dragomirescu" sau „Așa matahale! Inalți de 10—11 picioare! Par'că ar fi fost Lovinescu" arată nivelul mintal al autorului. Când un autor produce asemenea scrieri fiind și profesor universitar suntem îndreptățiți să regretăm ușurința cu care orice individ poate pătrunde la noi, fără lucrări științifice serioase, în lumea academică.

G. C.

Cronica gastronomică

Tort Moka

3/4 kgr. frişcă.

Se amestecă cu o soluţie de cafea pregătită precum urmează:

3 păhăruţe de vin cu apă fiartă

3 linguriţe cafea

1 linguriţă Frank-café.

In soluţia strecurată fierbinte se pune:

7 foi gelatină albă

1 ceşcuţă rom (plină ochi şi chiar mai mult)

30 bucăţi zahăr.

Când se răceşte se amestecă cu frişcă şi se pune în forma căptuşită cu bişcoturi de şampanie.

Se pune la rece 3—4 ore.

Gata!

PASTOREL

Carnet burlesc

Braşovul, citadela sporturilor

Norei

Orice s'ar spune, dintre sporturile de iarnă, skiul este rege. Azi te duci să faci sporturi de iarnă, cum te-ai duce la cinematograf sau la mare. E moda. Conversaţiunile nu se mai învârtesc sau mai bine zis, nu mai alunecă, decât în jurul performanţelor de bob, luge sau slalom. Trebue deci să urmăm şi noi moda, şi să ştim cel puţin să skiem ca să scoborîm ca un bun skior pantele skiabile.

Acesta cel puţin e limbajul skiului. Şi-mi spuneam: „Dragul meu, dacă nu vrei să rămâi la urmă de tot, e timpul să te apuci şi tu de ski".

Căci, până acum, n'am practicat sporturi de iarnă decât ca spectator la patinoarul Oteteleşeanu, iar ski, numai pe acidul boric din garajul unui prieten de-al meu. Era, orice s'ar spune, prea puţin, şi n'aveam în această materie, nimic dintr'un copil al Tirolului sau Oberlandului. Imi trebuia deci, ca să-mi pot complecta în mod decent educaţia mea de skior, un colţ liniştit, la adăpostul juriilor de campionat, unde să pot da frâu liber fantaziilor mele skiistice, punând la contribuţie, rând pe rând, picioarele şi fundul pantalonilor mei. Adică, o staţiune de munte pentru debutanţi.

— Du-te la Braşov, mă sfătui un amic.

Sosiţ deci la Braşov. Dar vai, de cum am intrat în oraş, sunt întâmpinat de o zăpadă măruntă şi rece. Străzile ude sunt goale. De cum eşti departe de Bucureşti, unde cele mai grozave zăpezi ni se par mai puţin mohorîte ca aiurea, îţi dai seama că zăpada şi vremea frumoasă sunt nişte divinităţi puternice.

N'a lipsit mult ca să mă opresc în faţa gării şi să fac o mică rugăciune păgână, în gând, lui Phoebus, personificaţia mitologică a Soarelui şi alta sfântului Christof, patronul călătorilor şi turiştilor. Am rugat aceste două divinităţi să se înţeleagă, ca să facă ca „sezonul" sportiv la Braşov să fie frumos. Imi făcusem planul să petrec minunat la Braşov, numai pe munţi, cu skiurile. Pe drum, şi devenisem un fervent admirator al sporturilor de iarnă. Dar timpul îşi bate joc de visurile noastre şi ne impune necontenit decepţii.

Şi, în clipa aceasta, peste întinderea Braşovului, ochi întristaţi privesc zăpada care cade, ironică, răutăcioasă...

Stau şi privesc din camera hotelului, la zăpada care cade mereu. Când ninge şi eşti în concediu, viaţa nu-i nicăeri nostimă. La Braşov e mortală. Munte şi pământ sunt un mare burete saturat de zăpadă apoasă.

Ninge, ninge mereu. O, zăpadă! n'ai mai obosit? Pentru care zeu fluvial, pentru care naiadă nesăţioasă, îţi împrăştii tu toate bogăţiile tale preţioase?

De sus, toate umbrele care se văd eşind din hoteluri şi vile, acoperite cu umbrele sau înfăşurate cu impermeabile, par nişte scafandri: numeroase şi melancolice îşi strâng mâna. Iţi dai seama că regretă că timpul e atât de urât. Apoi se despart hotărând să se vadă mâne. Dar mâne va ninge din nou. Şi atunci... (vezi programul de mai sus). Şi lucrul acesta se poate petrece timp de o lună, la Braşov. Adică atât cât ţine şi concediul. Dar nimeni nu se hotărăşte să părăsească poziţia şi rămâne neclintit, până la capăt.

★

Plictisit, m'am scoborît la masă. Chelnăriţa, o unguroaică nostimă, îmi întinde o listă scrisă într'o aproximativă limbă românească. Aşa încât stau în dilemă şi nu ştiu ce să aleg: „friptur de vită" *sau* „iaurt cu zacherlin"? *Trebue să apelez, ca să pot fi călăuzit în această listă de bucate, la oficiile chelnăriţii:*

— Duduie, spune-mi te rog, ce-i aia „friptur de vită"?

— Nem rumano, *îmi răspunde chelnăriţa, şi-mi întoarce ţâfnoasă, spatele...*

Şi nu sunt nici măcar la Budapesta, ci la Braşov, după 15 ani dela alipire.

In restaurant, am la dreapta mea un funcţionar dela Finanţe cu cele trei fete ale sale (de măritat), trei autentice urâţenii.

— Inţelegi, d-le, îmi mărturiseşte acest părinte de treabă. schimbând solniţa mea cu borcanul de muştar, fetele sunt de măritat... Le-am dus, în fiecare vară, la mare, dar nu s'au putut mărita niciuna... Atunci. m'am gândit că poate, cine ştie. aici, unde se practică sporturi de iarnă... Nu credeţi şi d-vs. acelaş lucru?

Mi-a spus toate acestea privindu-mă atât de curios, că am simţit că îmi alunecă dealungul şirei spinării un frison de moarte.

La stânga, o pereche tânără, venită din Constanţa.

— Am câştigat la loterie 30 mii de lei, îmi spune soţul... Şi cum soţia mea n'a văzut niciodată munţii, ce m'am gândit: acum e o ocazie bună.

Ceva mai încolo se află un colonel în rezervă (chelnerul îi spune general), un profesor de liceu, un perceptor (din fericire nu-i al meu!) şi încă câţiva funcţionari modeşti, comercianţi care în mijlocul unei civilizaţii în îngheţ, rămân granitul ordinei şi echilibrului. Sportivii? Ei n'au ce căuta aici, cercetează barometrele!

★

A doua zi dimineaţa, un lucru surprinzător: e frumos. Un soare tardiv a intrat în odaia mea, ca un proiector de revistă pentru apoteoză.

Mă dau jos şi privesc pe geam. Soarele, cu adevărat, în persoană, ce onoare! apare la geam! Se face frumos! Iată că odată mai mult se împlineşte minunea! Pe strada încă matinală, nimeni nu-i vine să-şi creadă ochilor, nici chiar barometrului, dealtfel ezitând la timp variabil.

M'am dus şi eu să mă dau cu skiurile. Mi le-am încălţat încet, cu multă precauţiune şi, afară. pe munte, nu m'am suit prea sus, ca să nu risc să scobor prea repede. Căci, în ce priveşte lecţiile mele de ski, eu mi-am ales o morală foarte bună, care e şi aceia a bunicilor noştri: cine merge încet, departe ajunge.

Aceasta nu era, fără îndoială şi părerea funcţionarului dela Finanţe care, foarte amabil. m'a asvârlit în skiurile celor trei fiice ale sale. Ce puteam face altceva, decât să arăt sexului frumos temeritatea şi priceperea mea? Catastrofă! Ne-am regăsit toţi patru, la piciorul muntelui, cu picioarele şi capetele amestecate.

Prima cădere la Braşov! Dar ce cădere!

S'ar putea vorbi de o compromitere! Cel puţin aşa spunea tatăl fetelor!...

A doua zi, m'am înapoiat repede la Bucureşti, să-mi ascund dezonoarea.

PAUL B. MARIAN

Cronica mizantropului

Femeia ideală

De câtăva vreme canarul meu dădea semne de impacienţă. Se învârtea pe beţele lui cu o frecvenţă mai mare şi emitea pentru întâia oară nişte sunete noi, ca un fel de gungurit de chemare. Apoi se pornea pe triluri vijelioase care-i umflau guşa la potenţa maximă şi se uita printre gratii spre un lucru nevăzut.

— N'ai înţeles ce e? — îmi spuse prietenul meu — canarul e îndrăgostit. Vrea nevastă. O cheamă neîncetat şi nu se va linişti până ce n'o va avea. Trebue să-i cumperi o cănăriţă.

M'am dus într'adevăr, deşi neîncrezător, şi am cumpărat o cănăriţă galbenă, înfocată, cu cap mare şi frumoase picioruşe roşcate. Am adus-o într'o pungă şi am aruncat-o în colivia canarului meu.

— Să vezi acum căsnicie! — zise prietenul.

N'a fost de loc aşa. Canarul a amuţit brusc şi nici n-a mai cântat de atunci. Intâi a privit cu dispreţ individa strecurată în colivia lui, apoi a început s'o ciupească cu ciocul şi în ciupeli a ţinut-o până acum. Relaţiile între soţi erau nu se poate mai rele. Când mânca unul, celălalt sta de o parte şi fiecare dormea pe alt băţ nu fără a încerca să se expulzeze reciproc. Un lucru era sigur: departe de a deveni galant, canarul se întristase.

— Curios lucru! — zise prietenul — nu pot să-mi explic.

— Ba eu pot — am răsuflat eu cu necaz. Nu trebuia să-i cumpăr cănăriţă. De ce crezi tu că saluta cu imnuri aerul canarul meu? Fiindcă visa cănăriţa, femeia într'un cuvânt, ideală, fiindcă era pradă unei stări de pură poezie. Tu i-ai distrus reveria, i-ai adus un lucru concret, cu note mărginite şi invariabile. L-ai supus, ca să zic aşa, unei îmbrăţişări de o sută de zile cu o fiinţă care, oricât de scumpă, începe dela o vreme să dea naştere la emanaţiuni fiziologice. Lui îi trebuia depărtarea şi intermitenţa, trecerea pe un cer albastru a unei pete galbene, un mic piuit înăbuşit, o scurtă apropiere şi atât. Căsnicia umană e o operă de voinţă, de asceză, la care animalele nu se pot adapta.

Şi zicând aceasta am vârât mâna în colivie şi am scos cănăriţa.

ARISTARC

Cronica muzicală

Concertul Societăţii Compozitorilor Români

Insemnătatea unui concert simfonic închinat exclusiv muzicii româneşti, cum a fost cel de Vineri 16 Februarie, nu mai are nevoe să fie subliniată. Ne bucurăm că Societatea Compozitorilor Români, *înţelegându-şi menirea, organizează anual asemenea concerte, încurajând astfel talentul sau făgăduelile compozitorilor autohtoni.*

Dacă nici una din lucrările ce figurau pe programul recentului concert n'a putut deslănţui entuziasmul auditorului — în schimb toate au avut meritul de-a completa sau răscumpăra inspiraţia fragmentară ori scurta răsuflare printr'o prezentare îngrijită, întemeiată pe o serioasă cunoştinţă a compoziţiei.

O menţiune specială se cade „Suitei în stil clasic" de d. Ion Ghiga *şi fragmentelor simfonice din opera „Păcat boeresc" de d.* Marţian Negrea. *Suita, dirijată de autor, e alcătuită din patru părţi —* Preludiu, Fughetta, Sarabande, Gigue — *frumos orchestrate, opuse, primele două, cu mişcarea lor lentă şi tema jalnică ce le străbate, ultimelor, în ritm de joc şi în stil popular. „Fragmentele simfonice" ale d-lui Negrea, lipsite de unitate şi coeziune, variate însă ca ritm, cu oarecari intenţii descriptive şi pe alocuri multă delicateţe, sunt o frumoasă făgăduială — ce-am dori să nu rămână doar atât — în ce priveşte opera întreagă.*

Concertul s'a început cu un „Allegro simfonic" al d-lui Ion Chirescu, *valorosul conducător al corului „Carmen", dirijat de autor — compoziţie corectă, dar fără avânt. Şi mai lipsită de căldură ni s'a părut „Fuga în sol minor" a d-lui* A. Mendelssohn, *bazată pe o temă populară, trecută pe rând pe la toate grupurile de instrumente.*

Mult mai interesantă a fost audiţia „Suitei" d-lui Paul Constantinescu *— al cărui nume apare întâia dată pe programele noastre — mai ales în prima parte, în ritm de marş funebru, subliniat inteligent de alămuri şi pian.*

Concertul s'a încheiat cu execuţia — condusă de autor — a poemului simfonic al d-lui Ştefan Popescu, *„Făt Frumos", o paudă icoană a eroului legendar, însufleţită doar de câteva reminiscenţe wagneriene.*

O preţioasă contribuţie la reuşita concertului, a adus d. I. Nona Ottescu, *dirijând compoziţiile d-lor Negrea, Mendelssohn şi Constantinescu.*

N.

APARE IN CURÂND

DAMIAN STANOIU

PARADA NOROCULUI

Eroii principali Liţă Soare din „Camere Mobilate" şi o viitoare mare poetă, inspiraţi de ruletă şi aventuri la Sinaia.

Editura ALCALAY & Co.

Oameni cumsecade

Newton avea părul sbârlit, rău tuns, o figură vioaie, cu nasul lung şi înclinat spre dreapta.

Fermat avea obrajii ca două mere, care-l făceau simpatic dela prima vedere.

Nicolas Lémery care a compus primul tratat de chimie în 1675, avea înfăţişarea nevinovată, o nevinovăţie spirituală şi batjocoritoare.

Weierstrass, cu pleoapele plecate, inspira atâta încredere încât erai îndemnat să i te spovedeşti.

Ei nu erau însă oameni serioşi în sensul de azi: rezolvau probleme care nu aduc nici un venit.

Newton şi Boyle suflau baloane de săpun, căutând să lămurească tainele opticei. Unii făceau clăbuc într'un pahar şi apoi măsurau suprafaţa totală a celulelor poliedrice. S'a întâmplat ca această suprafaţă să fie egală cu aceia a unui strat monomolecular de acid oleic, răspândit în paharul cu spumă. De aici au tras concluzii amuzante.

Fresnel a studiat în satul său cu lupa umbra unei linii drepte. Vecinii săi îi plângeau de milă. Un alt cercetător pudra cu talc lighene pline cu apă. Copiii!... Minunaţi copii.

Unde e adevărata seriozitate în viaţă? O întreprindere însemnată stârneşte patimi şi vâltori de ură şi iluzii. Dar despre savantul care i-a pus temeliile, studiind la microscop petele de grăsime, contimporanii au râs. Cu toate acestea, el a lucrat pentru veşnicie. Munca lui va fi binecuvântată de urmaşi.

Cuvinte scoase din uz

Redactarea Dicţionarului Academiei franceze, care se oprise la cuvântul reculement, *continuă.*

Au fost admise cuvintele: rédempteur, *réducteur, redressement, în sensul în care se zice „redressement des finances",* réedition, réeducation, réeescompter, réexporter, référendum, recurrence.

Au fost suprimate: reculement, *în sensul „d'étendre,* de porter plus loin", récursoire, rédiseur, réfaction, réfléchissement.

Termenul gramatical réfléchi, *care desemna anumite verbe şi pronume, a fost suprimat deasemeni ,păstrându-se numai celelalte sensuri ale cuvântului.*

Insemnări

Romanul romanesc

In literatura noastră evoluţia romanului a fost precipitată şi forţată în mersul ei natural. Aceasta ne-a lipsit poate de existenţa unui „romanesc" în senzul bun şi poetic al cuvântului, deşi ne-a dăruit o sumedenie de romane realiste, de o cenuşie şi monotonă platitudine.

Fără îndoială avem multe romane care răspund noţiunii de romanesc, dacă prin aceasta înţelegem romanele de fabricaţie artificială şi arbitrară, cu atmosfera falsă şi sentimentalismul vulgar şi dulceag.

Pe lângă romanescul de tradiţie mare, ca acel englezesc şi pe lângă „romanescul prostesc" din foiletoanele şi magazinele ce alcătuesc lectura curentă a micii burghezii sentimentale, mai există destule forme de romanesc în literatura actuală care să nu aibă înţelesul peiorativ, ce e asociat în genere acestui cuvânt în limbagiul curent.

Intre acestea putem găsi o caracterizare a romanescului din romanul d-lui Virgil Monda „Testamentul Domnişoarei Brebu". In romanul său personagiile sunt concepute realist cu observaţii minuţioase, şi psihologia mediocră a personagiilor, dar intriga prezintă întâmplări atât de extraordinare şi accidente atât de în afara vieţii obişnuite încât romanescul izvorăşte din însuşi acest contrast între fantasticul lor şi voinţa de exactitate a autorului.

Lipseşte poate romanului său, care este amuzant şi se citeşte cu plăcere, o oarecare soliditate în construcţie. In adevăr în decursul povestirii se amestecă fără să se organizeze, două naraţiuni. Una creiată şi condusă de destin, voinţa moartei în testamentul misterios. Alta izvorâtă din întâmplări, dragostea ascunsă a prietenei pentru eroul povestirii, dragoste care se naşte şi conduce pe eroină la sfârşitul ei tragic, fără ca să bănuim existenţa ei în sufletul fetei, necum adâncimea sa fatală. Cele două povestiri de un romantism pronunţat şi am putea zice exagerat se desfăşură şi curg alături una în văzduh, alta nebănuită sub pământ, fără a se atinge şi a se motiva una pe alta sau una prin alta.—

IS. SADOVEANU.

Dama cu camelii

Se ştie, de multă vreme chiar, că eroina piesei lui Dumas-fiul a fost curtezana Alphonsine Plessis, zisă Marie Duplessis.

Pe măsură însă ce se deschid arhivele, se regăsesc piese inedite, care ne aduc noui ştiri de detalii asupra Damei cu camelii.

Astfel sunt documentele, care se află astăzi în posesia a două librării. Una arată amatorilor o foaie de hârtie timbrată, în care e vorba de un acord între soţii Courtois, negustori de dantele şi Marie Duplessis „fără profesie".

Marie datorează suma de 679,75 fr. pe care se obligă să-i plătească prin aconturi lunare de cel puţin 50 franci. Actul datează din 7 Februarie 1844. Marie se liberează de această datorie la 6 Mai 1844. Atunci avea douăzeci şi unu de ani.

Ea a murit doi ani mai târziu, iar hârtiile de succesiune se pot vedea la o altă librărie.

Mai întâi e un memoriu, în care sunt trecute mobilele, banii, bijuteriile, blănurile, lingeria, trăsurile, etc... şi datoriile Mariei Duplessis. Apoi o serie de chitanţe şi facturi ale Muntelui de Pietate.

Un detaliu interesant: printre facturi figurează şi cea a florarului Ragonot. In factură de şapte ori sunt menţionate „camelii".

Astfel, porecla dată Mariei de către Dumas nu e o simplă legendă.

Mormântul lui Botticelli

S'a regăsit mormântul lui Botticelli în biserica Ognissanti din Florenţa.

Se ştie din documente, că marele pictor fusese înmormântat acolo, după ce executase fresca Sfântului Augustin pe unul din ziduri, dar locul exact unde era piatra funerară se pierduse de-alungul veacurilor.

Cărţi de artă

André Lhote, pictorul de savantă construcţie formală, şi-a strâns notele sale asupra artei într'o carte, recent apărută, intitulată: „La Peinture, le Coeur et l'esprit".

Sunt lămuriri asupra artiştilor necunoscuţi şi contribuţii noui asupra celor cunoscuţi.

Autorul cercetează apoi o sumă de subiecte actuale atât de discutate în lumea artelor: raportul dintre natură şi artă, importanţa inteligenţei în opera de artă, utilitatea teoriilor, ideia asemănării şi altele.

Intr'un cuvânt, observaţii de fiecare zi, gânduri îndelung controlate ale unui om de meserie asupra unor lucruri de meşteşug, lămurite pentru marele public.

*

Editura Stock a lansat zilele acestea cartea pictorului Marc Chagall: *„Ma Vie".*

Sunt pagini viu colorate cu amintirile şi mărturisirile unui artist a cărui imaginaţie fabuloasă, mai mult de esenţă poetică, i-a adus faima de mare pictor.

Chagall trece în afara oricăror regule de artă, şi pentru a-l plasa trebue un capitol aparte: cel creiat de el însuşi.

E pictorul unor visuri pe care numai copiii pot să le viseze între nouri şi raze de soare, cât mai departe de pământul dur al tuturor învingerilor şi năruirilor.

André Salmon, în prefaţă, are această imagine asupra cărţii: „Tablouri în masă, tablouri de Chagall într'un singur tablou de Chagall..."

Provocare către cei care ard cărţile

H. G. Wells *ia atitudine cu francheţa şi vigoarea lui bine cunoscută, în lupta dintre duşmanii şi apărătorii civilizaţiei, într'o revistă din Buenos-Aires,* La Nacion :

„Nu e nevoie să fac proces celor ce ard cărţile. A fost o vreme în care s'au ars şi din cărţile mele. Inţeleg abia azi ce omagiu însemna acest gest pentru mine. E în adevăr un omagiu pentru un autor să i se ardă cărţile. Cu cât se vor arde mai multe din cărţile mele, după ce mi se vor fi plătit, cum se cuvine, cu atât mă voi bucura mai mult.

Odată am ars şi eu o carte. A fost o treabă grea şi o operaţie oribilă. A durat câteva ore. Mai întâi tartajele se zvârcoleau ca nişte vietăţi şi împrăştiau un miros nesuferit. Apoi izbucniră flacări din corpul volumului, care se pârlise la foc.

Am scormonit cu vătraiul, dar n'am făcut mare lucru. Am luat atunci cleştele şi am început să-l învârtesc până ce acesta mi s'a înfierbântat în mână de nu l-am mai putut ţinea. Atunci l-am deschis foaie cu foaie. Mânile mi s'au înegrit, manşetele s'au murdărit şi am căpătat o înţepenire a gâtului. Aceasta se petrecea în vatra unei case de ţară. Când apoi, după ceasuri de trudă, m'am dus să mă culc pe furiş, ca un asasin, prea încălzit şi înfierbântat ca să pot dormi, mai rămăseseră încă multe coale nearse pe foc. După săptămâni am mai găsit pe afară foi spulberate din această carte. Intâlnii un ţăran care se căznea să citească una din ele. Nu cred că mai încercase vreodată până atunci să citească ceva: iată ce se câştigă din arderea cărţilor.

A arde a carte e un gest simbolic. Se caută, prin acest mijloc, să se arate melodramatic că s'a căutat a se distruge o operă spre a o înlătura din calea oamenilor.

Dar nu se distruge niciodată cartea prin arderea ei, se distruge doar un exemplar din ea şi astfel nu se vor distruge niciodată ideile din ea. Nu există exemplu prin care să se dovedească suprimarea unei cărţi prin ardere sau reducerea la tăcere a unui glas prin cenzură.

Aş dori ca intoleranţa să se manifeste numai prin arderea cărţilor. Din nefericire intoleranţa nu se mulţumeşte numai cu atât. Ea îşi descarcă loviturile şi în cei ce citesc, le scriu sau le răspândesc. Şi aceştia sunt mai vulnerabili"

Balzac

D-nul Fortunat Strowski a prezentat la Academia de ştiinţe morale şi politice din Paris, două lucrări ale d-nei S. de Korwin-Piotrowska, doctor în litere: „Balzac şi lumea slavă" — şi „Balzac în Polonia" — apărute în „Biblioteca de literatură comparată".

Cele două teze, de o erudiţie limpede şi minuţioasă, sunt foarte interesante, fiindcă expun pentru prima dată, influenţele slave (mai ales poloneze) în opera şi viaţa lui Balzac şi influenţa, prelungită până în zilele noastre, a lui Balzac asupra literaturii poloneze.

Presa şi publicul

Ca şi la soviete şi în Italia, presa germană e supusă unei reglementări severe, care face din jurnale adevărate gazete oficiale.

Pentru guvern măsura e cât se poate de favorabilă, în schimb publicul este nemulţumit.

Ultimele statistici ale Institutului german al Presei arată că diminuarea tirajului la diversele jurnale e în medie de 60%. Astfel un cotidian ca „Berliner Tageblatt" şi-a micşorat tirajul dela 250.000 exemplare la 25.000, iar un hebdomadar cunoscut ca „Gruene Post" dela 1.000.000 la 300.000.

Plonplon

Acesta e numele afectuos şi copilăroş, deşi nu fără ironie, sub care a fost popular nepotul lui Napoleon, fiul regelui Jérome, care a avut o clipă pretenţia să ajungă pe tronul imperial.

Deşi vărul său, Napoleon al III-lea, ţinea la el, n'a putut ocupa nici o situaţie mai în vază din pricina urei înverşunate pe care i-o păstrase toată viaţa împărăteasa Eugenia. Cine voia să fie bine pe lângă împărăteasă trebuia să calomnieze pe vărul ei.

Ca să-i reabiliteze memoria, vechiul său secretar Berthez-Leleu, a căutat să reconstituie adevărata sa personalitate, scriind „Le vrai prince Napoleon", *o carte în care a redat pe lângă amintirile sale personale şi multe lucruri auzite din gura însăşi a patronului său.*

Astfel într'o seară prinţul a pus să caute o veche cutie cu muzică pe care prinţul de Joinville o dăduse marei actriţe Rachelle, care la rândul său o dăruise fiului regelui Jérome.

Ascultând melodia veche care răsuna cu glas bătrân şi tremurat din cutie, Napoleon povesti secretarului său legătura cu Rachelle.

O cunoscuse în timpul unei călătorii în Anglia şi părăsise pentru ea câmpul de luptă din Crimeia. după bătălia dela Alma. Multă vreme i-a fost rival însuşi Louis Napoleon, până ce absorbit de politică şi tronul imperial. renunţă la frumoasa tragediană. Cu toate infidelităţile de o parte şi de alta, dragostea lor dură o bună bucată de vreme.

Când Rachelle s'a întors istovită de boală din America şi Havana, a trimis după Plonplon să vină să o vadă înainte de a pleca în Sud. unde nădăjduia să se facă sănătoasă. Ajunsă la Cannes şi simţindu-se mai rău, l-a rugat iarăşi să vină să se mai vadă odată. Prinţul s'a dus incognito pe iachtul său de la Marsilia la Cannes şi aceasta a fost vizitaadio către acea care pare să fi fost marea pasiune a vieţii sale.

Rachelle muri în curând şi ultimul său gând a fost pentru prinţ. Cu câteva clipe înainte de a muri şi-a scos un fular roz dimprejurul gâtului şi l-a dat surorii sale să-l dea lui Napoleon.

Afară de fularul roz, prinţul mai păstrase dela iubita sa o pălărie de pai împodobită cu o pană neagră, nişte pantofi de satin albaştri brodaţi cu argint, iar pe patul său o cuvertură cafenie, moale, deşi modestă.

După moartea prinţului, fiul său a predat amintirile secretarului, care pentru a îndeplini voinţa mortului le-a ars.

Un teatru de amatori în Anglia

Mişcarea, bine cunoscută în Anglia, a amatorilor de teatru este mai în creştere azi decât ori când. „Liga pentru Drama engleză" constituită în 1919 de zece membri, numără azi 2700 de societăţi afiliate, fiecare din ele fiind alcătuită din cel puţin 30—40 de membri. Dela sediul ligii se dau îndrumări şi sfaturi practice de felul cum trebuie să se lucreze, precum şi actori profesionali care să complecteze şi să perfecţioneze trupele de amatori, organizează cursuri pentru jucat piesele şi au în fiecare an concursuri cu diferite trupe de amatori care produc mult căci au mii şi mii de intrări. Au şi costume pentru actori, precum şi roluri în mii de còpii din diferite piese.

Membrii societăţii jucau în mii de reprezentaţii cu câte o piesă de succes, cum a fost de pildă „Quaker Girl". Acum însă amatorii descoperă piese noui sau compun ei înşişi piese cu subiectele cele mai diverse. Mulţi autori dramatici cu renume şi-au început cariera în felul acesta. Chiar admirabila şi mult aplaudata piesă a lui Sheriff „The Journey End", *nu a fost scrisă decât după o lungă experienţă în serviciul teatrului amatorilor, la ligă.*

Numărul actorilor nu întrece pe al actriţelor în aceste teatre de amatori şi nu persistă decât acei care au cu adevărat talent căci critica opiniei publice este foarte pretenţioasă şi selecţia se face timpuriu. Dintre autorii consacraţi, cei mai populari sunt Galsworthy, Barrie *şi* B. Shaw, *iar acum în urmă are un succes nemaipomenit* Coward.

Piesele dramatice în care sunt mai multe roluri de femei au cele mai multe şanse de succes, pe când din potrivă comediile, farsele reuşesc mai bine acele în care rolurile de bărbaţi sunt mai numeroase.

Reviste

VREMEA No. 325 (Februarie).
ŢARANISMUL No. 6 (Februarie).
CUVANTUL LIBER No. 12 (Ianuarie).
INCOTRO No. 139 (Februarie).
SO_4 H_2 No. 11-12 (Februarie).
LICĂRIRI No. 2 (Decembrie).
ROD NOU No. 2 (Februarie).
CITEŞTE-MĂ No. 3-4 (Dec.-Ian.).
KEDEM No. 1 (Februarie).
GRANIŢA No. 4 (Februarie).
REVISTA TINERIMII No. 7 (Februarie).
PROGRES ŞI CULTURA No. 2 (Februarie).
POPORUL ROMANESC No. 3 (Februarie).
SATUL No. 39 (Februarie).
LUMEA NOUĂ No. 1 (Ianuarie).
REVISTA FUNDAŢIILOR REGALE (Februarie).
LIBERTATEA No. 3 (Februarie).

Ziare

PĂMANTUL N-rile 52-54, 55-56, 57-58, 59 (Dec.-Febr.).

— Ghici cine-i?

— Bietele sălbatice! Cum n'au haine aproape de loc — oare despre ce vorbesc când se întâlnesc?